COLECȚIA PĂRINȚI RUȘI

SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL

Traducere din limba rusă și note de ELENA DULGHERU

Tipărită cu binecuvântareaPrea Sfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanul

VIAȚA LĂUNTRICĂ

București, 2000

CUVÂNT ÎNAINTE

Spiritualitatea slavă s-a ivit din tradițiile Părinților vechi și din curentele bizantine. începând din secolul al XVII-lea, aceasta a suferit și influența Occidentului. De-a lungul veac urilor, tradițiile sau amestecat și adaptat exigențelor mentalităților poporului.

Sursele cele mai vechi ale spiritualității slave sunt numeroasele biografii de sfinți, adesea rămase în manuscris. Monahismul devine popular începând cu secolul al XI-l-ea. Istoriile exemplare ale primilor asceți din Kiev au fost în curând reunite în Patericul de la Lavra Pecerska. Mai târziu au apărut și Regulile monahale, mai cu scamă cele ale sfinților Nil Sorsky (+ 1508) și Iosif Volokolamsky (t 1515).

Monahii sunt cei care au dat spiritualității slave cei mai buni scriitori ai săi: Sfanțul Dimitrie al Rostovului (t 1709), Sfântul Tihon din Zadonsk (t 1783), Sfântul Paisie Velicikovsky (t 1794), Sfântul Teofan Zăvorâtul (t 1894). Prețuirea acestora sa întins în tot Răsăritul creștin. De această prețuire sau bucurat în mod special scrierile Sfântului Teofan Zăvorâtul. Aceasta și pentru că „Zăvorâtul" rezumă învățătura tradițională, precizând că: „Esența vieții în Iisus Hristos, a vieții duhovnicești, constă în transformarea sufletului și a trupului și în introducerea lor în sfera Duhului, adică înduhovnicirea sau spiritualizarea sufletului și a

trupului (Scrisori despre viața duhovnicească, Moscova, 1903, p. 247).

Viața spirituală are însă o influență determinantă asupra relației noastre cu aproapele, precum și asupra raporturilor noastre cu natura irațională, cu întregul cosmos. Omul așezat în lumea văzută î-și realizează scopul duhovnicesc prin „spiritualizarea cosmică".

În consecință, putem „admite că scopul ultim al evoluției lumii este spiritualizarea ei; la creaturile raționale aceasta se manifestă prin ordinea morală, iar la celelalte printr-o altă ordine oarecare", spune Sfântul Teofan {Scrisori către diverse persoane, Moscova, 1892, p. 376).

Acest progres spiritual este lent, dar el corespunde structurii „naturale" a fiecăruia: „Omul ascuns în inimă" (II Cor. 4, 16; după explicația Sfântului Teofan este Duhul), se naște și crește. E simțit. Dezvoltarea sa se face cu aceleași elemente care îl constituie încă de la naștere (Pisma k Raznym Likam, 86, 160, p. 464).

Spre o astfel de creștere în viața duhovnicească cheamă și conținutul cărții de față. Astăzi, mai mult ca oricând, deoarece „lumina cea adevărată" este o „teologic a experienței". Teologul și savantul rus, părintele Pavel Florenski scrie: „Se spune că acum, în străinătate înotul se învață la aparate stând pe pământ. Așa poți deveni catolic sau protestant după cărți, fără să fi venit în vreun fel în contact cu viața, în cabinet. Dar pentru a deveni ortodox, trebuie să te cufunzi de îndată în însuși elementul Ortodoxiei, trebuie să începi să trăiești ortodox altă calc nu există" {Stâlpul fi temelia adevărului, p. 8).

În faptul că numai pe calea experienței se poate înțelege ce este Ortodoxia se vede și specificul acesteia față de celelalte

confesiuni. Aceasta pentru că „experiența religioasă vie este unicul mod legitim de cunoaștere a dogmelor" {Ibidem, p. 3).

În creșterea duhovnicească, Sfântul Teofan, cum era și firesc, începe cu nașterea (botezul) când „sentimentul dependenței de Dumnezeu renaște din pocăință, cuvântul luminează conștiința, harul întărește libertatea, credința în Domnul... mijlocește comunicarea cu Dumnezeu. Astfel renasc toate stihiile, fiecare cu leacul ci tămăduitor", obținându-se „omul inimii de taină", trăind cu adevărat ortodox.

„Calea mântuirii, spune Sfântul Teofan, constă în a cinsti cu sfințenie și a umbla neclintiți în toate învățăturile, legiuirile și rânduielile Sfintei Biserici fără să ascultăm nici un fel de cugetări deșarte ale noii filosofii care se străduiește să dărâme totul fără să construiască nimic", adică filosofia atee.

Concret, creștinul ce străbate „calea cea bună a mântuirii" trebuie:

1. Să se predea unu-i conducător.
2. Să se înconjoare cu reguli pentru împlinirea cuviincioasă a fiecărui lucru.
3. Să fie pregătit pentru nevoințe și necazuri, căci a pornit pe o calc îngustă și plină de suferințe.
4. Și, pentru a le suporta cu bine pe toate, să aibă duhul arzător sau să aibă râvnă fierbinte spre mântuire și spre a-I bine-plăcea lui Dumnezeu.

Parcursul căii mântuirii sc identifică, prin urmare, cu „purtarea Crucii". Sfântul Teofan învață ziditor de câte feluri sunt aceste „cruci".

El spune: „Primele sunt crucile exterioare, alcătuite din suferințe și necazuri și, în general, dintr-o nefericită soartă pământească; a doua categorie o reprezintă crucile interioare, născute din lupta cu patimile și cu poftele, pentru a câștiga

virtuțile; a treia categoric o reprezintă crucile harice (de duh și de dar) care sunt primite prin totala predare în voia lui Dumnezeu".

Drumul acesta anevoios al căii mântuirii este însemnat de Sfântul Teofan cu 162 de jaloane, toate de o maximă importanță spre a nu rătăci, spunând că: „Prima hotărâre a lui Dumnezeu cu referire la om este ca să sc afle în unire vie cu El, iar această unire sc arată când cineva trăiește cu mintea și cu inima în Dumnezeu... Acest singur lucru Ic cuprinde pe toate celelalte".

În cel de-al șaselea capitol al cărții de față, Sfanțul Teofan adresează tuturor trăitorilor în Hristos o seamă de învățături duhovnicești pentru viața lăuntrică. Rostite către creștinii din Tambov și Vladimir între anii 18591866, acestea sc dovedesc în timp cuvinte „dc duh și viață", adică veșnice.

Cel care î-și rostuiește viața duhovnicească în conformitate cu aceste învățături trăiește cu adevărat o viață după Dumnezeu, deoarece: „Atunci Soarele dreptății începe să strălucească în minte, adierea iubirii divine ne încălzește sufletul, puterile de viață dătătoare ale harului dumnezeiesc pătrund și ne împrospătează toate stihiile sufletului și ale trupului. Dumnezeu este izvorul vieții. cel ce sc predă Domnului este într-un același duh cu Domnul și bea din belșug din acest izvor nesecat, apa vieții. Numai unuia ca acesta îi este proprie viața cea adevărată sau numai unul ca acesta trăiește. Celorlalți numai li se pare că trăiesc, cu toate că ci descoperă o viață fremătătoare și aparent felurită".

Așadar, iată câteva motive pentru care, cu bucurie, binecuvântăm această apariție editorială care întregește prețuirea

Sfântului Teofan, îndreptățindu-ne să-i considerăm învățătura ca o piatră prețioasă în cununa spiritualității ortodoxe.

Purcedem la aceasta cu încredințarea și dorința exprimată de însuși Sfanțul Teofan în rugăciunea cu care încheie sfintele sale învățături din cartea de față: „Doamne ! Trimite lumina Ta și adevărul Tău, ca să putem alege clar căile vieții și ale morții, binele și înșelăciunea, focul și apa și, înțelepțindu-ne întru mântuire, robindu-ne cu hotărâre dreptății, să ne eliberăm de păcat; ca să nu stăpânească păcatul în muritorul nostru trup și să nu dăm ascultare poftelor lui. Amin".

Cu arhierești binecuvântări,
GALACTTON,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

17 ianuarie 2000,
la praznicul Sfântului Antonie cel Mare

DOUĂ CUVINTE DESPRE SFÂNTA TAINĂ A BOTEZULUI

I

Sfântul Apostol Pavel compară puterea nelumească a sfintei taine a botezului cu moartea și învierea Domnului. Cufundându-ne în cristelniță, noi murim, iar ieșind afară din ea, înviem spune Sfântul. Murim în cristelniță pentru viața trupească și păcătoasă și înviem pentru viața în duh, sfântă, plăcută lui Dumnezeu. *„Au nu știți că toți câți in Hristos ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat ? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din marți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții; [...] omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi a-I păcatului"* (Rom. 6, 34,6) .

Ființa noastră devine к fel de luminoasă ca și Domnul cel înviat, când se înnoiește în baia dea pururi-petrecerii cu harul Sfântului Duh. Dar să nu credem, fraților, că aici ar lucra numai harul, și că ar lucra numai din afară sau mecanic. Nu, nicidecum. Lucrarea lui mântuitoare se săvârșește în chip nevăzut, lăuntric. Harul Sfântului Duh, care ne înrâurește la sfântul botez, pecetluiește o serie de prefaceri lăuntrice ale inimii și ale mișcărilor duhului nostru și, din acestea, creează în noi un om nou, omul cel tainic al inimii". De aceea, Sfântul

Apostol Petru numește botezul cererea de har de la Dumnezeu a conștiinței, prin care se formează un caracter deosebit, întărit moral prin puterea harului. Ce anume se petrece aici și cum trebuie să fie, vă voi lămuri prin câteva gânduri.

Domnul cel mult-milostiv, creând omul după chipul și asemănarea Sa, ia arătat astfel și țelul suprem în comuniunea cea mai lăuntrică cu El, îngrădindu1 prin porunci, care îi simt cunoscute și la îndemână.

Dumnezeu a așezat calea spre atingerea acestui scop în împlinirea sârguincioasă a sfintei Sale voi, pe care a pecetluit-o în curata și neprihănita conștiință a omului; dar nu ia impus o lucrare anume, ci ia dăruit libertatea acțiunii după propria sa voie, după propriul său plac, pentru ca omul însuși, de bunăvoie și nesilit de nimeni, să se îndrepte a umbla neclintit după știuta voie a lui Dumnezeu. Și, tot pentru ca omul să poată să-și stăpânească libertatea, în același spirit în care în om sălășluiește libertatea, a sădit în sufletul omului frica de Dumnezeu, sau sentimentul dependenței depline de Dumnezeu atotțiitorul, atoateproniatorul și atoatefăcătorul. Acestea sunt toate stihiile vieții noastre duhovnicești, așa cum au fost rânduite dintru început. Unindu-se într-una singură, ea a constituit chipul spiritual cel mai moral, a cărui viață se clădea și se săvârșea astfel încât omul, simțindu-și dependența deplină de Dumnezeu, să se îndrepte singur, de bunăvoie, a umbla pe calea sfintei Sale voi, așa cum o înțelege conștiința, fiind încredințat că astfel v-a rămâne în comuniunea cea mai lăuntrică cu Dumnezeu, izvorul vieții, și se v-a ferici întru El. Acesta este rostul omului și așa ar fi decurs pururea viața lui, după cum astfel decurge dea pururi viața sfinților îngeri, de nu ar fi fost căderea.

Căderea a dereglat tocmirea lăuntrică a vieții spiritului. Omul a căzut de la Dumnezeu și comuniunea nemijlocită cu El a fost întreruptă; sentimentul dependenței de El a pierit sau sa vlăguit, și omul î-și pierdu puterea de a-și ține în frâu libertatea, care acum nu mai urmărea voia lui Dumnezeu, mai ales că și conștiința sau

încetă cu totul să mai înțeleagă voia lui Dumnezeu, sau începu să o înțeleagă greșit. Astfel, stihiile vieții duhului sau descompus, și viața nu a mai fost duhovnicească.

Cu toate acestea, natura omului rămase aceeași, și aceeași rămase și menirea lui. De aceea, restaurarea lui nu sa putut Înfăptui altfel decât prin restaurarea puterilor lui duhovnicești celor întâi zidite și prin restabilirea legăturilor dintru început. Tocmai aceasta face Taina botezului, după o pregătire prealabilă a omului printr-un șir de prefaceri morale...

Vă voi aduce un exemplu lămuritor. Sfântul Apostol Petru propovăduia în ziua Cincizecimii. La sfârșitul predicii, cei ce erau cu el exclamară: „Ce avem de făcut Apostolul le răspunse: *„pocăiți-vă“*, iar într-alt loc: *”pocăiți-vă* și credeți în Evanghelic, *și să se boteze fiecare dintre voi in numele lui Iisus Hristos, și veți primi darul duhului Sfănt“* (Fapt. 2, 38).

Haideți să vedem despre ce se vorbește aici. Predica a luminat conștiința, conștiința iluminată a reînviat sentimentul dependenței de Dumnezeu sau al fricii de Dumnezeu și iată că inima strigă: „Ce avem de făcut Să ne pocăim, să credem, să primim harul prin sfântul botez. A te pocăi înseamnă a te hotărî să te lepezi de lucrările neplăcute lui Dumnezeu, să te întorci spre Dumnezeu (Fapt. 3, 19) și să-ți restabilești libertatea, ca viețuire după voia Sa, așa cum au fost tocmite dintru început. Cel ce se pocăiește este chiar gata să facă așa, dar nu știe cum să înceapă, când, pe de o parte, î-și simte slăbiciunea morală, iar pe de altă parte, neîmpâcarea cu Dumnezeu, pe care mereu La mâniat, ca și neîmpăcarea cu propria conștiință, pe care mereu a înjosit-o. Pentru vindecarea acestor neputințe de căpătâi, i se dă credința în Domnul Iisus Hristos, ca unic mijloc de împăcare și reunire cu Dumnezeu, și harul Duhului, ca reazem de tărie morală. Observați

cum acum, în noua rânduială harică, toate stihiile și puterile de dinainte ale vieții spirituale, slăbite și decăzute prin cădere, se înalță din nou la menirea și la unitatea lor dintru început.' Sentimentul dependenței de Dumnezeu renaște din pocăință, cuvântul luminează conștiința, harul întărește libertatea, credința în Domnul Iisus Hristos, unicul Ocrotitor divin pe care îi au oamenii, mijlocește comunicarea cu Dumnezeu... Astfel renasc toate stihiile, fiecare cu leacul ci de-viață tămăduitor.

Rămâne acum ca acestea să se unească într-una, să se adune, ca razele, într-un singur focar. Este ceea ce se întâmplă în baia botezului, care, în acest sens, este un fel de creuzet haric, unde, din stihiile vieții spirituale dinainte restaurate după cum am văzut, prin puterea atoatelucrătoare a harului, se făurește noua făptură în Hristos Iisus, obținându-se omul inimii de taină. Acesta este sensul în care ieșim înnoiți din baia botezului; simțim că am gustat din viața cea nouă și începem să petrecem în fericirea harului. Ascultați ce se spune despre cei care sau schimbat prin predica Sfanțului Apostol Petru. Se spune că cei ce au primit cuvântul lui sau botezat și imediat se adaugă: și au început să stăruiască în învățătură, în împărtășire, în rugăciuni, toți erau împreună și pe toate le aveau împreună, ca și cum ar fi avut un singur suflet și un singur trup și stăruiau într-un cuget în biserică, lăudând neîntrerupt pe Dumnezeu, trăiau în bucurie și în simplitatea inimii (Fapt. 2). Imediat ce sau botezat, au și început să trăiască o viață nouă. Această viață nouă este recunoscută de toți cei botezați și este partea și moștenirea lor.

Adunând acum într-un singur gând toate începuturile vieții spirituale în har, corespunzătoare rânduielii ei dintru început, vom vedea cum este fiecare om ce se botează, după felul său lăuntric de a fi. După măsura credinței în Domnul Iisus Hristos,

împăcându-se cu sine și primind de la El puterea harului, creștinul se simte puternic în umblarea nestrămutată după voia lui Dumnezeu, după care râvnește, fiind gata să îndure orice greutăți și chiar jertfe, simțind încă de aici bucuria vremelnică a comuniunii cu Dumnezeu și pregustând bucuria nepieritoare ce urmează să fie în veșnicie. In aceasta constă cererea de har a conștiinței sau formarea unu-i caracter în morala creștină. Vă spun aceasta ca să nu uitați că tăria botezului nu constă numai în înnoirea harică a puterilor firești ale duhului, ci și în transformarea morală a caracterului. După rânduiala lui Dumnezeu, mai întâi se petrece în duhul omului transformarea morală, iar apoi harul, sălășluindu-se tainic în om, pecetluiește trăsăturile morale, înnoindu-i astfel întreaga ființă. In creștin nu se mai află doar ființa sa naturală, ci ființă și har. Privit din afară, el arată la fel ca și necreștinii... dar, de fapt, în el se dizolvă și se combină ființa cu harul. Arama singură, de exemplu, scoate un sunet surd; dar amestecată cu argintul, sună mai curat și mai puternic, cu toate că aspectul exterior nu trădează diferențe între una și cealaltă. Arama, luată singură, este ființa noastră; arama amestecată cu argintul este aceeași ființă, preschimbată prin harul botezului. Luați un măr pădureț și un măr de grădină. La înfățișare sunt, poate, identice, dar calitatea lor este cu totul diferită. Tot așa, creștinul și necreștinul par din afară la fel, dar pe dinăuntru, nu doar caracterul, ci parcă și alcătuirea le sunt diferite. Toată tăria creștinului stă în interior. Creștinii nu sunt în stare să simtă ei înșiși această diferență și această schimbare nu pentru că le-ar fi prejudiciată smerenia, ci întru recunoașterea slavei lui Dumnezeu, Cel ce îi mântuiește. Nu totul moare în om, prin cădere. Urmele frumuseții dintru început rămân ascunse în toate puterile omului, doar că sau împrăștiat. La fel ca o oglindă spartă. Iar când se

reînnoiește alcătuirea lăuntrică a vieții duhului, atunci ea redevine asemenea oglinzii întregi, care reflectă limpede toate trăsăturile și părțile feței celui ce se privește în ea. Privind înlăuntrul său, poate oare creștinul să nu conștientizeze desăvârșirea care i-a fost dăruită ? Înainte de botez, omul este ca și cum ar fi vlăguit în toate mădularele sale: nu poate nici să se ridice, nici să se miște. După botez, este asemeni unu-i bolnav vindecat, dar încă slăbit, în care se aude glasul Evanghelici, aducându-i aminte că era o vreme când mergea, alerga și se bucura. Astfel, poate oare să nu fie mărturisită în conștiință senzația vigorii și a vioiciunii forțelor, prezentă în creștinul înnoit prin har, în botez ? Iată încă un exemplu. Luneta este alcătuită din trei părți. Când acestea sunt băgate una într-alta, luneta nu arată obiectele așa cum trebuie; dar când sunt desfăcute după mărime, atunci totul se vede bine prin ele... Luneta este modelul triplei noastre alcătuiri: duh, suflet și trup. După cădere, duhul sa supus sufletului, iar acestea două, trupului, și omul a început să vadă strâmb relațiile dintre ele și să se poarte strâmb. După noua naștere în har, duhul este înălțat la rangul său și ține sufletul în supunerea sa, și, prin acesta, și trupul... Atunci omul primește rânduiala cea dinainte stabilită a părților ființei sale, î-și înțelege limpede relațiile cu cerul și cu pământul și se poartă cu demnitate în relațiile cu acestea. Poate oare o asemenea alcătuire să se ascundă de ochii minții și a-I conștiinței ? !

Vedeți acum care este puterea sfanțului botez și vedeți că nu se pot ascunde de noi lucrările mântuitoare ale botezului ? ! Acum vă rog să pătrundeți în sufletul dumneavoastră și să hotărâți singuri: se află oare acolo, sau nu, ceea ce îi este dat de la sfanțul botez ? Dacă da, atunci să-i mulțumim Domnului, fără să ne înălțăm cu mintea, întrucât toate sunt de la El; dacă nu, să ne

învinovățim și să ne mustrăm și să ne grăbim să schimbăm această stare prin taina pocăinței, prin care păcătoșii se botează din nou, nu în baie, ci în lacrimi, cu toate că viața nouă pe care o primesc este la fel cu cea primită în cristelniță. Amin.

II

Amintiți-vă de discuția mea precedentă. Ați văzut acolo că, ieșind din baia botezului, omul credincios trebuie să râvnească la un singur lucru: să-i fie bineplăcut lui Dumnezeu, fiind gata să jertfească totul pentru aceasta. Această înflăcărare a râvnei după Dumnezeu, plină de dragoste și de jertfelnicie, reprezintă o caracteristică atât de inevitabilă a vieții creștine, încât cine o are, acela trăiește, iar cine nu, acela sau e mort, sau a amorțit și doarme. Aceasta este sămânța vieții și constituie, totodată, forța vieții. Ea este *fructul unirii harului cu libertatea*. Omul se predă pe sine în întregime călăuzirii lui Dumnezeu; harul pogorât îl cuprinde, îl umple, se combină cu el, și din acest sacru tezaur al vieții iese omul reînnoirii (I Ptr. 2, 9), râvnitor al faptelor bune (Tit 2, 14), ales să fie sfânt și fără prihană înaintea lui Dumnezeu, în iubire (Ef. 1,4).

Când se botează adulții, atunci ci devin astfel imediat după botez, căci ci vin pregătiți, având pregătite toate stările inimii trebuitoare unirii cu harul. Referitor la cei care se botează de mici, iconomia dumnezeiască a mântuirii noastre a binevoit să se stabilească o astfel de rânduială, încât tot ce depinde de harul divin, în privința punerii în noi a începutului vieții creștine, să ni se dea imediat, și înnoirea se face prin har; iar ceea ce depinde de libertatea noastră este amânat până creștem în vârstă, până la prima spovedanie și împărtășanie, când omul se oferă conștient și de bunăvoie harului și arunci înnoirea petrecută mai înainte parcă

independent de voința noastră. numai prin har, este asimilată personal și începe să se înfăptuiască atât prin har, cât și prin libertate. Atunci și acesta devine, prin harul dumnezeiesc, un puternic râvnitor în a-I bine-plăcea Domnului, plin de jertfelnicie și renunțare la sine.

Este îndeobște cunoscut că, până la acel moment, atât de hotărâtor în viață, aproape totul depinde de părinți și de nașii de botez, iar mai pe urmă atât de ei, cât și de libertatea noastră; în continuare, depinde și de variatele împrejurări ale vieții în care este aruncat fiecare de către neprevăzuta combinare a întâmplărilor vieții. Din acțiunea tuturor acestor influențe asupra conștiinței și a libertății noastre și din modul cum ne folosim de ele, rezultă că pentru unii totul este lumină, pentru alții totul este întuneric, iar pentru alții, nici lumină, nici întuneric... Vreau să spun că unii, după o copilărie și o adolescenți minunată, ajunși la conștiință de sine, ajung să iubească creștinismul cu dragoste fierbinte și râvnesc neclintiți la acesta, ridicându-se din putere în putere și sârguindu-se să atingă, la măsura vârstei, împlinirea în Hristos; alții se rup repede de Hristos, pierzându-se pe calea patimilor, în robia duhului lumii și a regelui lumii acesteia, și trăiesc în uitare de Dumnezeu și în obiceiuri potrivnice lui Dumnezeu; a treia categoric nu știe cui aparține: ba lui Hristos, ba lumii acesteia: participă superficial la toate rânduielile vieții creștine, dar cu gândurile și cu inima se plimbă prin alte locuri și în alte lucruri î-și caută liniștea, mângâierea și fericirea aceștia sunt creștinii cărora le lipsește duhul lui Hristos ! Nu de Dumnezeu duc ei grijă, ci numai cum să facă să trăiască în liniște și pace pe pământ, printre toate rânduielile în care îi așază starea întâmplătoare a vieții trecătoare, fără însă a-și da seama că sunt

străini de rangul de creştini, dar fără să se socotească, totuși, vrăjmași declarați a-I creștinismului și a-I lui Dumnezeu.

Astfel, dacă, întorcându-ne înapoi, vom vrea să aflăm, cu sinceritate, cărei categorii îi aparținem după atitudinea noastră față de Domnul Iisus Hristos, căruia, la sfântul botez, am făgăduit să-i slujim în exclusivitate, atunci unii se vor dovedi iubitori plini de râvnă a-I Domnului și a-I vieții creştine; alții, fideli lumii și patimilor, vrăjmași a-I lui Hristos; a treia categorie: creștini pe din afară, cu o inimă iubitoare de lume.

Către care dintre aceștia să-mi îndrept acum cuvântul ?
Primii nu au nevoie de cuvânt. Nu putem decât ca, privind în urma lor, să slăvim pe Dumnezeu și să-i fericim... Fericiți voi, cei ce ați ascultat de chemarea Domnului!... Voi umblări în lumina feței Lui și întru numele Lui vă bucurați în fiece clipă, cântând: „Să se topească inima mea în Tine, Doamne, Stăpânul inimii mele și Dumnezeul meu !“.

Către a doua categorie ce rost are să-mi îndrept cuvântul, când aceștia nici nu calcă vreodată pe aici ?... Aceștia sau rătăcit cu tonii pe calea pierzării. De aceștia poate doar să ne fie milă și să ne rugăm pentru ci.

Așadar, cuvântul meu vi se adresează vouă, creștinilor pe din afară, care nu aveți duhul lui Hristos, care nu aveți inima în întregime afierosită Domnului, care nu aveți râvnă în a-I bineplăcea Lui și numai Lui !... Sau, nu numai vouă, ci nouă, căci și eu sunt primul dintre voi.

Ce avem a ne spune ? Ah, fraților, să ne străduim a ne înălța până la sentimentul grijii față de suflet și față de partea noastră din veșnicie... Gândițivă ce spun despre noi adevărații iubitori a-I lui Hristos, atât cei ce se află încă aici, pe pământ, cât și cei din cer ! Ce altceva pot spune, decât: „Iată niște oameni care par să

fie de-ai noștri, dar nu sunt“. Cuvântul pare simplu, dar ce înfricoșător este ! Căci, dacă nu suntem a-I lor, înseamnă că nici ci nu simt a-I noștri și nimic din cei al lor nu este al nostru. Adică, nici Hristos nu este al nostru, nici toate făgăduințele Lui, nici raiul, nici fericirea veșnică. Iar dacă nu-s ale noastre, știm foarte bine ce urmează să fie al nostru... Vedeți ce nenorocire ! în același timp, priviți în jurul vostru: aproape tot ce avem este creștin: obiceiurile ne sunt creștine, conceptele ne sunt creștine, cuvintele ne sunt creștine, avem multe legi și lucrări tot creștine !... Ce ne lipsește ? Inima creștină ! Inima nu întracolo ni sendreaptâ... nu în Dumnezeu îi este fericirea, ci în ea însăși și în lume și nu în cer îi este raiul, ci pe pământ. Ne lipsește această râvnă, tare ca moartea, pentru mântuire și de a-I fi pe plac Domnului. Ca și cum am fi adormit și amorțit, ne mișcăm unde ne poarta curgerea vieții. Haideți să trezim în noi această râvnă, căci cine o v-a face, dacă nu noi ? ! Singuri ne-am legat de lume, singuri să ne și rupem de ea. Haideți să intrăm în recile noastre inimi, trândave și nepăsătoare, și să începem să le înduplecăm prietenește ca să-și vină, în sfârșit, în fire, să-și scuture legăturile patimilor și ale lumii, cu care sau legat de bunăvoie, și să se îndrepte spre Dumnezeu. Așa să-i spunem sufletului: „Ești făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Dumnezeul cel necuprins astfel a binevoit să te alcătuiască, încât să strălucească în tine cu toate desăvârșirile Sale, așa cum soarele strălucește într-o picătură de apă, să Se vadă în tine și să fie văzut de toți cei ce te văd pe tine, din cer și de pe pământ. Iar tu te-ai îndepărtat de Dumnezeu și te-ai apropiat de lume, a-I preluat chipul ei mârșav, prin care a-I început să porți asemănarea animalică a voievodului lumii acesteia. Adu-ți aminte de cca dintâi măreață vrednicie a ta, care cu nimic nu se poate compara, și plânge starea decăzută în care te

afli și întoarce-te la Dumnezeu, ca să te înnoiești după chipul Creatorului tău.

Dumnezeu te caută și, căutându-te, te înconjoară cu toate semnele milostivirii și grijii Sale: viața ta este a Lui și toate cele necesare vieții sunt, de asemeni, ale Sale: lumina, aerul, hrana, îmbrăcămintea, casa și tot ce a-I și ce este în tine sunt ale Sale. Pentru tine Sa pogorât din cer, a suferit, a murit pe Cruce, a înviat, Sa înălțat la cer, a trimis Sfântul Duh și a întemeiat pe pământ Biserica, în care a pus tot ce este nevoie pentru mântuirea ta și, cel mai important: de la naștere și prin toate rânduielile exterioare ale vieții te-a făcut deja părtaș acestui tezaur de bunătăți duhovnicești!... Vezi câtă dragoste ! Și pentru toate acestea nu pretinde de la tine decât inima ta. Până și picătura de apă, încălzită de soare, se ridică spre cer... Iar tu de ce întârzii să te întorci la Domnul, încălzit fiind din toate părțile de căldura Lui ?

Nu vezi oare cum toți cei din jurul tău se îndreaptă spre Domnul, și săracii și cei tară titluri și neînvățații ? De ce stai pe loc, lăsându-i pe toți să ți-o ia înainte în împărăție ? Ce, ești mai rău decât alții ? Oare te-a vătămat cineva ? îți lipsește oare ceva, ce le este dat tuturor ? De ce stai pe loc ? Mișcă-te, grăbește-te, până nu sa încuiat ușa deschisă pentru primirea tuturor celor ce vin acum !

De ce stai ? Vin-o la Domnul și începe să lucrezi cu sârg pentru El. Timpul zboară, puterile îmbătrânesc, se învârtoșează și se apropie de nemișcare, mișcându-se pe direcția lor înșelătoare. Iar azi-mâine vine moartea. Vezi, ca nu cumva să rămâi în această răceală împietrită față de Domnul. Adu-ți aminte de groaznicul sfârșit, când Dumnezeu Se v-a îndepărta definitiv de toți cei ce nu au venit către El, când îi v-a respinge pe cei ce Lau respins, și, împins de frică, apropie-te spre Domnul.

Caută-L pe Domnul! Ori Dumnezeu, ori lumea: calc de mijloc nu există. Sau dormi atât de lipsit de grijă, încât nu vezi nimic ? ! Acolo este totul, aici nimic; acolo este adevărul, aici mirajul; acolo este liniștea, aici grijile chinuitoare; acolo, mulțumirea, aici necontenite suferințe; acolo, bucuria și veselia, aici numai necazuri și durerea inimii. Le știi pe toate acestea, le-ai încercat pe toate, dar rămâi, totuși, în aceeași stare de deșertăciune a minții și a inimii... Vrei să aduci raiul pe pământ ? ! Iată, este al optulea mileniu, cum iubitorii de lume se tot străduiesc cu toate mijloacele să instaureze raiul pe pământ... $i nu numai că nu reușesc, ci, dimpotrivă, totul merge din ce în ce mai rău... nu-ți v-a reuși nici ție, ci numai te vei epuiza în goana după bunăstarea înșelătoare a lumii, precum copiii după curcubeul care fuge pe cer.

De fapt, care suflet nu cunoaște toate acestea ? Pe toate le știm, știm că trebuie să-i aparținem cu sufletul numai lui Dumnezeu și să le facem pe toate și lucrurile importante, și pe cele mărunte — pentru a-I fi pe plac numai Lui. Dar când vine vremea faptelor, când vine vremea să ne lepădăm de toate, Începem să găsim fel de fel de scuze, pentru a rămâne în patimile noastre... „Nu-i de noi! spune lumea. Această Viață înaltă este pentru aleși... noi putem trăi oricum... cine este ales, acela este chemat... Iată, Pavel Apostolul... și ceilalți, asemenea lui, care sa văzut că erau chemați...". Iată ce voi răspunde: Dar acești aleși nu au venit singuri la chemarea Domnului ? Sau îi ducea harul legați ? Au auzit cuvântul, sau supus și sau îndreptat către Domnul... Să zicem că există anumiți aleși, că în viața lor totul este deosebit. Dar există și o calc comună tuturor... Haideți să mergem pe această cale comună... De fapt, cu roții suntem aleși. De vreme ce cuvântul adevărului sa atins de urechea noastră, înseamnă că

suntem aleși... ne cheamă Domnul și suntem iresponsabili dacă nu mergem pe calea Sa. Priviți cum sau convertit alții: unul a auzit: „Nu vă adunați comori pe pământ" și a lăsat totul...; altul a citit: „In deșert se zbate omul! Strânge comori, și nu tot cel ce strânge mănâncă" și a părăsit deșertăciunea, pășind pe calea cea trainică a bine-plăcerii Domnului; altul a privit Răstignirea cu o inscripție deasupra ei: „Iată ce am făcut Eu pentru tine; tu ce faci pentru Mine și sa predat Domnului cu toată inima sa.... Ce sunt toate acestea, decât chemări excepționale ? ! în fiecare zi auzim și citim despre mii de asemenea cazuri... Putem, după toate acestea, să ne considerăm nechemați ?... Nu, fraților, problema nu stă în chemare, ci în noi. Cum sau convertit acești păgâni ? Au înțeles că nu există viață, decât numai în Domnul, și și-au schimbat viața lor cea necuviincioasă. Așa trebuie să se întâmple cu toți. Transformarea lăuntrică sau ruptura depinde de deschiderea inimii noastre față de adevărul înțeles. Iar această deschidere depinde întotdeauna de noi... Să o folosim și ne vom depăși pe noi înșine. în luminătorul tainic al inimii nu v-a pătrunde nimeni din afară... Acolo, omul le hotărăște pe toate, cu sufletul și conștiința sa... Să stăm înlăuntrul nostru în fața Domnului și, împlinind mai repede tot ce vrea Dumnezeu de la noi și înțelegând că acestea sunt trebuincioase și de neînlocuit pentru mântuirea noastră, să ne punem în inimă această lege: „De acum încolo îi voi aparține Domnului cu toată inima și numai pentru El voi lucra cu toate puterile mele..." Și se v-a adeveri alegerea noastră, căci alegerea este conlucrarea hotărârii noastre cu chemarea lui Dumnezeu. *Domnul este aproape...* Vine la fiecare și-i bate în inimă: oare v-a răspunde cineva ? Dacă inima este un vas închis, cinei de vină ? .’ Pentru toate este vinovată lipsa noastră de bună credință față de adevărul pe care lam cunoscut. Dacă n-ar fi așa, atunci toată

lumea ar fi întotdeauna pornită pe calea Domnului. Și oare este mult ceea ce ni se cere ? ! Căci nu suntem străini cu totul de Domnul ! Doar că nu punem pe primul plan a-I bine-plăcea Lui: nu este acesta primul nostru scop, ci este mai degrabă un fel de adaos. Căci țelul nostru este de a-I place lumii și obiceiurilor lumești. Puneți acum pe primul plan a-I bine-plăcea Domnului și rearanjați-le pe toate celelalte potrivit cererilor acestui unic țel: și se v-a schimba starea voastră lăuntrică... Totul v-a rămâne ca mai înainte... numai inima v-a fi nouă. Asta-i tot! Este mult, oare ? !

Multe aș mai avea să vă spun despre acest lucru, dar văd că v-am obosit... Pe celelalte le veți spune voi singuri sufletului vostru. Căci cine altcineva, dacă nu noi înșine, îi v-a ajuta Domnului să ne ia inimile în stăpânire ?... O, dacă ne-am cuceri Lui și lam oferi inimile noastre și dacă Lam contempla în sinea noastră față către față și ne-am învârti în lumina Sa, în jurul Său... așa cum sc învârt toți luminătorii în jurul soarelui, cu fața către el și luminați de el, alcătuind un cor deosebit și înălțător ! Amin.

CINCI ÎNVĂȚĂTURI DESPRE CALEA MÂNTUIRII

I

„Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci ?“ (Lc. 10, 25). Așa îl întreba odinioară pe Domnul un învățător de lege Acela îl întreba ca să-L ispitească, numai dintr-un fel de curiozitate, să vadă ce v-a spune învățătorul, căci știa și singur care este răspunsul. Dar putem întreba despre calea mântuirii nu doar din simplă curiozitate, ci din dorința sinceră de a primi un răspuns direct - un răspuns necunoscut sau uitat; putem întreba dintr-o necesitate vitală, pentru că sufletul ne doare și inima se chinuiește în nedumerirea: ce să facem ca să moștenim viața veșnică ?

O astfel de nelămurire chinuitoare este cu atât mai firească, cu cât este mai nedefinită sfera de gânduri în care se află cei care întreabă și cu cât mai multe păreri diferite întâlnesc aceștia în scrierile și în cuvintele oamenilor. Oare nu într-o asemenea situație ne aflăm și noi acum ? Uitați-vă în jurul vostru și veți vedea că nici cei ce sunt dintr-ai noștri nu spun toți același lucru. Unul, de pildă, spune: „roagă-te și te v-a mântui Dumnezeu"; altul: „plânge, frânge-ți inima, și Dumnezeu nu te v-a urgisi"; al treilea: „fa milostenie și aceasta v-a acoperi mulțime de păcate"; altul: „postește și alipește-te de casa Domnului"; iar altul: „lasă toate, fugi și te depărtează și fă-ți lăcaș în pustie". Iată câte răspunsuri diferite au a-I noștri ! Și toate acestea sunt adevărate reguli de mântuire, cu care te întâlnești neîndoielnic pe calea salvării. în ceea cei privește pe cei ce se consideră ca fiind dintre a-I noștri, dar au încetat să mai fie a-I noștri — mă refer la creștinii care sau luat după duhul veacului și al părerii de sine, cei care, însușindu-și câteva concepte solide preluate din creștinism, dar

înălțându-se în părerea de sine, ne-au părăsit și sau despărțit cu inima de Domnul Hristos, cu toate că II mărturisesc cu limba — în ceea cei privește pe ei, printre aceștia se află o și mai tristă și mai dureroasă discordie, care sa îndepărtat de calea adevărului și rătăcește pe meandrele minciunii. Nu vi sa întâmplat oare și vouă să auziți în discuții sau să citiți din cărți cum filozofează unii despre ordinea lucrurilor, care ar trebui să fie alcătuită după mintea lor, iar nu cum este acum ? Despre mântuirea sufletului nici nu se pomenește acolo. Fericirea veșnică, dacă este acceptată ca atare, este considerată ca și cum am avea-o deja, după oarece drepturi ale omenirii, iar toată grija este îndreptată spre îndulcirea, ca adaos la aceasta, a vieții terestre și spre transformarea acesteia, din amară, în paradiziacă. In acest spirit, unul proclamă: „Să nu crezi în nimic, decât în rațiunea ta, urmează-ți chemările firii, fii independent, trăiește după bunul tău plac și nu permite unei mâini străine să se așeze pe grumazul tău - și vei fi fericit"; altul propăvăduiește: „Unde nu se înmulțesc desfătările publice, ca teatrele și altele ca acestea, acolo viața nu este viață". In altă parte auzi: „Nu poți merge pe calea cea dreaptă trebuie să a-I știința de a trăi, știința de ați dirija treburile astfel încât să nu-ți prejudiciezi interesele și să nu le permiți altora să-ți strice planurile, intențiile și sentimentele" (aceasta se numește la ei înțelepciune); în altă parte se spune că ești pierdut dacă nu-ti aperi cinstea și interesele.

Observați ce întunecate sunt aceste filozofări ? Și, cu toate acestea, putem spune că ele constituie temelia obiceiurilor lumii și le putem întâlni circulând libere atât într-o simplă discuție, cât și într-o marc ședință, sau tipărite într-o carte și nu într-una singură ! Închipuiți-vă acum ce trebuie să se întâmple în mintea și în inima aproapelui vostru sau, poate, chiar a fiicei ori a fiului dumneavoastră, când într-o mulțime de locuri vor fi întâmpinați

de asemenea fraze, când vor citi dintr-o carte astfel de păreri, iar din alte cărți, altele și mai rele și aceasta nu într-o singură zi, nici într-o singură lună, ci dea lungul multor ani; când, totodată, ci văd în jurul lor obiceiuri impregnate de același spirit, iar în inima lor, ispitită de tentații, se nasc gânduri pofticioase, care clatină buna rânduială închipuiți-vă că toate aceste impresii diverse se vor strânge, dintr-o dată, într-un suflet tânăr sau poate că nu neapărat tânăr: ce v-a simți atunci inima, mai ales o inimă care nu La uitat încă pe Dumnezeu și care prețuiește cuvântul adevărului, rostit de gura lui Dumnezeu ? Aud ieșind din străfundul acelei inimi un strigăt, asemenea strigătului apostolilor speriați de furtună și al lui Petru, care începuse să se înece: „Doamne ! Salvează-mă, că pier ! Doamne ! Ce să fac să mă mântuiesc Mame și tați 1 Auziți voi, oare, acest strigăt ?

Să nu credeți că m-am luat cu vorba. Nu. Intenționat am vrut să clarific cum este firesc să ne întrebăm, mai ales astăzi, asupra căii de mântuire sau a drumului către împărăția cerească. Sunt convins că, dacă în mijlocul nostru s-ar ivi acum Domnul, atunci toți căutătorii binelui autentic, văzând cum duhul zilei de azi, învățăturile și rânduielile de acum se contrazic una cu alta, toți aceștia l-ar întreba pe Domnul, într-un singur glas: *„Doamne, ce să facem ca să moștenim viața de veci ? Ce să facem ca să ne mântuim ?“* Ei, fraților. Domnul teri șt azi și in veci, este același (Evr. 13, 8). Atunci ia spus iudeului să caute răspunsul în Lege: *ce este scris in Lege, cum citești ?* Astăzi, fără îndoială că iar spune creștinului să deschidă sfânta Evanghelic, să se îndrepte, în general, spre învățătura Noului Testament sau spre Biserica lui Dumnezeu și iar întreba: „Ceea ce este cuprins aici, cum înțelegi ?“. Este evident că Domnul, îndreptând atenția iudeului către Lege, voise să-i sugereze: „Nici nu trebuie să întrebi, calea spre

mântuire este scrisă în Lege; fă așa și te vei mântui. Pentru aceasta este dată Legea, ca să te ducă la mântuire". Tot așa trebuie să le spunem și noi creștinilor care se îndoiesc din pricina nelămuririlor care îi împresoară: „Nici nu trebuie să întrebați ! Creștinismul este singura calc de mântuire. Fiți creștini autentici și vă veți mântui". La ce servește Sfânta Biserică, dogmele și poruncile, la ce servesc Sfintele Taine, posturile, privegherile și rugăciunile noastre, sfințirile și toate celelalte ? Toate acestea sau toate cele cuprinse de Sfânta Biserică reprezintă calea sigură de mântuire. Cine v-a primi din toată inima și v-a împlini sârguincios tot ce ne poruncește sfânta Biserică, acela nu este în afara drumului mântuirii. De aceea, dacă acesta se află în noi, înseamnă că rostul nostru nu este să întrebăm, ci să aducem slavă; nu să căutăm unde se află mântuirea, ci să o primim de-a gata, ca aparținându-ne sau cuprinzându-ne cu totul; să slăvim, să cinstim cu toată puterea și să ne închinăm Domnului, care ne mântuiește prin Sfânta Sa Biserică. Așadar, ce trebuie să facem ? Să cinstim cu sfințenie și să umblăm neclintiți în toate învățăturile, legiuirile și rânduielile Sfintei Biserici, fără să ascultăm nici un fel de cugetări deșarte ale noii filozofii, care se străduiește să dărâme totul, fără să construiască nimic.

Cred că în mintea noastră a rămas încă nelămurirea: Ce anume trebuie să facem, ca să ne mântuim ? Vă voi răspunde acum în câteva vorbe: credeți în tot ce ne poruncește Sfânta Biserică și, primind puterile harului prin Sfintele Taine și în călzindule în voi prin toate celelalte ierurgii, rugăciuni și rânduieli ale Sfintei Biserici, mergeți neabătuți pe calea poruncilor date nouă de Domnul Iisus Hristos, călăuziți de păstorii sfințiți și vă veți mântui. Descoperirea amănunțită a acestora o voi amâna pentru altă ocazie și îmi voi termina cuvântul cu rugăciunea ca Domnul

să vă dăruiască lumină și înțelegere, ca să-L cunoașteți și să vă lămuriți limpede calea mântuirii, adusă de El pe pământ și confirmată de Biserică, care a condus în rai deja pe atâția sfinți, pentru ca nici voi să nu fiți lipsiți de împlinirea acestei bune așteptări. Amin.

II

Din discuția precedentă nea rămas lămurirea unei situații destul de importante. v-am spus că și acum, cu toată profunda divergență de opinii a celor din jurul nostru, este firesc să întrebăm: „Doamne ! Ce trebuie să facem ca să moștenim viața veșnică ? Doamne ! Ce trebuie să facem ca să ne mântuim ?“. Am spus, de asemeni, că această întrebare este de prisos pentru creștinul care trăiește în sânul Bisericii lui Hristos, în duhul creștinismului; pentru că tocmai creștinismul este singura calc pusă de Dumnezeu pe pământ spre a ne conduce la împărăția veșnică, sau calea mântuitoare. cel ce merge pe ca, ce rost arc să mai întrebe de calea mântuitoare ? Fii creștin autentic și vei ajunge în rai: fii creștin adevărat și te vei mântui.

Dar poate că nu tuturor le este limpede ce înseamnă să fii creștin adevărat sau ce anume din creștinism li se propune drept condiție indispensabilă pentru mântuire și, o dată cu aceasta, drept indiciu hotărâtor că se află pe drumul spre viața veșnică, iar nu spre pierite. Nea rămas tocmai deslușirea acestei probleme. Atunci am răspuns printr-o considerație generală, acum o vom lămuri mai pe larg, pornind de la comparația căii spre mântuire cu o calc obișnuită.

Cel ce se pregătește să plece la drum, pentru ca să-și încheie cu bine călătoria, trebuie să cunoască drumul, să-i cunoască direcția și lungimea și tot ce poate să-i iasă în cale; iar când este pe drum,

trebuie să vadă și drumul, și ceea ce1 înconjoară. La fel și creștinul care vrea să ajungă la viața veșnică, trebuie să cunoască atât calea care îl aduce acolo, cât și tot ce o înconjoară, tot ce se află deasupra, la stânga, la dreapta și în față, trebuie să-și lumineze mintea adunând principii sănătoase despre tot ce există și poate exista, trebuie să știe: *Ce este Dumnezeu ? Ce este lumea aceasta, cum este ținută și încotro se îndreaptă ? Ce suntem noi, de ce ne aflăm aici și ce ne așteaptă după moarte ? Cum trebuie să ne purtăm față de toate cele din jur față de Ființa supremă - Dumnezeu, față de frații noștri oamenii și față de lumea nevăzută - îngerii și sfinții ?* cel ce cunoaște toate acestea, umblă în lumină; iar cel ce nu le cunoaște, stă în întuneric și, dacă s-ar hotărî să meargă, s-ar împiedica, pentru că întunericul îl orbește. Numai creștinismul risipește acest întuneric, dând tuturor întrebărilor răspunsuri adevărate, prin învățătura sa. El învață că Dumnezeu, cel slăvit în Treime Tatăl, Fiul și Duhul Sfântul creându-le pe toate numai prin cuvântul Său, cuprinde totul prin verbul puterii Sale și pe toate le conduce spre menirea lor, și mai ales arc grijă de om, pe care, văzându1 căzut, îl restaurează în chip firesc în Mântuitorul Hristos, povățuindu1 prin revelații și călâuzindu1 prin porunci, care-i determină toate relațiile firești și alcătuiesc calea pe care urmează să meargă. Reunirea tuturor acestor principii este lumina care ne indică drumul și ni-1 luminează. Cunoaște, așadar, învățătura creștin-ortodoxă și păstreaz-o din toată inima și vei vedea calea spre Împărăție, ca și tot ce înconjoară această cale și tot ce poți întâlni mergând pe ea ! Acesta este primul lucru.

Dar, chiar dacă cineva cunoaște calea, și calea este luminată, ce folos dacă nare putere să o urmeze ? Un om bolnav, vlăguit, fără picioare, așezat lângă drumul pe care îi este imperios necesar să

meargă - atât de necesar, încât, dacă nu v-a merge, va muri - nu v-a face decât să-și frângă inima și mai tare, pentru că știe drumul și îl vede. în această situație ne-am fi aflat și noi, dacă Domnul, luminându-ne cu lumina cunoștinței, nu ne-ar fi dat puterea să urmăm această lumină; căci prin propriile noastre puteri nu putem merge, nu avem forță, suntem slăbiți, sfărâmați. Dar nu vă intimidați ! *Dumnezeiasca Lui putere* ne-a pregătit deja, prin Domnul - Cel ce ne-a chemat spre minunata Sa lumină - *„toate cele ce sunt spre viață și spre bună cucemicie“* (II Ptr. 1,3), care se dau fiecărui credincios prin Sfintele Taine ale Bisericii, se dau cu dărnicie, din plin, fiecare cât vrea și cât poate primi. Botezul înnoiește, mirungerea întărește, sfânta împărtășanie ne unește în modul cel mai intim cu Domnul Iisus Hristos, sfânta pocăință îl restaurează pe cel căzut, pe cel căzut din nou după botez, și așa mai departe. Fiecare Sfântă Taină oferă o anumită putere dumnezeiască, necesară omului pe calea spre împărăția cerească. .. Și astfel, cunoscând Sfintele Taine ale Bisericii, făte cât mai adesea părtașul lor, cu evlavie și după toată rânduiala stabilită de sfânta și dumnezeiasca Biserică, și puterile divine trebuitoare parcurgerii drumului spre împărăția cerească nu se vor micșora niciodată în tine. Acesta este al doilea lucru.

Dar, pe drum puterile se pot împuțina și slăbi, ori ne putem lăsa târâți în fel de fel de pasiuni și ademeniri. în primul caz, drumul v-a înceta, în al doilea, vom adopta o cale greșită; rezultatul ambelor este pieirea. Ce este de făcut ? Puterile trebuie primenite, iar ademenirile, respinse. Ce trebuie să facem pentru aceasta ? în primul rând, trebuie să împlinim cu statornicie toate hotărârile și rânduielile Bisericii: sfintele slujbe, rugăciunile și sfințirile. Iată de ce: în Sfintele Taine primim harul Sfântului Duh, ca pe o scânteie divină, pogorâtă în ființa noastră. După cum, pentru ca o

scânteie căzută într-o substanță să se transforme în flacără este nevoie de aer și de mișcarea acrului, la fel este necesară o anumită atmosferă și mișcare a atmosferei, pentru ca scânteia harului divin primită în Sfintele Taine să pătrundă în ființa noastră și să devină flacără. Această atmosferă este constituită de duhul Bisericii: toate ritualurile slujbelor, ale rugăciunilor și ale tipicurilor Bisericii, carc1 înconjoară pe om în toate situațiile. Iar mișcarea atmosferei este dată de urmarea statornică a ierurgiilor bisericești, după întocmirea lor, și de neîncetata participare la ele. Mă refer la slujbele din timpul zilei: vecernia, utrenia, liturghia, praznicele bisericești, procesiunile Crucii, rugăciunile pentru diferite trebuințe - în casele oamenilor și în biserică -, pelerinajele la locurile sfinte și mai ales sfintele posturi, ținute cu evlavie și cu împărtășirea cu Sfintele Taine. Cu cât participă cineva cu mai multă râvnă la toate aceste sfinte ritualuri, cu atât mai tare se v-a aprinde în el scânteia harului, până când se v-a transforma într-o flacără care-i v-a cuprinde toată alcătuirea ființei atât cea sufletească, cât și cea trupească. Cine v-a face așa, acela nu-și v-a epuiza niciodată puterile, nu-și v-a pierde niciodată vigoarea pe drum și nu v-a cădea în nepăsare. Această metodă ne este dată și pentru ca să respingem ademenirile și desfătările lumii. Cine viețuiește după rânduiala Bisericii, acela, aflându-se ca și ascuns în spatele unei îngrădiri, nu se teme de amăgirile lumii. Duhul Bisericii este asemeni cântărilor psaltice și a molitvelor citite împotriva amărăciunii produse de respirația duhului lumii. De este atins cineva de această molimă, să fugă la biserică și v-a scăpa de ea; sau să respecte cu statornicie prescrierile Bisericii, și lumea nu v-a găsi ocazia să îl molipsească; căci tot ce se află în lume se află și la noi în Biserică, dar în înfățișarea cea mai curată și mai dumnezeiască... Ei au serbări, noi avem sfinte praznice și

sărbători; ci au baluri, noi - slujbe bisericești; ei au teatre, noi - dumnezeiești ierurgii. Să compare fiecare ce este mai bun și să nu-și piardă vremea cu amăgiri deșarte, să nu lase de dragul acestora ceea cci adevărat, rodnic și hrănitor. Trăiește, așadar, în duhul Bisericii și vei trăi îngrădit în atmosferă duhovnicească și nu-ți vor seca niciodată puterile pentru continuarea drumului, și nici un fel de amăgiri nu te vor ademeni pe cărări greșite. Acesta este al treilea lucru.

Ca să nu vă obosesc, vă voi expune pe scurt al patrulea lucru. Putem întâlni pe drum piedici, pe care să nu ne dăm seama cum să le îndepărtăm; plasa poate fi pusă astfel încât să nu o putem ocoli; putem întâlni o încurcătură de drumuri din care să nu știm cum să ieșim; ne poate învălui un nor care să ne acopere complet calea și să ne înfricoșeze cu tunete și cu fulgere: la cine alergăm atunci ? Ce facem ? Cine ne v-a ajuta în asemenea situații ? îngerii din cer ? Dar aceștia se arată numai în cazuri cu totul deosebite, lăsând desfășurarea curentă a evenimentelor în seanța ordinii comune a vieții. Așadar, cine ne v-a ajuta ? Ne vor ajuta păstorii, părinții duhovnicești, care sunt dați Bisericii, conform Apostolului, pentru a păzi pe creștini de rătăcirea în confuzii și pentru a-I conduce pe toți, neabătut, spre viața veșnică, învățându1 pe fiecare să ajungă *la măsura vârstei deplinătății lui Hristos* (Ef. 4, 13). Așadar, supune-te părinților duhovnicești și vei evita rătăcirea și împiedicarea pe calea spre împărăția cerească, și vei ajunge grabnic și nepăgubit la porțile raiului.

Iată tot ce ne propune creștinismul, în privința căii mântuirii:

1) Să cunoaștem și să respectăm învățătura creștină, prin care aflăm principii sănătoase despre tot ce există și prin care ni se arată, în porunci, calea spre împărăție.

2) Să ne aflăm sub lucrarea Sfintelor Taine ale Bisericii, prin care primim putere de viață și de trăire evlavioasă.

3) Să participăm la toate sfintele slujbe, molitve și ritualuri ale Bisericii, după rânduială, pentru ca astfel să încălzim în noi scânteia harului divin și să respingem ademenirile lumii.

4) Să ne încredințăm conducerii păstorilor legitimi și a părinților duhovnicești și să le ascultăm cu supunere îndrumările.

Așadar, aflați și păstrați în inimă tot ce ne învață Sfânta Biserică și, primind puterile harului prin Sfintele Taine și în călzindu-le prin toate celelalte sfinte ierurgii, mergeți neabătuți pe calea poruncilor date nouă de Domnul Iisus Hristos, mergeți sub călăuzirea păstorilor duhovnicești și veți ajunge, cu siguranță, în împărăția cerească și vă veți mântui. Amin.

III

în discuția precedentă am ajuns la următoarea concluzie: află și păstrează în inimă tot ce ne învață Sfânta Biserică și, primind puteri de la Dumnezeu prin Sfintele Taine și încălzindu-le prin toate celelalte ierurgii și rugăciuni ale Bisericii, mergi neclintit pe calea poruncilor date nouă de Domnul Iisus Hristos, sub conducerea păstorilor legitimi, și negreșit vei ajunge în împărăția cerească și te vei mântui. Acesta este răspunsul, răspunsul direct și singurul răspuns pentru toți cei ce întreabă: Ce să facem ca să moștenim viața veșnică ? Toți cei ce sau mântuit, așa sau mântuit și nu pe altă cale, și toți cei ce astăzi se mântuiesc, așa se mântuiesc, iar nu altminteri.

Nici nu are rost să mai vorbim despre aceasta. însă mă tem de nu există printre voi cineva care să judece strâmb aceste lucruri ? Nu gândește oare careva că nu toate cele arătate sunt la fel de trebuitoare, sau nu sunt toate trebuitoare tuturor, că s-ar putea lipsi

de unele, fără a-și pune în pericol mântuirea, sau că unele ar putea fi lăsate deoparte, nefiind obligatorii pentru toți ? De aceea mă simt obligat să vă lămuresc că toate cele arătate de noi, adică dreapta învățătură a credinței - respectarea poruncilor, primirea sfintelor Taine, participarea la toate rugăciunile Bisericii și ascultarea de păstorii legitimi - toate acestea sunt esențiale în lucrarea mântuirii, căci numai acolo se înfăptuiește mântuirea, unde toate acestea conlucrează; unde lipsește ceva, acolo lucrarea mântuirii este pusă în mare pericol și este compromisă. Căci ce fel de mântuire poate aștepta cineva care nu păstrează învățătura adevărată a credinței și a Bisericii și gândește greșit sau despre Dumnezeu, lume și om, sau despre actuala stare decăzută a noastră, sau despre mijlocul restaurării ființei noastre, care este unul singur, sau despre moarte și viața noastră viitoare, sau despre oricare dintre dogme, când însuși Domnul ne spune că, de se v-a lepăda cineva de cuvintele Lui *„în neamul acesta desfrânat și păcătos“*, de acela se v-a lepăda și El în fața Tatălui Său, care este în ceruri (Marc. 8, 38) ? Iar cel ce v-a fi lepădat de Domnul, unde î-și v-a găsi locul ? Desigur că nu în împărăția cerurilor. Dar iată că există oameni care spun: „crede cum vrei, este suficient să trăiești corect și nu te teme de nimic", ca și cum poți trăi corect fără să a-I principii sănătoase despre lucrurile pe care ne învață adevărata credință ! Nu vă amăgiți, fraților ! In alcătuirea vieții adevărate nu intră numai comportamentul, ci și modul sănătos de judecată, așa că despre cel căruia îi lipsește acesta nu putem spune că viața lui este bună și dreaptă. Pe de altă parte, a trăi corect înseamnă a trăi într-un mod bineplăcut lui Dumnezeu; o viață bineplăcută Domnului este trăită în întregime după voia lui Dumnezeu, iar una dintre primele definiții ale voii lui Dumnezeu față de noi este să credem în Cel pe care La trimis, adică în

Domnul Iisus Hristos și în dumnezeiasca Sa învățătură. Așadar, cel ce spune „crede cum vrei, numai trăiește corect", în timp ce avem poruncă să ținem adevărata credință, se aseamănă cu acela care î-și distruge singur fundația pe care vrea să-și ridice casa, sau cu cel care vrea să traverseze un râu cu o barcă, al cărei fund îl găurește chiar el.

Ce fel de mântuire poate aștepta acela care încalcă anumite porunci dumnezeiești, ca de pildă porunca dreptății sau a milosteniei, a înfrânării sau a hărniciei, a curățeniei sau a neagonisirii, a fidelității conjugale sau oricare alta, micșorându-și greutatea păcatelor cu unele interpretări deformate, ca de exemplu „firea îndeamnă, inima cere", sau încercând să le ascundă chipul hâd de conștiință prin unele fapte de evlavie vizibile și ușor de împlinit, ca umblatul pe la biserici, împodobirea icoanelor prețioase sau aprinderea candelelor ? Ce fel de mântuire, repet, pot aștepta aceștia, când este spus clar că, *de vrei să intri in viață, păzește poruncile* (I In. 3, 23; Mt. 19, 17) și că nedrepții, de orice fel ar fi, nu pot moșteni împărăția lui Dumnezeu (I Cor. 6, 9) ? Desigur că este nevoie, este într-adevăr nevoie pentru mântuire și de fapte vizibile de evlavie, dar nu numai de acestea: este obligatorie și împlinirea tuturor celorlalte porunci ale lui Dumnezeu. *„Pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați"*, spune Domnul (Mt. 23, 23). Nu poți merge fără picioare și nu poți zbura fără aripi; la fel, nu poți ajunge la împărăția cerească fără împlinirea poruncilor.

Mai există unii care cred că-și pot chivernisi singuri mântuirea, prin ei înșiși, fără să primească putere de la Dumnezeu prin Sfintele Taine, întru viață și curată evlavie, și fără să le încălzească prin sfintele slujbe și rugăciuni ale Bisericii. Am explicat deja că noi, căzuți fiind, suntem neputincioși și nu putem

face un pas pe calea cea bună fără ajutorul deosebit al harului; că acest har se primește în Sfintele Taine și că, o dată Emit, la început este asemenea unei mici scântei, care apoi se stinge, devenind flacără, prin participarea activă la rânduielile sfintei și dumnezeieștii Biserici. Toate acestea sunt de la sine înțelese, sunt conștientizate prin experiență personală și sunt mărturisite de toată lumea. Dar iată că există persoane care spun: tot acest spirit eclezial este necesar celor simpli, iar celor ce înțeleg esența lucrurilor le este suficientă numai slujirea mentală, spirituală sau sufletească a lui Dumnezeu. Fericiți sunteți voi, suflete simple, care primiți totul fără împotrivire și care vă supuneți cu bucurie fiecărei chemări a Bisericii ! Sunteți asemenea copacilor sădiți lângă ape izvorâtoare, care-și dau roadele la bună vreme. Iar cei ce înțeleg lucrurile în felul lor sunt, din punct de vedere duhovnicesc, asemănători unor firave fire de iarbă crescute pe pământ uscat, pietros sau nisipos și care abia dau slabe semne de viață; sau, mai rău: sunt asemenea semințelor îngropate încă în măruntaiele pământului, care au încolțit înainte de vreme sau prea târziu. Închipuiți-vă că afară plouă, ninge, viscolește și scoateți afară pe o asemenea vreme un om neîmbrăcat cum se cuvine: cât credeți că v-a rezista ? Exact în aceeași situație se află cel ce se înstrăinează de Sfintele Taine și de toată Biserica noastră de viață dătătoare. Sunt jalnici acești oameni! Egoismul și slava deșartă le mănâncă oasele.

În sfârșit, Domnul ia ales pe apostoli, aceștia și-au predat misiunea episcopilor, care și-au stabilit împreună-lucrători pe presbiteri. Toți aceștia, laolaltă, alcătuiesc păstorirea cea rânduită de Dumnezeu în Biserică, a cărei sarcină este să-i ridice pe toți la starea bărbatului desăvârșit, ,,/л măsura vârstei deplinătății lui Hristos" (Ef. 4, 13), sfințindu-i cu Tainele, încălzindu-i cu sfintele

ierurgii și îndrumându-i cu sfaturi pe drumul cu multe făgașuri spre desăvârșirea duhovnicească.

Să-I mulțumim Domnului că este așa ! Noi suntem orbi; după cum orbul are nevoie de un ghid, la fel, și noi avem nevoie de o călăuză care să ne arate calea spre împărăția lui Dumnezeu; în foarte multe situații avem nevoie de o persoană care să ne ia de mâini și să ne scoată din vălmășagul de gânduri și de sentimente în care ne aruncă uneori vrăjmașul și propria noastră neînțelegere. Să nu spuneți că îndrumătorul tuturor este cuvântul lui Dumnezeu, că vom citi și vom vedea singuri de ce anume avem nevoie. Cuvântul lui Dumnezeu conține indicații generale pentru toți, dar ce anume am eu nevoie, în situația mea concretă, acestea trebuie să mi le explice altul, o voce vie, iscusită. De n-ar fi așa, aș fi nevoit să cutreier pe cărări întortocheate și să mă aflu în permanentă primejdie. Iată de ce avem atâta nevoie de ajutorul sfatului înțelept al preotului. Cum de li se pare unora și, poate că multora, că singurele lor relații firești cu preotul apar o dată cu necesitatea săvârșirii unei Sfinte Taine sau a altei slujiri bisericești ? Unii ca aceștia uită că *„unde lipsește cârmuirea, lumea cade ca frunzele; izbăvirea stă in prisosul sfatului“* (Pild. 11, 14).

Din toate cele spuse reiese din nou aceeași concluzie, expusă mai înainte: dacă vrei să te mântuiești, cunoaște și păstrează în inimă tot ce te învață Sfânta Biserică și, primind dumnezeieștile puteri prin Sfintele Taine și încălzindu-le prin toate sfintele ierurgii și rugăciuni ale Bisericii, mergi neclintit pe calea poruncilor pe care le-am primit de la Domnul Iisus Hristos, sub călăuzirea păstorilor legiuiți, și negreșit vei ajunge la împărăția lui Dumnezeu și te vei mântui. Toate acestea sunt cu totul esențiale în lucrarea mântuirii, sunt necesare toate, împreună, și pentru toți. cel care nu primește sau nu acceptă ceva dintre

acestea, pentru acela nu este mântuire, acela nu-și v-a lecui neputințele și nu v-a evita suferința. Biserica lui Dumnezeu este tămăduitoarea care conține în alcătuirea ei leacul care vindecă orice boală a duhului nostru. Părțile componente ale leacului sunt acestea. Învățătura ortodoxă, trăirea potrivit poruncilor, Sfintele Taine cu slujbele bisericești
și cârmuirea păstorilor. După cum în bolile trupești leacul este vindecător numai atunci când este compus din toate substanțele prescrise în rețetă, la fel, în boala duhului nostru, vindecarea poate avea loc numai când primim toate stihiile care intră in componența singurului nostru leac spiritual: creștinismul sau Biserica. Scoateți afară din componența leacului trupesc oricare dintre aceste puteri, și acesta î-și v-a pierde eficacitatea. Respingeți ceva dintre cele ce intră în mod necesar în componența creștinismului sau a Bisericii, și vă veți lipsi singuri de leacul care vă este atât de trebuincios și veți rămâne, așadar, în aceeași stare de nevindecare și de cădere, deci nu vă veți mântui și nu veți vedea împărăția cerească. Amin.

IV

Discutând până acum despre calea spre mântuire, am aflat că cel ce voiește să-și salveze sufletul trebuie să cunoască și să păstreze cu sfințenie învățătura dumnezeiască a sfintei credințe, și, în același timp, trebuie să primească puterile dumnezeiești prin Sfintele Taine, să le încălzească prin toate ierurgiile Bisericii și apoi, cu ajutorul lor, să meargă pe calea poruncilor lui Dumnezeu, sub călăuzirea păstorilor legiuiți. Am mai văzut, de asemeni, că toate acestea sunt necesare și sunt de trebuință roate împreună, așa că degeaba se v-a amăgi cu mântuirea cel ce, cu de la sine

putere, respinge oricare dintre aceste puteri lucrătoare ale mântuirii.

Referindu-ne acum la noi înșine, la modul de viață care domnește în noi, ce vedem ? Vedem că toate acestea funcționează deja în jurul nostru, că nu suntem lipsiți de păstorirea legiuită rânduită de Dumnezeu, prin care se săvârșesc pentru noi izbăvitoarele Taine, cu toate ierurgiile, prin care se propăvăduiește sfânta credință și sunt tâlcuite poruncile lui Dumnezeu; că, așadar, dispunem de toate mijloacele întru viață și bună cucernicie sau, ca să spunem așa, trăim într-o atmosferă propice mântuirii.

Mântuirea ne este atât de aproape, încât mai că putem s-o pipăim. Cât de amarnic o să plângem, când în ceasul în care se v-a hotărî vrednicia fiecăruia dintre noi ne vom afla nelucrători a-I propriei noastre mântuiri .' Cugetând la acestea, nu te poți abține a întreba din non. ce avem de făcut ? Ce să facem cu aceste dumnezeiești puteri, ca să ne mântuim ?

Iată ce să facem:

1) Să-I mulțumim Domnului, care astfel a binevoit întru noi, să-I mulțumim pentru că, imediat după ce ne naștem, intrăm într-un climat mântuitor și aflăm gata pregătite toate cele trebuincioase mântuirii și, încă înainte de a deveni conștienți, suntem porniți pe calea mântuirii, intrând în fluxul comun al celor ce se mântuiesc. După cum, în natura văzută, cea mai mică insectă, imediat după naștere, găsește în jurul ei totul pregătit pentru viață, la fel și pe noi, imediat ce am apărut pe lume. Dumnezeu ne învăluie cu calda Sa grijă, care se continuă apoi până la sfârșitul zilelor noastre. încă din leagăn ne cuprinde în îmbrățișările ei maica noastră, Biserica: ne ajută să renaștem spre o viață nouă, ne hrănește și ne ocrotește pe toate drumurile vieții

și nu ne părăsește până nu ne lasă la groapă, însoțindu-ne cu rugăciunea aducătoare de împăcare pentru cei rămași, plină de putere pentru repausați: *în fericită adormire dăruiește, Doamne, veșnică odihnă adormitului robului Tău (sau adormitei roabei Tale).* Prin ce ne-am învrednicit de acestea ? Prin nimic. Există multe popoare care nu cunosc calea cea adevărată. Cei care se nasc printre ei trebuie să caute calea cu multă strădanie, și încă nu se știe dacă o vor găsi. Iar noi pășim pe ea fără nici un fel de osteneală din partea noastră, o găsim fără să o căutăm. De ce este așa ? Numai Dumnezeu știe. Dar nu se poate să nu vedem, în această lucrare a Proniei dumnezeiești, sub toate aspectele, deosebita binevoire a lui Dumnezeu față de noi.

Pentru toate acestea să-i mulțumim, așadar, Domnului, care așa a binevoit întru noi! Să-i mulțumim, totodată, pentru însăși convingerea noastră că suntem în posesia mijloacelor cu adevărat mântuitoare, căci, legată de această convingere, stă altă convingere, aceea că Dumnezeu ne este cu deosebire apropiat, că singurul Dumnezeu adevărat este Dumnezeul nostru și noi suntem poporul Său. Iar mai mult decât această binefacere nici nu poate fi pe pământ.

2) Auzind acestea, poate că mulți dintre noi vor fi gata să exclame, ca și cum ar fi pipăit deja mântuirea: *Domnul meu și Dumnezeul meu !* Dar nu uitați, fraților, cuvântul Domnului: ”*Nu oricine ... zice: Doamne, Doamne, v-a intra in Împărăția*“ lui Dumnezeu (Mt. 7, 21). Iată încă o întrebare: Ce altceva mai avem de făcut ? Iată ce mai avem de făcut. Să ne predăm cu toate gândurile, cu toată inima și cu toată puterea noastră în seama acestei rânduiri dumnezeiești a mântuirii noastre, și anume:

a) Să ne păstrăm *convingerea neclintită* în adevărul acestei iconomii a mântuirii și în necesitatea ei imperioasă pentru toată

lumea, în general. Vai, fraților ! Biruiți-vă ispita minții și cugetările deșarte pe care le auziți de la alții. Nu vă lăsați pradă îndoielilor și nu îngăduiți ca îndrăzneață și orgolioasa întrebare: „De ce ?“ și „Pentru ce ?“ să vă zdruncine echilibrul credinței. Mai bine acceptați că este *așa*. Respingeți aceste amăgiri. Nu suntem noi primii. Câți sau mântuit pe această cale ? ! Când suntem bolnavi, vine doctorul să ne vindece. îi explică, oare, doctorul, de ce îi administrează bolnavului un anumit tratament și nu altul ? Să ne punem, așadar, pază buzelor și să ne supunem, smeriți, față de toate, ca față de rânduiala lui Dumnezeu.

b) Și nu este numai aceasta. Să adăugăm *părtășia, asentimentul* față de toată această rânduiala, adică să ne potrivim în așa fel starea lăuntrică, încât inima noastră să afle bucurie atât in primirea cu vrednicie a Sfintelor Taine, cât și în orice slujbă dumnezeiască și în orice ierurgie, în ascultarea propovăduirii adevărurilor dumnezeiești, în supunerea atentă față de călăuzirea și sfaturile păstorilor și, în general, în orice lucrare prescrisă de legea lui Dumnezeu. Fiecare este atras înspre lucrurile cu care se află în asentiment, față de care se simte părtaș. Cine se simte părtaș cu cele ale mântuirii, către acestea se îndreaptă. Cine se simte părtaș cu altceva, către aceea aleargă, lată de ce, în timp ce unii se grăbesc spre biserică, alții merg la teatru, la bal sau la petrecere... Dar știți bine ce avem de așteptat de la acestea din urmă... Mutați-vă inima de la aceste locuri deșarte în veselitorul lăcaș dumnezeiesc și aflați acolo îndulcirea și toată plinătatea bucuriei inimii. Unde este comoara spune Domnul acolo se află și inima. Deci, unde este inima, acolo se află și comoara. Ce fel de comori propune lumea ? Merită oare să ne murdărim inima cu ele, inima care a fost menită dintru început a fi lăcașul lui Dumnezeu ? ! Să nu creadă cineva că le putem împăca pe

amândouă ! Nu se poate. Inima noastră este una și este simplă, așa încât, acolo unde se află ca, acolo se află totul și nu o vom mai găsi căci nu se mai poate afla — în nici o altă parte. De aceea, cel ce este în lume cu inima, acela se află în Biserică fără inimă. Și invers, cel ce se află cu inima în Biserică, acela este în lume fără inimă. Dar, fără inimă, nu este viață. Este bine să fii în lume fără inimă, dar să fii fără inimă în Biserica lui Dumnezeu înseamnă să fii fățarnic în ochii lui Dumnezeu, în fața atoatevăzătorului Dumnezeu.

Iată de ce, față de toate cele scrise mai sus, trebuie să adăugăm:

c) *Împlinirea plină de râvnă, neabătută și fără preget a tot* ce se cere pentru mântuire. Căci, e una și bună: dacă vrei să te mântuiești, ține-te de lucruri mântuitoare; iar dacă nu, treaba ta, numai să știi că nu poți lucra și lui Dumnezeu, și lui mamona. Să ne hotărâm, așadar, fraților, să mergem hotărâți pe calea mântuirii, fără să ne înclinăm nici la stânga, nici la dreapta. Să respingem împărțirea sufletească și să ne îndreptăm picioarele șchiopătătoare ! Ce veți spune despre un bolnav care zace într-un spital bun, este supravegheat de un medic bun, primește medicamente potrivite exact pentru boala lui, dar le disprețuiește pe toate: nu-l ascută pe medic și nu ia medicamentele ? Ce veți spune, de asemeni, despre cel ce stă în fața unu-i izvor curat, simte setea și are posibilitatea, chiar are nevoia să-și potolească setea tocmai de la acel izvor dar, în loc de aceasta, lasă izvorul și fuge la râul cel plin de tină, de târâtoare și de murdărie și de acolo bea apă, care Nu-i astâmpără setea ? Desigur că nu veți fi de acord nici cu unul, nici cu celălalt. Dar oare nu asupra noastră înșine vom proclama această condamnare dacă, având la dispoziție toate mijloacele mântuitoare, nu ne vom folosi de ele cum se cuvine ? Și nu nouă ni se v-a adresa, oare, mustrarea lui Dumnezeu: „*Pe*

mine, izvorul apei celei vii, Mau părăsit, și și-au săpat fântâni sparte, care nu pot ține apă“ (Ier. 2, 13). Așadar, fraților, să-I mulțumim Domnului, că, în marea Sa milostivire. Și-a apropiat de noi atât de mult mântuirea Sa. Dar să punem și noi umărul! Calea mântuirii nea fost arătată și lămurită. Ea se află în fața noastră. Dar, cu roate acestea, nu ne vom mântui dacă nu o vom parcurge ! Am spus: află și păstrează învățătura credinței și, primind putere de la Sfintele Taine, mergi pe calea poruncilor, sub călăuzirea păstorilor. Cunoașterea credinței și a poruncilor, Sfintele Taine cu toate ierurgiile și cu îndrumarea preoților alcătuiesc împreună calea mântuitoare, care se află în afara noastră. în ce se află întreaga lucrare a mântuirii ? în urmarea acestei căi. Haideți deci s-o urmăm ! *„Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii"* (II Cor. 6, 2). Amin.

V

în timp ce mă gândeam ce să vă spun în concluzia discuțiilor noastre despre mântuire, mi-am amintit de o întâmplare citită demult într-un vechi pateric. Este foarte apropiată de subiectul discuției noastre și socotesc că nu este de prisos să v-o povestesc, așa cum se desenează ea acum în mintea mea.

Un bătrân îmbunătățit, care trăia retras în pustie, căzu în întristare și întunericul gândurilor potrivnice începu să-i amenințe sufletul, insuflândui îndoială asupra dreptei alegeri a felului său de viață și întrebându-se dacă poate sau nu nădăjdui ca toate strădaniile lui se vor încununa cu succes. Pustnicul stătea cu capul plecat. Inima îi plângea, dar ochii nu izvorau lacrimi. O durere uscată îl chinuia. în timp ce se omora astfel cu întristarea, i se arătă îngerul Domnului și îi spuse: „De ce te tulburi și de ce intră întrebările în inima ta ? Nu ești tu nici primul, nici ultimul care

mergi pe această calc. Mulți au străbătut-o, mulți o străbat acum și mulți vor ajunge pe ea bl lăcașurile luminoase ale raiului. Mergi și îți voi arăta atât căile diferite pe care merg fiii oamenilor, cât și locurile în care duce fiecare cale. Privește și ia aminte !“.

Ascultând chemarea îngerului, pustnicul se ridică și merse; dar, abia făcu câțiva pași înainte, că ieși parcă afară din sine și se cufundă în contemplarea unei vedenii minunate, care se deschise înaintea ochilor minții sale. Văzu în stânga sa un întuneric pustiu, ca un perete de nepătruns, înăuntrul căruia
se auzea zgomot, larmă și tulburare. Sfredelind întunericul cu privirea, văzu un râu larg, învolburat de valuri, care se rostogoleau înainte și înapoi, la stânga și la dreapta; și, de fiecare dată când prin fața ochilor să-i trecea în viteză un val, cineva parcă îi rostea deslușit în ureche: „Este valul necredinței, al nepăsării, al răcelii"; „Acesta - al ne-milostivirii, al desfrânării, al luării de mită"; „Acesta - al desfătării, al huzurului, al pizmei, al vrajbei"; „Iar acesta - al beției, al necurățeniei, al lenevirii, al infidelității dintre soți" și așa mai departe. Și, în fața pustnicului, fiecare val răsucea pe creasta lui o mulțime nenumărată de oameni, ridicând-ui din râu și iarăși cufundând-ui la fund. Bătrânul exclamă îngrozit: „Doamne ! Oare toți aceștia vor muri și nu este pentru ei nădejde de mântuire îngerul îi răspunse: „Privește mai departe și vei vedea milostivirea și dreptatea lui Dumnezeu !“.

Pustnicul mai privi o dată râul și văzu că era acoperit, lea lungul și dea latul lui, cu mici bărci în care stăteau niște tineri luminoși cu fel de fel de arme, spre ajutorul celor ce se înecau. Ei îi chemau pe toți la ei și unora le întindeau mâna, altora le coborau prăjini și scânduri, altora le aruncau frânghii, iar uneori scufundau până la fund cange și cârlige: poate că se v-a agăța și de acolo cineva. Foarte rar le răspundea cineva chemării, dar și mai puțini erau cei

ce se foloseau cum se cuvine de armele salvatoare care li se dădeau. Cea mai mare parte le respingeau sfidători și cu un fel de satisfacție sălbatică se scufundau în râul care răspândea fum înăbușitor, duhoare grea și miros de ars. Bătrânul î-și întinse privirea mai departe dea lungul râului și la capătul lui văzu o prăpastie fără fund, în care râul se prăbușea. Mulțime de tineri luminoși treceau iute cu bărcile încolo și încoace, chiar până la marginea prăpastiei, dând ajutor, cu grijă, fiecăruia; dar, cu toate acestea, în fiece clipă, în fiecare loc al râului multe mii de oameni se prăbușeau împreună cu râul în prăpastie, de unde se auzeau vaiete de disperare și scrâșnirea dinților. Bătrânul î-și acoperi fața și izbucni în lacrimi. Și auzi o voce din cer: „Este amar, dar cinei de vină ? Spune, ce aș mai fi putut să fac pentru mântuirea lor și nu am făcut ? Dar ei resping, cu împietrire, orice ajutor le este dat. Ei Mă vor respinge și pe Mine, dacă Mă voi pogorî în ajutorul lor în cele mai amare locuri de suferință".

Liniștindu-se cât de cât, pustnicul î-și îndreptă privirile spre dreapta, spre răsăritul luminos și fu mângâiat de o vedenie îmbucurătoare. Cei ce, ascultând chemarea tinerilor luminoși, le întindeau mâna sau se prindeau de vreo armă salvatoare, erau scoși de aceștia pe malul drept. Aici îi întâmpinau alte persoane, îi primeau în niște mici clădiri zvelte, întinse în număr marc dea lungul întregului mal, unde îi spălau cu apă curată, îi îmbrăcau în haine curate, îi încingeau, îi încălțau, le dădeau un toiag și, întremând-ui cu hrană, îi trimiteau la drum, mai departe spre răsărit, poruncindu-le să nu se uite în lături, să meargă tară oprire, să privească cu atenție pe unde calcă și să nu treacă pe lângă nici o clădire ca aceasta, tară să intre în ea și să se întremeze cu hrană și cu sfat de la cei în grija cărora erau lăsate acele clădiri la fel făceau toți cei ce intrau acolo.

Bătrânul î-și plimbă ochii dea lungul malului și văzu că pe toată lungimea lui erau astfel de oameni izbăviți care se pregăteau de drum. Pe fețele tuturor se întipărise bucuria și însuflețirea. Se vedea că toți simțeau o deosebită ușurință și putere și se aruncau cu o anumită nestăvilite pe calea ale cărei prime etape erau împodobite cu flori plăcut mirositoare.

Apoi pustnicul î-și îndreptă privirea mai departe spre răsărit și iată ce i se descoperi. Frumoasa poiană se termina nu departe de mal; mai departe urmau munții, ale căror lanțuri erau orientate în direcții diferite. Munții se ridicau tot mai sus și mai sus, se intersectau cu prăpăstii, ba erau golași și stâncoși, ba acoperiți cu tufăriș și păduri. Peste tot, pe munți, se vedeau călătorii nevoitori. Unul se cățăra pe o pantă abruptă, altul stătea să se odihnească sau să cugete, altul se lupta cu o fiară sau cu un șarpe; unul mergea direct spre răsărit, altul pe o direcție piezișă, iar altul le tăia celorlalți calea, dea curmezișul; însă toți erau obosiți și asudați, erau în luptă și în încordare sufletească și trupească. Rareori vreun drumeț î-și vedea calea în permanență: adesea, aceasta dispărea cu totul sau se răsfrângea în mai multe cărări întortocheate; într-alt loc o acopereau ceața și întunecimea, într-altul drumul era tăiat de o prăpastie sau de o stâncă abruptă; colo, calea era oprită de fiarele pădurii sau de târâtoarele veninoase din văgăuni. Dar - iată ce era minunat: peste tot, printre munți erau răspândite clădiri frumoase, asemeni celor în care fuseseră primiți pentru prima dată cei salvați din apă. Imediat ce intra călătorul în aceste clădiri, așa cum i se poruncise la început, oricât de epuizat ar fi fost până atunci, ieșea de acolo viguros și plin de puteri. Atunci fiarele și târâtoarele nu puteau să-i suporte privirea și fugeau din calea lut; nici un fel de piedici nu-l făceau să întârzie prea mult și găsea repede calea care se ascunsese de el prin nu se știe ce mijloace,

urmând indicațiile primite în acele clădiri. De fiecare dată când cineva depășea o piedică sau învingea un dușman, se făcea mai puternic, mai înalt și mai chipeș; cu cât cineva se înălța mai sus, cu atât devenea mai frumos și mai luminos. Pe varfi.il muntelui, locul se făcea din nou lin și presărat de flori; dar cei ajunși acolo intrau repede într-un nor luminos sau într-o ceață, din care nu se mai vedeau.

Pustnicul ridică ochii mai sus de nor și în spatele lui sau în spatele muntelui văzu o lumină minunată, de o frumusețe nemaivăzută, din care se auzeau până la el preadulci cântări: Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot! Bătrânul căzu cu smerenie la pământ și deasupra lui trecu cu răsunet cuvântul Domnului*: „Alergați așa ca să-l luați [premiul]* “ (I Cor. 9, 24).

Ridicându-se din nou în picioare, pustnicul văzu că de pe diferitele piscuri ale muntelui erau destui călători din locuri diferite care fugeau năvalnic înapoi înspre râu, unii în tăcere, alții cu strigăte și cu cuvinte de hulă și de ocară. Fiecare dintre aceștia era strigat de sus și de prin alte părți să se oprească. Dar, împinși de niște arapi scunzi de statură, aceștia nu ascultau glasul prevenitor și se cufundau din nou în râul năclăit. Atunci pustnicul întrebă cu mirare: „Doamne, de ce ?“ și auzi ca răspuns: „Este rodul samavolniciei și al nesupunerii față de rânduiala tocmită de Dumnezeu !“. Cu acestea, vedenia luă sfârșit.

Îngerul care îi arătase pustnicului vedenia îl întrebă, în fine: „Ei, te-ai liniștit Bătrânul i se înclină până în pământ.

Cred, fraților, că nu este nevoie de multă vorbărie pentru tâlcuirea acestei vedenii. Râul este lumea; cei cufundați în el sunt oamenii care trăiesc după duhul lumii, în patimi, în vicii și în păcate; tinerii luminoși din bărci sunt îngerii și, în general, harul care ne cheamă la mântuire; prăpastia fără fund în care se

prăbușea râul cu tot cu oameni este pierzania; clădirea frumoasă de pe malul drept este Biserica unde, prin Taina pocăinței sau a botezului, păcătoșii convertiți se spală de păcate, se îmbracă în haina îndreptățirii, î-și încing brâul cu putere de sus și pornesc pe calea mântuirii; urcarea muntelui, cu diferitele piedici, reprezintă diferitele nevoințe în curățirea inimii de patimi; fiarele și târâtoarele sunt dușmanii mântuirii; locul cel lin de pe vârful muntelui este liniștirea inimii; norul luminos care îi acoperă pe călători este moartea împăcată; lumina de după munte este raiul cel fericit; clădirile răspândite pe munte sunt templele lui Dumnezeu. Cine, aflându-se pe cale, intră în aceste clădiri, adică cine primește Tainele și participă la sfintele slujbe și rugăciuni ale Bisericii și se folosește de sfatul și de îndrumarea păstorilor, acela depășește cu ușurință toate piedicile și grabnic ajunge la desăvârșire. Iar cel ce, din samavolnicie, le respinge și nu se supune sfaturilor și îndrumărilor păstorilor, acela cade repede, și duhul lumii îl v-a ademeni din nou.

Consider de prisos să mai adăugăm orice altă povață. Vă implor numai, fraților, izbăviți-vă de veacul acesta înșelător ! Amin.

CE ESTE DE TREBUINȚĂ CELUI CE SE POCĂIEȘTE ȘI PORNEȘTE PE CALEA CEA BUNĂ A MÂNTUIRII

Celui ce se pocăiește și pornește pe calea cea bună a mântuirii îi sunt de trebuință următoarele:

1) Să se predea unu-i conducător pe această cale.

2) Să se înconjoare cu reguli pentru împlinirea cuviincioasă a fiecărui lucru.

3) Să fie pregătit pentru nevoințe și necazuri, căci a pomi pe o cale îngustă și plină de suferințe.

4) Și, pentru a le suporta cu bine pe toate, să aibă duhul arzător sau să aibă râvnă fierbinte spre mântuire și spre a bine-plăcea lui Dumnezeu.

I

Viața trăită sub îndrumare

După cum pruncul nou-născut nu poate trăi fără mama s; care se îngrijește de el, îl dezmiardă și îl dădăcește, la fel și cel nou-născut în duh, care s-a convertit, are marc trebuință, pentru început, de o dădacă și de dădăceală, de o călăuză și d călăuzire.

Necesitatea de a avea un părinte-conducător este evident de la sine. Nimeni, începând să caute mântuirea, nu arc voi să sc apuce singur de această lucrare sau să-și lucreze mântuirea după voia sa și după cum îl taie capul, ci de la bun început trebuie să se predea cuiva care să-l învețe tot ce trebuie. Căci, de vreme ce a pășit pe o cale cu totul nouă necunoscută pentru el, trebuie să se folosească de o dreaptă îndrumare și să nu rămână doar la propriile presupuneri. La început umblă ca prin ceață sau ca printr-un codru întunecos, înconjurat de capcane - așadar, să-i întindă mâna celui

ce poate să-L scoată de acolo și să-L pună pe propriile lui picioare. El este bolnav; cum te poți hotărî să te vindeci singur de cele mai subtile boli sufletești, când nici trupul nu ni1 vindecăm singuri, nici măcar medicii, darămite oamenii obișnuiți ? Putem să ne deprindem, fără să le învățăm, numai cu lucrurile pentru care am fost, în mod firesc, născuți; artele și meșteșugurile trebuie să le învățăm: de pildă, învățăm să scriem, să desenăm, să cântăm și așa mai departe. Iar lucrarea mântuirii este arta artelor și știința științelor: am putea, oare, aici, să ne descurcăm fără învățător ? Cine procedează astfel, acela, chiar de la începutul drumului mântuirii, deschide porțile să pătrundă în el starea cea mai păgubitoare: încrederea în sine, nădejdea în forțele proprii. Este adevărat că unul este învățătorul nostru, Domnul (Mt. 23, 8), și Duhul lui Dumnezeu vine întotdeauna în ajutorul neputințelor noastre (Rom. 8, 26), și ungerea Lui ne învață despre toate (I In. 2, 27), dar începătorul nu este încă de fel capabil de o astfel de conduită interioară, condusă nemijlocit după voia lui Dumnezeu. Există situații când începătorul este nevoit să rămână numai In voia lui Dumnezeu, dar Dumnezeu nu-l rușinează pe cel ce nădăjduiește în El. Însă, o situație ca aceasta trebuie s-o considerăm ca ieșită din comun, excepțională. A spera pentru sine minuni, în cadrul ordinii firești a evenimentelor, înseamnă a ispiti pe Dumnezeu. Domnul, arătându-Se Apostolului Pavel, la trimis mai întâi la Anania (Fapt. 9, 6) și de abia apoi la învățat chiar El, nemijlocit (Gal. 1, 12); și acest Apostol, învățat deja de Dumnezeu, pășind pe calea propovăduirii, aleargă la sfatul celorlalți apostoli, ca nu cumva spune el să alerg ЯМ fi alergat în zadar" (Gal. 2, 2). Domnul ne poate învăța prin îngeri, așa cum sa întâmplat și în vremurile noastre, în teritoriile americane; în vechime se întâmpla adesea ca și povățuirea și hrana și sfânta

cuminecătură să fie aduse de îngeri, așa cum se vede din relatarea Sfântului Pafnutie despre cei patru tineri. Dar toate acestea sunt căi de mântuire, sunt îndrumări și povățuiri excepționale, pe care nu se cuvine să le așteptăm, ba este chiar periculos, întrucât vrăjmașul poate lua înfățișarea unu-i înger de lumină (II Cor. 11, 14).

Așadar, trebuie să ne ținem în cea mai mare smerenie și, pentru Dumnezeu, să ne supunem omului ca lui Dumnezeu.

Această cale este îndreptățită de experiențele tuturor sfinților, care au luminat ca niște făclii pe ogorul trainic al creștinismului. Marii cuvioși a-I lui Dumnezeu se foloseau întotdeauna de sfat și de îndrumare. Antonie cel Mare, Macarie Egipteanul, Pahomie, Ilarion, Eftimie, Sava și toți ceilalți și-au început lucrarea mântuirii prin supunerea față de părintele lor duhovnicesc și au deprins nevoința sub îndrumarea acestuia. în schimb, se îndreptau repede și se desăvârșeau fără abateri pe cărări greșite și fără căderi păgubitoare. Dimpotrivă, cealaltă cale, a voii proprii, condusă după propria minte și inimă, a fost considerată dintotdeauna drept calea rătăcirii și a pierzaniei. Au existat atâtea experiențe izbitoare în care nevoitorul, imediat cum se îndepărta de îndrumare, cădea în nălucire, era înșelat de satana și pierea ! Sfântul Ioan Cassian relatează despre Iron, un pustnic bătrân, care timp de cincizeci de ani petrecuse în post, în nevoința, în privegheri și rugăciune și îi uimise pe toți cu asprimea vieții lui, dar mai târziu, tocmai pentru că î-și pusese în gând să rămână numai cu mintea și cu voia sa, îl luă pe satana drept înger și, povățuit de acesta, se aruncă noaptea într-o fântână secată, nădăjduind că v-a fi ridicat de îngeri, și se vătăma atât de grav, încât a treia zi, după ce fu scos afară din fântână, î-și dădu sufletul (Dialogul al doilea, Capitolul 5). Același sfânt mai amintește de alți doi care, după voia și socotința

lor, plecară în pustie, așteptând ca Domnul să le dea hrană (ibid.., Capitolul 6). Unul dintre ei, din pricina epuizării, scăpă, acceptând mâncarea oferită de sălbatici; iar celălalt pieri, rămânând și în pustie în voia sa proprie. Același Cassian povestește despre unul care, ascultând revelațiile diavolului, văzu lumină în chilie și fu povățuiț să-și sacrifice fiul, ceea ce, până la urmă, nu se întâmplă (Capitolul 7); și mai povestește despre un nevoitor foarte înaintat în asceză, pe care, printr-un vis, diavolul îl converti h iudaism (Capitolul 8). O întâmplare de același fel întâlnim în *Proloage*, în ziua a noua a lunii ianuarie: un tânăr nevoitor, după voia sa proprie, se mută într-o peșteră de munte, ascultă descoperirile diavolului și îi dădu crezare că v-a fi dus în cer, și ar fi murit dacă nu l-ar fi salvat harul dumnezeiesc, inspirând-u1 să-i descopere aceasta egumenului său.
Așadar, nu se află om mai nefericit, mai apropiat de pieire decât acela care nu are o călăuză pe calea spre Dumnezeu, mai ales cel ce abia sa desprins din viața cea rău trăită dinainte. Pe larg și cu mult folos a zugrăvit aceasta Sfântul Dorotei în cuvântul său pe această temă, cuvânt pe care îl sfătuim pe orice nevoitor să-L poarte cu sine și să-L citească cât mai des (vezi învățătura a cincea).

Sfântul Petru Damaschinul, în prima sa carte din *Filocalia*, ia la rând pe toți oamenii din toate timpurile, în toată diversitatea vârstelor, constituțiilor, chemărilor și a stării materiale și găsește printre ei trecând peste deosebiri, care merg uneori până la opoziții - atât dintre cei care se mântuiesc, cât și dintre cei care pier. „Cugetând la aceasta - spune el - mi-am frânt sufletul și, în nedumerirea mea, îmi chinuiam mintea cu întrebarea: «De ce se întâmplă așa ? Care este începutul mântuirii sau al pieririi noastre ?»“. Mult se trudi sfântul cu această întrebare, căutând cu mintea

o rezolvare dreaptă și iată ce judecată găsi la Sfinții Părinți: începutul fiecărui bine și al fiecărui rău este în mintea dată omului și, după minte, în voință, începutul mântuirii este ca omul să-și lase dorințele și socotelile sale și să împlinească dorințele și socotelile lui Dumnezeu. Înainte de Lege, în Lege și sub har se află mulți mântuiți, pentru că aceștia au iubit înțelepciunea și voia lui Dumnezeu, mai mult decât propria lor înțelegere și voie; și iarăși, în toate aceste vremuri se află mulți care au pierit, pentru că au dat întâietate dorințelor și voii lor, în locul celor ale lui Dumnezeu. Iar voia lui Dumnezeu nu o putem afla (în cazuri particulare) decât prin judecată, dar nu prin propria noastră judecată, ci întărită prin întrebarea celor încercați, care au darul judecății. Numai astfel putem afla ce fel de fapte voiește Dumnezeu de la noi. Altfel, nicicum nu ne putem mântui. Fără aceasta, nici ceea ce socotim noi că este bun nu ne este de folos, ori pentru că nu este făcut la momentul potrivit, ori

pentru că nu ne este, de fel, necesar. Tot așa, Sfântul Ioan Cassian, dovedind că trebuie să le facem pe toate cu judecată, pentru a cunoaște care este judecata adevărată și venită de la Dumnezeu și care este cea mincinoasă și fățarnică, diavolească, îl citează pe avva Moise: judecata adevărată nu vine altfel decât în urma smeriții adevărate, atunci când le descoperim i părinților nu numai ceea ce vrem să facem, ci și ceea ce gândim, și nu ne încredem de fel în propria noastră judecată, ci în toate urmăm povața bătrânilor înduhovniciți, considerând bun ceea ce ei consideră că este bun. O astfel de conduită nu numai că îl călăuzește cu bine pe om, nevătămat pe calea cea dreaptă, dar îl și apără de toate cursele diavolului. Căci cel ce-și conduce viața după judecata și sfatul celor care au izbutit [pe calea credinței], acela nu v-a cădea înșelat de diavol, deoarece, chiar prin actul mărturisirii și al descoperirii

gândurilor rele față de părinți, el le curmă și le face neputincioase. Așa cum un șarpe scos la lumină dintr-o văgăună întunecoasă se străduiește să fugă și să se ascundă, la fel gândurile viclene, descoperite prin spovedanie și prin mărturisirea lor către părinți, fug de la om (Dialogul al doilea, Capitolul 10).

Este esențială necesitatea de a te supune conducerii altora și foloasele ei sunt incalculabile, dar nu este indiferent cui să te încredințezi. Mulți părinți - după cum spune, în același loc, Sfântul Cassian aduc in loc de folos pagubă, și în loc de mângâiere, disperare celor ce vin la ei să le ceară sfatul și întărește această observație cu un exemplu. Sfântul Petru Damaschinul spunea că de multe ori a fost vătămat de cei la care venea cu întrebări. Iată de ce, scrie el că nu oricine este vârstnic cu anii este capabil să îndrume, ci numai cel ce a atins nepătimirea și a primit darul judecății. Este bine să nu-ți ascunzi gândurile de părinți, însă nu trebuie să le dezvălui fiecăruia pe care1 întâlnești în cale, ci numai părinților înduhovniciți și având darul dreptei judecăți, celor albiți de înțelepciune, iar nu numai de ani. Mulți, privind numai la vârsta înaintată, și-au descoperit gândurile și, din pricina neiscusinței celor care iau ascultat, în loc de lecuire, au căzut în deznădejde. Nu fiecare este în stare să îndrume, nu numai din pricina propriei neîmbunătățiri și nedesăvârșiri, ci, adesea,
din pricina repeziciunii cu care a sporit. Mulți, din cauza marii lor simplității și a focului râvnei, trec foarte repede de primele trepte și astfel, s-ar peste multe încercări, care le rămân necunoscute. Cei neispitiți nu por da ajutor celui ispitit. In afară de aceasta, dreapta socotință este unul din darurile Sfântului Duh daruri care sunt multe și care nu se dau toate tuturor, ci cui vrea Dumnezeu. Deprinderea simțirilor cu dis i cernerea binelui și a răului este proprie fiecărui curățit, dar categorisirea tuturor cazurilor,

rezolvarea situațiilor obișnuite și neobișnuite și hotărârea a ce anume din ele poate fi acceptat, iar ce trebuie respins aceasta o pot face numai clarvăzătorii. De fapt, astfel de luminători sunt creați de Dumnezeu și Dumnezeu îi pune la treabă. Citiți în Viețile Sfinților. Se leagă un om al lui Dumnezeu cu nevoința trăirii împreună, apoi se însingurează, trăiește ascuns de ochii oamenilor și, în sfârșit, se vorbește despre el: „A dat Dumnezeu un luminător !“. cel vrednic nu se poate ascunde; încep să se adune oamenii în jurul lui și se construiește un lăcaș populat de mulțime de lume; așa a fost cu Antonie cel Mare, cu Sava cel Sfințit, cu Antonie Kievo-Pecerski, cu Serghie de Radonej; așa era atunci și așa este și acum.

Vedem de aici că adevărată călăuză poate fi numai cel ce a cunoscut patimile și care, prin nepătimire, s-a făcut vas al Sfântului Duh, care te poate învăța totul, sau acela care a trecut de prima treaptă și, prin crucea și răstignirea lăuntrică, La primit pe Dumnezeu sau a fost primit de El și este purtat și călăuzit de El. Numai unul ca acesta poate fi numit călăuză încercată, neînșelată, iscusită, de încredere. Sfântul Ioan Scărarul îl compară cu Moise, din punctul de vedere al îndrăznelii în fața lui Dumnezeu, și cu un înger, din punctul de vedere al curățeniei și al desăvârșirii duhovnicești. Și noi, dorind să ieșim și să fugim din Egipt și de la Faraon, avem, de fapt, nevoie de un anume Moise, de un apărător și ocrotitor care, stând la mijloc între faptă și cugetarea despătimită, să-și înalțe pentru noi mâinile spre Dumnezeu, pentru ca, călăuziți de el, traversând oceanul păcatelor, adică patimile, să-L punem pe fugă pe Amalec. Se află în înșelare diavolească cei care, punându-și nădejdea în ei înșiși, î-și închipuie că nu au nevoie de conducător. Cei ieșiți din Egipt iau avut conducător pe Moise, iar cei fugiți din Gomora, pe înger.

Unii sunt asemeni vindecătorilor de patimi sufletești, sub îndrumarea unor doctori iscusiți cum sunt cei ieșiți din Egipt; alții, asemeni celor ce vor să se izbăvească de necurățenia sărmanului trup căci de aceasta au trebuință pentru ca să le vină în ajutor îngerul sau, în caz extrem, cineva, să zic așa, de o aceeași măsură cu îngerul, căci, după putreziciunea rănilor noastre, avem nevoie și de doctor, și de tămăduitor (Cuvântul 1, punctul 7).

Cum trebuie să fie conducătorul, putem vedea mai pe larg la același Ioan Scărarul, în îndrumările către egumenul său. Acesta este numit acolo doctor, cârmaci, învățător, om care are o carte scrisă în inimă și care nu de la oameni a primit învățătura, despătimit, trăitor în Dumnezeu și așa mai departe. Se vede, așadar, că el trebuie să fie dintre cei care sau atins de ultimele trepte ale desăvârșirii. Iată cum vorbește despre aceasta Vasile cel Marc: „Cu multă băgare de scamă și cu bună cumpănire străduiește-te să-ți găsești drept călăuză în viață un bărbat neînșelat, iscusit în îndrumarea celor ce merg spre Dumnezeu, înfrumusețat de virtuți, priceput în Scripturile dumnezeiești, fără multe griji, neiubitor de arginți, ne-agonisitor, iubitor de tăcere, având dragoste de Dumnezeu, iubitor de săraci, nemânios, fără ținere de minte a răului, mult folositor pentru cei ce se apropie de el, neiubitor de slavă deșartă, neorgolios, neiubitor de mângâieri, neschimbător, care nu pune nimic mai presus de Dumnezeu".

Acestea sunt desăvârșirile unu-i părinte adevărat! Fără ele, nu v-a putea, indiferent de străduința sa, să conducă spre mântuire sufletele care i sau încredințat. Calea spre Dumnezeu o putem cerceta din cărți, din pildele și învățăturile Sfinților Părinți, și o putem arăta și altora; dar conducătorul nu trebuie doar să arate, ci să și conducă, și nu trebuie doar să conducă, ci oarecum să poarte în spate. Prin rugăciunea sa, el trebuie să fie un puternic mijlocitor

în fața lui Dumnezeu și un izgoni tor al vrăjmașilor nevăzuți, iar pentru aceasta trebuie să aibă îndrăzneală și credință puternică, prin care să se arunce neispitit asupra puterii vrăjmașe acestea se fac sau se dobândesc pe o a doua treaptă, cea a desăvârșirii. Sfântul Ioan Scărarul i se arată în somn și-l trezește pe ucenicul peste care tocmai era să se prăbușească un munte. Sfântul Varsanufie are o mulțime de experiențe în care, prin rugăciunile sale, ucenicii să-i sc izbăveau de chinurile patimilor și de năprasnele dracilor. Ca să poți călăuzi, trebuie să vezi toate încurcăturile drumului, să le cunoști din experiență proprie și să știi cum pot fi depășite; iar pentru aceasta trebuie să te afli la o anumită înălțime, de pe care să poți vedea toate drumurile și pe toți cei ce merg pe ele, și pe acela dintre ci care ți sa încredințat. Cu cuvântul său, ca printr-o mișcare a mâinii, conducătorul îl v-a îndruma cum să meargă drept, fără abateri, repede, fără rătăcire, printre toate încurcăturile drumului. Cei ce nu sau curățat de patimi stau cu toții pe aceeași treaptă, fie că sunt învățați sau neînvățați, fie că au citit sau nu despre știința nevoinței. Cei ce alcătuiesc mulțimea nu văd încotro și cum să meargă, ci doar se înghesuie unii într-alții și merg la nimereală, când într-o parte, când într-alta, așteptând să li se arate cărarea cea bună ca să iasă la liman, cu toate că ar putea ieși imediat, dacă s-ar I lăsa călăuziți de o voce din afara mulțimii. Torni stă în înfrângerea patimilor: cel ce nu și-a învins patimile nu poate da o I regulă de încredere pentru înfrângerea lor, pentru că el însuși ! este pătimaș și judecă pătimaș. De aceea, un conducător inteligent dar neîncercat niciodată nu te v-a duce departe, cu toate bunele sale intenții. Atât acesta, cât și cel călăuzit vor vorbi, vor discuta despre căile Domnului și vor bate pasul pe loc. In afară de aceasta, el trebuie să aibă o anumită putere conducătoare naturală asupra sufletului

ucenicului, pe care să-L cunoască la fel ca pe al său, pentru ca acesta să i sc supună fără Л cârtire și fără comentarii. Dar nu poți avea puterea duhului 1 tară să-ți fi supus patimile și fără să fi primit Duhul lui Dumnezeu. Fără aceasta, cuvântul v-a fi întotdeauna neputincios, neroditor, pentru că nu poate da naștere la ceea ce nu este în V el, așa cum ne învață Cuviosul Macarie cel Mare.

Iată câte desăvârșiri trebuie să aibă un adevărat conducător și un îndrumător de nădejde ! Dar și cel ce i se încredințează, atunci când Domnul îl v-a învrednici să-și găsească o asemenea călăuză, î-și asumă mari și severe obligații.

Esența îndrumării și puterea ci stau în legătura tainică dintre părinte și ucenic, făcută în fața lui Dumnezeu, prin care părintele ia asupra sa mântuirea sufletului ucenicului, iar ucenicul se predă pe sine în întregime acestuia. In această legătură sau făgăduință reciprocă se află deosebirea esențială dintre conducere și sfătuire sau întrebare. îndrumarea dată în ultimele cazuri nu te leagă, pe când, dincoace, fiecare cuvânt este lege; acolo, cel ce întreabă arc încă libertatea să judece și să verifice, pe când aici orice cercetare este nelalocul ei și duce la pierzanie. Ucenicul se predă pe sine cu totul. „Tu spune Sfântul Vasile cel Marc predate lui sărăcit cu desăvârșire, adică să nu mai a-I nimic al tău sau pentru tine, ci totul să-i aparțină părintelui; altfel, rămășița vechilor frământături v-a strica iarăși ceea ce se pune în tine și tot acest amestec v-a fi fad, neplăcut Domnului, v-a fi dezgustător.1* Sfântul Ioan Scărarul dă un exemplu, cum un ucenic îi spunea îndrumătorului său: „M-am încredințat ție, cuvioase părinte, așa cum fierarului i se încredințează fierul” (Cuvântul al patrulea, punctul 23). Asemeni pânzei curate în mâinile pictorului sau asemeni unu-i bun material în mâinile sculptorului, la fel este ucenicul în mâinile

părintelui său. El a luat asupra sa jugul lui Hristos, hotărât să-i bine-placă, iar acum așa cum spune Sfanțul Scărar încearcă să pună greutatea de pe grumazul său pe cel al altuia *(ibid.,* punctul 5). El se aseamănă celui care, ținut deasupra apei de mâinile altuia, se pregătește să traverseze marea înot (*ibid.*). De aceea, el numește viața sub îndrumare moarte de bunăvoie, mormânt, călătorie în timpul somnului, înot neprimejduit. într-un fel, ucenicul nu este cel ce lucrează, ci cel asupra căruia se lucrează.

Aceasta, din punctul de vedere al ucenicului. Din punctul său de vedere, și părintele dă o făgăduință hotărâtă că răspunde de mântuirea sufletului ucenicului, ale cărui păcate și le asumă, ca și răspunsul în fața înfricoșatei Judecăți. Această idee este exprimată în multe locuri și foarte adesea de Sfanțul Varsanufie. De pildă, unuia care cerca: „Dă-mi cuvântul, stăpâne, că răspunzi de mine în fața lui Dumnezeu și că nu v-a fi vătămare asupra mea**, îi răspunse: „Scumpul meu suflet mi1 pun pentru tine, numai moartea ne v-a despărți*' (Răspunsul al 57lea); altuia îi răspunse: „la aminte la ceea ce scriu și ascunde în sufletul tău: Voi face așa că vei auzi bucurie cerească, împărătească, dumnezeiască, vei fi moștenitorul darurilor mele" (Răspunsul al 10lea); altuia: „Iau asupra mea jumătate din păcatele tale", și, după ce acesta î-și spori cererea: „Bine, le iau pe toate, pentru ascultare" (Răspunsurile 163, 164). Iată ce făgăduiește: „Dacă păstrezi legământul meu la fel ca pe al lui Dumnezeu, mărturisesc că răspund de tine în ziua când Dumnezeu v-a judeca în taină pe oameni" (Răspunsul al 58lea). Iar într-alt loc se roagă: „Prea Puternice 1 Ori primește, o dată cu mine, și pe copiiii mei în împărăția Ta, ori șterge-mă și pe mine din cartea Ta" (Răspunsul al 110lea). Dar o făgăduință atât de copleșitoare se dă numai în condițiile împlinirii hotărâte, energice, necârtitoare de către

ucenic a tuturor poruncilor părintelui, din inimă, ca și cum ar fi poruncile lui Dumnezeu, astfel încât, la cea mai mică abatere, legământul este rupt și făgăduință î-și pierde puterea. Părintele purcede să ridice la cer, am putea spune că pe mâinile sale, sufletul ucenicului, dar cu condiția ca și acesta să caute, să se străduiască, să se nevoiască. Dumnezeu îi ajută unu-i astfel de căutător într-ale credinței, și cel ce se încrede în Domnul Care vrea ca roți să se mântuiască acela nu se îndoiește că totul și cuvântul, și fapta vor conlucra la mântuirea lui. De fapt, părintele devine mijlocitor între ucenic și Dumnezeu, mijlocitor nemincinos, fidel, neprimejdios: ceea ce a spus, aceea v-a fi.

Astfel, unuia îi spune: „Să se înscrie cuvintele mele în inima ta, înfașoarăți-le în jurul mâinilor, ca să le a-I mereu înaintea ochilor" și, mai departe: „Arată-le și prin împlinirea cu fapta" (Răspunsul al II-lea). Altuia îi spune: „Mi rog, ziua și noaptea mă nevoiesc pentru sufletul tău, dar
străduiește-te și tu, urnește-te, altfel, totul este zadarnic. Caută sare și te voi săra" (Răspunsurile 24, 70). Și încă: „Dacă vei încălca ceva din acestea, eu nu sunt vinovat; tu vei vedea și vei răspunde în ziua cea înfricoșătoare" (Răspunsul al 57lea).

Astfel, între cei doi se creează o legătură nezdruncinată, de inimă, o legătură duhovnicească, în care părintele se dizolvă cu duhul >n fiu, și fiul în părinte; și aceasta, nu numai pe perioada formării duhovnicești, ci pentru veșnicie. Sfanțul Varsanufie ii scrie unuia aflat în suferință: ‚Văzând suferința și tulburarea ispitei care te-a cuprins, m-am îmbolnăvit atât de tare, ca niciodată", amintind totodată cuvintele Apostolului: „Cu cel ce suferă, și cu sufăr" (*ibid.*). Altuia îi spune: „Sunt nedespărțit de tine; când mergi la ascultare față de frați, întotdeauna merge cu tine și inima mea, care a binevoit întru Domnul" (Răspunsul al 27-lea). Sau: „Prin

harul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu mă despart de tine, ci, prin dragostea ta, sunt pururi cu duhul alături de tine" (Răspunsul al 55lea). Sau, mai departe: „Frate, îți spun ca propriului meu suflet, căci Domnul a legat între ele sufletele noastre, spunându-mi: «să nu te desparți de el»“ (Răspunsul al 159lea). La Sfanțul Ioan Scărarul, adevăratul ucenic este zugrăvit astfel: Un suflet legat de păstorul său prin dragostea și credința lui Hristos nu se v-a depărta de el nici cu prețul vărsării de sânge, mai ales dacă rănile iau fost cândva vindecate de acesta. Sufletul ține minte cuvintele celui care a spus: *nici îngerii, nici începuturile, nici puterile... nici vreo altă făptură nu ne poate despărți de dragostea lui* Hristos. Dacă cineva nu î-și v-a avea sufletul astfel legat, împletit [cu celălalt suflet] și agățat [de acela], degeaba î-și petrece viața în purtări fățarnice și prefăcute față de părinte (Cuvântul al patrulea, punctul 28). In această uniune sufletească stă toată puterea și esența legăturii [dintre ucenic și părinte]. Prin aceasta, asupra ucenicului neputincios se revarsă toată puterea părintelui. De aceea, vrăjmașul încearcă pe toate căile să distrugă această legătură, atât prin gânduri ascunse, cât și prin vedenii, prin care insuflă ba neîncredere, ba bănuială, ba dorința de a trece la alt părinte, după cum vedem din pildele Sfântului Varsanufie (Răspunsul al 159lea și următoarele). Datorită importanței sale, această legătură sufletească trebuie să fie primul lucru pentru care să se roage ucenicul: „Dezvăluie-I cu mintea lui Dumnezeu credința și dragostea ta neprefacută față de îndrumătorul tău, și Dumnezeu îl v-a înștiința în taină de dragostea ta pentru el și ii v-a face să fie ia fel de binevoitor și de prietenos față de tine {Scara, Cuvântul al patrulea, punctul 45).

O astfel de uniune este, de altfel, o mare taină duhovnicească, căci este făcută de însuși Dumnezeu. Nu fiecare poate / fi cu

adevărat părinte duhovnicesc oricărui ucenic și nu fiecare ; poate fi ucenic adevărat oricărui părinte. Celui ce caută cu j credință deplină și cu încredere, Domnul îi arată și îl conduce (către acela care poate, prin puterea Sa, să-L aducă la mântuire;
și îl înștiințează în duh pe vrednicul părinte duhovnicesc să îl primească și să poarte greutatea acelui neputincios. Așa vedem la Sfântul Varsanufie: Ioan i se arătase și apoi nu mai veni multă vreme. Când Avva Serid crezu că nu v-a mai veni deloc, Sfântul Varsanufie îi spuse: „Cu trupul lipsește, dar cu duhul este alături de noi și nu se v-a despărți până în veci" (Răspunsul al 5lea); și încă mai înainte spunea: „Cu doi ani înainte. Domnul mia spus că v-a veni" (Răspunsul 1). Unul dintre ucenici îi spuse: „Domnul mi te-a trimis liman și adăpost" (Răspunsul al 159lea); iar altuia îi spunea: „Credem că Domnul te-a adus aici: nu ispiti harul" (Răspunsul al 163lea).

De aici se descoperă de la sine cum trebuie să fie ucenicul în relațiile cu părintele său.

Tot ce sc referă la acestea decurge firesc din duhul în care ucenicul se predă pe sine părintelui și din unirea care arc loc între ci.

Ucenicul trebuie să aibă deplină și neîndoită încredere în părintele său: să aibă credința că acesta cunoaște calea lui Dumnezeu, că poate conduce pe ea spre desăvârșire și că îl v-a călăuzi și pe cl, că este puternic în fața lui Dumnezeu și că Dumnezeu îi v-a arăta, prin cl, calea cca dreaptă și nerătăcită; de aceea, toate îndrumările sale trebuie primite ca fiind cu totul adevărate, pe deplin mântuitoare și bineplăcute Domnului. Această credință trebuie să fie luminoasă, curată și ne întunecată de nici cel mai mic nor al îndoielii, căci șubrezirea ci este și șubrezirea legăturii sufletești, iar șubrezirea legăturii sufletești

compromite întreaga lucrare și o face neroditoare. De aceea, trebuie să păstrăm această credință ca pe ochii din căp. „Câtă vreme credința înflorește în suflet spune Sfântul Ioan Scărarul atât timp trupului îi izbutește toată slujirea; dar, imediat ce cineva se atinge de piatra credinței, nu încape îndoială că acela v-a cădea, căci adevărat este că *tot ce nu este din credință este păcat* (Rom. 14,23) .... Dacă supușii, în simplitatea inimii lor, nu vor recurge la viclenii diavolești, din curiozitate față de poruncile părintelui, arunci vor străbate cu bine drumul spre Domnul" (Cuvântul al patrulea, punctele 7, 9). De aceea, părinții se încredințau mai întâi de fidelitatea celor pe care-i primeau sub ascultare, și dacă constatau că aceasta lipsește, nici Nu-i primeau. Astfel, Sfântul Varsanufie nu-l primi pe unul sub ascultare, când observă neîncredere la acesta; iar când (prin năvălirea vrăjmașului) neîncrederea se strecură în inima celui pe care1 primise, se grăbi să îl vindece (Răspunsul al 161lea).

Trebuie să ne încredem fără nici o cercetare în cei care au primit să se îngrijească, în Domnul, de mântuirea noastră spune Scărarul chiar dacă ni s-ar părea că aceștia ne cer ceva potrivnic mântuirii. Tocmai atunci, ca într-un creuzet al smereniei, ne este pusă la încercare încrederea în ei. Căci acela este semnul adevăratei încrederi, când cineva, cu toate că vede că ceva îi contrazice oarecum așteptările, totuși, întrucât așa au rânduit călăuzitorii, se încrede cu totul în aceștia (Cuvântul al patrulea, punctul 104).

Trebuie să-și cinstească părintele în toate felurile, să-i păstreze imaginea cinstită, luminoasă, nu numai în cuvânt și în sentimente, dar nici în minte să nu aibă nimic care să-i întunece imaginea sau să-i micșoreze lumina. „Dacă dorim - spune Scărarul cu toată smerita înțelepciune, să ne plecăm grumazul sub jugul Domnului și să-i încredințăm altuia, fără fățărnicie, mântuirea noastră,

arunci, înainte de a intra în mănăstire, dacă avem cât de cât discernământ și rațiune, trebuie să cercetăm și să ne punem la încercare părintele, trebuie să1 ispitim, pentru a nu nimeri, ca să spun așa, nu la un cârmaci, ci la un simplu greblaș, nu la un vindecător, ci la un bolnav, nu la un neprihănit, ci la un iubitor de mângâieri, nu la liman, ci într-o vâltoare și să nu ne pregătim, astfel, singuri naufragiul. La intrarea pe terenul bunei cucernicii și al respingerii lumii, nu mai trebuie să judecăm cu asprime pe bunul nostru conducător în nevoințe, cu toate că, om fiind, și acesta poate avea - vom vedea - unele greșeli, puțin importante. Altminteri, dacă ispitim cu severitate faptele părintelui nostru, nu vom avea nici un folos din lăsarea hunii. Cei care vor să-și mențină neștirbită pentru totdeauna încrederea in povățuitorii lor trebuie să-și păstreze în inimă neșterse și neuitate virtuțile lor, pentru ca, atunci când diavolii vor încerca să semene în ei neîncrederea față de părinți, să le închidă gurile cu amintirea virtuților acestora... Dacă gândul te face să-ți acuzi sau să-ți hulești părintele, fugi de această tentație ca de curvie și nu lăsa șarpelui acestuia nici o speranță, nici un loc, nici o intrare, nici o apropiere, ci dimpotrivă, strigă-i: „O, amăgitorule ! Nu eu o să-mi judec stăpânul, ci el este pus judecător peste mine !“» (Cuvântul al patrulea, punctele 67). Această cinstire și evlavie statornică crește sub oblăduirea credinței și prin credință se întărește; și, dimpotrivă, slăbește o dată cu slăbirea credinței și invers. De aceea, acestea două sunt țintele înspre care vrăjmașul î-și îndreaptă săgețile. Adesea el plăsmuiește chiar năluciri întru întunecarea cinstei părintelui, ca să-L îndepărteze pe ucenic de la el; așa a suferit Elisei, ucenicul iui Isaia. De aceea, când în *Scara*, ucenicul îl întreabă pe Ioan Savaitul, care îl sfătuise să se încredințeze unu-i părinte: „Și dacă acest părinte, din

nepriceperea sa, v-a greși cu ceva ?“, starețul îi răspunde: „Chiar de lai vedea păcătuind, nu te depărta de la el, ci spuncți în sinea ta: «Frate, de ce-ai venit aici ? Atunci vei vedea cum v-a fugi pe la tine orice înălțare de sine»" (Cuvântul al patrulea, punctul 112).

În toate trebuie să ne încredem în părinte sau să ne păstrăm convingerea că, prin rugăciunea părintelui, orice trebuință ne v-a fi împlinită, orice rău v-a fi respins, orice bine ne v-a fi dăruit. „Ținetc de mine spunea adesea părintele Varsanu fic că te voi scoate afară și te voi aduce grabnic la liniște și te voi arăta lui Dumnezeu"; sau: ‚Vei fi urmașul meu, te vei învrednici de darurile melc"; sau: ‚Voт fi culcați amândoi în aceeași raclă". Toate acestea sunt cuprinse în credință, în încrederea că Domnul cel ce caută mântuirea tuniror îl v-a mântui pe ucenic prin părinte și v-a face totul pentru el, după credința lui. Ucenicul așteaptă ca Domnul, în bunătatea Sa, să îl miluiască pentru rugăciunile părintelui, să îi ierte păcatele și nu îl lipsească nici de bunătățile duhovnicești. De aceea, ci aleargă din toate puterile la părinte, ca un fiu, cu speranța neîndoită că v-a primi mulțumire și o primește. Ucenicii Sfântului Varsanufie spun adesea: „Rostește un cuvânt, și așa v-a fi. Tu ne ești limanul11. Când părintele se îmbolnăvise, ei strigau: „Ce o să ne facem acum

Urmarea firească a încrederii, a cinstirii și a speranței trebuie să fie liniștirea sub ocârmuirea părintelui, ca sub un acoperiș neprimejduit. Prin supunerea față de acesta, ucenicul î-și r retează orice preocupare pentru el însuși, orice grijă și orice temere. „El îi spune din inimă părintelui, scrie Sfântul Varsanufie: «Cred că Domnul, prin tine îmi v-a izbăvi sufletul; fă cu mine ce te v-a inspira Domnul. Eu nu mai sunt cu»“ (Răspunsul al 57lea). „Dacă cineva spune Scărarul sa predat cu conștiință curată, pentru totdeauna părintelui său, acesta nu se mai teme de moarte, la fel

cum nu se teme de somn, știind cu siguranță că la ieșirea din viața aceasta nu de la el, ci de la îndrumătorul său se v-a cere răspuns" (Cuvântul al patrulea, punctul 50). De aceea, el consideră lucrarea mântuirii sale ca și rezolvată. „Ține minte cât vei trăi adaugă Scărarul pe acel mare nevoitor, care dea lungul a optsprezece ani încheiați nu a auzit niciodată cu urechile trupești de la îndrumătorul său cuvântul „mântuiește-te", în schimb zilnic, cu auzul sufletesc, auzea de la Domnul nu „mântuiește-te " care înseamnă numai dorință și nu este sigur că se v-a împlini ci „ești mântuit", care înseamnă siguranță și certitudine" *(ibid.*, punctul 106). Iată cu câtă hotărâre îl liniștește pe ucenic însuși Domnul. De partea lui rămâne doar zeloasa, sârguincioasa, energica lucrare după îndrumările părintelui călăuzitor. Căci liniștirea nu înseamnă absența lucrării, ci doar retezarea oricărei griji referitoare la treaba pe care o faci, la \ roadele și la reușita ei. Ucenicul trebuie să fie mereu pregătit, : să fie mereu într-o stare de încordare atentă, iar nu copleșit de ' lenevire. Sfântul Ioan Scărarul și-l închipuie stând liber pe cele două picioare, dintre care un picior îl întinde spre slujire, iar pe celălalt îl ține nemișcat la rugăciune (Cuvântul al patrulea, punctul 2); iar ascultarea o numește călătorie ce se face dormind *(ibid.*, punctul 3) călătorie, după osteneală și realizări; făcută în somn, pentru că nu este el cel care o face. Sfântul Varsanufie le adresa adesea celor care îi cereau ajutorul următorul cuvânt: „Trudește, nu sta într-un loc, transpiră la lucrul pe care ți lam spus să-L faci'* (Răspunsul al 61lea). „Eu mă rog pentru tine lui Dumnezeu spunea el dar dacă nu te vei ruga și tu Lui la fel, mare este rușinea" (Răspunsul al 70lea). Părintele duhovnicesc purcede să-L mântuie pe ucenic dar, în aparență, prin puterile aceluia; vrea să fie lucrătorul, dar în el [în ucenic] să fie sufletul lui. Iar ucenicul se mângâie numai în

fericita bună nădăjduire și încredințare a sorții sale, fiind, în acest timp, copleșit de trudă și de sudoare.

Lucrul sub conducerea părintelui îndrumător îl obligă pe ucenic la următoarele trei acțiuni:

a) Să nu-și închipuie nimic cu mintea sau cu inima nici referitor la trecut, nici la viitor, să nu se încreadă în sine, să nu se încreadă cu nimic în mintea și în inima sa. Să nu știe nimic despre nimic, chiar să nu vrea să știe și să-i fie teamă să se gândească la așa ceva, fără indicația părintelui. Să nu ia hotărâri de unul singur: că aceasta sau cealaltă este bună sau rea, nici referitor la sine, nici la ceilalți, ci să facă așa cum îi spune părintele. Să nu pună la cale și să nu hotărască nimic, nici măcar pentru clipa următoare, pentru că aceasta depinde de părinte. Astfel, această renunțare la orice plan este oprirea hotărâtă a oricăror mișcări lăuntrice de sine stătătoare, este golirea, deșertarea de tot. Ea cere ca mintea să nu formuleze nimic, inima să nu simtă, voința să nu aspire; gândurile, dorințele, gusturile ne conduc unde vor ele și când vor ele, dar în lipsa lor suntem într-o stare de deșertare și de așteptare. Aceasta este o viață lipsită de curiozități după cuvintele Scărarului (Cuvântul al patrulea, punctul 3) sau este neîncrederea în forțele proprii, în toate faptele bune, chiar până la sfârșind vieții (*ibid.*, punctul 5). In acest fel, se înăbușă propriile simțiri, propriile gusturi și păreri asupra lucrurilor. Este bine ceea ce părintele consideră că este bine; este rău ceea ce el consideră că este rău, chiar dacă ție ți s-ar părea bun. în această stare se află cel deșertat în fața îndrumătorului său, fiind gata să primească tot ce se pune în el.

b) Dar, cu toată dorința și osteneala, să ne aducem în stare de totală tăcere este, hotărât lucru, imposibil. Se vor naște gânduri, formulări, judecăți, planuri, dorințe, temeri, pofte; neîncetat vor

striga dinăuntrul nostru când una, când alta. Referitor la toate acestea, este o singura regulă: să-i descoperim totul îndrumătorului, și bune, și rele. Astfel, întotdeauna ne vom curăța pe dinăuntru. îndrumătorul v-a avea un temei ca să judece starea ucenicului; nu v-a exista pierdere de timp; vor fi îndepărtate orice fel de rătăciri ale gândurilor și ale inimii; sub supravegherea îndrumătorului, se v-a acumula experiență în discernerea gândurilor, mai întâi în cele proprii, apoi și într-ale altora. De aceea, Sfinții Părinți spun că această deschidere a inimii arc o putere deosebită în lucrarea mântuirii, chiar dacă s-ar manifesta față de altcineva decât față de părintele-îndrumător. Cu ajutorul ei putem evita orice primejdie, de a ne rătăci sau de a cădea, primind un răspuns prevenitor. Vasile cel Marc astfel poruncește: „Oricine dintre supuși, dacă vrea să arate o sporire vrednică de laudă și să se deprindă cu obiceiul de a trăi neclintit după poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, nu trebuie să păstreze tăinuită nici o singură mișcare sufletească, ci să-și descopere tainele inimii în fața acelora cărora li sa încredințat să se îngrijească cu bunătate și cu milostivire de neputințele fraților. Astfel, ceea ce este vrednic de laudă se consolidează, iar ceea ce nu este de laudă primește tratamentul corespunzător; printr-o asemenea nevoință, vom spori puțin câte puțin în desăvârșirea vieții" (Reguli expuse pe larg în întrebări și răspunsuri. Răspunsul 26). Totodată ne învață același sfânt părinte să nu ne lăsăm amăgiți de o conștiință liniștită și fără mustrări, îndepărându-ne astfel de la destăinuirea gândurilor și de la buna sfătuite. $i în bolile trupești spune el se întâmplă ca cei aflați în neputință să nu-și simtă boala, dar să se încreadă mai mult în observațiile medicului, dacă-i în propria insensibilitate; la fel este și în cele sufletești. Descoperă-te altuia și acesta v-a stabili dacă ești

sănătos sau neputincios și care ție neputința. Așa făceau apostolii. Când Domnul le spuse*: „Unul dintre voi mă v-a vinde",* fiecare se întreba: *„Oare nu eu sunt acela ?“* (Scurte pravile, 301). Sfântul Varsanufie spune: „Nimeni să nu-și ascundă gândurile. Cine și le ascunde, de acela se bucură duhurile rele, văzând că au posibilitatea să-i piardă sufletul".

Cel ce-și ascunde gândurile rămâne nevindecat, căci ele se vindecă numai prin întrebări frecvente adresate părinților duhovnicești (Răspunsul al 317-lea). cel ce nu ascunde în adâncurile sale nici un fel de șarpe, acela î-și arată credința cu adevărat, iar cel ce ascunde rătăcește încă în afara drumului mântuirii spune Sfântul Scărar (Cuvântul al patrulea, punctul 46). Legea de a dezvălui totul aduce o mare frică în suflet, nu numai să nu facă ceva rău, ci nici să nu spună sau să nu gândească, amintindui de judecata ce v-a urma din partea părintelui-îndrumător; această lege pune pe frică și pe demoni, căci astfel nu-și mai pot ascunde cu nici un chip uneltirile *(ibid.,* punctul 53). De aceea, dracii încearcă să ne îndepărteze de ea și, temându-se să nu fie descoperiți. fug de acela care se dezvăluie întru toate; ei urăsc și nu pot îndura nici măcar glasul sincerității ne învață Sfântul Dorotei (Povața a cincea). Și ce marc ușurare are sufletul de la aceasta ! Trei ani sa chinuit unul sub povara nesincerității (*Proloagele*, 6 mai) și apoi, când sa depășit pe sine, atunci a ieșit din el un nor întunecat, semn că nesinceritatea este lucrare satanică. Altminteri, cum ne v-a vindeca părintele, neștiind ce este în noi ? îndrumări generale putem găsi și în cărți. De aceea, Sfântul Scărar ne învață că ucenicul, după cum prima dată și-a descoperit sufletul în fața părintelui său și ia povestit întreaga sa viață, la fel să nu se dezică nici pe mai departe, mărturisindu-se cu smerenie duhovnicului, mijlocitorului mântuirii sale, ca lui

Dumnezeu (Cuvântul al patrulea, punctele 10, 63, 66). „într-o mănăstire mai scrie Sfântul Scărar am văzut că bucătarul purta la brâu un carnețel și, întrcbându1 la cei folosește, am aflat că-și nota acolo tot ce gândea peste zi și toate acele gânduri i le spunea păstorului său. Dar nu numai pe el, ci și pe mulți frați a-I acelui lăcaș i-am văzut procedând așa. Mai târziu am auzit că această regulă fusese rânduită de marele părinte al acelui lăcaș“ *(ibid.,* punctul 39). Un bun constructor de locuințe î-și socotește în fiecare scară, cu atenție, venitul sau cheltuielile din acea zi. Dar cum le v-a afla pe acestea, dacă nu-și v-a nota totul cu regularitate în catalogul său ? *(ibid.,* punctul 115).

c) însă, lucrarea cea mai importantă a ucenicului este *supunerea* întru toate, până la cel mai mic amănunt, *fără cârtire,* sinceră, fără judecare, din credință și din inimă curată, față de părintele său. Ucenicul trebuie să fie asemeni unei mașini, lipsit de sufletul său, care îi este înlocuit cu sufletul părintelui. Ucenicia este după Sfanțul Scărar deplina respingere a propriului suflet, manifestată în afară, în fiecare amănunt, prin faptele trupului, este omorârea mentală a mădularelor trupului, este mișcarea neispitită, este lepădarea judecății proprii chiar de ar fi cineva bogat în aceasta este înmormântarea voii proprii... Ucenicul este un fericit mort viu (Cuvântul al patrulea, punctele 3, 4). El trebuie să se supună în simplitate, fără să judece, fără să cerceteze de este bine sau de e rău, de este greu sau ușor ceea ce i sa poruncit; să se supună necontenit, cu răbdare, neclintit, fără nici un fel de vicleșug și fără vreo îndoială *(ibid.,* punctele 5, 9). Trebuie să se mențină într-o asemenea stare, încât, orice ar avea de făcut, să facă nu pentru că el a vrut sau a avut inițiativa, ci pentru că așa i sa poruncit. De a-I nevoie de ceva, cere voie și fă; de nu ți se dă voie, rabdă, chiar dacă-ți este greu. Și, dacă nu a-I nici poruncă,

nici vreo treabă de făcut, mai bine stai, dar nu fa nimic de capul tău. Tot ce este de la tine și după capul tău este pierderea duhului, este totuna cu a înghiți otravă. Te-ai predat părintelui, de acum lasă1 pe el să facă ce vrea din tine și cu sufletul tău. Altfel, se v-a întâmpla ca *unul să zidească, iar altul să dărâme*. Ultimul î-și face munca în van, iar munca primului și lucrarea mântuirii devin o trudă zadarnică. Ucenicul care o dată se supune, iar altă dată face voia sa spune Scărarul se aseamănă cu cel care într-un ochi î-și picură doctorie, iar în celălalt, var nestins *(ibid.,* punctul 60). Căutați o ascultare, împlinește voia altuia și fii neîntristat. Fericit cel ce și-a omorât voia până la capăt și toată îngrijirea de sine ia încredințat-o îndrumătorului său întru Domnul: unul ca acesta v-a sta dea dreapta Mântuitorului răstignit *(ibid.,* punctul 44). Din trei virtuți post, ne-prihană și ascultare prima conduce până la jumătatea drumului spre Dumnezeu, a doua, până la intrare, iar a treia, chiar până în fața lui Dumnezeu. Câtă pace și liniște arc acesta în suflet! Nu se sinchisește de este bine sau nu ceea ce face, nici de ce vor spune alții, nici la ce v-a folosi, nici de este sau nu pe placul lui Dumnezeu. Când, dintre doi ucenici, unul împlinește voia, în aparență nesocotită, a dascălului, iar altul nu, conducându-se după propria lui judecată, primul se folosește, iar al doilea se păgubește (Scara, Cuvântul al patrulea, punctul 108).

De aceea, regula generală a tuturor sfinților este că cine trăiește după capul său, acela trăiește fără folos. Chiar de-ar face bine ceea ce face, nici în această situație conștiința Nu-i poate fi împăcată. v-a avea o permanentă nehotărâre și tulburare și, cci mai important, starea lăuntrică a voii proprii rămâne aceeași. Fă totul cu sfătuire. Fără sfat ești ca fără gard. Dacă acest lucru nu este lipsit de primejdie, ce să mai spunem despre nesupunerea și de contrazicerea directă ! Aceasta este o lucrare dea dreptul

drăcească. Mai există încă speranță de îndreptare, când cineva se împotrivește unu-i egal sau unu-i mai mic în rang, dar cel ce caută împotriva îndrumătorului său, despre acela nici nu mai merită să vorbim. cel ce sa lepădat de ascultare se predă voii sale - și datorită voii sale - și a răutății vrăjmașilor - v-a pieri. Cel ascultător în toate ajunge grabnic la măsura copilăriei sau a simplității desăvârșite, așa cum ne zugrăvește Sfântul Scărar *(ibid.,* punctul 121). printr-o ascultare hotărâtă, unii și-au omorât pe vecie toată lupta lăuntrică cu patimile; alții au dobândit o totală nepăsare și ne-pătimire față de supărări; alții au atins cea mai înaltă treaptă a ne-răutății și a fireștii simplități a inimii, sau făcut prunci, neavând nici un vicleșug nici în cuvinte, nici în fapte *(ibid.,* punctele 20, 21). Un astfel de exemplu este Pavel cel Prost. Vasile cel Marc consideră o asemenea ascultare ca prima dintre virtuți *(Canoane ascetice pentru cei ce se nevoiesc in viața de obște și in singurătate*, capitolele 19, 22). EI ne dă exemplul celor ce deprind vreo artă, care trebuie să execute până în cel mai mic amănunt ceea ce li sa arătat; dă drept exemplu și supunerea tăcută a lui Avraam, când i se poruncise să iasă din Caldeea și, mai pe urmă, să-și aducă fiul ca jertfa; din cealaltă parte avem exemplul Apostolului Petru, care, după ce a fost mult lăudat pentru un cuvânt de împotrivire, care părea binevoitor, auzi: *„înapoi de la nune, satana !”*. în același fel tâlcuiește el și locurile din Scriptură: *„Ascultați pe mai-tnarii voștri și vă supuneți lor“* (Evr. 13, 17*); „Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă“* (Luc. 10, 16).

Ansamblul relațiilor legitime față de părinte constă în a nu avea voie proprie, părere proprie, preferință personală: toate trebuie să tic ale părintelui, arătate de el, măsurate și hotărâte de el, până la cea mai mică mișcare. Starea omului care acționează după această

regulă, adică sub îndrumare, călăuzit, aflat în afara voii sale, este starea ascultării, mult lăudată și prea-înălțată de Sfântul Scărar și, în general, de toți Sfinții Părinți.

Calea ascultării sau a lepădării totale de rațiunea și de voia proprie și de orice conducere proprie, prin predarea de sine unu-i îndrumător de nădejde, dăruit de Dumnezeu, este calea cea scurtă și grabnică așa cum o numește Sfântul Scărar (Cuvântul al patrulea, punctul 5). Cei care au pornit din toată inima pe ea ajung repede la desăvârșire și evită, neprimejduiți, orice cărare greșită, orice rătăcire și întârziere. Aceasta, atât prin starea lăuntrică a ucenicului, cât și prin lucrarea părintelui asupra lui.

Ucenicul nu are nimic al său. Asemeni apostolilor, care lau spus dumnezeiescului lor învățător: *pe toate le lăsăm,* la fel spune și simte și el: „Nu sunt al meu, pentru că nici gândurile, nici dorințele, nici cuvintele, nici faptele nu trebuie să fie ale melc. Chiar de aș avea ceva bun, pentru mine nu este bun, de vreme ce fac acel lucru din voia și după mintea mea proprie". Printr-o astfel de dispoziție și lucrare, el îl lovește în permanență drept în cap pe șarpele cuibărit în inima noastră: mândria, a cărei principală însușire este să facă totul după voia sa și în beneficiul ci. Și, deoarece de mândrie atârnă toate patimile, înseamnă că pe măsura stârpirii mândriei se sting și celelalte patimi, sufletul se luminează, se apropie de curățenie și de nepătimire. Prin faptul că nu se dă frâu liber ieșirii din inimă a vreunui lucru făcut sau început din proprie inițiativă, se înăbușă orice lucrare a mândriei; prin descoperirea oricărui gând nelegiuit, mândria este slăbită, căci prin expulzarea urmașilor ei, este privată de hrană; prin faptul că nimic nu se face din voie proprie, este lovită drept în inimă. Renunțarea la voia proprie este mântuitoare chiar pentru cel care, neavând im părinte duhovnicesc, se încredințează altuia, chiar

unu-i ne înțelept, cu singurul țel de a trăi desprins de judecata și de voia sa. Iar rezultatul este rapid și la înălțime. Acachie - din textul Sfântului Scărar trăia ia un stareț foarte capricios, de la care suferea bătăi și învinuiri neîntemeiate, dar, pentru răbdare și ascultare, luă cunună de mucenic, după cum a fost mai târziu descoperit de sus (Cuvântul al patrulea, punctul 110). Și Ioan Savaitul îl sfătuiește pe unul dintre cei trei care veniseră la el: „Alegeți îndrumătorul cel mai sever și mai aspru cu putință în neamul omenesc" *(ibid.*, punctul 112). Vedem că, cu cât este mai drastică lepădarea de sine, de voia și de simțirile proprii, cu atât este mai mântuitoare. Re aceea dorise atât de mult sfântul să trăiască sub voia altuia. Ei suferă, se tulbură când rămân în voia lor, simțind că au intrat pe o cărare necunoscută. Astfel se retează și se curmă dinăuntru izvorul mândriei și al păcatului. Dar astfel se respinge și orice pătrundere tulburătoare a lor în timpul somnului. Nici o insuflate a lumii și a satanei nu primește aprobare, nici mintea și nici inima nu se împacă cu ele, ci, dimpotrivă, prin mărturisire, sunt comunicate părintelui și astfel sunt eliminate și făcute de rușine. Gândul tăinuit este gând de preacurvie, iar un adevărat ucenic nu preacurvește astfel. El este mort, sa transformat într-o ființă fără voie proprie, nu se încrede nici în sine, nici în faptele lui și, așa, se face vas încăpător și pregătit pentru primirea harului.

Aceasta este binefacerea uceniciei din punctul de vedere al stării duhului ucenicului. Ucenicia este încununată chiar și în lipsa unu-i părinte înțelept și încercat; dar ceea ce aduce un părinte înțelept prin lucrarea sa asupra duhului ucenicului sau prin conlucrarea cu el și prin adevărată cârmuire, acestea nu pot fi înlocuite de nimic. Asemeni unu-i *văzător*, el vede din tro singură privire toată starea ucenicului, dispoziția lui sufletească, principala sa suferință; și, ca

un încercat, știe ce și cum să-i administreze spre vindecare. Orice boală cedează repede, dacă este cunoscută cu precizie și dacă este corect lecuită cu medicamentul potrivit. Sfântul Varsanufie observase că ucenicul său Ioan era iute la mânie și iritabil și începu să lucreze direct împotriva acestei boli: și cu cuvântul, și cu fapta (Răspunsul al 10lca). Lui Isidor, vlăstar domnesc, temperament aprins, violent și crud, părintele căruia acesta i se încredințase îi porunci să stea la poarta mănăstirii și să ceară fiecărui trecător să se roage pentru el, că este stăpânit de un duh rău; și repede atinse cea mai adâncă smerenie și frângere a inimii (Scara, Cuvântul al patrulea, punctul 23). Adesea, omul nu este în stare să-și vadă singur propria neputință și moare în mulțumire de sine. De aceea, este înțelept să se ducă la un văzător și să-i spună: „Uităte, ce vezi în mine Văzătorul v-a începe să lucreze și v-a izgoni din el neputința. Astfel, pe unul care se legase cu legământul tăcerii și se afunda în încântare de sine, Sfântul Varsanufie îl face să conștientizeze că se află în îngâmfare și în părere de sine și îl aduce la pocăință, fără de care ar fi murit, împreună cu gândul său pierzător (Răspunsul al 68lea și mai departe). Numai un părinte iluminat și văzător cu duhul v-a descoperi ce se ascunde în noi, numai el ne v-a conduce și ne v-a aduce la tămăduire, pentru că lucrează fără greș.

Cel ce-și lucrează pentru mântuirea sa merge înainte spre desăvârșire; dar nu toate le sunt tuturor de folos: ceea ce unuia îi ușurează drumul, altuia i1 face păgubitor sau, în cel mai bun caz, îl oprește în loc, așa cum poalele unei rochii lungi împiedică mersul. Cine v-a spune, așadar: „Fă aceea, iar de aceasta nu te atinge“, explicându-ne în același timp cât este de drept și de mântuitor acest lucru pentru noi ? Numai o minte luminată, văzătoare a întregului nostru traseu de zidire duhovnicească,

parcurs de la început și până la desăvârșire, și care vede ce ni se potrivește și ce nu. Toate acestea le poate face numai un părinte adevărat și numai acesta. Omul singur câte Nu-i trec prin cap ? De câte nu este gata să se apuce ? ! Oare puține sunt cele cuvioase la înfățișare, dar nu și mântuitoare ? Fără îndrumări și preveniri, omul se poate chinui în zadar, î-și poate cheltui fără rost toată energia sau î-și poate urzi niște rânduieli nefolositoare care, ca niște buboaie, vor Urâți omul său interior.

Este bine, oare, să ne adâncim în studiul Scripturii pentru a-I cerceta tainele ? Este bine, mai ales când avem înclinație, pregătire și aspirație spre așa ceva. Totuși, Sfântului Damaschin i se interzisese să scrie sau să cugete vreun lucru. Dositei este pedepsit și mustrat pentru întrebările sale referitoare la diferite locuri din Scriptură. Mai târziu reieși că ambilor acest tratament le fusese salvator. Cine și-a liniștit îndeajuns patimile, aceluia îi este de folos să stea în tăcere, pentru a fi cu Domnul, dar uneori nici măcar o prevedere făcută la timp nu ne duce la bun sfârșit. Sfântul Varsanufie le spunea multora: „Mai rabdă un pic ... o să-ți spun... și o să fie bine“ și așa era. Apa se fierbe o dată sau de două on și mai mult, în funcție de scopul pentru care o fierbem: așa este și aici. Uneori, un lucru [în aparență] nevătămător poate aduce multe tulburări. In genere, nivelul echilibrat al formării duhovnicești, repeziciunea mersului spre desăvârșire, fără împiedicări, fără rătăciri și fel de fel de opriri țin exclusiv de viața trăită sub îndrumarea unu-i părinte și, pe deasupra, a unuia văzător. Fără aceasta, încurcăturile, întârzierile și abaterile simt inevitabile.

În sfârșit, se întâmplă ca și cei râvnitori la început să-și piardă clanul, să se vlăguiască, să devină molateci și fără viață, iar nu rareori chiar să cadă. De ce ? Datorită insuficienței exercițiului, a

încercărilor în nevoințe sau a slabei mișcări a duhului viu dinlăuntru. Când omul î-și stabilește singur reguli de acțiune, atunci, cât timp este ocupat cu osteneala deprinderii noilor reguli, duhul vorbește în el; dar mai târziu, când a ajuns să se obișnuiască cu ele de tot ori pentru că îi sunt deja cunoscute, ori pentru că duhul, care sa copt, cerc mai multe fapte — cele dinainte nu îl mai emoționează: el împlinește tot ce trebuie cu ușurință, fără osteneală, ca pe ceva obișnuit. Cine îi v-a aduce deci fapte spre iscusirea puterilor ? Cine îi v-a adăuga lemne proaspete la focul râvnei ? Este nevoie de un născocitor de astfel de încercări, de unul iscusit, ca nu cumva să-i strecoare o piatră în locul unu-i lemn. Căci așa se întâmplă: părintele-îndrumător îl menține în permanență pe ucenic într-un fel de tensiune, cu ocupații din ce în ce mai dificile, și astfel îi menține duhul aprins. Astfel, citim la Scărarul că în acest scop un părinte recurgea la diferite metode: pe unul îl ridica de la masă și îi poruncea să rămână nemâncat; pe altul îl dădea afară din biserică; altuia, după ce ia făcut plecăciune, îi poruncea să stea culcat la pământ până v-a citi toată pravila. și așa mai departe. Iar mai târziu, când Scărarul îl întrebă de ce face așa, îi răspunse: „Pentru a le pregăti cunună și pentru a le da exemplu și altora, dar mai ales ca să le nu slăbească duhul". „Dar s-ar putea crede că este nedrept și dăunător." „Nu, spuse îndrumătorul. Cine este unit în iubire cu duhul meu, pe acela nimic nu-L v-a despărți" (Cuvântul al patrulea, punctul 25 și mai departe). Cu alte cuvinte, toată rodnicia unu-i asemenea tratament este condiționată de legământul dintru început și de unirea inimilor.

Dar cu deosebire se arată nevoia conlucrării părintelui în momentul trecerii de la viața activă la cea contemplativă. Duhul se pârguiește și când se v-a curăța cu adevărat de patimi arde, în

mod firesc, la înălțime. Această ardere, dacă este nesupravegheată de un părinte, cade cel mai adesea în mâinile răuvoitoare ale vrăjmașilor din văzduh, cade în nălucire diavolească sau piere sau nu mai înaintează. De aceea, toți părinții au rânduit cu strictețe ca nimeni să nu se atingă de această comoară, dacă nu este un stareț iscusit, cunoscător și care a parcurs el însuși această cale. Aici nu te mai poate îndruma decât experiența. $i nici nu poți pricepe ce se întâmplă, chiar dacă este scris cu cuvinte de înțeles. Lucrătorul orgolios se luptă fără rezultat și, adesea, chiar în paguba sa. Dar, sub supraveghere, cu credință, ucenicul înțelege grabnic, intră în luminătorul interior și vede cu duhul.

Iată avantajele care nu pot fi cu nimic recompensate vieții trăite sub o călăuzire iscusită ! Este adevărat că Domnul e milostiv: pe cel ce caută și însetează, milosârdia Sa îl găsește. Dar și El ne lasă să mergem pe o cale mai obișnuită. Omul lipsit de sfat face întotdeauna confuzii. Ceea ce ar fi putut să facă într-o zi face într-un an, face și iar reface. Poate că face și bine, dar, de vreme ce nu este sigur, începe din nou să refacă. Se cheltuiește astfel și timp, și osteneală. Dar, mai ales, rar poate cineva, fără ascultare, să evite părerea de sine. Ucenicul spune Scărarul nu-și vede faptele, pentru că nu le face singur, după mintea lui, ci, chiar de ar face o minune, le pune pe toate în seama părintelui său și a rugăciunilor acestuia; dimpotrivă, cel ce este singur, acela inevitabil gândește că face totul cu puterea lui și cade, astfel, în părere de sine (Cuvântul al patrulea, punctele 54, 55). Un oarecare Eftimie, venit la Varsanufie după o lungă perioadă de legământ al tăcerii, ne arată practic aceasta; de câte strădanii a fost nevoie, pentru a1 face să înțeleagă că se lăsase condus de propria voie ! Și, în sfârșit, dădu Dumnezeu ca acesta să spună: ,Vai, păcătosul de mine !“ (Răspunsul al 160lea și mai departe). Dimpotrivă, ce caracter

blând se formează la cel ce trăiește sub ascultare ! La început se formează smerenia, din smerenie, ne-pătimirea, liniștea duhului și lumina dumnezeiască; apoi, simplitatea, ne-răutatea, felul de a fi copilăresc: aceasta este măsura vârstei lui Hristos, așa cum o înfățișează Sfântul Scărar.

Iată esența îndrumării, iată îndrumătorul potrivit pentru aceasta, iată condițiile la care îl obligă pe cel îndrumat și iată marile roade pe care le făgăduiește ! Toate alcătuiesc însușirile deosebite ale călăuzirii, care se află, negreșit, și trebuie să se afle oriunde există și se întocmește adevărata cârmuire. Fiind, așadar, unică în esența ci, în viața reală ea se înfățișează sub mai multe aspecte. Primul, cel mai general, cel mai adesea utilizabil și cel mai larg răspândit este *păstorirea bisericească*; al doilea este *egumenia monahală*, iar al treilea, *patrocrația sau stăreția*.

Păstorirea bisericească arc tocmai această însușire a îndrumării; vedem aceasta din faptul că păstorului i se încredințează inima spre a fi mântuită, adică (mai întâi] formată; ea ascultă de glasul păstorului, îl urmează și merge numai pe unde-i indică el. Păstorul î-și pune sufletul pentru oi; el este paznicul, căruia i se spune: *„Din mâinile tale le voi cere sufletele"*. Unirea reciprocă și legătura dintre păstor și păstoriți este exprimată de Apostol astfel: *„Ascultați pe mai-marii voștri (...) fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, având să dea de ele scamă"* (Evr. 13, 17). Vedem de aici cum păstoriții se predau păstorului și vedem răspunderea acestuia pentru sufletele păstoriților. In alte locuri, turma este închipuită ca un ogor, stând tăcut în fața lucrătorului, iar păstorul este închipuit ca lucrătorul ogorului (I Cor. 3, 9). De aici, porunca: *„Stăruiește cu timp și fără de timp"* (II Tim. 4, 2).

Așa a fost la început, așa este și trebuie să fie și acum. Domnul Iisus Hristos pregătește doisprezece apostoli; apos

tolii, după pogorârea Sfântului Duh, formează Biserica, în care se află o singură inimă și un singur suflet, sub conducerea și oblăduirea lor. Mai târziu, după răspândirea pe fața pământului pentru propovăduite, oriunde ar fi semănat semințele credinței, peste tot lăsau în urma lor păstori întâistătători și conducători și le porunceau supunere cu credință, iar ei î-și asumau răspunderea pentru sufletele acelora. Prin această putere se explică păstorirea în *Epistolele* apostolilor; la fel este ea înțeleasă și astăzi, în Biserică. De aceea, în *Epistola către Efeseni*, Sfântul Ignatie Teoforul îndemna la supunere față de episcop și de presbiter, întru sfințire, pentru ca, asemeni unor strune bine întinse, [supușii] să emită cântare armonioasă. Stăpânul casei îl trimite să-i dirijeze Casa; priviți1 ca pe Domnul! La fel se făcea și mai târziu. Episcopul și presbiterii nu sunt niște martori muți a-I mântuirii altora și nu sunt simple guri de propovăduite a căii de mântuire, ci sunt lucrători care lucrează turma păstoriților ca pe un ogor. De aceea, mai târziu, prin hotărârea generală a Bisericii, li sau conferit cunoscutele drepturi, în scopul de a avea la îndemână mântuirea altora și de a-I răpi de flăcările focului.

Se vede de la sine că egumenia mănăstirească se bucură de aceleași însușiri. în aceasta constă esența organizării modului de viață mănăstiresc și a trăirii cucernice. cel ce intră în comunitate este primit cu condiția ca să nu aibă voie proprie și nici cuget propriu, ci v-a trăi în supunere necondiționată și sub ocârmuirea părintelui-îndrumător (egumen). Cei ce vin la mănăstire spun că vor să-și mântuiască sufletul. Egumenul este, de asemeni, persoana care poate călăuzi spre mântuire; cu această condiție este ales de frați, cu această condiție aceștia i se supun.

Stăreția constă în predarea celui ce caută mântuirea nu egumenului, ci altei persoane încercate, dinăuntrul sau din afara

mănăstirii. Concret, astăzi, cel mai adesea aceștia sunt duhovnicii sau, în alte lăcașuri, stareții (bătrânii îmbunătățiți), care au binecuvântarea de a asculta descoperirea gândurilor și între care este împărțită întreaga comunitate. Aici, legătura dintre cei doi este nevăzută, ține de conștiință, dar este la fel de puternică și de roditoare. Pentru pustnici și eremiți este singurul mod de îndrumare, așa cum vedem din istorie. La acest mod se referă tot ce sa scris în paterice despre ascultare. De fapt, puterea sa lucrătoare decurge din faptul că, nefiind [o legătură] publică și oficială, prin aceasta cheamă la mai multă deschidere și sinceritate. De aceea, dacă astăzi există călăuzire, ea se manifestă prin acest mod.

Iar acum, întrebarea: „Cum și unde poate fi găsit îndrumătorul ?“ se rezolvă de la sine. Du-te la acela pe care ți la trimis Dumnezeu și încredințează-te lui, așa cum învață Ignatie Purtătorul de Dumnezeu. Modurile de călăuzire prezentate îmbrățișează întreaga viață creștină. Așadar, oricine ar fi cel ce se trezește, el are întotdeauna deasupra sa o călăuză. Cine se trezește fiind în viața civilă și obștească, acela v-a urma cârmuirea păstorului; cine se trezește fiind la mănăstire, acela se v-a încredința egumenului sau aceluia pe care egumenul i1 v-a indica. *În ce rang se află flecare, in acela să rămână* și să se folosească de călăuzirea pe care o găsește la îndemână, fără să treacă din proprie inițiativă dintr-un loc într-altul și dintr-o turmă într-alta, cu îngâmfare și dispreț, și mai ales fără să-și aleagă, samavolnic, o calc originală spre desăvârșire. Aceasta este foarte periculos și este una dintre uneltirile satanei, prin care omul, pocăindu-se și simțind nevoia unu-i îndrumător, vrea să fugă de îndrumătorul său legitim, fără să se uite îndărăt, fără să stea să cugete și să cerceteze. Pe când trăia în păcat, nu se gândea la mântuire; la fel

gândea și despre alții, pe toți îi considera la nivelul său. Acum, pocăindu-se și întorcân dusc singur spre Dumnezeu căci așa i se pare crede că toți au rămas acolo unde fusese el mai înainte, adică în întuneric, în păcat, și numai el sa înălțat, a pășit în lumina lui Dumnezeu. Când, de fapt, poate că el calcă pentru prima dată pe terenul pe care alții cu care, eventual, petrece zi de zi în aceleași cercuri lucrează de multă vreme, deprinzând deja meșteșugul. Aici se vede vicleșugul satanei: de a1 lăsa pe om fără călăuzire, singur de capul său, ce are ca urmare inevitabilă căderea și înșelăciunea diavolească sau mutarea dintr-un loc într-altul, care nu este ziditoare, ci doar amărăște. Dacă a făcut așa, penitentului sau râvnitorului la mântuire Nu-i rămâne decât să-și reînnoiască legătura sau legământul cu pârintele care în persoana păstorului, a egumenului sau a duhovnicului îi este dat de Dumnezeu pentru chivernisirea vieții sale. Mai înainte nu se gândea la o călăuză, dar, în virtutea rânduielilor stabilite, avea totuși un conducător, chiar dacă numai formal; acum trebuie să-și reconsidere credința după semnificația ei adevărată și să se unească sufletește cu acesta, în credință, adică să vină și să-i spună: „Mântuiește-mă, mă încredințez ție, voi veni la tine cu toate greutățile și cu orice nelămurire" și apoi chiar să facă așa. Din partea îndrumătorilor, obligația rămâne neschimbată: nimeni dintre ci nu poate și nu trebuie să refuze ceea ce i se cere. Nu au voie să-și caute scuze nici în fața Bisericii, nici în fața judecății lui Dumnezeu, nici în fața judecății oamenilor. Păstorul răspunde de fiecare suflet, mai ales de acela care este gata să i se încredințeze și chiar o face. în această situație, se poate pune numai problema dacă penitentul v-a rămâne sau nu pentru totdeauna la un astfel de părinte. Nepriceperea de a îndruma se v-a descoperi imediat, și un preot sau un duhovnic de bună credință v-a recunoaște pe loc: „Nu pot

lua această sarcină asupra mea". Apoi, chiar de v-a exista o schimbare, v-a fi o schimbare legitimă și, ceea ce este mai important, o schimbare făcută cu sfătuite. cel ce nu este în stare poate indica pe un altul care este în stare să călăuzească și tonii se v-a termina după voia lui Dumnezeu, iar nu după voia și mintea penitentului.

Așa ar trebui să fie. Dar, totodată, nu încape nici o îndoială că, foarte des, respectivele persoane se numesc păstori doar cu numele, nu și cu puterea; adesea, păstorul este un hoț strecurat din altă parte sau un lup în piele de oaie; adesea, egumenul este un simplu corăbier, în locul unu-i cârmaci, iar stareţul este stareţ numai după albimea părului. Acest lucru sau este vizibil tuturor, sau este foarte greu de depistat, fiind ascuns bine sub o înfăţişare cuvioasă. De aceea, există întotdeauna pericolul de a ajunge nu la o călăuză adevărată, ci la una falsă, și să suportăm apoi, în loc de folos, pagubă, și în loc de mântuire, pierzanie. Un cârmaci neiscusit duce corabia la fund. „Multă pagubă am suferit de la cei pe la care am alergat", spune Petru Damaschinul. „Mulți stareți, spune Cassian, în loc să-i hrănească, îi aduc la disperare pe cei care vin la ei", și dă și exemple. Astfel de plângeri pot fi auzite și întâlnite în orice vremuri. Numai cuvântul: „Trăiește ca până acum !“ sau: „Ce pui atâtea la cale ? 1“ v-a stinge întreaga râvnă și, așadar, îl v-a împinge din nou pe sărmanul care tocmai î-și venise în fire la obiceiurile de mai înainte. Apare întrebarea: Cum să procedeze într-un astfel de caz cel ce înțelege necesitatea cârmuirii și primejdia de moarte de a rămâne lipsit de ea, cel ce î-și cunoaște, de asemeni, obligația de a se adresa unu-i anumit păstor, dar, în același timp, se teme, cu îndreptățire, ca nu cumva să aibă de suferit de pe urma lui și să nu fie iarăși împins în prăpastia de mai înainte ?

Pe de altă parte, nu prea rar - ba chiar adesea - și cei ce stau de partea îndrumătorilor își înțeleg pe deplin menirea, întreaga putere a obligației lor și măreția răspunderii care atârnă asupra lor, au sârguință, ard de râvna de a fi cu adevărat cei ce trebuie să fie, dar, pe măsura vârstei lor duhovnicești, văd totuși că sunt departe de a putea călăuzi fără greș, așa cum se cuvine, pe alții. Dar, datorită lipsei de experiență și a necunoașterii căii pe care trebuie să-i conducă pe alții, sunt îndreptățiți a se teme să Nu-i piardă pe aceștia din prea multă râvnă pentru mântuirea lor și, în loc să-i îndrume, să-i ducă în rătăcire. Apare întrebarea: Cum să se comporte în această situație ? Cum să călăuzească, dându-și scama că nu sunt capabili de aceasta, pentru că nu au atins, încă, măsura cuvenită ?

Este evident că această întrebare și cealaltă în legătură directă cu ordinea existentă a lucrurilor. Nu se poate fără călăuzire. în forma sa autentică, ea este nobilă și slăvită, dar, în prezent, este desconsiderată. întrebare: Ce avem noi de făcut ? Cui să se adreseze, atât cel ce caută călăuzire, cât și cel ce este pus să călăuzească ?

Referitor la prima întrebare, putem adăuga la ea o pravilă înțeleaptă a Sfinților Părinți: totul să fie tăcut cu răbdare și cu credință în Dumnezeu. Nu trebuie să ne dăm la o parte, cum am văzut mai sus, de la conducătorii puși să conducă, dar putem să nu ne încredințăm lor pe de-a-ntregul, dintr-o dată, ci să așteptăm o proniere specială a lui Dumnezeu, o anumită chemare, o înclinație sufletească, rămânând, între timp, pre dați în voia Sa, în chemare rugătoare, arzătoare, a numelui Sân, ca El însuși să ne arate calea. Așadar, păzindu-te de amăgire, cheamă din tot sufletul numele Domnului, ca El să-ți spună calea pe care vei merge, predându-te pe de-a-ntregul, cu neclintită nădejde, grijii

Sale proniatoare, și Dumnezeu nu te v-a lăsa niciodată. Uneori, preotul sau egumenul nu sunt de folos nimănui, decât unuia singur. Se schimbă de la sine în fața lui [a ucenicului] de unde îi vine înțelepciunea ? și este rânduită mântuire de la Dumnezeu și acolo unde nu te aștepți. Toată puterea stă aici în predarea hotărâtă în voia lui Dumnezeu, cel ce vrea ca toți să se mântuiască. Sfanțul Dorotei rezolvă această problemă astfel. Dacă cineva nu arc cui să ceară un sfat spune sfântul ce să facă atunci ? Dacă cineva v-a căuta cu adevărat voia lui Dumnezeu, din toată inima, Dumnezeu nu-l v-a lăsa niciodată, ci îl v-a călăuzi în toate felurile după voia Sa. Dacă cineva nu v-a căuta cu inima deschisă voia lui Dumnezeu, atunci, chiar de s-ar duce la un prooroc. Dumnezeu îl v-a inspira pe acela să-i răspundă după ipocrizia inimii lui, așa cum spune Scriptura: *„Și proorocul se poate amăgi spune cuvântul, căci Domnul la amăgit pe proorocul acela"* (învățătura a cincea). La fel spune și Scărarul. Dar chiar și atunci când vezi limpede că duhovnicul rânduit nu-ți este de folos, nu-ți rezolvă îndoielile, nu-ți dă sfat, în general nu te zidește din pricina lipsei de experiență sau din neatenție nu te grăbi să-L lași sau să-L schimbi. Căci, cu cine1 vei schimba ? Cei din jurul tău îți sunt la fel de necunoscuți ca și el, iar pe acesta ți la dat Dumnezeu. Dumnezeu ț-i la indicat, căci tot ce avem este de la Dumnezeu; iar cu altul ce să facem ? Cei, așadar, de făcut ? a-I o trebuință. Rabdă, suferă, strigă tare către Domnul, rugându-L să nu te abandoneze în primejdie și să nu te lase pradă amăgirii: sau să ți1 rânduiască pe acesta, sau să-ți indice pe altul, dar în acest timp rămâi cu primul, sub ascultarea lui, în așteptare, cu răbdare, chemând pe Dumnezeu. Ce vei face sub ascultarea lui ? Căci trebuie să lucrezi spre mântuire, Nu-i așa ? Trebuie ! Rânduiala vieții evlavioase îți este cunoscută; urmeaz-o și fii liniștit. Pentru

început, este cu totul de ajuns. Pentru cel ce se pocăiește, totul este acoperit cu negura necunoașterii, a neclarității. Să nu iasă din obișnuințele sale cele rânduite de Pronie. Așa este cel mai smerit, mai neprimejdios, mai sigur. cel ce se află în negură ar face mai bine să stea într-un loc, decât să umble de colo colo, altfel se poate întâmpla să cadă în groapă. Este foarte periculos să ia vreo hotărâre curajoasă, deosebită, ieșită din comun; rămâi cu smerenie în simplitate ! Dacă, de la bun început, începi să tot schimbi, nu te mai oprești. Gândurile, să presupunem că poți să ți Le lipești de altcineva dar, iarăși, de cineva pe care ți1 v-a trimite Dumnezeu; poți chiar să-L cauți activ, mai ales prin rugăciune, ca să ți1 indice chiar Domnul dar, totuși, așteaptă și rabdă până când v-a veni un semn hotărâtor. Dacă ți la dat Dumnezeu, nu te împotrivi, nu judeca, nu-l neglija. Așteptă pe un altul de la Dumnezeu. Nu te v-a lăsa Domnul, îți v-a da, dacă a-I nevoie.

Să iei aceasta drept regulă pentru a evita părerea de sine, neglijența față de pronia lui Dumnezeu și primejdia de te încurca în cursele vrăjmașului. Dar iată încă ceva: din când în când, negura se v-a rarefia tot mai mult și ți se v-a descoperi întocmirea vieții, limpezindu-ți cunoașterea primejdiilor și a rătăcirilor; ți se vor înmulți trebuințele, nelămuririle, îndoielile. Toate acestea au nevoie de explicație, de cuvânt lămuritor, de îmblânzire a duhului. îndrumătorul rânduit nu-ți rezolvă problemele, nu-ți inspiră încredere, nu te predispune la sinceritate. Ce-i de făcut ?

Unii sfătuiesc ca, rămânând la îndrumătorul pe care1 avem pentru problemele obișnuite, în problemele particulare, care ne privesc propriu-zis pe noi, să facem totul cu dreaptă socotință: aceasta v-a hotărî ce este folositor și ce este dăunător și aduc drept argument cuvintele Apostolului: *„Toate să le încercați; țineți ce este bine”* (I Tes. 5, 21), ca și părerea general răspândită a tuturor

Sfinților Părinți că cea mai înaltă dintre virtuți este dreapta socotință. Dar această părere a Sfinților Părinți nu trebuie urmată fără îngrădiri, pe care tot ei le pun. Astfel, Sfinții Părinți afirmă că dreapta socotință este un dar care se câștigă prin trudă îndelungată, cu smerenie și cu evlavioasă rugăciune. Cine a obținut acest dar să-l păstreze și să-l folosească pentru binele său și al altora. Cine nu, să nu îndrăznească în nici un caz să-și alcătuiască propria sa dreaptă socotință, nici cu cuvântul, nici cu fapta. Datoria unuia ca acesta este să-i întrebe pe cei iscusiți și încercați. Referitor la cel ce se află la început, trebuie să stabilim următoarea pravilă: fa torul cu dreaptă socotință, dar toată dreapta ta socotință trebuie să constea într-o singură regulă: să nu faci nimic după socotința ta, ci despre toate să întrebi: de este bună aceasta, de se potrivește cealaltă, de ți se potrivește ție căci nu toate le sunt bune tuturor, ci cum spune Petru Damaschinul — timpul, începutul, starea, vârsta, puterea, sănătatea, educația și celelalte au marc greutate în această deosebire. de unde să știi că le vei rezolva pe toate cum trebuie și fără rătăcire ? Dreapta socotință trebuie să fie țelul, ca trebuie căutată și pentru aceasta trebuie să exersezi practic în ea, dar nu prin propriile puteri, ci după socotința altora. Trebuie să ne deprindem cu dreapta socotință. Așadar, dreapta socotință este bună și de laudă, deprinde-te cu ca, dar nu te încrede niciodată în ca, până când nu te vei întări prin sfatul și experiența altora.

Alții spun: ia aminte la dumnezeiasca Scriptură și la învățătura părinților și le vei învăța pe toate. Nu încape îndoială că și lectura este printre primele surse de educare a duhului creștin și este la fel de trebuincioasă ca și ochiul pentru trup, ori lumina pentru lume. Sfântul Nil Sorski ne învață că astăzi avem un singur îndrumător: dumnezeiasca Scriptură și scrierile Sfinților Părinți.

La fel povățuia și făcea starețul Paisie. Cu siguranță că au slăbit văzătorii căii de mântuire, dar, prin grija lui Dumnezeu, ne-au lăsat descrierea ei. Ține-te de aceștia. Purtați de Duhul Sfanț, ci au scris regulile de cârmuire și de călăuzire pe calea mântuirii. Dacă nu poți găsi un îndrumător spune starețul Serafim în stare să te călăuzească spre viața contemplativă, în acest caz trebuie să te conduci după Sfânta Scriptură, întrucât însuși Domnul ne poruncește să învățăm din Sfânta Scriptură, spunând: *încercați*...Trebuie, de asemeni, să citești cu atenție scrierile patristice și să te străduiești, pe cât posibil, după puterile tale, să împlinești ceea ce te învață ele și astfel, puțin câte puțin, să te ridici spre desăvârșire.

Dar, iată din nou întrebarea: Cine, ce și cum să citească ? Și apoi: Ce anume din cele citite și aflate să ne punem ca regulă și ce nu ? Cine-i v-a da sfat celui neiscusit și neîncercat ? „Regula, în sine, este bună, dar nu pentru mine; mi se v-a potrivi, dar nu acum". Cîți nu pier din această pricină, că încearcă să pună în aplicare tot ce citesc prin cărți ! Se spune că există oameni cu o asemenea constituție, încât, când aud de o boală oricare ar fi ca î-și închipuie că sunt bolnavi și chiar se îmbolnăvesc de acea boală. La fel poate fi și cu cititul fără îndrumare. Așadar, citește, cercetează, pătrunde, îmbogățește-te de înțelepciune duhovnicească, dar ce anume să faci din toate acestea, ce să-ți alegi drept pravilă personală, aceasta să nu hotărăști singur. Cu alte cuvinte: fa totul cu sfat și nu după socotința ta. Dacă a-I citit ceva, du-te și întreabă cum este cu aceasta, de ți se potrivește și cum poți s-o împlinești și tu.

Dar apare problema: Pe cine să întrebi ? Păstorul-îndrumător tace, ți-ai pierdut încrederea în el, ție frică să i te deschizi. Să rămâi in nehotărâre este, iarăși, periculos: este o stagnare, o

zăbovire în van. Ce-i de făcut ? Există un singur răspuns: fă totul cu sfat, cu așteptare. Nimic să nu hotărăști brusc, niciodată după socotința ta sau după ce a-I citit în cărți, ci așteaptă până când [situația] se v-a stabiliza, iar până atunci caută sfat și rezolvare. în orice timp și în orice loc pot fi găsiți oameni încercați în trăire evlavioasă, râvnitori mai mult sau mai puțin iscusiți, care îl caută pe Dumnezeu. Trebuie să intri în legătură frățească cu ei, să li te adresezi din inimă și apoi orice neînțelegere și îndoială să le-o încredințezi lor. Unui, al doilea, al treilea, de unii singuri sau împreună îți vor descurca cumva problema și ți-o vor rezolva. Procedează așa cum ți-o rezolvă ei și nu-ți vei urma propria voie și socotință. Tot ce se face cu predarea de sine lui Dumnezeu și nu după socotința proprie este plăcut Domnului și mântuitor. De aceea, când *părintele-îndrumător* nu este în stare să hotărască, iar Dumnezeu încă nu ți-a indicat pe un altul căruia să i te încredințezi, înțelepții dau următorul sfat: dacă a-I vreo îndoială și nu a-I pe cine să întrebi, fă rugăciune lui Dumnezeu pentru trebuința ta și du-te la orice om respectabil și evlavios și fii convins că Dumnezeu, care arc grijă de toate și pe toate le ține, nu te v-a lăsa fără o rezolvare trainică, nu te v-a lăsa să cazi in amăgire, numai să ai, într-adevăr, o trebuință care te apasă și nădejde puternică.

În privința cazurilor particulare, dar și în general, putem rămâne la această pravilă, căci întreaga noastră viață este alcătuită din cazuri particulare. $i astfel se v-a alcătui o viață deosebită, trăită cu *sfat*. Aceasta este o nouă cale de călăuzire, specifică cu deosebire vremurilor noastre. Omul, predându-se pe sine lui Dumnezeu, este învățat de Scripturile dumnezeiești și de scrierile patristice, sc folosește și de judecata sa, dar nu hotărăște nimic singur, ci face totul cu sfat și cu întrebare. Aici, călăuza este

Dumnezeu și Scriptura; lepădarea de voia și de judecata proprie stă în sfat; puterea de pornire stă în predarea lui Dumnezeu, rugându-L fierbinte și cu cutremur să ne izbăvească de amăgire, de rătăcire și de greșeli.

O astfel de viață este smerită și lipsită de vicleșug, iar celor smeriți, Dumnezeu le descoperă tainele, și pe cel ce se îneacă nu-l rușinează. Pe prunc îl v-a învăța să spună tot ce are nevoie, spune Sfântul Dorotei, iar dacă nu crezi, nici proorocul nu-ți este de folos. Când, dimpotrivă, cel ce întreabă vrea dinainte și așteaptă o anumită rezolvare, aceasta este lucrarea amăgirii. In această situație este mai bine să nu întrebi. Când întrebi însă a-I grijă ca balanța inimii să fie dreaptă, neînclinată nici la dreapta, nici la stânga și Domnul te v-a călăuzi. Necunoscută este calea adevăratei vieți creștine și nu avem voie să mergem pe ea după propria noastră socotință.

Sfântă este cârmuirea lui Dumnezeu: mergi ca prin ceață, numai mâna să nu ți-o desprinzi din mâna Domnului. Vedem din viața starețului Paisie că el sa format pe această cale. A întâlnit o mulțime de sfătuitori și după sfatul tuturor se zidea pe sine, și cu toate că nu a avut un singur cârmuitor ceea ce ia adus, după cum recunoaște, multă pagubă sa format într-un singur duh și a ajuns la vârsta bărbatului desăvârșit. Principiul său fundamental, dea lungul întregii sale vieți, fusese râvnitoarea închinare la Dumnezeu. Aceasta îl călăuzea, aceasta îi unifica duhul, în pofida diversității (sfaturilor], învățat de experiența întregii vieți, iată la ce principiu de călăuzire ajunse, la sfârșit: ajungând la concluzia necesității unu-i îndrumător și descnindu1 cum trebuie să fie, amintind cu lacrimi că astăzi nu a-I de unde să găsești unul ca acesta, el conchide: „De aici rezultă, așadar, fraților, extrema noastră nevoie de a ne povățui zi și noapte, cu multă întristare și

cu multe lacrimi, în Scripturile dumnezeiești și în scrierile Sfinților Părinți și, împreună cu râvnitorii cei într-un gând cu noi, care sau sfătuit cu cei mai bătrâni dintre părinți, să ne îndrumăm spre poruncile Domnului și spre faptele sfinților noștri părinți. Și așa, cu mila lui Hristos și cu silința noastră, putem primi mântuire". Așa sfătuiesc toți părinții; așa sfătuia și făcea Sfântul Nil Sorski: „înainte, părinții duhovnicești îi călăuzeau pe toți; dar, în atât de grelele vremuri de astăzi, vrednice de multe plângeri și tânguieli, când râvnitorii au slăbit atât de mult, însuși Dumnezeu și învățătura dumnezeiască sunt învățătorii și călăuzitorii cuvioșilor părinți".

Iată, așadar, care este astăzi cea mai bună și mai sigură calc de îndrumare sau de formare în viața creștină: viața trăită cu predare în voia lui Dumnezeu, după Scripturile dumnezeiești și scrierile patristice, cu sfatul și întrebarea celor ce sunt în același cuget cu noi. Din mila lui Dumnezeu, ea poate și trebuie să ne conducă la reușită, căci conține toate condițiile desăvârșirii, ale retezării voii proprii și ale socotinței proprii. Dar este limpede că această calc se află cu mult mai prejos decât cea a călăuzirii, a îndrumării și a formării individuale. Ea nu se bucură de un atoatevăzător, ci doar de un fel de ghicitori; nu arc în centru un om de acțiune hotărât, ci mai mulți, care se mișcă cu sfială. Nu mai este posibilă o atât de grabnică și de sigură vindecare și desăvârșire, nici întreținerea atât de susținută a duhului râvnei, nici pătrunderea atât de neprimejduită în contemplație. De aceea sunt astăzi atât de puțini oameni sporiți [în credință] și desăvârșiți. Este adevărat, ci sunt a-I lui Dumnezeu, iar pe cine Dumnezeu desăvârșește, pe acela Nu-i v-a ține sub obroc. Trebuie numai să adăugăm că această calc este mult mai rodnică dacă cineva dobândește un singur sfătuitor și, unindu-se sufletește cu el, îl v-a urma în sinceritate și

în împreună-sfătuire sau în prietenie duhovnicească. Fiecare îl vede și îl cunoaște pe celălalt și, astfel, îl poate sfătui mai repede și mai sigur. Scriptura, în privința credinței, este lumină pentru ei. Înțelepțîndu-se unul pe altul, ei sc conduc reciproc, predându-se unul pe altul lui Dumnezeu și Domnului, care a făgăduit să fie acolo unde sunt doi adunați în numele Său. Totodată, ei nu trebuie să se despartă de poruncile lui Dumnezeu, căci fiecare hotărâre și părere comună este bună dacă i se poate da crezare și dacă poate fi împlinită cu îngăduința Lui. Mutuala uniune în iubire le v-a da tărie, iar alergarea la un părinte duhovnicesc le v-a da binecuvântarea lui Dumnezeu. O astfel de sfătuire sau călăuzire reciprocă iarăși, dacă este dată, căci Dumnezeu ne dăruiește prietenii - este foarte roditoare. Amintiți-vă de cei doi călugări care au trăit în perioada lui Macarie cel Mare în uniune frățească, în călăuzire și în îmbărbătare reciprocă; la ce măsură a desăvârșirii au ajuns ! Starețul Paisie povestește că el, căutând de la început, după cuviință, un cârmuitor și înăițând rugăciune fierbinte spre Dumnezeu, umbla de colo, colo: și pe la noi, și prin Moldova, și în Valahia, și la Athos - și nimic nu găsea. „Am aflat numai - ne spune - aplecându-mă la scrierile părinților, că pierdusem foarte mult, pentru că la început am trăit fără o călăuzire activă." Cum a sfârșit ? „Fără să găsesc unde să-mi plec capul ne spune chibzuind să-mi petrec viața pe calea regală, alături de un singur frate, de un același suflet și același cuget cu mine, în loc de părinte; să-L avem pe Dumnezeu îndrumător și învățătura Sfinților Părinți, să ne supunem unul altuia și așa să ne slujim" nedespărțindu-se însă de părintele duhovnicesc, așa cum specifică în altă parte. O astfel de cale - spune el - este binecuvântată de toți părinții.

El era călugăr și o asemenea pravilă se potrivește mai mult vieții călugărești. Dar ea nu este de neîmplinit nici în viața civilă și, după cum putem vedea din starea actuală a lucrurilor și a situației noastre, trebuie să fie recunoscută ca singura valabilă. Râvnitorii uniți într-un singur suflet, predați lui Dumnezeu și îndrumați de scrierile părinților, rămânând în pace și nepăgubiți în aceeași rânduială, merg pe calea cea dreaptă a desăvârșirii creștine. Aici putem menționa înalta laudă a prieteniei, cântată de Sirah, care numai în această situație î-și găsește aplicare deplină: *„Prietenul credincios este acoperământ tare /.../ și cei ce se tem de Domnul il vor afla pe el“* (Sir. 6, 14, 16).

Așadar, în privința cârmuirii putem pune următoarele pravile: teme-te să rămâi fără nici o călăuzire; caut-o ca pe bunul cel mai de preț. Pentru început, umblă după cunoscuta rânduială a evlaviei, sub îndrumarea părintelui care îți este numit. Când Dumnezeu îți v-a da semn printr-un folos marc, evident și netăgăduit venit de la acela, ca semn că acela este cârmuitorul tău, atunci predă-te lui. Dacă se v-a întâmpla dimpotrivă, dorește-ți un altul, dar caută1 cu prudență, cu răbdare, cu așteptare, cerând semnul lui Dumnezeu sau întâlnirea unu-i trimis al Lui, rămânând în aceeași întocmire a vieții evlavioase și sub aceiași părinte, nedespărțit de el. Totodată, intră în legătură deschisă cu cei de un același cuget cu tine și mergi spre Dumnezeu cu sfatul lor și sub călăuzirea părintelui duhovnicesc, nădăjduind. De întâlnești pe cineva de același cuget cu rine, apropie-te cu sinceritate de el, fără să-i părăsești pe ceilalți, și trăiește cu el în deplină pace și înțelegere, întru Domnul, pentru mântuire. Dar să respecți lucrul cel mai important: predarea hotărâtă lui Dumnezeu, cu rugăciune puternică și cu frângere a inimii, pentru izbăvirea de amăgire, și a nu te conduce niciodată în nimic după propria minte și voie, ci tot

ce faci, fa cu sfat, și Dumnezeu îți v-a întocmi calea pe nesimțite, pe nevăzute, fără să știi, fără să prinzi de veste.

Cu această ocazie, amintim încă o cale deosebită de auto cârmuire și de formare, prin a cere sfatul sau a întreba nu unul, ci mai mulți pârinți-nevoitori, cunoscuți la vremea lor, din același loc sau de aiurea. în acest fel, Cuviosul Antonie cel Marc trecea pe la toți și î-și însușea virtuțile tuturor. în același fel, Sfântul Vasile cel Mare traversă Egiptul, Palestina, Siria, întrebând și sfătuindu-se cu Sfinții Părinți din vremea sa, formându-se în același timp și pe sine, dar alcătuind și un sistem al vieții ascetice pe care îl puse în practică în mănăstirile și în turma sa pravile după care ne conducem și noi, până astăzi. Sfântul Cassian Romanul a alcătuit din acestea o carte întreagă de sfaturi; la fel au făcut Sofronie și Ioan, care au compus Limonariul. Cuviosul Nil Sorski a parcurs Răsăritul, de prinzându-se și deprinzându-și pe alții cu viața de însingurare. O asemenea calc de învățare și de îndrumare poate ti folosită și astăzi. Dar este evident că ea trebuie aplicată de un bărbat tare în credință, deja îmbunătățit, cu o chemare specială, arzând de dragoste de înțelepciune duhovnicească, cu o minte puternică și nu oriunde, ci acolo unde se așteaptă o viață de nevoință — altfel, cine știe ce se poate întâmpla ? Șt iarăși, dintre cei cu adevărat râvnitori in nevoințe, câți nu lucrează, oare, pe căi diferite ? Și nu se vor sminti de această varietate, vor reuși oare să vadă unitatea duhului care se ascunde deasupra ci ? De ce suflet puternic este nevoie pentru aceasta ! Aceasta este nevoință pelerinajului, în scopul înțelepțirii duhovnicești. cel temător nu v-a porni pe această calc, dar nici altul nu v-a ajunge cu ușurință la acest gând. Dar cine v-a ajunge și v-a crește în el, acela să se predea lui Dumnezeu, hotărându-se să accepte orice fel de lipsă și Dumnezeu îi v-a rândui cu bine

calea. Este nevoie, la vremea lor, de astfel de pelerini, pentru a sc cunoaște aspectele adevăratei nevoințe, pentru a vedea în ce fel de stare sc află ea astăzi, și apoi, cu privire la starea actuală a creștinismului, la viața sa exterioară, văzută, pentru a preciza și a stabili cu claritate regulile de nevoință aplicabile după posibilitățile de azi. Cu toate că esența nevoinței este una și neschimbată, înfățișarea ci vizibilă poate fi variată.

La fel sc rezolvă și cea dea doua întrebare: Cum poate cineva să-i călăuzească pe alții, știind că nu a ajuns încă la măsura adevăratului îndrumător ? Conform Scripturilor dumnezeiești și scrierilor patristice, aceasta constă în predarea de sine lui Dumnezeu. Mai înainte, pomenitul stareț Paisie spune: „In vremurile vechi, mulți dintre Sfinții Părinți î-și învățau ucenicii din luminarea harului lui Dumnezeu, iar nu după cărți. In vremurile de acum însă, Sfinții Părinți nu mai povățuiesc ca cineva să învețe pe alții după mintea lui, ci din Sfânta Scriptură și din învățătura cuvioșilor părinți*1.

Rugăciunea pe care o face lui Dumnezeu, pentru a1 înțelepți întru mântuirea altor suflete lucrare pe care însuși Dumnezeu i-a încredințat-o, nu v-a rămâne neauzită: *cheamă și te voi auzi*. Aceasta se potrivește cel mai bine celui ce se află pe post de îndrumător. Și încă ceva: dintre aceștia, cea mai marc parte se află deja deasupra altora, prin faptul că țin în mâinile lor mai multe mijloace, au văzut și au auzit mai multe, au intrat măcar în contact cu educația și cu experiența altora. (Despre cei nevrednici, nepăsători, nu avem ce să discutăm.) Acum, dacă îndrumătorul sa ridicat la râvna mântuirii lui și a altora, el a pășit pe calea cea bună și poate vedea mai bine decât alții, și în față, și în spate. Chiar dacă elementele confuziei încă nu sau limpezit, el are Scriptura, care i le descrie: se v-a adânci în ea, v-a cugeta și poate că v-a

afla. In același timp, să se așeze și în ceata celor călăuziți și, cu multă strădanie, să caute sfatul unuia sau al mai multora, și astfel, sporind din ce în ce mai mult, v-a atrage la el și îi v-a călăuzi pe toți cei ce vin, prin el, la Dumnezeu. Când, cunoscându-și neputința, îi v-a convinge pe cei călăuziți că drumul mântuirii este astăzi unul citirea și ascultarea Scripturilor dumnezeiești și a scrierilor patristice și când îi v-a călăuzi către acesta, atunci se v-a întemeia un grup de oameni uniți, care cercetează Scriptura pentru descoperirea căii mântuitoare și pentru îndrumarea reciprocă, sub cârmuirea întâistătătorului legitim și a îndrumătorului.

Iată formularea definitivă a călăuzirii mântuitoare, ne primejdioase, potrivite vremurilor de acum. Așa sa călăuzit Nil Sorski, care spunea: „Eu nu împlinesc, ci arăt Scriptura. Cine vrea să trăiască cu mine, iată pravila: s-o împlinească; iar dacă nu, să plece“. La fel era și viața Sfanțului Paisie; ea este povestită pe larg și de el, și de contemporanul său, starețul Mihail. Și părintele Dorotei, pe când compunea o pravilă pentru viața ascetică, în loc de cuvânt înainte a pus o îndrumare convingătoare întru citirea cuviincioasă și urmarea Scripturilor dumnezeiești și a scrierilor părinților, demonstrând că aceasta este singura cale sigură și neprimejdioasă de mântuire.

Astfel v-a fi satisfăcută prima cerință obligatorie a penitentului, și anume: îndrumarea și educarea. Altă cerință esențială este regula de viață, pravila lui despre ce și cum să facă.

II
Viața după pravile

Parțial, am văzut deja necesitatea acestor pravile. Nu trebuie să uităm că ea nu este doar mai bună decât altele, ci este cu torul obligatorie. Pravila este îngrădirea cea mai neprimejdioasă a vieții trăite întru mântuire.

Fără pravile nu putem păstra continuitatea râvnei, a tăriei hotărârii, nici să dobândim fermitatea voinței. Duhul râvni tor, ca o stihie, se ține și se întărește prin exercițiu; dacă exercițiul este insuficient, arunci, inevitabil, duhul slăbește și se vlăguiește. Când sunt stabilite pravile, atunci, dacă sunt rânduite cum se cuvine, se găsește întotdeauna ca ocupație evlavioasă, ceva care să ne aducă aminte de viața cea nouă și să ne țină atenția ocupată cu acest gând. Trecerea de la o îndeletnicire la alta este o continuă antrenare a duhului, pe un singur ton, după un singur plan. Astfel, focul râvnei arde continuu. In lipsa pravilelor, vor apărea timpi morți, încetiniri, opriri, rătăciri, și viața nu v-a fi unitară, încordarea v-a slăbi, râvna seva răci. De aceea, Sfântul Isaac Șirul spune (în Cuvântul al optzeci și cincilea, p. 534) că întunecarea minții, furtuna lăuntrică, lenevirea și toate neregulile vieții se produc când nu a fost stabilită în viață o anumită rânduială. în caz contrar, totul v-a depinde de prezența de spirit dar poate cineva conta pe aceasta ? Ea este schimbătoare, ca o suflare de vânt. Când vrei, faci totul repede; când cazi în lenevire, nici puțin nu mai poți face. Dar când a-I stabilit o pravilă, vrei, nu vrei, o faci și o vei face necontenit.

Pravilele sunt necesare pentru formarea și dezvoltarea puterilor. Când a-I început o viață nouă, trebuie, cu toate forțele, să-i dai direcția corespunzătoare. Dar ele îi sunt străine, sunt altfel

orientate, de aceea trebuie să stabilești cum anume să le folosești în noul duh, după cum noului recrut i se arată totul până la cel mai mic detaliu, până se deprinde.

Fără pravile nu v-a exista o uniformitate a formării și a dezvoltării. Ceea ce sunt aracii pentru mlădițele tinere, aceea sunt pravilele pentru ocupațiile duhovnicești. Când se pune o măsură în toate și nu este urmată înclinarea inimii, ci pravila stabilită, atunci nu mai dai întâietate unor lucruri și le lași la urmă pe altele, ci faci din fiecare, atât cât sa stabilit. De aceea, nu v-a exista mai multă sporire în unele decât în altele, ci toate, puse în cumpănă unele cu altele, vor crește armonios după un singur plan, în măsura desăvârșirii dinainte stabilite.

Dar și în general, se face ceva in lume tară reguli, fără planuri și fără proiecte ? Când se construiește o casă, se alcătuiește un proiect; când se începe un război, sc stabilește un plan; când sc pregătește o judecată, se face un program. Fiecare lucrare î-și are regula ei, măsura ei, greutatea și numărul ci. Ce înseamnă canoanele militar, școlar, juridic și celelalte ? O regulă, o pravilă, un plan de acțiune. Fără așa ceva nu sc poate constitui, nu sc poate organiza nici un fel de viață activă: în planuri sc întipăresc trăsăturile de caracter ale domeniului de activitate luat în considerare. La fel sc întâmplă și în viața ascetică creștină. Dacă aceasta arc un caracter propriu, trebuie să aibă și o rânduială a ei. De aceea, sc simte întotdeauna o nevoie specială de a avea pravile și reguli. Astăzi, fiecare om hotărât să facă ceva cerc îndrumare: ce și cum anume să facă. Fără reguli, el este ca în ceață, merge bâjbâind, orbește, nehotărât și temător. Dacă arc reguli, merge cu curaj și cu nădejde, fără șovăire. Așadar, ce fac cci ce caută mântuirea ? Ei întreabă întotdeauna: „Ct să mă fac, cum să procedez Toate scrierile despre predaniile părinților sunt alcătuite

din reguli. Paterice întregi sunt compuse din asemenea întrebări și răspunsuri, despre post, despre priveghere, despre rugăciune.

De altfel, și pravilele trebuie alcătuite tot după pravile. Referitor la aceasta, este cazul să observăm:

1) Cel ce arc un îndrumător, acesta ii alcătuiește regulile. Ucenicul este un executant smerit, care nu pune nimic Ia îndoială. Cine este lipsit de această binefacere, aceluia îi revine să se adâncească, cu toată prudența, în scrierile patristice, în experiențele vieților sfinților și să-și adopte drept pravilă din ceea ce găsește acolo, după ce sc sfătuiește cu cine arc posibilitatea.

2) La stabilirea pravilelor trebuie folosită toată prudența și o severă judecată, pentru ca, în loc de folos, să nu ne aducem pagubă și în loc de zidire, să nu ne pierdem: nu toate sunt pentru toți. Vârsta, puterea, trecutul personal, educația, conjuncturile vieții, nivelul aptitudinilor, caracterul și celelalte, toate trebuie luate în considerație și, potrivit lor, trebuie stabilite pravilele. Nu la fel sc comportă ucenicul și militarul, târgovețul și funcționarul.

3) De altfel, trebuie să ținem minte că aceste pravile, cu toată aparenta lor varietate, în ansamblul lor trebuie să înfățișeze, într-un fel sau altul, spiritul vieții și al ascezei. De pildă, pravilele trupești sunt diferite, dar esența lor trebuie să conțină un singur lucru: îngrădirea trupului, strunirea lui. Nu exteriorul este de preț, ci interiorul duhul cu care se lucrează.

4) Pravila de care trebuie să se țină seama în aplicarea canoanelor este *măsura*, potrivirea sub toate aspectele cu puterile persoanei în cauză. Iată lauda generală, adusă de toți*: lucrul făcut cu măsură este neprețuit*. Trebuie să Ic tocmești astfel încât să nu încapă loc nici de vreo slăbire, nici de vreo severitate peste măsură. Ultima epuizează, fără să aducă folos, iar prima lenevește

și stinge duhul râvnitor. Pravila stabilită cu măsură cuprinde duhul într-o ardere bine temperată.

5) Din această pravilă decurge de la sine o alta, și anume *trecerea treptată*. Duhul se maturizează prin exercițiu, se întărește și cere sarcini mai grele; în aceeași măsură trebuie să crească și nivelul pravilelor. Postirea, rugăciunea, nevoința cresc, treptat, din putere în putere. O dată cu ele trebuie ridicată și exigența pravilei. A bate pasul pe loc este aproape la fel de primejdios cu a merge înapoi, care este primejdia cea mai mare.

6) De aceea, este limpede că cel mai bun îndrumător în alcătuirea pravilei este *experiența*. Experimentează și păstrează ceea ce găsești de folos. Astfel, din experiență se cunoaște măsura necesarului de mâncare, de rugăciune și de toate celelalte. Nu trebuie să luăm hotărâri definitive până când nu stabilim din practică cum este mai bine: așa este mai neprimejdios. Atunci nu v-a exista trufie și inconsecvență față de viața reală, așadar nu v-a exista nici nevoia depărtării de pravilă, care este foarte dăunătoare.

7) Trebuie doar să venim cu toată sinceritatea și buna credință, având în fața ochilor țelul: nevoința în vederea mântuirii și a bineplăcerii lui Dumnezeu, fără a ne îngădui nici o autocompătimire. Trebuie să reținem că orice *privilegiu* ține de amăgire. Apreciind cum se cuvine o pravilă folositoare, vedem că ca este destul de anevoioasă. Ea trezește, întărește și menține starea de vioiciune; dar, de permite înlesniri, fugi ca de otravă de o asemenea pravilă.

8) De asemeni, nu trebuie să pierdem din vedere că pravila trebuie să îmbrățișeze toate aspectele vieții, în toate manifestările ci: și trupul, și sufletul, și spiritul, și activitatea exterioară, și pe cea din sânul familiei, și pe cea civică, personală și publică. Omul,

în întregime, trebuie să fie înconjurat, îngrădit de pravile. Numai în această condiție v-a exista trebuincioasa armonic a dezvoltării, și pravilele vor avea un spirit sau un ton adecvat.

9) Acum sc vede deja de la sine ce legătură trebuie să fie între toate pravilele. Adică: cea trupească trebuie subordonată celei sufletești, cea sufletească să se supună celei duhovnicești, iar pravila exterioară, tuturor acestora laolaltă. Aceste pravile trebuie să fie echilibrate și să se favorizeze reciproc. în momentul când pravilele unu-i nivel le deranjează pe altele, trebuie imediat să presupunem că ceva nu este la locul lui, deci sau trebuie eliminat, sau trebuie modificat. Într-adevăr, cel ce se v-a ridica la nivelul contemplării întregii alcătuiri, rareori sc poate înșela în alegerea regulilor și în potrivirea măsurii pentru fiecare. Cum pentru un arhitect sau pentru un pictor iscusit, măsura unei părți slujește adesea ca model pentru construirea întregului plan al casei sau al figurii umane, la fel este și în aceste pravile. cel ce construiește nu v-a permite ca ceva să iasă în afară din planul general sau din stil. In aceasta stă toată iscusința celui care stabilește pravilele. Căci țelul tuturor este duhul, care trebuie să fie în Dumnezeu.

10) Ansamblul tuturor pravilelor de acest fel v-a alcătui canonul lucrării de nevoință ascetică. După cum nevoința ascetică corespunde aspectelor vieții creștine - căci viața creștină se prezintă sub două aspecte: obștească și monahală în consecință, diferite vor fi și canoanele: obștesc și monahal. Unul ține de traiul în comun, iar altul, de cel pustnicesc.

11) Lucrarea după aceste pravile este nevoința ascetică ce presupune o încordare a forțelor, un efort, o strădanie. Deprinderea cu aceasta reprezintă virtutea ascetică. Se înțelege de aici că nu există viață creștină fără nevoință, nu există viață creștină ne-ascetică, fără strădanie și fără transpirație. Cine refuză

nevoința, acela refuză viața. Această deprindere este scopul, în ca este zidul de siguranță al vieții. Virtuțile ascetice sunt un zid tare și de nepătruns al vieții autentic creștine. Se spune că pravilele sunt temporare. Nu, sârguința în împlinirea pravilelor este temporară, dar pravilele sunt netrecătoare. Doar că, cu timpul, ele vor deveni nectar și sânge și vor fi împlinite cu hotărâre și cu dragoste - ele, care la început erau împlinite ca obligație. Iată de ce trebuie să prețuim nevoințele ascetice ! Niciodată nu da cu piciorul în ceea ce a-I agonisit. Chiar de-i puțin, păstrează: te v-a conduce la mai mult. Dacă te-ai întărit în ceva, iată că ești neprimejduit dintr-o parte.

Pentru ca pravilele alcătuite astfel să te călăuzească la fericirea dorită și să-și poată împlini menirea, iată cum trebuie să te comporți față de ele:

1) Când se v-a definitiva întregul plan de acțiune și se v-a stabili ansamblul regulilor, cheamă-L pe Dumnezeu cu rugăciune puternică, ca să te binecuvânteze să le împlinești neîncetat, cu folos și într-un mod plăcut Lui. Respinge orice îngâmfare, părere de sine sau fantezie referitoare la desăvârșirea pe care o vei atinge în viitor, urmându-le. Roagă-te cu sfială și înfricoșare, ca să nu te rușinezi prin îndepărtarea de la ele sau prin încălcarea lor.

2) Pune legământ cu inima ta să nu abandonezi pravila stabilită, indiferent de greutate și sacrificiu. De aceea, nu-ți îngădui pe viitor nici măcar în gând să abandonezi sau să schimbi vreuna dintre pravile: să rămână așa cum sunt.

3) Pentru aceasta, primește-le cu credința că sunt plăcute lui Dumnezeu și consideră-le, în consecință, ca pe o lege a conștiinței, ca fiind voia lui Dumnezeu în privința ta; socotește deci drept crimă orice încălcare a pravilelor. Mai bine să nu hotărăști, decât, hotărând, să le abandonezi. Altfel, se v-a forma

un caracter instabil, gata oricând să procedeze când într-un fel, când într-altul.

4) De aceea, luptă-te cu ispitele care apar împotriva împlinirii pravilelor. La început, vrăjmașul ne luptă mai ales prin ele. Și imediat ce obține o cât de mică victorie, nădăjduiește că v-a birui și mai mult. Sfinții Părinți și-au pus viața pentru ele. Rămânerea in ele înseamnă respingerea vrăjmașului, înseamnă biruință. Este deja verificat prin experiență că în nici o pravilă cu adevărat folositoare nu te poți întări fără luptă. Fără luptă, pravila este nefolositoare, mincinoasă și înșelătoare.

III
Calea îngustă și anevoioasă

Înconjurându-se cu pravile, nevoitorul în sarcina unu-i jug bun și izbăvitor, însă *foarte greu.*, Sunt lanțuri peste orgoliul său, foarte supărătoare, cât timp acesta este încă viu și în putere. Ele sunt indicatoarele lucrării celei drepte, care la început este grea, din pricina lipsei de experiență și exercițiu. Urmându-le, el se strunește necontenit și le împlinește cu suferință. De aceea, calea pe care începe să meargă este mereu și pretutindeni îngustă și anevoioasă. îngustimea, greutatea, strunirea constituie repertoriul de neînlocuit al căii spre mântuire; este primul lucru pe care1 întâlnește cel ce pășește pe ea, primul lucru pe care trebuie să-L aștepte și pentru care trebuie să se pregătească.

O astfel de strâmtorare și greutate este de neînlocuit, decurgând din însăși însușirile vieții creștine și ale nevoințelor ei. Trebuie să trăiești retezându-ți voia și judecata proprie, în luptă cu patimile și înfrângerea lor, sau într-o necontenită mortificare și auțorăstignire. A te lupta cu patima este la fel ca a rupe carnea vie

în două, pentru a scoate afară cea mai adâncă și mai colțuroasă așchie. Trebuie să păstrezi tot ce este de folos, adică să te lipsești de multe, să slăbești, să suferi. Pe de altă parte, deprinderea cu binele sau cu viața cea nouă cere o neîncetată încordare, lăuntrică și exterioară. Nici un lucru bun cu adevărat nu se obține fără osteneală, ci se cucerește cu sudoare, cu lacrimi, cu nevoință. Virtuțile nevoinței (sau cele ascetice) postul, privegherea, rugăciunea și celelalte sunt anevoioase și dureroase până ne deprindem cu ele, dar foarte adesea chiar și după aceea. Dar nu avem poruncă să ne oprim la ele; ele sunt doar mijloacele pentru a ajunge la starea de bună rânduiala morală. Pentru înrădăcinarea acesteia din urmă, este nevoie de și mai multă trudă, dar și aceasta nu este decât mijlocul pentru a ajunge la viața trăită în Dumnezeu. Trăirea în Dumnezeu cere cu atât mai multă trudă și nevoință, cu cât această comoară divină este mai înaltă decât lucrarea trupească. în acest fel, și acolo și aici este vorba de trudă, sudoare, suferință. Căci rupem răul din rădăcină, răul cel mult iubit, și ne doare; răsădim binele, binele neiubit, și iarăși ne doare. „Îndreaptă-te spre Dumnezeu spune Cuviosul Macarie cel Mare pentru a primi slava cea dintru început. Dar să știi că vei primi această comoară cu multă trudă și cu multă sudoare a frunții. Mai înainte (în rai) a-I primit-o fără muncă, dar tot fără muncă a-i șj pierdut-o; acum, ți se dă așa. cel ce vrea să se mântuiască, să se lege prin nevoință, cu toate puterile pe care le are, pentru a se curăți. Atunci, de dragul silirii la care ne obligăm de bunăvoie, Domnul Se v-a milostivi de noi“ (Cuvântul al patrulea, 1314). „Pentru cercetarea gândurilor, pentru deprinderea celor neputincioși cu simțirile sufletești, pentru deosebirea binelui și a răului, pentru întărirea și ațâța rea spre Dumnezeu a vlăguitelor mădulare sufletești, se cere o mare nevoință și o muncă ascunsă

și nevăzută. La orice împlinire a poruncilor trebuie să păstrăm necontenit în noi înșine această trudă și nevoință ascunsă, până când vom atinge desăvârșirea; atunci totul v-a fi ușor" (Cuvântul al doilea, 1314).

Împotriva luptei și a nevoinței lăuntrice se pun întotdeauna piedici și greutăți din afară. Voi nu sunteți din lume spune ; Domnul *Eu v-am ales, v-am desprins din ea; din acest motiv lumea vă urăște [...]. în lume veți suferi.* Si, cu siguranță, *multe sunt suferințele drepților*. Oricine ar fi, puternic sau neputincios, dacă v-a începe să împlinească voia lui Dumnezeu, din inimă curată, fără a căuta să placă oamenilor, ci țintind numai spre slava lui Dumnezeu, imediat vor apărea dușmăniri, nevoi și necazuri. De aceea, toți sfinții și cu deosebire Isaac Șirul consideră suferințele ca semne deosebite ale virtuții și ale tuturor faptelor sufletești cu adevărat bune. Astfel încât, dacă faci un bine adevărat, te așteaptă cu siguranță suferința.

Dar vrăjmașul nu doarme. El ne îngreunează starea lăuntrică, dar ne apasă și din afară și ne împresoară cu piedici. $i, de deasupra spun sfințit se strecoară și înăuntrul nostru, ba cu năluciri și vedenii, ba ne străbate ca o săgeată, năpustindu-se cu fel de fel de gânduri înfricoșătoare, ba ne arde ca un foc.

Astfel, imediat ce pășește cineva pe calea cea dreaptă, din toate părțile îl așteaptă dușmani, și dinăuntru, și din afară, și văzuți, și nevăzuți. Este ca un miel printre lupi. Așa i se și spune la început: *„Multe sunt necazurile drepților"* (Ps. 33, 18), *„prin multe suferințe v-a trebui să intrăm in împărăția lui Dumnezeu"* (Fapt. 14, 22). Vor fi suferințe, căci *spre aceasta suntem puși* (I Tes. 3, 3); *„intrați prin poarta cea strâmtă"* (Mt. 7, 13). Citește și: Mt. 6, 24; Ioan 15, 20; I Petr. 4, 1213; Sir. 2, 1; Mt. 5, 10; Iac. 1, 12; II Cor. 4, 817; I Petr. 4, 1; Apoc. 7, 14; Mt. 7, 1317 și altele. Cu toții

ne aflăm în întuneric și în umbra morții, în mâinile dușmanilor celor răi și vicleni: scăparea nu poate fi ușoară. Chiar și cei ce caută libertatea exterioară, câtă osteneală și sudoare trebuie să jertfească ! Cu atât mai mult aici, câte împiedicări și înfrângeri, câte temeri și înfricoșări 1 v-a întreba, poate, careva: „Dar ce face Dumnezeu El este cel ce îi întocmește aceluia, parcă înadins, o astfel de cale plină de suferințe, ba pentru a1 deprinde cu suferințele Sale, ba pentru a1 ascunde de el însuși, când se află în această nefericită stare. Nu poate Domnul șă-i exprime mai bine dragostea față de cei care-L caută spune Sfântul Isaac Șirul decât supunând-ui la suferințe. De aceea, ele sunt chiar indiciul neîndoielnic al binevoiții lui Dumnezeu, semnul că El $ia plecat ochii, alegându1 pe acela care începe să sufere pentru adevăr, pentru numele Său. Omul acela trece parcă la curățat, ca aurul în creuzet. Cei străini de suferințe, cei cărora totul le merge din plin, sunt prea-curvari, după cuvântul Apostolului. Osteneala, lacrimile, suferințele sunt cea mai bună curățare, sunt ca bătutul cu maiul pentru rufărie.

De aceea. Apostolul ia la rând pe drepții de la începutul lumii și până acum și îi vede pe toți, până la unul, suferind, pătimind, în osteneli. Patriarhii au suferit; proorocii au suferit; Domnul - începătorul nevoinței - a suferit cel mai mult dintre toți; apostolii, de asemeni; apoi, mucenicii, asceții și toți sfinții - așa cum vede Ioan Teologul în Apocalipsă: *„Aceștia [.../de unde au venit ? /.../ din strâmtorarea cea mare"* (7, 1314); ei sunt cei care, după cum se spune acolo, nu și-au cruțat sufletele.

De aceea, cel ce începe să lucreze pentru Domnul trebuie sâ-și pregătească sufletul pentru încercări Nici pace, nici îndulciri, nici înlesniri să nu aștepți, ci osteneală, batjocuri și privațiuni chiar Caută-le ! Trebuie să stai cu tărie că cel ce dobândește virtuți, dar

fără osteneală, cel ce stă în ne voințe, dar cu înlesniri, fără strâmtorări dureroase, acela se află în amăgire. Ceva nu-i acolo în regulă. Nu poți avea pace printre oameni dacă rămâi în dreptate. Duhul lijmii este un uliu mâncător de carne: imediat se năpustește. De aceea, trebuie să fii pregătit la orice...

Sfinții Părinți exprimă această pregătire simplu și în puține cuvinte: dute ca la moarte și puneți în inimă legământul că ești osândit la moarte care ți se pregătește în fiece clipă, fără să știi de unde și cum. Numai acela v-a rezista neclintit se spune care v-a merge cu un asemenea legământ pe calea adevăratei vieți creștine. Căci imediat ce v-a muri cu simțirea sau cu legământul inimii, atunci orice v-a întâlni v-a fi mai slab decât ceea ce se așteaptă, adică mai slab decât moartea. Pentru aceasta, ei aduc pilda Mântuitorului despre împăratul care î-și face socoteala oaste-i înainte de război, sau cea despre gospodarul care începe să-și zidească o casă. Evaluează-ți supărările pe care le aștepți și mori cu gândul și cu simțirea, pentru că numai moartea v-a aduce liniștea necesară, așteptată pe calea lui Hristos, *” Nu poate fi ucenicul Meu cel ce nu-și urăște sufletul său“* spune Domnul. Să fii pregătit ca pentru moarte; Sfântul Isaac Șirul explică cu precădere acest lucru și îl repetă adesea: „Orice a-i întâlni spune el spuneți că a-i murit și te vei ușura; pacea și traiul tihnit sunt cele mai nesuferite lui Dumnezeu".

Toate acestea le sunt de trebuință nu numai celor ce sau rupt de lume; cei ce trăiesc în lume au și mai mare nevoie de o astfel de stare. Pe toate acestea le întâmpină *adevărații* râvnitori a-I evlaviei; celor *falși* le este ușor. La acest legământ făcut cu inima trebuie să mai adaugi o fierbinte și neclintită nădăjduite în Dumnezeu Atotțiitorul, trebuie să îți păstrezi credința că, în pofida întunecimii drumului, tu ești al lui Dumnezeu, nu ești

respins, nu ești disprețuit, ci ești vegheat de El; Credința că El este cu tine, că El te ține, în timp ce ești sfâșiat din toate părțile. Închipuiește-ți că ești ținut de mâna lui Dumnezeu, ca o basma murdărită, care este .scuturată ca să se curățe. Păstrează credința că, orice ispită ar veni, dinăuntru sau din afară, a-I puterea să o depășești, pentru că Domnul nu te v-a lăsa în ispită mai mult decât poți să rezisti. El ne călăuzește și ne formează cu adâncă înțelepciune. Ține minte, de asemeni, că ajutorul Său este aproape, că v-a apărea imediat ce îl vei chema și că numai cu un asemenea ajutor vei putea depăși ispita, fără să cazi; de aceea, să știi că orice depășire a ispitelor l-o datorezi Lui. încercările care au fost depășite fără a-L chema pe Dumnezeu și nepuse pe seama Lui Nu-i sunt plăcute și rămân neroditoare, pentru că, întotdeauna, lasă în urmă îngâmfare și părere de sine.

Nu trebuie însă nici să ne aruncăm cu capul înainte în năpaste: mândra încredere în sine este neplăcută Domnului și este întotdeauna pedepsită: Fii gata de orice, chiar și de moarte, dar așteaptă totul cu fierbinte nădăjduite în Dumnezeu și precădere Lui. Nu are decât să te ducă unde și cum binevoiește. Nu te împotrivi, nici nu dori ba una, ba alta, nici înlesniri, nici suferințe. Să te ducă El; mergi cu fața descoperită, așteptând numai necazuri, nădăjduind în Dumnezeu și pre dându-te Lui. Fără o asemenea stare nu vei face un pas pe calea adevărată. Toți cei ce se întorc fac aceasta pentru că sunt nepregătit pentru luptă și nevoință, sau din pricina încrederii în forjele proprii. Propriul foc interior te poate ajuta, însă nu pentru mult timp. El se răcește de la sine, și omul rămâne fără nimic.

IV
Râvna spre mântuire

Se vede de aici că cel ce pășește pe calea vieții creștine, fiind încă slăbănog, bolnav, neorânduit, trebuie să posede deja o mare forță și tărie. Altfel, v-a cădea sub povara suferințelor și a nevoințelor, care i se pregătește. Puterea care îl face rezistent și care îi face roditoare toate ostenelile este *râvna*.

osârdia, sârguința, grija de aI bineplăcea Domnului și de a-și mântui sufletul. După cum ccl ce caută o comoară adevărată nu se uită la greutăți, nu pierde vremea și nu se înfricoșează de piedici, la fel și creștinul, când are râvnă și dorință de a căuta, v-a depăși toate greutățile și v-a parcurge nevătămat întregul drum. Cine caută găsește tot de caută; Domnul nea dat o făgăduință deosebită: caută și vei găsi. Căutarea este duhul vieții, prin stingerea ei, viața se stinge. Ea este focul adus de Mântuitor pe pământ; este lumina și viața Lui. Vaporul se oprește când aburul este eliminat; la fel, ccl cel urmează pe Hristos cade sau se rostogolește înapoi când se răcește [cu duhul]. Iată cu ce trebuie să ne aprovizionăm, pășind pe calea plinirii poruncilor și a curățirii de patimi ! Altfel, nici nu putem să începem această lucrare într-un duh adevărat; și chiar de-ar începe-o careva, se v-a osteni fără rod, fără vlagă. Este o osteneală în zadar. Există mulți oameni trecuți prin nevoințe și ispite, dar fără folos: roadele sunt ale duhului, iar duhul lui Dumnezeu stă în râvnă. El pătrunde în pătimașa și necurata fire prin nevoințe sau prin pravilele vieții care sunt înrudite cu el și cu noi și întocmește acolo vindecare, tămăduiește și desăvârșește. In consecință, nevoința și fapta sunt conductorii harului; iar calea sau firul conducător este duhul râvnei. De aceea, toți părinții insistă cu deosebire ca duhul acesta

să nu fie lăsat să se stingă. Sfântul Isaac Șirul îl numește ogar care latră și poruncește să-L întărâtăm necontenit. Pe cel ce a pierdut acest duh. Sfântul Cassian îl consideră ca pe acela căruia Domnul îi spune*: „Am să te vărs din gura Mea, pentru* că nu ești nici fierbinte, nici rece, ci vlăguit” - ba face, ba nu face, ba face una și nu face alta. Macarie cel Mare spune: „Caută și atât; în aceasta este începutul; pe această ușă să intri**. Tu doar caută și Domnul nu te v-a uita... cel ce arc sârguință este deja în legătură cu Dumnezeu. Sfântul Varsanufie ne sfătuiește aproape neîncetat să încălzim în noi focul ccl adus de Domnul. Și la Scărarul, râvna este ba foc care mistuie vreascurile, ba temelia cea bună, sigură și neprimejdioasă. De aceea, el poruncește să ne grăbim să o restaurăm, dacă se v-a întâmpla, prin cine știe ce întâmplare, să o pierdem. Altora li se năzare că ar fi mai bine să înlocuim râvna
prin tăria voinței, temându-se de nesăbuința râvnei. Dar tăria voinței este periculoasă, ca se apropie de judecata rațională, de indiferența rece și de gestul egoist. Ea este potrivită în lume; în viața creștină este însă periculoasă. Periculoasă este și râvna, lăsată de capul ei; dar cine a împrejmuit-o cu ascultarea sau cu lepădarea de voia și de judecata proprie și a legato cu pravile, acela nare de ce să se teamă: nare decât să râvnească .' Este adevărat că râvna presupune rapiditatea acțiunii, dar nu și nesăbuință sau nesocotință. Ea înseamnă: mergi, nu pierde vremea, nu tărăgăna, aleargă cu sârg, dar aleargă supravegheat, pe calea indicată.

Toată alcătuirea acestei râvne poate fi exprimată așa: caută nădăjduind, fără să iscodești, începând iarăși și iarăși. Așa cugetă Sfântul Macarie cel Mare, repetând această idee aproape necontenit. Se vede, așadar, că din pricina unu-i neajuns al celor

ce trebuie să intre aici, râvna se strică sau slăbește (de pildă, Cuvântul al patrulea, 18, 2728).

În față sunt multă osteneală și multe primejdii; dar mergi, căci vei avea roade. Lucrătorul pământului se ostenește în sudoare și apoi mănâncă pâine; la fel este și cu tine. Grabnic vei trece de greutăți și vei avea liniște și îți vei mângâia sufletul și aici, și acolo. Ești un luptător: privește cununa și nu te teme de moarte. Curând se vor ivi semnele curăției, vlăstarii îmbunătățirii inimii. Cu cât mai hotărât, cu atât mai repede, mai bine și mai mântuitor.

Aleargă, făptuiește, ostenește-te, dar nu te gândi la roade. Roada este darul lui Dumnezeu pentru osteneala ta, iar a dărui este treaba Dăruitorului. De aceea, orice a-I face, să nu spui „am ajuns" sau „voi ajunge", ci „dacă voi ajunge". Navigatorul, când parcurge trei sferturi din cale, încă nu a ajuns și nu este în stare să spună dacă v-a ajunge. La fel și tu, niciodată să nu te consideri ajuns, ci doar în căutare. Nu te încrede în implorările patimilor, nu te încrede în tăria virtuților tale. Căci poți pierde totul într-o clipită. Nu te uita îndărăt, ci înainte. Tot ce a-I este de la Dumnezeu; tot în puterea Lui este a ți le lua înapoi. De aceea, nimic să nu consideri de nădejde, ci roagă-te numai: „Doamne, mântuiește-mă ! Atotțiitorule, izbăvește-mă !“.

De aceea, niciodată să nu-ți spui: *„Gata, m-am ostenit îndeajuns, pot să mă odihnesc1”*. O astfel de înlesnire și vlăguire este primul dușman. Gândul, cu toate că este mic și slab, este cel mai viclean trădător: el deschide porțile vrăjmașilor. Cine se împacă cu el, acela cade. El a fost observat de Sfinții Părinți și fiecărui începător i se repetă necontenit: vezi, să nu spui: „gata, acum pot s-o las mai moale”, ci întreabă-te pentru ce ești aici sau de ce nu faci nimic. Sau, adresându-te Domnului, roagă-te să te ajute ca să pui început mântuirii și începe iarăși și iarăși ! începe din nou și ostenește, dar

la înlesniri sau favoruri nici să nu te gândești, ci păstrează-ți în inima ta gândul că vei avea de dus greutatea și strâmtorarea până la moarte și că nu te așteaptă nici o ușurare, ci numai greutăți.

Iată adevărata alcătuire a duhului râvnitor, care este neprimejdioasă, solidă, neîngăduind nici o fisură: nici înfierbântară nărăvașă, nici încredere în sine, nici îngâmfare !

TREI CUVINTE DESPRE PURTAREA CRUCII

I

„Iar mie, să numi fie a mă lăuda, decât in crucea Domnului nostru Iisus Hristos" - spune Sfântul Apostol Pavel (Gal. 6, 14). Cum a ajuns acest Sfânt Apostol la o astfel de stare, că nu voia să se laude cu nimic, decât cu crucea lui Hristos ? Crucea înseamnă tot felul de suferințe, strâmtorări, umilințe; cum să te lauzi cu ca ? Dar iată că Apostolul Pavel se laudă cu ea. împreună cu el se lăudau, desigur, și ceilalți apostoli, și, urmându-le lor, și toți ceilalți purtători a-I crucii. De ce, oare ? Căci au înțeles bărbații cei înțelepțiți de Dumnezeu adânca semnificație a crucii, au prețuit-o profund și se lăudau că sau învrednicit să o poarte. Ei vedeau în cruce, în loc de strâmtorare, deschidere, în loc de amărăciune, dulceață, în loc de umilire, înălțare, în loc de necinste, slavă; și se lăudau cu ea, așa cum se laudă alții cu vreo podoabă minunată sau cu vreo distincție.

O, de ne-ar dărui Domnul și nouă o asemenea înțelegere și o astfel de stare, încât să pricepem și să simțim puterea crucii și să ne lăudăm cu ea !

Iată o scurtă explicație generală a semnificației crucii. Domnul a plinit mântuirea noastră prin moartea Sa pe Cruce; pe Cruce, El a rupt zapisul păcatelor noastre; prin Cruce, nea împăcat cu

Dumnezeu și cu Tatăl; prin Cruce a pogorât peste noi darurile harului și toate binecuvântările Cerului. Așa este Crucea Domnului prin ca însăși. Fiecare dintre noi se face însă părtaș puterii ci mântuitoare numai prin propria sa cruce.

Crucea personală a fiecăruia, când se unește cu Crucea lui Hristos, atunci puterea și lucrarea acesteia din urmă trece asupra noastră, devenind un fel de canal prin care, din Crucea lui Hristos, se revarsă asupra noastră orice binefacere și orice dar desăvârșit. Prin urmare, crucile personale ale fiecăruia sunt la fel de necesare în lucrarea mântuirii pe cât este și Crucea lui Hristos. Nu veți întâlni nici un mântuit care să nu fi fost purtător de cruce. De aceea, fiecare este înconjurat din toate părțile de cruci, ca să nu se ostenească căutându-și crucea și ca să fie aproape de puterea mântuitoare a Crucii lui Hristos. Putem spune și așa: uită-te în jurul tău și înlăuntrul tău, descoperă-ți crucea, poart-o cum se cuvine, unită cu Crucea lui Hristos, și vei fi mântuit.

Cu toate că fiecare î-și poartă crucea și fără să vrea și, de cele mai multe ori, crucea nu este ușoară, ci anevoie de purtat, totuși nu fiecare o privește în lumina Crucii lui Hristos; nu fiecare o pune în slujba lucrării mântuirii sale; de aceea, crucea nu este mântuitoare pentru fiecare. Să luăm la rând toate crucile posibile și să vedem cum trebuie să o purtăm pe fiecare dintre ele, pentru ca ea să capete putere mântuitoare.

Sunt multe cruci, dar felurile lor sunt trei: primele sunt crucile exterioare, alcătuite din suferințe și necazuri și, în general, dintr-o nefericită soartă pământească; a doua categorie o reprezintă crucile interioare, născute din lupta cu patimile și cu poftele, pentru a câștiga virtuțile; a treia categorie o reprezintă crucile harice (de duh și de har), care sunt primite prin totala predare în voia lui Dumnezeu.

Vă voi spune acum câteva cuvinte despre crucile exterioare. Acestea sunt cele mai complexe și mai diverse cruci. Ele sunt răspândite pe toate drumurile noastre și se întâlnesc aproape la fiece pas. Aici putem include supărările, necazurile, nenorocirile, bolile, pierderea celor apropiați, necazurile de la serviciu, tot felul de privațiuni și de pagube, neplăcerile familiale, relațiile nefavorabile cu lumea, jignirile, supărările, pierderile și, in general, soarta pământească, mai mult sau mai puțin anevoioasă pentru fiecare. Cine nu are vreuna dintre aceste cruci ? Nici nu se poate altfel. Nici celebritatea, nici bogăția, nici slava, nici o mărire pământească

nu ne scutesc de ele. Ele sau împletit cu viața noastră pământească din clipa în care sa închis raiul pământesc și nu se vor desprinde de ea, până când nu se v-a deschide raiul ceresc.

De vrei ca aceste cruci să-ți fie mântuitoare, folosește-te de ele așa cum le-a rânduit Dumnezeu pentru mântuirea omului, în general, și a ta, în particular. de ce a rânduit Domnul ca nimeni să nu sc afle pe pământ fără necazuri și strâmtorări ? Pentru ca omul să nu uite că este un exilat, ca să nu trăiască pe pământ ca un băștinaș în patria sa, ci ca un călător și ca un venetic într-o țară străină și să caute întoarcerea în adevărata sa patrie. Când omul a păcătuit, a fost imediat izgonit din rai și, în afara raiului, a fost înconjurat de necazuri și de lipsuri și de tot felul de greutăți, ca să țină minte că nu sc află la locul său, ci este pedepsit, și ca să sc îngrijească să caute miluire și revenire la rangul său.

Astfel, nu te mira văzând necazuri, nenorociri și lacrimi, ci rabdă fără să te necăjești. Nu îi șade bine criminalului și neascultătorului deplina bunăstare și fericire. Primește acest gând în inimă și poartă-ți soarta cu seninătate.

„Dar de ce mic mi sa dat mai mult, iar altuia mai puțin ?“ - vei spune. „De ce pe mine mă strâmtorează necazurile, iar altuia îi merge bine aproape în toate ? De ce cu mă frâng de durere, iar altul se mângâie ? Dacă aceasta este soarta tuturor, măcar să sc împartă în mod egal fiecăruia, fără excepții". Dar chiar așa sc împarte. Uită-te mai bine și vei vedea. Ție ți-e greu acum, iar altuia ia fost greu ieri sau îi v-a fi mâine, iar astăzi îi îngăduie Domnul să se odihnească. de ce te uiți la ceasuri și la zile ? Privește întreaga viață, de la început până la sfârșit, și vei vedea că tuturor Ic este greu, chiar foarte greu. Găsește pe unul care să jubileze de bucurie întreaga viață 1 Până și regii, adesea nu dorm nopțile din pricina greutății ce la apasă inima. Țic greu acum, dar înainte nai avut parte de zile de bucurie ?! Dumnezeu îți v-a mai da și vei vedea și alte zile de bucurie. Rabdă, deci! Cerul se v-a lumina și deasupra ta. în viață este ca în natură, sunt ba zile întunecoase, ba zile senine. Sa întâmplat vreodată ca un nor de furtună să nu treacă ? ! Si este cineva pe lume care să creadă că nu v-a trece ? !

Gândește și tu la fel despre supărarea ta, și te vei mângâia de bună nădăjduite.

îți este greu. Dar este, oare, aceasta o întâmplare fără motiv ? Pleacă-ți cât de cât capul și adu-ți aminte că există Dumnezeu, care Se îngrijește de tine ca un părinte și nu te scapă din ochi. De te-a ajuns nenorocirea, nu sa întâmplat decât cu îngăduința și cu voia Lui. Nimeni altul decât El ți-a trimis-o. Iar El știe foarte bine ce, cui și când să-i trimită; și când trimite, trimite spre binele aceluia care primește suferința. Așadar, uită-te în jurul tău și vei vedea, în nenorocirea care te-a ajuns, planul cel bun al lui Dumnezeu pentru tine. Dumnezeu vrea să-ți curețe vreun păcat sau să te îndepărteze de vreo treabă păcătoasă sau, printr-un necaz

mai mic, să te ferească de un altul mai marc, ori vrea să-ți dea ocazia să-ți arăți răbdarea și credința în El, pentru ca apoi să-și arate în tine slava milostivirii Sale. Desigur că ceva dintre acestea ți se potrivește. Caută deci ceea ce ți se potrivește și oblojește-ți cu aceea rana, așa cum folosești un plasture, și se v-a răcori arsura ei. De altfel, dacă nu vei vedea clar ce anume vrea să-ți dăruiască Domnul prin nenorocirea care te-a ajuns, puneți în inimă credința generală și ne-iscoditoare că tot ce vine de la Domnul este spre binele nostru, și tâlcuiește-i sufletului tulburat: așa a binevoit Dumnezeu. Rabdă ! Pe cine pedepsește Dumnezeu, acela-I este ca un fiu !

Mai bine oprește-ți privirea Ia starea ta morală și la starea din veșnicie care îi corespunde. Dacă ești păcătos cum ești, de altfel bucură-te că a venit focul năpastei careți v-a arde . Tu privești suferința numai dinspre pământ. Dar mute-te cu gândul la cealaltă viață. Treci de partea Judecății. Privește focul cel veșnic, pregătit pentru păcatele noastre. $i, de acolo, privește-ți suferința. Dacă acolo vei fi osândit, câte necazuri nu ți-ai dori să fi suportat aici, numai ca să nu fi căzut sub acea osândire ? ! Spuneți în șutea ta: „După păcatele mele îmi sunt trimise aceste lovituri" și mulțumește-i Domnului că bunătatea Lui te îndrumă spre pocăință. Apoi, în loc să te întristezi fără rost, află careți este păcatul, pocăiește-te și nu mai păcătui. Când vei cugeta astfel, vei spune, desigur: „încă este puțin ceea ce ani primit! Căci, după păcatele mele, mult mai rău merit".

Așadar, indiferent de porți soarta amară a tuturor, ori suferințele și necazurile personale, rabdă-le cu inima împăcată, primindu-le cu recunoștință din mâinile Domnului, ca pe un leac împotriva păcatelor, ori ca pe o cheie care deschide ușa în împărăția Cerească. Nu cârti, nu invidia pe altul și nu te lăsa pradă tânguirii

zadarnice. Căci așa se întâmplă în nenorocire: unul începe să se tânguiască și să cârtească, altul se pierde de tot cu firea și cade în deznădejde, iar altul se cufundă în necazul său și doar suferă, fără a se mișca cu mintea și fără să-și înalțe suferința inimii spre Dumnezeu. Toți aceștia nu se folosesc cum se cuvine de crucile care le sunt trimise și pierd, astfel, momentul prielnic și ziua mântuirii.

Domnul le dă în mâini conlucrarea mântuirii, iar ei o resping. Ia ajuns necazul și suferința. Oricum, îți porți deja crucea. Fă, așadar, ca această purtare să-ți fie spre mântuire, iar nu spre pierzanie. Pentru aceasta nu trebuie să muți munții din loc, ci să aduci o mică schimbare în mișcarea gândurilor și în stările inimii tale. Deșteaptă-ți recunoștința, smerește-te sub mâna puternică, pocăiește-te, îndreptează-ți viața. Dacă te-a părăsit credința în pronia lui Dumnezeu, readu-ți-o în suflet și vei săruta dreapta lui Dumnezeu. Dacă ți-ai pierdut simțul legăturii cu propriile păcate, ascuteți ochiul conștiinței și le vei vedea, îți vei plăti păcatul și vei umezi uscăciunea necazului cu lacrimile pocăinței. Dacă a-I uitat că amarul soartei pământești răscumpără și mai amarnica soartă veșnică, în viazăți în minte acest gând și, cu inimă împăcată îți vei dori suferințe, pentru ca, pentru micile suferințe de aici, să te întâmpine acolo milostivirea veșnică a Domnului. Este mult, oare ? Este greu ? Dar, în același timp, aceste gânduri și sentimente sunt legăturile care leagă crucea noastră de Crucea lui Hristos, din care se revarsă pentru noi puteri mântuitoare. Fără acestea, crucea rămâne tot în spatele nostru și ne apasă, dar nu are putere mântuitoare, fiind despărțită de Crucea lui Hristos. Atunci nu mai suntem purtătorii de cruce care se mântuiesc și nu ne mai putem lăuda în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos.

Spunând puține despre crucile din afară, vă invit, fraților, să umblați în înțelepciune, răscumpărând timpul suferinței și al necazurilor printr-o senină, mulțumitoare și pocăită răbdare. Atunci vom simți puterea mântuitoare a crucilor suferințelor noastre și ne vom bucura, supunându-ne lor, între văzând prin ele lumina slavei, și vom învăța să ne lăudăm cu ele nu numai pentru roadele lor viitoare, ci și pentru cele de acum. Amin.

II

Dintre cele trei feluri de cruci, v-am vorbit câte ceva despre primul, despre crucile din afară: suferințele, nenorocirile și lipsurile. Acum vă voi spune câte ceva despre cel deal doilea fel, crucile lăuntrice.

Pe acestea le întâlnim în timpul luptei cu patimile și cu poftele. Spune Sfântul Apostol: *„Iar cei ce sunt a-I lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele“* (Gal. 5, 24). Si lau răstignit ? Așadar, este vorba de o cruce pe care și-au răstignit aceste patimi și pofte. Care este crucea aceasta ? Este lupta cu ele. A răstigni patimile înseamnă a le face neputincioase, a le strivi, a le dezrădăcina. De v-a înfrânge omul vreo patimă de câteva ori, o v-a face neputincioasă; de o v-a mai înfrânge de câteva ori, o v-a strivi; dacă încă o v-a înfrânge atunci o v-a dezrădăcina cu totul, cu ajutorul lui Dumnezeu. $i fiindcă această luptă este anevoioasă, amară și dureroasă, ea este cu adevărat o cruce împlântată înlăuntrul nostru. cel ce luptă cu patimile, uneori parcă are mâinile țintuite, parcă i se pune pe frunte cununa de spini, inima îi este străpunsă de vie. Atât este de greu și de dureros.

Fără osteneală și fără durere nu se poate, pentru că patimile, deși, venind din afară, ne sunt străine, așa de tare sau lipit de

trupul și de sufletul nostru, încât au pătruns cu rădăcinile în toate mădularele sufletești și în toate puterile noastre. Dacă te vei apuca să le dezrădăcinezi, doare. Doare, dar este mântuitor, și această izbăvire nu se obține altfel decât prin durere. Când ne dor polipii, un corp străin se naște în corpul nostru, crește și dă rădăcini. Dacă Nu-i retezi, nu te poți vindeca, iar retezarea este dureroasă. Mai bine să doară. dar această durere să înapoieze sănătatea. Iar dacă ii lași și Nu-i tai, tot vor durea, însă această durere nu v-a mai fi spre sănătate, ci înspre întețirea durerii, și poate chiar spre moarte. Știi cum se vindecă boala siberiană ? Se taie și se scoate afară buba, se arde locul și se mai unge cu o otravă și se freacă cu ea. Doare, dar este spre vindecare. Iar dacă o lași așa, durerea v-a rămâne durere, dar de moarte nu scapi. La fel este și în lupta cu patimile sau cu dezrădăcinarea lor: este dureroasă, dar mântuitoare. Iar dacă lași patimile și nu le dezrădăcinezi, te vor strâmtora în continuare, îți vor pricinui durere, suferință, dar nu spre mântuire, ci spre pieirea și moartea spirituală, căci *plata păcatului este moartea* (Rom. 6, 23).

Care patimă nu este dureroasă ? Mânia arde, invidia usucă, pofta trupească vlăguiește, zgârcenia nu te lasă să mănânci și să dormi, mândria jignită roade ucigător inima; și orice altă patimă - ura, suspiciunea, gâlceava, dorința de a fi pe placul oamenilor, atracția pentru anumite lucruri și persoane ne pricinuiește, fiecare, suferința ei, astfel încât a trăi în patimi este același lucru cu a merge desculț pe lame de cuțit sau pe cărbuni aprinși, sau a fi în situația omului căruia șerpii îi învenineazã sângele. Și iarăși, cine nu este lipsit de patimi ? Toată lumea le are. Câtă vreme există mândrie, există toate patimile, căci aceasta este mama patimilor și nu umblă fără fiicele ci. Dar că nu fiecare le are pe toate în aceeași măsură: la unul precumpănește una, la altul alta,

care le dă tonul celorlalte. Iar dacă fiecare are patimi, înseamnă că se și chinuiește din pricina lor. Fiecare este chinuit și răstignit de patimi, însă nu spre mântuire, ci spre pierzanie.

Astfel, purtând patimile, te sfâșii cu ele și pieri. Nu este oare mai bine să-ți produci singur suferință înlăuntrul tău, tot din pricina patimilor, însă nu spre pierzanie, ci spre mântuire ? Este de ajuns să schimbi direcția cuțitului și, în loc să te tai pe tine cu el, spre satisfacția patimilor, să tai cu el patimile, pornind la luptă cu ele și împotrivindu-te lor în toate. Și aici v-a fi durere și suferință a inimii, dar durerea v-a fi tămăduitoare, v-a fi imediat urmată de o liniștire îmbucurătoare, așa cum se întâmplă când rana este acoperită cu un plasture tămăduitor. Dacă te supără, de pildă, cineva, este greu să-ți depășești mânia și nu-ți place; dacă o biruiești, te liniștești, dar dacă îi dai satisfacție, multă vreme te vei frământa. De a fost cineva jignit, greu îi este să se biruiască pe sine și să ierte; dacă iartă, pace dobândește, iar de se răzbună, nu v-a avea liniște. Dacă sa aprins o pasiune, greu este de stins; de o stingi, vei vedea lumina lui Dumnezeu, iar de nu, vei umbla ca ucis. Așa stau lucrurile cu orice patimă. Și patima te chinuiește, dar și lupta cu ea îți pricinuiește suferință. însă prima te ucide, iar a doua te vindecă și te izbăvește. Oricărui pătimaș trebuie să i se spună: „Mori pe crucea patimilor talc ! Rupe această cruce și construiește-ți o alta: crucea luptei cu ele. Și îți v-a fi răstignirea pe această cruce spre mântuire !“. Toate acestea sunt limpezi ca lumina zilei, și alegerea ar trebui să fie foarte ușoară. Totuși, faptele nu o îndreptățesc întotdeauna.

Trebuie să ne mirăm de orbirea noastră. Suferă unul de câte o patimă, dar tot îi dă apă la moară. Vede că, dându-i satisfacție, î-și face din ce în ce mai rău, dar tot nu se lasă. Avem o dușmănie inexplicabilă față de noi înșine ! Altul chiar se pregătește de luptă

cu patima, dar imediat ce patima se trezește cu cererile ci, o urmează numaidecât. Iar pornește și iar îi cedează. Face de câteva ori așa, și rezultatul este același. Suferim de o inexplicabilă vlăguire a puterii morale ! în ce constau amăgirea și înșelarea ? In faptul că patima, prin satisfacerea ci, promite o grămadă de plăceri, iar lupta cu ea nu promite nimic. Dar de câte ori nu sa verificat, oare, că satisfacerea patimei aduce nu fericire și liniște, ci chin și întristare ? Ea promite multe, dar nu dă nimic; iar lupta nu promite nimic, dar dă totul. Dacă nu a-I trăit această experiență, trăiește-o și vei vedea. Dar aici este nenorocirea noastră, că nu ne hotărâm s-o trăim. Motivul ar fi că ne este milă de noi înșine. Auto compătimirea este cel mai lingușitor trădător și cel mai mare dușman al nostru, este primul plod al mândrei. Ne este milă de noi înșine și ne ucidem cu mâna noastră. Credem că ne facem bine, dar ne facem rău; și cu cât mai rău ne facem, cu atât mai mult vrem să ne facem rău. Astfel, răul crește și ne apropie de pieirea finală.

Să ne însuflețim, așadar, fraților, și să ne urcăm cu curaj pe crucea răstignirii de sine, prin răstignirea și dezrădăcinarea patimilor și a poftelor. Să respingem mila de noi înșine și să încălzim râvna trudirii de sine. Să avem o inimă de doctor, care și celor pe care-i iubește, și celor de vază, la nevoie, le administrează tăieturi și arsuri dureroase. Nu vă voi indica metoda și întreaga desfășurare a luptei. Apucați-vă de treabă, și ea vă v-a arăta singură și vă v-a învăța totul. Închipuiți-vă liniștea, bucuria și lumina care se vor instaura în inimă după biruirea patimilor și cu aceasta încălziți-vă râvna ridicării împotriva lor. Lumina, pacea și bucuria se nasc chiar de la începutul pornirii acestei lupte și tot cresc și se înalță, până când, la sfârșit, se vor împlini prin liniștirea inimii, în care Se odihnește Dumnezeu. Dumnezeul păcii trăiește

cu adevărat, dea pururi, în acela care a ajuns la această măsură. Atunci se adeverește pe deplin că, într-adevăr, crucea este pomul vieții.

Pomul vieții cel din rai a rămas în rai. în locul lui, pe pământ este înălțat pomul crucii. Rostul acestuia este unul singur: v-a gusta omul și v-a fi viu. Apropie-te, lipește-ți buzele de el și bea din el viață. Te vei lipi de cruce când, respingând mila de sine, vei râvni la răstignirea de sine; iar viață vei începe să bei din ea când vei porni la luptă cu patimile. Fiecare biruire a patimii v-a fi ca primirea unor sucuri de viață dătătoare din crucea purtătoare de viață. îndesește biruințele și te vei sătura mai repede și te vei umple de viață. Minunată este însușirea răstignirii de sine ! Parcă îți ia, dar, luându-ți, îți dă; parcă retează, dar, retezând, înrădăcinează; parcă omoară dar, omorând, înviază. Este exact Crucea lui Hristos, care a călcat moartea, viață dăruind. Câtă fericire ! Dar mare este, oare, osteneala ? Primul pas este destul de anevoios prima biruire a sinelui, prima hotărâre de luptă; apoi însă, cu fiecare încleștare în luptă, devine tot mai ușor. Râvna se v-a aprinde mai tare, și știința de a lupta v-a crește și dușmanul v-a slăbi. Așa cum în lupta obișnuită, ostașilor le este frică numai de început, iar apoi nu se mai tem de nimic, totul le vine ușor și la îndemână, la fel este și în lupta duhovnicească: numai să începi, apoi lupta se v-a înfierbânta de la sine și te v-a ușura. $i apoi, cu cât mai zeloase și mai aprige sunt încleștările, cu atât mai aproape este sfârșitul luptei și pacea. Nai putere să începi ? Roagă-te. Domnul îți v-a trimite. Înconjoară-te de gândul primejdiei de a rămâne în patimi și astfel te vei smulge din întunericul lor, spre lumina eliberării de ele. Dar, mai ales, mărturisindu-ți neputința în fața Domnului, stai și bate la ușa milostivirii Sale, chemându-L în ajutor. îți v-a veni ajutor ! Domnul v-a căuta spre tine și

lumina ochilor Să-i îți v-a arde autocompătimirea și îți v-a aprinde râvna de a te înarma cu bărbăție împotriva patimilor. Iar dacă Domnul este cu noi, cinei împotriva noastră ?

Doamne, începătorul nevoinței, cel ce ne-ai însuflețit cu râvna de a pomi nevoința luptei cu patimile. Tu însuți dă-ne putere să rezistăm în luptă, ca sub semnul Crucii Talc să luptăm lupta cea bună, privind către Tine, începătorul și Plini torul credinței noastre, cel ce prin Cruce ne-ai rânduit mântuire și ne-ai dăruit viață prin ea ! Amin.

III

Ne-a mai rămas să lămurim cel deal treilea fel al crucii mântuitoare pentru noi, crucea predării de sine în voia lui Dumnezeu. Vă voi spune și despre ea vreo două vorbe, pentru că învățătura întreagă îmi depășește puterile. Pe această cruce se ridică creștinii cei mai desăvârșiți. Ei sunt cei ce o cunosc și ar putea vorbi limpede despre ca, pe larg și cu putere. Cum ar putea alții să vorbească așa ? Dar nu sc poate să o trecem cu vederea, ca nu cumva cineva dintre voi, biruind vreo două patimi și liniștindu-se cât de cât de frământarea lor dinăuntru, să creadă că a făcut deja tor ce trebuie și se așteaptă de la creștini.

Nu, nici în această situație nu a făcut încă totul. Chiar și cel ce sa curățat pe deplin de patimi nu a făcut încă cea mai importantă faptă creștină, ci doar sa pregătit pentru ea. Dacă te-ai curățat de patimi, predă-te, curat, ca jertfă curată și neprihănită lui Dumnezeu, căci numai o astfel de jertfă I sc cuvine Neprihănitului. Privește Golgota. Acolo, crucea tâlharului înțelept este crucea curățirii de patimi, iar Crucea Domnului este crucea jertfei curate și neprihănite. Ea este rodul predării în voia lui Dumnezeu necondiționată, deplină, fără întoarcere. Ce La

urcat pe Cruce pe Mântuitorul nostru ? Această predare de sine. în grădina Ghetsimani, Domnul nostru Iisus Hristos Sc ruga să treacă de la El paharul acesta, dar iată cum rosti hotărârea definitivă: ‚Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești" (Mt. 26, 39). De la cuvântul „Eu sunt" cad cei ce veniseră să-L lege. Dar apoi tot ei I-l leagă. De ce ? Pentru că El însuși Sc legase mai înainte, predându-Se în voia lui Dumnezeu. Sub Cruce, întreaga făptură se cutremura și morții înviau, iar El stătea nemișcat pe Cruce, căci î-și predase duhul lui Dumnezeu.

Astfel sunt toți cei ajunși la măsura bărbatului desăvârșit, cei ce au atins măsura vârstei plinirii lui Hristos. Aceștia sunt cu toții, ca să spunem așa, răstigniți pe crucea voii lui Dumnezeu. Pe ea este țintuită orice mișcare voluntară a lor, orice 1 gând și orice dorință. Sau, mai bine zis, pe acestea din urmă, /■ în înțelesul și sub forma lor obișnuită, nici nu le mai au: tot ce / este al lor a murit pentru ei, fiind jertfit voii lui Dumnezeu.

Mâna lui Dumnezeu este cea care îi mișcă, inspirația lui Dumnezeu, care, pecetluindu-se în inima lor printr-un mod numai de ei cunoscut, le determină toată activitatea. Sfântul Apostol Pavel, vorbind despre sine, exprimă astfel această stare: *„Ma-m răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește in mine"* (Gal. 2, 20). Imediat ce sa răstignit împreună cu Hristos el, apostolul, bărbatul desăvârșit , a încetat să mai trăiască prin el însuși și Hristos a început să trăiască în el. Sau a trecut într-o stare despre care scrie așa în altă parte: „Dumnezeu este cel ce lucrează in voi' și ca să voiți, și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință" (Fii. 2, 13).

Aceasta este culmea desăvârșirii creștine, la care este omul în stare să ajungă. Ea este începutul stării viitoare, de după înviere, când Dumnezeu v-a fi prezent pe de-antregul în toți. De aceea,

toți cei ce sau învrednicit să atingă această stare se pun adesea în contradicție cu toate rânduielile vieții pământești și ori suferă prigoane și chinuri, ori devin și sunt considerați nebuni întru Hristos, ori se retrag în pustie. Dar cu toate aceste aspecte ale vieții lor exterioare, lăuntrul lor este unul: sunt uniți cu Dumnezeu, trăind în inimă numai cu Dumnezeu. Numai prin El, Unicul, trăiesc și lucrează, ascunzându-se în cea mai adâncă și mai tăinuită tăcere, într-o totală lipsire de orice mișcare. Se spune că sus, la limita atmosferei noastre, se oprește orice mișcare a stihiilor pământești. Acolo tronează liniștită numai stihia universală. Acesta este modelul celor răstigniți împreună cu Hristos, care au încetat să mai trăiască prin viața lor și au început să trăiască numai în Hristos sau, altfel spus, al celor care sau urcat pe crucea predării în voia lui Dumnezeu, singura care le dă valoare și lucrează în ei, respingând orice socoteli și acțiuni personale.

Nu mai am nimic să vă spun despre aceasta. Și pe acestea vi le-am spus numai ca să vă sugerez unde se află sfârșitul, unde trebuie să fim și să ajungem și pentru ca, știind, să înțelegeți cu toții că, orice ați avea sau ați face bun, să-1 socotiți drept nimic, dacă nu ați ajuns până la această înălțime a vieții duhovnicești, care ne-a fost menită și care este așteaptată de la noi. Mulți cred că viața creștină este la fel ca și alte feluri de a trăi; nu este așa. Ea începe prin pocăință, se continuă prin lupta cu patimile și se încheie prin răstignirea împreună cu Hristos a omului lăuntric curățit de patimi și prin cufundarea în Dumnezeu. *”Ați murit* - spune Apostolul - *și viața voastră este ascunsă cu Hristos intru Dumnezeu"* (Col. 3, 3). Aici, totul se săvârșește înlăuntru, este nevăzut pentru ochii oamenilor, fiind cunoscut doar conștiinței și lui Dumnezeu. Cele din afară sunt aici nimic. Desigur că ele sunt un ambalaj

cuviincios, dar nu sunt un martor hotărâtor și cu atât mai puțin, nu le nasc pe cele dinăuntru. Atât de adesea, comportamentul exterior cuviincios nu este decât superbul ambalaj al unu-i mormânt plin de oase .

Știind acestea, să stăm, fraților, pe Golgota, în fața crucilor, și să începem să ne măsurăm cu ele și pe ele cu noi, fiecăruia care i se potrivește. Simon Cirineul, cel ce a purtat Crucea Domnului , este modelul acelor purtători de cruce care suferă necazuri și privațiuni exterioare. Tocmai v-am spus înainte pe cine reprezintă tâlharul cel înțelept răstignit, și pe cine. Domnul pe Cruce: primul, pe cel ce se luptă cu patimile, iar Domnul, pe bărbații desăvârșiți, răstigniți prin predarea în voia lui Dumnezeu. Dar crucea tâlharului celui rău pe cine reprezintă ? Pe aceia care lucrează patimilor. Patimile îi chinuiesc, îi sfâșie, îi răstignesc de moarte, nedându-le nici o bucurie și nici un fel de speranță. După aceste semnalmente, măsoară-te cu fiecare dintre aceste cruci și, după ele, află cine ești: Simon Cirineul, tâlharul cel înțelept sau cel ce îl imită pe Domnul Hristos, sau tâlharul cel rău, din pricina patimilor ce te consumă ?

Așa cum te vei găsi, așa să-ți aștepți sfârșitul. Voi adăuga numai: scoateți-vă afară din minte cum că am putea, pe calea unei vieți tihnite, să devenim cei ce se cuvine să fim întru Hristos ! La creștinii adevărați, dacă au câte o mângâiere, aceasta este cu torul întâmplătoare; trăsătura cea mai definitorie a vieții lor o formează suferințele și durerile, lăuntrice și din afară, de voie și de nevoie. Prin multe suferințe sc cuvine să intrăm în împărăție, inclusiv în cea lăuntrică. Primul pas făcut aici - frângerea voii dinspre rău înspre bine, alcătuind inima pocăinței - se reflectă într-o durere de moarte pricinuită ranei produse de frângerea voii, care v-a sângera, apoi, pe toată perioada luptei cu patimile și care se v-a

închide abia după dobândirea neprihănirii, care îl ridică pe creștin pe crucea împreună-răstignirii cu Hristos, în voia lui Dumnezeu. Totul este suferință, durere, strâmtorare. Putem spune că ' tihna este semnul drumului greșit, iar suferința, cel al drumului drept.

Cugetând la aceasta, bucurați-vă, purtători a-i crucii! Iar vouă ce vă pasă, cei sc stați în tihnă și în mângâieri ? Cuvântul lui Avraam către cel bogat este în pilda despre Lazăr și bogatul nemilostiv. Aici vă mângâiați, iar alții suferă pentru Hristos și pentru sfânta Sa Lege; iar în cealaltă lume v-a fi invers: cei ce au mers pe drumul crucii se vor mângâia, iar cei ce sau mângâiat vor suferi. Voi spuneți, de obicei: „Ce, nu avem I voie nici măcar să ne distrăm sau să ne permitem vreo plăcere Faceți întâi ce este mai important, iar apoi permiteți-vă și aceasta. Unii n-au alte treburi decât: azi să meargă la un bal, mâine la teatru, poimâine la plimbări, apoi la lecturi și la conversații mondene și la fel de fel de alte distracții, trecând I de la unele plăceri la altele. Iar la ce este mai important, la cum să ajungă ceea ce trebuie să fie fiecare creștin, nici nu se gândesc. Ce fel de roade să aștepți de la o astfel de viață ? Credeți că raportarea noastră lăuntrică la Dumnezeu, prin Hristos, v-a crește de la sine, indiferent de aceste neorânduieli din afară ? ! Cum să crească ? Arde oare lumânarea în vânt ? Se plinește, oare, viața de la otravă ? Nu. Dacă vrei să-ți fie bine, lasă mângâierile, pornește pe drumul crucii și al pocăinței, mistuiește-te în focul răstignirii de sine, călește-te în lacrimile frângerii inimii și vei deveni aur sau argint sau piatră prețioasă și, la timpul potrivit, vei fi luat de Stăpânul ceresc pentru înfrumusețarea prealuminoaselor și prealiniștitelor Sale lăcașuri. Amin.

EXEMPLE DE NOTARE A GÂNDURILOR BUNE CARE NE VIN ÎN TIMPUL CUGETĂRII LA DUMNEZEU ȘI ÎN RUGĂCIUNE, ÎN NUMĂR DE 162

culese din scrisori către diverse persoane, despre diferite domenii ale credinței și ale vieții

V-am scris nu o dată să vă notați într-un caiet anume gândurile care vă vin în timpul rugăciunii sau chiar în afara ei, acele gânduri care nu vă părăsesc repede, ci vă ocupă mintea și inima multă vreme și, în felul lor, vă pun sufletul în bună rânduială. Pentru a vă îndemna către această activitate sârguincioasă în felul ei și pentru a vă da un exemplu, vă trimit caietul în care un om și-a notat din când în când asemenea gânduri. Vedeți cum se face acest lucru și faceți la fel.

1. Inima este un burete plin de fel de fel de lichide. Apas-o și v-a curge. Apăsarea inimii este dată de impresiile și de situațiile vieții de zi cu zi, care cheamă ba binele, ba răul din inimă, în funcție de conținutul părții care este apăsată. Ia aminte la aceasta. Te poate conduce la o bună cunoaștere de sine.

2. Se întâmplă ca unul, oriunde s-ar duce, toți să se ferească de el. Este exemplul unei conștiințe frământate: dacă se îndreaptă spre Dumnezeu, vede că Dumnezeu î-și întoarce fața de la el; de se îndreaptă spre îngeri și spre sfinți, nici aceia nu vor să-L privească; de se îndreaptă spre oamenii cu care trăiește, și aceia se pare că1 disprețuiesc; spre sine însuși de se îndreaptă, nici în el nu vede nimic la ce ar putea să se oprească și să se mângâie. Și

aceasta aici, pe pământ. Ce v-a fi, dar, acolo ? ! Gândeș-te mai des la aceasta.

3. Ai simțit vreodată că speranțele ți-au fost înșelate ? Vai, cât este de cutremurător ! Au simțito fecioarele nebune. Nă dăjduiau să-L întâlnească pe Mire, dar n-au reușit. $i aceasta n-ar fi încă atât de amar. Ar fi putut să se mângâie cu speranța de aL mai vedea altădată. Dar nenorocirea este că însuși Mirele lea respins o dată pentru totdeauna. Aceste fecioare nu erau stricate, dar le lipsea ceva foarte important. Ce anume ? La aceasta trebuie să ne gândim acum și să plinim din vreme lipsa, pentru ca să nu avem parte și noi de o astfel de soartă.

4. La examenele școlare se întâmplă uneori că despre unul toată lumea crede că știe materia, iar când este scos la tablă, nu scoate nici un cuvânt și primește nota minimă. Vezi ca nu cumva și tu să suferi la fel, când te vor chema la examen acolo de unde nu este întoarcere. Aici, lucrurile încă se pot îndrepta, dar acolo nu se v-a mai putea face nimic.

5. Te paște primejdia de a fi respins ? Da. Pentru că, iată, satana a fost respins. Nici tu nu a-I pe ce să-ți întemeiezi privilegiul de a nu fi respins, când ești îngreunat de păcate. Ce este de făcut ? Trebuie să te îndreptezi și, ca o văduvă la judecată, fără să dai înapoi, să chemi în ajutor milostivirea lui Dumnezeu.

6. După păcatele tale, ești o buturugă arsă, un cadavru umflat, învinețit și plin de putreziciune, ești întunericul cel mai întunecat, de poți să-L tai cu cuțitul.

7. Domnul este pe Cruce. Treci, cu mintea, alături de El și gândește-te cu ce fel de ochi te-ar privi El de pe Cruce. Rămâi mai mult în această cugetare, și conștiința îți v-a lămuri clar totul.

8. Despre vechiul Israel este spus: *sau umflat*, *sau îngrășat*, *sau lățit*, *dar Lau uitat pe Dumnezeu*. Același lucru se poate spune și

despre fiii noului Israel, când aceștia, mulțumindu-se cu ceea ce au, se lasă în voia nepăsării și a trândăviei și nu mai vor să placă lui Dumnezeu. Sunt sătui și se odihnesc.

9. Pe ce îți întemeiezi nădejdea, acela-ți este dumnezeul. Dacă pe avere, averea-ți este dumnezeul; dacă pe stăpânire, stăpânireați este dumnezeul; dacă pe orice altceva, acela este dumnezeul tău. Când Dumnezeul cel adevărat vrea să întoarcă pe cineva la El, mai întâi ii distruge falșii dumnezei, pentru ca acesta, văzând că nu se poate încrede in ei, să se întoarcă mai degrabă și cu inima cât mai deschisă spre Dumnezeu.

10. în viața de zi cu zi se întâmplă ca o slugă, care sa (acut vinovată și a fost dată afară de stăpâni, să fie primită din nou, dacă î-și recunoaște vinovăția și făgăduiește că nu v-a mai greși. Este primită și dacă a greșit a doua oară, stăpânii înduplecându-se la rugămințile și la făgăduințele ei. Este primită și a treia și a patra oară... de atâtea ori, câtă răbdare și îngăduință au stăpânii. Dar dacă sluga este prinsă din nou în aceleași nelegiuiri, aceștia îi spun, până la urmă: „Pleacă și să nu te mai, întorci". După aceea, oricât iar mai ruga, Nu-i mai înduplecă, spunându-i: „Neam convins în privința ta“. Nu se poate întâmpla, oare, același lucru și cu păcătosul care de nenumărate ori sa întors la aceleași păcate și continuă încă să se întoarcă la ele ? cel vinovat de astfel de căderi să cugete la acest lucru.

11. Se întâmplă ca unuia să i se încredințeze administrarea unei averi, iar el, fiind un om neserios, construiește planuri, face și reface, dar fără a ține seama de nevoile și cerințele stăpânului, ci după închipuirile sale: se agită mult, dar fără rost, și averea se risipește repede. La fel se întâmplă și în ordinea morală a lucrurilor, când cineva suferă că este cu capul în nori și, cu toate

că nu este prost și face treabă, nimic din ce face nu-și găsește rostul: nu se apropie de scop, ci este făcut așa, într-o doară.

12. Unde sa dus cel ce nu a avut îmbrăcăminte de nuntă ? A apucat chiar să se așeze la masă. Dar care ia fost sfârșitul ? ! *„I.egațil de picioare și de mâini și aruncați-l in întunericul cel mai din afară"* (Mt. 22, 13). La aceasta trebuie să se gândească mai des cei care se cred cineva.

13. Se întâmplă ca un obiect să circule din mână în mână și toată lumea să-L laude. Dar este suficient ca un cunoscător să-și arunce privirea și v-a vedea că este vorba de un fals, acceptat din greșeală, din nepricepere sau intenționat. Același lucru se întâmplă și în plan moral: unele fapte trec drept foarte bune și lăudabile, unele persoane au faimă de sfinți. Dar cunoscătorul v-a aprecia imediat fapta și v-a recunoaște persoana, din câteva cuvinte.

14. *Adu-ți aminte de unde at căzut* - se aude în conștiința aceluia care a purces cum se cuvine la lucrarea mântuirii și a sporit în ea cât de cât, dar apoi sa împrăștiat și sa întors la faptele dinainte sau chiar la mai rău. Cât este de trist!

15. Când cel ce sa întors pe calea pocăinței începe să lucreze asupra sa, atunci, văzând cum totul parcă îi scapă din mâini din pricina gravei slăbiri a puterilor și a împotrivirii relelor năravuri, acesta v-a rosti, tară voie: *Doamne, Atotțiitorule, mântuiește-mă*

16. Ce este duhul stăpânit de suflet și de trup ? Și ce sunt sufletul și trupul, aflate sub stăpânirea spiritului ? Fie ca fiecare să judece la aceasta, ghidându-se după sine. Ridicarea spre duh din planul trupului o arată Sfânta Pelaghia, Sfânta Maria Egipteanca, Sfânta Taisia, Sfântul Moise Murin, Sfântul David și alții asemenea.

17. In lume, în omenire și în fiecare om în parte se înfăptuiește o lucrare de cea mai marc însemnătate, sub acțiunea iconomiei divine întrupate în Domnul Iisus Hristos. In mișcarea evenimentelor pe această direcție intrăm și noi, dirijați de mâna atoateconducătoare a lui Dumnezeu. De aceea, nu avem voie să glumim nici în privința vieții, în general, și nici în privința vreunui lucru, amintindu-ne în ce direcție trebuie acesta ațintit. Și să nu pierdem timpul, nici pentru o clipă. Într-o plantă, de pildă, sau în trupul unu-i animal, nici o clipă nu trece fără să se săvârșească - atât în întregul organism, cât și în fiecare părticică a sa - ceea ce este necesar vieții. Dar acolo, acestea se săvârșesc inconștient și involuntar, pe când ființa rațională trebuie să facă același lucru în plan moral-religios, din proprie inițiativă, conștient și voluntar.

18. Un om care activează în sfera sufletului - un om de știință, practicant într-o disciplină oarecare, sau un pictor - aduce tot ce este dumnezeiesc în jertfa activității sale, amânând mereu tocmai rugăciunea, cugetarea la Dumnezeu, faptele de evlavie și î-și reazemă nădejdea pe faptele și pe puterile sale.

19. Cel ce păcătuiește - de vreme ce orice păcat este deja condamnat ar trebui să se simtă ca un osândit, a cărui condamnare la moarte a fost pronunțată deja și căruia Nu-i rămân decât câteva minute până la executarea pedepsei. Privește cum in această clipă se v-a deschide ușa și vor intra excecutanții pedepsei !

20. Lucrarea harului Sfanțului Duh este precedată de iertarea păcatelor și de curățirea inimii de patimi; iertarea și curățirea sunt precedate de ura a tot ce este păcătos; iar această ură, de sentimentul osândirii și al respingerii de către Dumnezeu. Acesta din urmă apare când, sub acțiunea fricii de Dumnezeu, în om se deșteaptă conștiința și el începe să ia la rând toate rușinile și neorânduielile vieții sale. Cea mai importantă este trezirea fricii

de Dumnezeu și a conștiinței. Acestea sunt stihiile duhului nostru. Ele renasc sub acțiunea harului, care exista de mai înainte în suflet.

21. Patriarhul lacov a lucrat șapte ani pentru Lia și șapte ani pentru Rahila. Lia este modelul vieții active (a faptei), iar Rahila, al vieții contemplative (a minții). Reiese deci că ambele - și fapta, și mintea - se dobândesc prin trudă.

22. Omul care este tratat cu indiferență și cu răceală este nemulțumit și iritat. Cum să fie altfel Dumnezeu, cel ce este pretutindeni ? Iar noi nu ne putem lăuda cu o neîncetată atenție și căldură a inimii față de El.

23. Cel ce stă pe loc, viața aceluia decurge liniștit, așa cum a fost stabilită. Dar, de s-ar întâmpla să-și piardă locul, ne orânduirea se răspândește pretutindeni. Există un loc al fiecăruia și în viața spirituală. cel ce se ține de acesta arc liniște în suflet, iar cel ce sc mișcă din el, în sufletul aceluia începe imediat neorânduiala, mai periculoasă și mai păgubitoare decât orice neorânduială din afară.

24. Cel ce sc ține cum se cuvine, acela ostenește, fără să-i fie milă de el, este atent la sufletul său și încălzește în inimă sentimente religioase. Dar de începe să se dea la o parte de la osteneala de a-I bineplăcea Domnului, imediat urmează rătăcirea gândurilor și răcirea inimii. Dacă nu se oprește, cade repede în nepăsare și în trândăvie, în nesimțire și în împrăștiere. Este o paralizie a sufletului, sau cufundarea sufletului în moarte.

25. Dumnezeu dă și pedepse lăuntrice, atunci când ne ia înapoi simțirile duhovnicești. Se întâmplă ca inima să guste din ceva pătimaș, cu toate că avusese posibilitatea să evite momentul. Atunci ca devine incapabilă de a primi simțirile duhovnicești și v-a rămâne astfel până se v-a evapora orice urmă a ispitei pătimașe.

26. Există un gând al stăpânirii întregii lumi. Uitând de sine, sufletul începe să reconstruiască și să schimbe [cu mintea] totul în lume, după bunul său plac - lucruri, oameni, întâmplări. Vrăjmașul îl așază într-un fotoliu și face din el o maimuță a cârmuirii mondiale. Poate fi ceva mai caraghios decât această pocitanie ?

27. In timpul rugăciunii, cel mai adesea, vrăjmașul ne aduce în minte fel de fel de lucruri, în aparență de cea mai marc urgență, iar apoi ne răpește și de la acestea, ducându-ne nu se știe încotro. Trebuie să ne înrădăcinăm în inimă convingerea și hotărârea de a-L prefera, tuturor acestora, pe Dumnezeu, mai ales în timpul rugăciunii. Lui trebuie să-I aparțină întreg timpul nostru. Dar să-i consacrăm măcar, în întregime și ne tulburat, scurtul răgaz al rugăciunii. însă numai acesta este prea puțin. Trebuie să ne luptăm pentru a umbla necontenit în fața lui Dumnezeu, cu frică și curată evlavie. Căci El este pretutindeni, în toată măreția Sa.

28. Ungerea ușilor cu sângele mielului pascal fusese un simbol pentru noi. Ce reprezenta ea ? Ungerea tainică a sufletelor noastre, în sfanțul botez, cu sângele Domnului Mântuitor. Să ne rugăm ca acest sânge să pătrundă în toate mădularele noastre și să pecetluiască totul, și în duh, și în suflet, și în trup. Și v-a fi acest sânge apărătorul nostru necuvântător la Judecată, care ne v-a trimite la viața sau la moartea veșnică.

29. Rugăciunea poate fi a minții (sau a gândului) și a inimii (sau a simțirii). Prima, de este singură, nu este niciodată curată și netulburată. Numai simțirea (trăirea) poate să-i confere rugăciunii aceste însușiri, atunci când inima este plină de vreo trăire religioasă. Acest lucru îl dă Dumnezeu, dar și noi trebuie să ne străduim să ne aducem inima spre asemenea trăiri, mai ales

înainte de rugăciune. Rugăciunea v-a încălzi această trăire și atunci ea se v-a desfășura cum se cuvine.

30. In producerea pocăinței, îndurerata părere de rău că Lam supărat pe Dumnezeu cu păcatele noastre ne dă o mai puternică hotărâre de a nu păcătui decât regretul că ne omorâm cu păcatele, cu toate că și acesta î-și are locul său în pocăință și în întoarcere.

31. Cine nu resimte în inimă lucrarea harului Sfântului Duh, mântuirea aceluia este pusă la îndoială. Pentru că o asemenea stare se poate datora și pustietății totale a sufletului. Dar, de obicei, Duhul Sfânt nu-și arată prea repede lăstarii lucrării harului Său, din grija ca nu cumva omul să nu mănânce din ochi această roadă.

32. Există două feluri de dezlegări de păcate: cea de taină și cea vizibilă (să zicem, fizică). In primul caz se dezleagă conștiința, și omul se simte, cu bucurie, dezlegat de orice osândă pentru păcate; în a doua categorie, ființa este dezlegată de toate patimile care o leagă. Spre aceasta din urmă ne conduc nevoințele mortificării și ostenelile faptelor bune și ale rugăciunii. Și aceasta este o epitimie a lui Dumnezeu (fizică), chiar dacă preotul nu stabilește una bisericească; dar dacă o stabilește, atunci, cu ajutorul ei, se termină mai repede și epi timia lui Dumnezeu. La această dezlegare sunt ajutați să ajungă și răposații, prin rugăciunile Bisericii și prin faptele bune făcute pentru ei.

33. *„Oprițivă și cunoașteți că eu sunt Dumnezeu"* (Ps. 45, 11). Să te oprești înseamnă să izgonești afară din suflet tot ce ar putea să întunece chipul lui Dumnezeu - așa cum II vede mintea, cu simțirile ei -, să izgonești tot ce-ți îndepărtează atenția și simțirea de la Dumnezeu. Dar cum să te oprești în acest fel în timpul lucrului ? Propuneți să împlinești aceasta ca pe porunca lui

Dumnezeu, iar nu ca pe un început al tău sau ca pe ceva cerut din afară.

34. Vrăjmașul î-și face treabă necontenit pe lângă noi. Prima sa grijă este să ne ocupe, dacă nu cu ceva rău, măcar cu ceva de o importanță secundară, ca să ne îndepărteze atenția de la lucrul cel mai important, singurul de trebuință. Când reușește aceasta, atunci începe să ne arunce și câte ceva rău și așa, puțin câte puțin, ne aduce la gânduri și la simțăminte urâte...

35. Imaginează-ți un împărat în salonul său de primire. Sau nimerit multe persoane de felurite neamuri, fiecare vrând să ceară ceva. Dar, în loc să se adreseze împăratului cu rugămințile lor, unii privesc pe fereastră, alții strâng gunoiul, alții admira decorațiile salonului, iar alții se ceartă. E gălăgie. Iar la împărat nu se uită aproape nimeni. Tot așa sunt uneori și adunările noastre bisericești și rugăciunile de acasă. Și ne tot plângem că nu ne sunt auzite rugăciunile !

36. Dumnezeu î-și construiește cetatea Sa duhovnicească în cer. Materialele se pregătesc aici, pe pământ, în Biserica lui Dumnezeu din sufletele oamenilor. Vrednicia lor se vede după moarte. Cei vrednici sunt așezați în lăcaș la locul cuvenit, cei nevrednici sunt aruncați unde le este locul.

37. Cum să ni-L închipuim pe Dumnezeu ? În cer, în noi înșine, sau cum ? Nicicum. Deprinde-te cu obiceiul de a sta în convingerea că Dumnezeu este pretutindeni și, așadar, vede toate ascunzișurile din sufletul tău, și ține-te cu evlavie în această convingere, în fața Dumnezeului nevăzut, fără nici o închipuire a Lui. Dar roagă-te ca Dumnezeu însuși să te învețe aceasta.

38. Pe omul lăuntric îl zidește Dumnezeu. Dar Dumnezeu începe să lucreze înlăuntru, din clipa în care omul recunoaște că

este cu desăvârșire nimic, în toate aspectele sale, și se predă în întregime în mâinile lui Dumnezeu, se predă atoatepronierii Sale.

39. Totul stă în Hristos, Mântuitorul nostru. El îl înduplecă pe Tatăl și îl trimite pe Sfântul Duh. Chivernisind lucrarea mântuirii, El a devenit stăpânul nostru, iar noi, robii Să-i, cumpărați cu sângele Său. Simți tu, oare, aceasta ?

40. Când auzi că se spune despre unul că este sătul, sa trântit într-o rână și doarme neîntors, nu uita să te gândești că el este modelul automulțumirii, care te aduce la nepăsare.

41. Rugăciunea poate fi astfel încât, cum s-ar zice, se lipește de tine, încât n-o poți dezlipi cu nimic sau, dimpotrivă, îl tot împingi pe om spre ea și degeaba.

42. Auzi ce se spune despre unul: că i sa urcat la cap. Vezi să nu spună îngerii lui Dumnezeu despre tine același lucru, judecând după cum te ții in fața lui Dumnezeu, în rugăciune. Nai ajuns oare să-L bați pe umăr pe Dumnezeu ? Un împărat pământesc, oricât ar fi de milostiv și de îngăduitor, nu poate suporta familiaritățile, și celor ce și-au luat nasul la purtare le refuză intrarea la el. Dar cu împăratul Cerurilor crezi că-ți poți permite familiarități ?

43. Liniștea trupului distruge tot binele câștigat prin trudă. Ea sc aseamănă cu situația când un stăpân ar frânge cu mâinile sale un pom frumos, pe care la crescut cu multă trudă.

44. Inima este o groapă cu șerpi. Șerpii sunt patimile. Cuibul lor este îndulcirea cu mâncare, băutură, dormit după placul inimii; pierderea vremii, trândăvite; dragoste de avuție, dragoste de agoniseală, zgârcenie, iubire de arginți, nădejdea pusă în avere; mândrie, orgoliu, slavă deșartă, dorința de a plăcea oamenilor, îngâmfare; mânie, ură, invidie, bucuria de necazul altuia; multele griji, risipirea gândurilor și altele, și altele.... Cei de făcut ? De se

arată oricare dintre șerpi, dă-i la cap 1 Ciocanul [cu care lovești] este necruțarea de sine.

45. Un stareț scria odată: sunt asemeni unu-i cal care paște fără stăpân: orice vrea, mă încalecă și pornește; imediat ce coboară cel ce sa săturat de călărit, mă încalecă altul, care face același lucru, și tot așa. Așa vorbea el despre rătăcirea gândurilor de colo, colo. Cu ajutorul lor, vrăjmașul ne călărește. Trebuie să adăugăm că același lucru face cu noi vrăjmașul când, din îngâmfarea noastră și din înfierbântarea minții, ne împinge la multă agitație și la grija de multe.

46. Cel ce se pocăiește î-și vede la început numai păcatele, dar când neorânduirea interioară i sc mai domolește, începe să vadă, ascunse sub păcate, patimile care iau acoperit sufletul. Mai înainte se ruga: „Doamne, milostiv fii mie, păcătosului !“; iar acum, adaugă: „Doamne, curățește-mă pe mine, păcătosul !“ sau „curățește sufletul meu !“.

47. Bunei-Vestiri și întrupării le corespund înlăuntrul nostru începutul căutării mântuirii și primirea harului, care pune sămânța vieții celei noi; iar Nașterii Domnului îi corespunde formarea omului nou dinlăuntru.

48. Cu adevărat, ne aflăm în întuneric; și aceasta nu numai când trăim în neorânduială, ci și când începem să ne îngrijim de mântuire. Viața ne face să observăm și să simțim aceasta, dar să ajungem la asta cu gândul nu sc poate.

49. Auzi ce se spune despre unul: „Unde se bagă ?!“. Este foarte cuminte să-ți repeți acest lucru, când ți se năzăresc gânduri de îngâmfare.

50. Primele simțăminte de pocăință apar mai mult din instinct de conservare: simți că a-i pierit; apoi, ele se transformă

în durere, din pricină că Lai supărat pe Dumnezeu. Trebuie să presupunem că acest simțământ v-a dura întreaga viață.

51. Faptele sunt o datorie de neamânat. Nu trebuie să le disprețuim, pentru că sunt valoroase. Dar nu ne putem întemeia mântuirea pe ele. Mântuirea nu este treaba lor, ci a harului dumnezeiesc atât ca miluire izbăvitoare, cât și ca forță mântuitoare.

52. Ce este o casă nelocuită ? Pustiu, aer închis, spațiu neprimitor. Astfel este sufletul nepocăit și fără frică de Dumnezeu.

53. Dumnezeu, creând lumea, o chivernisește și o conduce spre țelul final. Fiecare creatură este o armă. Creaturile lipsite de libertate simt arme ascultătoare, dar cele libere opun rezistență. Ele sunt cele care încetinesc ajungerea lumii la scopul final. Dar cum fără îndreptarea lor, acest țel nu poate fi atins, întreaga grijă a lui Dumnezeu este acum îndreptată spre a aduce și a ține ființele raționale pe drumul cel bun. La temelia acestei griji stă iconomia divină întrupată. Este ceea ce a spus Domnul*: Tatăl Meu până acum lucrează, și Eu lucrez.*

54. Sufletul nepocăit, vrăjmașul îl face groapă de gunoi, în care aruncă toată necurăția.

55. Ai văzut cum este înconjurat omul de o haită de câini ? Sărmanul, se tot învârtește, apărându-se cu cci vine la mână. Dar, de se apropie la el cineva mai puternic, haita se destramă imediat. La fel se întâmplă cu cel ce se pocăiește și merge pe calea de îndreptare. Vrăjmașul întărâtă uneori în el o haită de patimi, care, ca niște câini scăpați din lanț, încep să-l sfâșie, când una, când alta. Și numai ajutorul de sus destramă această haită.

56. Dacă observi urmele mișcării patimilor, dar nai dea face cu ele, să nu-ți închipui că ești grozav. Poate că nai avut dea face

cu ele din pricină că nu ți sa ivit ocazia. Dar de ți s-ar ivi o ocazie, te-ai arăta mai voluptos ca un turc, mai hain ca un bașibuzuc , mai lacom ca un jidan.

57. La început, truda pocăinței, oricât ar fi de grea, pare nimic; dar mai târziu, când conștiința se v-a sătura, ea poate părea ceva mai grea. Nu trebuie să ne îngăduim să ajungem până acolo.

58. Dezlegarea tainică de păcate se petrece imediat după spovedanie, în momentul dezlegării rostite de preot, dar dezlegarea urmelor lor din ființa noastră se petrece după trudele pocăinței. Răposații care nu au atins această treaptă în viață ajung la ca acolo prin rugăciunile Sfintei Biserici.

59. Duhul întristării și al melancoliei, care se strecoară de jos în mimă, încercând să o cuprindă cu totul, nu este de bun augur. El trebuie alungat. El dă o întristare nedefinită; întristarea cea bună este întotdeauna pricinuită de păcatele și de nimicnicia noastră.

60. Se întâmplă ca, privită din afară, slujba să meargă bine, dar dinăuntru să fie în totală neorânduială. Există și slujitori care, din afară, par în regulă, iar pe dinăuntru arată ca răspopiții.

61. Cred că viața duhovnicească este mai bine să o numim viață lăuntrică. Este și mai clar, și mai general, și mai precis.

62. Nu numai păcatul trupesc, dar și orice favoare făcută hranei, băuturii, somnului, odihnei, poziției [sociale], sau retează mișcările duhovnicești, sau le slăbește încordarea.

63. Nu veni cu griji la rugăciune, altfel rugăciunea nu-ți v-a fi rugăciune. Fiecare să se roage pentru sine ca să primească știința de a-și curma grijile. Prin acestea, vrăjmașul împinge sufletele de colo-colo, ca făina în sită.

64. Când este fără griji, sufletul merge la rugăciune ca la Dumnezeu. Dar când este cu griji, și rugăciunea i se umple de ele, și după rugăciune tot ele rămân.

65. însușirea de bunuri spirituale străine (atribuirea nouă înșine a reușitei) se arată în feluri diferite și este un motiv al îndepărtării pedagogice a harului. de aici, împietrirea inimii, uitarea, întunecarea, pierderea energiei. Leacul împotriva ei este să primești totul ca din mâna lui Dumnezeu, cu recunoștință, ca pe un dar și să trăiești mereu în predare de sine Domnului, așteptând totul de sus.

66. Gândurile bune care vin pe neașteptate și ne vizitează sufletul sunt de la Domnul sau de la îngerul păzitor. Ele ne orânduiesc totul în suflet, ne luminează atât pe dinăuntru, cât și pe din afară și ne aduc o stare de bucurie. Gândurile dușmănoase, chiar de nu-s rele, produc tulburate și întristare, fiind însoțite de mulțumire de sine, iar cele rele aduc întotdeauna cu ele o furtună de mișcări pătimașe, mai mult sau mai puțin puternice și distrugătoare.

67. Viața lăuntrică arc legile și canoanele ei, rânduielile și neorânduielile ei, recompensele și pedepsele ci, care nu au legătură cu cele din afară, ci î-și urmează cursul lor. În afară este o situație, înăuntru, alta.

68. După pocăință și trudele curățării, din când în când conștiința ia la rând și judecă tot ce a greșit în viață. Această judecară este înaintea celeilalte. Asta este foarte liniștitor. Uneori și dușmanul se învoiește la aceasta; doar că el ne aduce în minte unele fapte rele după judecata omenească, fapte necugetate sau gafe, dar nu se atinge de fapte ca cele prin care a fost mâniat Dumnezeu. Judecata conștiinței - harică, putem spune înviază căința și frângerea plină de nădejde, care este risipită apoi de

bucuria milostivirii lui Dumnezeu; iar judecata vrăjmașului aduce o întristare grea și lipsită de bucurie.

69. De ce se întâmplă ca sufletul să fie pustiu ? Pentru că la părăsit cel ce vizitează sufletele, din pricina vreunei vine a lui sau ca să-i dea vreo povață. Poate să apară și o pauză firească, pentru odihna tuturor puterilor care, fiind create, nu se pot menține în permanentă încordare fără să se epuizeze și să se odihnească.

70. Iată care sunt treptele îndepărtării de la singurul lucru de trebuință sau ale căderii din duh:

a. Preocuparea însuflețită de vreo activitate: studiul vreun-i domeniu, lucrul manual, vreo preocupare artistică sau grija cu vreo afacere;

b Ca urmare a acestora, apare o slăbire în truda lucrării mântuirii: rugăciune, priveghere, post, însingurare și celelalte;

c. De aici, slăbește atenția față de suflet și se tulbură orânduirea interioară, ceea ce permite vrăjmașului să semene gânduri necurate și să trezească mișcările patimilor;

d. De aici, nu este departe înclinația spre patimă și păcat.

71. Trebuie să îmbinăm în sufletul nostru sentimentele celui muribund cu ale celui mântuit. Căci ambele sunt adevărate.

72. Sunt două mijloace de curățire a inimii: faptele și contemplația. în cel ce a pornit cu adevărat pe drumul mântuirii, ele încep împreună și merg mână în mână; dar la început fapta merge înainte, iar apoi contemplația i-o ia înainte, pentru ca la urmă aceasta să o acopere cu torul.

73. În perioada curățirii. Dumnezeu nu doar îngăduie pagubele și necazurile, dar le și aduce, ca mijloace lucrătoare ale curățirii. Ultimele sunt deosebit de roditoare, pentru că în urma lor îi este trimisă sufletului o putere deosebită de a le depăși.

Însă, cel ce se ispitește poate greși și în acest caz, ca și în primul. Ia aminte !

74. Ceea ce este și poate fi greșit în noi ne este arătat, la început, de legile și cerințele conștiinței, apoi de starea împăcată a inimii, iar la urmă, de ochiul lui Dumnezeu și de inima noastră.

75. Adâncește-ți mai mult temelia lucrării mântuirii. Această temelie este sentimentul necontenit că ești orb, gol, osândit, vlăguit.

76. Dumnezeu rânduiește întâlnirile dintre oameni pentru ca să ne transmitem unul altuia ceea ce este bun în noi de la Dumnezeu și, astfel, să ne îmbogățim reciproc. în schimb, vrăjmașul se îngrijește în fel și chip ca să facă aceste întâlniri nu doar nefolositoare, ci chiar păgubitoare. Ia aminte !

77. Vrăjmașul, ispitindu-ne, se potrivește după caracterul oamenilor: într-un fel se poartă cu oamenii cerebrali, într-alt fel cu cei de acțiune, într-altul cu cei de inimă. Și nu întotdeauna reușește să ne convingă la rău, dar se bucură chiar dacă reușește să ne ocupe atenția cu fleacuri. îi este de ajuns să ne îndepărteze de la lucrul cel mai important, singurul de trebuință, și astfel să ne omoare timpul. Toate acestea sunt în câștigul lui.

78. Înlăuntrul nostru, organizarea gândurilor despre lucrul cel mai important se schimbă din când în când, dar esența problemei trebuie să rămână neschimbată, și anume: sunt păcătos și vrednic de osândă și de condamnare, dar nu deznădăjduiesc spre mântuire, pentru moartea pe cruce a Mântuitorului Hristos.

79. Dacă te-ai apucat de truda pocăinței și nu-i vezi roadele, nu te tulbura. Caută iar și iar, nădăjduind în făgăduințele lui Dumnezeu. Abia te-ai desprins de un mal, iar celălalt încă nu se vede deloc. Trage mai tare la vâsle - prin mijloacele pocăinței și ale nevoințelor și malul se v-a arăta. Atunci vei trudi cu mai multă

veselie. Iar de te învredniceşti numai de un singur ajutor evident, deja se cheamă că a-I văzut celălalt mal. Atunci nu-şi v-a mai afla locul îngrijorarea pentru reuşită, decât dacă te vei lenevi. Dar de aşa ceva cine altcineva poate fi vinovat, decât tine ?

80. Construieşte-ţi o barieră la intrarea în inimă şi asigur-o cu o pază severă. Orice s-ar apropia - gând, sentiment, dorinţă – întreabă-1 dacă este a-I tău sau străin. Pe străini alungă-i fără milă şi fii neînduplecat.

81. Omul care se conduce după suflet acţionează din plăcere, pentru folos şi necesitate; cel ce se conduce după spirit, acţionează din datorie, pentru că este o virtute plăcută lui Dumnezeu. $i în viaţa duhovnicească există lucruri plăcute, folositoare şi necesare ca cele de pe treapta sufletească, dar aici ele sunt supuse legilor duhului vieţii în Iisus Hristos.

82. îndreptarea exterioară tară lucrare de îndreptare lăuntrică este la fel ca o rană oblojită pe din afară, dar a cărei pricină trupească este neglijată; sau ca o casă în putrezire, tencuită şi vopsită.

83. Dumnezeu-Tatăl, din bunăvoinţa Sa, ne cheamă pe noi, păcătoşii, la Fiul Său Unul-Născut, prin harul Sfântului Duh. cel ce a luat aminte la chemare este spălat de Fiul lui Dumnezeu cu sângele Său, iar Duhul Sfânt îl naşte din nou, îmbrăcându1 în Hristos. Arunci, Tatăl îl primeşte în bunăvoinţa Sa lucrătoare şi de viaţă dătătoare, în îmbrăţişările Sale.

84. Sfânta Biserică este pe pământ asemeni unei fabrici de cărămizi. Templul final al lui Dumnezeu se construieşte în cer, dar cărămizile şi celelalte sunt pregătite pe pământ, în Sfânta Biserică. Lutul se frământă, se bare, se arde - el tace şi devine cărămidă bună pentru construcţie. Asemuieşte-te şi tu cu acesta

în viața ta duhovnicească și vei fi bun pentru templul ceresc al lui Dumnezeu.

85. Când strângi în mâini o bucată de blană îmbibată cu apă, jetul de apă țâșnește în sus, ca dintr-o fântână arteziană. Strâmtorează-te și tu în timpul rugăciunii cu frica Judecății, și strigătul v-a țâșni din inimă în sus, ca dintr-o fântână, chemând îndurarea lui Dumnezeu.

86. În lume. Dumnezeu î-și chiverniseşte lucrarea Sa. Și toate puterile cerești iau aminte. Ia aminte și tu. Toate sunt mijloace. Țelul, numai Dumnezeu îl cunoaște. Toate vin și se duc, numai Dumnezeu este cel ce este. Rămâi cu El. El este pretutindeni cu ființa Sa, iar nu numai cu știința. Vezi, să nu fii judecat ca unul care se strâmbă și face lucruri netrebnice în fața împăratului.

87. Așa cum nașii făgăduiesc în numele pruncilor care se botează, ținându-le locul în ceea ce ei încă nu pot face, la fel, în privința răposaților, pentru cei ce au trecut dincolo punând început lucrător vieții celei adevărate, dar n-au apucat să-L ducă la capăt, ceea ce nu mai pot face ei face obștea de credincioși pentru ei, până când se curățesc și cresc (la măsura cuvenită). Apoi, aceștia îi răsplătesc pe credincioși prin rugăciunile pe care le fac pentru ei, de acolo. Acesta este circuitul puterilor de viață întru Hristos Iisus, Domnul nostru.

88. În lăcașul dinlăuntru, de după perdea, nu intră nimeni cu fapta, decât numai Mântuitorul Hristos. Totuși, creștinii intră - cei care intră - cu gândul, cu simțirea ori prin contemplație. Este o stare, iar nu o mișcare. Ea este roada întregii zidiri. Această perdea arată că Dumnezeu este nevăzut: *pune întuneric peste acoperișul Tău.*

89. Cineva a spus: cred că la marile sărbători - de Sfântă învierea Domnului, de Crăciun, de Pogorârea Sfântului Duh și de altele, ca și în zilele de duminică și în cele de pomenire re pausaților care încă nu sau curățit li se dă voie să treacă pe la locurile unde au petrecut în timpul vieții, mai ales pe la cei care se roagă pentru ci, și să Ic arate în vis starea în care sc află, pentru întețirea rugăciunilor acelora sau pentru mângâierea lor.

90. Cum poți să-L vezi pe Dumnezeu în inima ta, fără să-i micșorezi măreția ? Ținând în minte că El este Preasfânt și tară să-i cuprinzi prezența în nici o formă.

91. Dumnezeul cel milosârd dorește ca făpturile Lui raționale să trăiască în bucurie: unele, desfatându-se cu traiul lor fericit, altele, care și-au pierdut traiul fericit, mângâindu-se cu convingerea că acesta este singurul mijloc potrivit pentru ele de a-și dobândi viață fericită și aici și, mai ales, acolo. Nesupunându-ne cu inima împăcată față de ceea ce a hotărât Dumnezeu pentru noi, conjuncturile în care ne aflăm î-și pot pierde puterea lor mântuitoare și astfel putem să ne păgubim pentru totdeauna.

92. Predecesorii ispitei sau a-I trezirii patimii sunt desele gânduri la ele sau îngăduirea unor favoruri și plăceri ale trupului. Trebuie să ne deșteptăm.

93. Una este a discuta despre problemele credinței, și alta este a crede. In al doilea caz nu se adaugă nici o cunoștință nouă, dar alcătuirea inimii este alta și altul este gustul celor știute.

94. Se poare întâmpla ca, cu toate că nu am făcut fapte rele, starea inimii să ne fie rea. Dumnezeu îl respinge pe unul ca acesta, cu toate că la vedere nu este rău. Cercetează-te, de nu aparții și tu, cumva, acestei categorii.

95. Dumnezeu întocmește mântuirea fiecăruia astfel: cine este vrednic, pe acela îl duce la Fiul; Fiul îi primește; cel primit

este transfigurat de harul Sfântului Duh. Este prima etapă, cea pregătitoare. Ea durează de la chemare, până la momentul când rostim în inimă: „Dumnezeu este cel ce face totul în toți“ și când se naște în noi o deplină predare de sine în puterea atoatelucrătoare a lui Dumnezeu. de aici începe lucrarea divină în om, însă prin puteri omenești, sau divino umanc. Aceasta este a doua perioadă. A treia perioadă este pacea în Dumnezeu, al cărei adevărat loc este acolo, dar începutul i sc pune aici. Cea mai mare parte a oamenilor se află în prima etapă; o mică parte se află în ce de a doua; la a treia etapă ajung puțini aici, dar acolo, toți, fiecare însă după rangul său. Aceasta este fericirea veșnică.

96. Nimeni nu-L cunoaște pe Dumnezeu-Tatăl, decât numai Dumnczcu-Fiul și Dumnezeu-Duhul Sfanț; și pe Fiul nu-L cunoaște nimeni, decât numai Tatăl și Duhul Sfânt; și pe Duhul Sfânt nu-L cunoaște nimeni, decât numai Tatăl și Fiul. Din această împreună-cunoaștere decurge și împreună-voința și împreună-lucrarea care, unindu-se într-una, dau cunoașterea unică, voința unică și lucrarea unică. Cum cele trei Persoane sunt una, înseamnă că Toate sunt în tot. Nici una dintre Persoane nu este în nimic unică, decât în naștere și în purcedere. Dar și referitor la acestea din urmă, se cuvine să spunem: Tatăl, născându-L pe Fiul, cu nimic nu-L deosebește de Sine și de Duhul; și pe Duhul Sfânt îl purcede, nedeosebindu-L cu nimic nici de Sine, nici de Fiul. Fiul, născându-Se, nu Se deosebește de Tatăl și de Duhul; nici Duhul, purcezând, nu Se deosebește nici de Tatăl, nici de Fiul. Tatăl naște pe Fiul și purcede pe Sfântul Duh, fără a avea întâietate asupra Lor și fără a fi mai marc decât Ei. Deopotrivă, Fiul Se naște din Tatăl, iar Duhul Sfânt purcede din Tatăl, fără să se facă prin aceasta ulteriori, ci fiind coexistenți

cu El și nefăcându-Se mai mici decât El, ci fiind egali cu El în toate.

97. Persoanele Preasfintei Treimi, împreună-cunoscându-Se și unindu-Se în această cunoaștere, știu că fiecare dintre Ele arc aceeași ființă, iar nu o ființă asemenea cu a celorlalte. Tatăl, nâscându-L pe Fiul și purcezând Duhul, știe că ființa Lor este aceeași cu a Sa, nemijlocită. Fiul născut știe că ființa Lui este aceeași cu a Tatălui și a Duhului. Duhul purces știe că ființa Lui este aceeași cu a Tatălui și a Fiului. Astfel, Ele au conștiința unică a unității ființei, sau conștiința că, în Treimea Persoanelor, Ele sunt un singur Dumnezeu.

98. În situația noastră prezentă, ispitirile sunt inevitabile. Suntem prizonieri. După cum cel ce a evadat dintr-o cetate dușmană mai arc multe de suferit, până ajunge la granița patriei sale, la fel este și aici.

99. Cunoașterea obiectelor credinței este de trei feluri: rațională sau științifică; experimentală, care se formează prin trudele curățirii inimii; și vie, dată celor ce au pășit nemijlocit în sfera luminii. Aceasta din urmă este adevărata contemplație, ale cărei începuturi se arată încă din etapa a doua.

100. Cunoașterea sau întrezărirea lucrurilor duhovnicești are loc în rugăciune. Dar nu în rugăciunea citită, ci în rugăciunea proprie, cu puține cuvinte, unită cu cugetarea la Dumnezeu.

101. Așa cum orga mecanică, întoarsă, cântă singură melodia, la fel, vrăjmașul pornește în suflet motorul visării și se îndepărtează, urmărind de la distanță. Visarea se tot derulează singură, de la sine. Când visarea se termină, vrăjmașul se strecoară și născocește o altă reverie, pe care o pornește, și iar se îndepărtează și urmărește. Când se termină și aceasta, vine și o pornește pe a treia, și tot așa. Dacă îl respingem, retezând cu tărie orice reverie, el nu

este trufaș, se retrage puțin, dar tot caută cum să facă să trezească visarea din vreo altă parte. Și nu pleacă până nu izbutește. în aceasta este toată ocupația lui. Când în reverie apare o mișcare pătimașă, el se apropie și lucrează, astfel încât să ne stoarcă compasiune sau chiar un asentiment, total sau parțial. Dacă izbutește și aceasta, ne învață mai departe cum să punem în practică ceea ce am născocit. Și nu este clipă în care el să piardă din ochi sufletul sau să-și curme gândurile rele împotriva lui.

102. Cei ce cuceresc o cetate, mai întâi o atacă cu săgeți, apoi trec la asalt. La fel este în lupta duhovnicească. La început, dușmanul trimite săgețile gândurilor, apoi, când vede că sunt deja slab respinse - căci au fost îndrăgite - , năvălește cu putere prin întărâtarea patimilor. Dacă în prima perioadă sufletul sa înfrânat cum se cuvine, atunci și în a doua v-a rezista vitejește.

103. Vrăjmașul ne ademenește cu dulceața păcatului. Iar Domnul, prin abaterea de la păcat, celor ce se pocăiesc și se întorc din toată inima pe calea cea bună le dă să guste dulceața vieții împăcate cu El și cu propria conștiință. Această dulceață este mai curată, mai luminoasă și mai aducătoare de pace decât dulceața păcatului, care este întotdeauna tulbure și întunecată. De aceea, cel ce a gustat dulceața Domnului are în aceasta o armă puternică pentru a rezista atracției vrăjmașe a dulceții păcatului.

104. Când vei observa o pornire de a face ceva cât mai repede, să știi că este de la vrăjmașul, spre paguba sau batjocura ta, oricât de luminoasă ți s-ar părea.

105. Duhul lui Hristos stă în totala renunțare la sine și în disponibilitatea a fi gata oricând de jertfă întru slava lui Dumnezeu și fericirea aproapelui. El se reflectă în toată ființa omului. Diavolii, cum îl simt, fug cât mai departe.

106. Vrăjmașul vrea necontenit să murdărească inima omului cu necurățeniile sale și izbutește să arunce în ea o grămadă de gânduri, adesea și simțiri păcătoase. Aceasta se întâmplă când omul doarme, și atenția îi este absentă. Trezindu-se și băgând de seamă, c) trebuie să curățe totul imediat, ca să nu mai rămână nici o urmă. Cu ce ? Cu numele Domnului Iisus, *în mâinile Căruia este lopata.* Mânerul acestei lopeți este căința zdrobită și hotărârea de a nu mai permite pe viitor, din neatenție, să se strecoare în somn uneltirile vrăjmașului. Mâna care apucă lopata este credința plină de nădejde că Domnul nu ne v-a lăsa. Motorul trudei este râvna. Reazemul și temelia ei este neprecupețirea de sine. Du-te, întrarmează-te în inimă cu toate acestea și curăță totul acolo și nu lăsa lucrul din mână, până când nu v-a mai rămâne nici o fărâmă vrăjmașă.

107. Vrăjmașul îl ispitește pe om numai cât să îl pună față în față cu gândul cel rău, apoi îl lasă în pace, și omul continuă singur lucrarea, până o termină - așa că totul îl face numai omul, el este vinovat în toate; vrăjmașul a stat deoparte. Mare minune !

108. Când vrăjmașul vede că cineva a hotărât să se desprindă din robia lui și să pășească pe calea cea bună, el nu i se împotrivește de-a dreptul, ci se grăbește să îi șubrezească tăria hotărârii pe o calc lăturalnică: îi sugerează să sc apuce de vreuna dintre activitățile lui obișnuite, prezentându-i-o ca de maximă importanță și ocupându-i cu ca toată atenția. Când atenția i se adâncește în această preocupare, în toată desfășurarea ei, atunci el începe să-i aducă gânduri în favoarea a ceea ce, mai înainte, îl ținuse în robie. Și sc întâmplă că nu apucă să-și termine treaba, și hotărârea cea bună i se șubrezește și lucrurile reintră pe vechiul lor făgaș.

109. De obicei, fiecare om acționează de unul singur: ia o inițiativă, o chibzuiește și o duce la împlinire, cu ajutorul lui Dumnezeu. Dar, din când în când, fiecăruia i se întâmplă să devină mijlocul de manifestare al puterilor cerești, care î-și transmit prin el ceruta putere binefăcătoare, spre oamenii din jurul lui. Acest lucru este atestat și însoțit de o stare de însuflețire spre vorbă sau spre vreo activitate - când omul vorbește și lucrează nu în virtutea propriilor convingeri, ci sub presiunea unor sentimente și pasiuni nestăpânite. Poate să nici nu fie în stare să păstreze pentru el ceea ce i se insuflă cu această ocazie. în această situație, el este doar un instrument, așa cum jgheabul este un instrument de dirijare a apei. Dar poate și să și-l însușească. In acest caz se săvârșește prin el un bine îndoit.

110. Și în credință, și în viață trebuie să ne stabilim o sigură convingere: în credință, că Dumnezeu a coborât pe pământ și nea întocmit mântuire; în viață, că suntem cumpărați, și de aceea trebuie să muncim neobosiți, în nădejdea de a ajunge la odihnă încă de aici, nu numai acolo. Rădăcina vieții este râvna spre Dumnezeu și încrederea în pronierea, călăuzirea și atoatelucrarea Sa.

111. Fiecare om are două fețe: este și bun, și rău. La unul precumpănește binele, la altul, răul. Dar nici la primul rău nu tace, ci la orice început bun, îi amintește de el, în mod direct sau indirect; și nici la al doilea binele nu tace, ci mereu, la orice început rău, îi amintește de existența sa. Credem uneori că ceea ce nu este bun în noi este vreo persoană rea, cuibărită în ființa noastră - bună, prin creație - și care ne urmărește cu vigilență orice mișcare, îmboldindu-ne mereu cu propunerile ci.

112. Trezvia - neîncetata încordare a energiei lăuntrice, care strunește sufletul și trupul - este retezată de ademenirea de a ne

odihni, în tihnă, alături de ceva creat, cu îndulcirea de aceasta și cu satisfacție - departe de Dumnezeu și de cele dumnezeiești. Obiecte pentru aceasta sunt cu carul: tot ce există, în afară de Dumnezeu și de lucrurile dumnezeiești. Fii atent și, când observi așa ceva, respinge-l imediat !

113. Când ne începem rugăciunea, ceea ce este rău în noi ne propune întotdeauna vreo treabă în aparență importantă.
ca să ne facem griji cu ea. Dacă cel ce începe să se roage nu se păzește, v-a zbura cu gândul la lucrarea propusă, uitând de Dumnezeu și de rugăciune: v-a bate metanii ca o marionetă. Ca să evităm aceasta, trebuie, când ne așezăm la rugăciune, să respingem totul cu hotărâre puternică și să ne apropiem de rugăciune cu sufletul gol, pentru ca sufletul, tăcând rugăciunea, numai de ea să se îngrijească.

114. Nu putem trăi fără treburi și ocupații. Dumnezeu ne-a dat puterea de a lucra, care trebuie exersată. De aceea, fiecare î-și arc treburile și ocupațiile lui. Acestea cer atenție, dar, pe de altă parte, sporirea morală, care este cea mai importantă, cerc ca atenția să ne fie mereu îndreptată la Dumnezeu. Cum să le punem de acord ? Trebuie să îndeplinim toate treburile și ocupațiile ca și cum ar fi lucrări dumnezeiești, pe care ni lea dat Dumnezeu și să I le închinăm Lui. Când vom lucra astfel, nu ne vom depărta atenția de la Dumnezeu, pentru că vom fi însoțiți de grija ca ceea ce facem să-i fie plăcut Domnului.

115. Pentru ca treburile și ocupațiile să nu ne răpească toată atenția, trebuie să le facem fără pasiune, fără să ne atașăm de ele. Trebuie să ne câștigăm această deprindere, încordându-ne în permanență și spunându-ne că facem ceea ce facem nu pentru că la aceasta ne stă sufletul, ci din datorie. Iar ce anume se cuvine să facem și îndemnul către acea lucrare trebuie preluate din sfera

celor dumnezeiești. Atunci, îndeletnicirea cu diverse treburi v-a fi și conștiincioasă, și despătimită - despătimită nu în van, ci îndreptată, astfel, chiar spre Dumnezeu. Astfel, când vom trece la rugăciune, ne v-a fi lesne să nu Ic mai dăm nici o atenție. Ba chiar ele sc vor desprinde singure din atenția noastră, imediat ce le vom lăsa deoparte. Toate acestea nu trebuie să fie despărțite de deprinderea câștigată, ci să sc facă în prezența lui Dumnezeu și cu sentimente de evlavie.

116. Un înțelept a spus: *începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu*. Și un oarecare bătrân înduhovnicit a grăit: dobândește o evlavioasă cugetare de Dumnezeu și atunci toate ale tale vor fi în bună rânduială, și cele dinlăuntru, și cele din afară. Școlarii năzdrăvani obișnuiesc să facă gălăgie și tărăboi înaintea venirii învățătorului, dar imediat cum acesta se arată, se liniștesc cu toții și trec la locurile lor. La fel se întâmplă și înlăuntrul nostru, în urma evlavioasei cugetări.

117. Evlavioasa cugetare este dată și însămânțară în suflet de Dumnezeu, dar nu pe degeaba, ci celui ce o caută și se trudește pentru ea. cel mai bun mijloc de căutare este truda neprecupețită în rugăciune, și la biserică, și acasă. Trudește-te în aceasta fără să te menajezi, cu dorința de a te îndârji împotriva mulțumirii de sine. Ține-ți mintea neîncetat la Dumnezeu, sau umblă întotdeauna în prezența lui Dumnezeu. Toate aceste nevoințe sunt însă doar pregătitoare. Adevărata evlavioasă cugetare ți-o v-a însămânța în suflet sau ți-o v-a elibera din obezi harul lui Dumnezeu. Căci ea este firească duhului, dar a fost legată de stricăciunea cea de demult.

118. Când râvna este în putere, vrăjmașul stă liniștit la pândă, în organul trupesc al patimii, și pândește, așteptând momentul prielnic pentru atac. Imediat ce dinlăuntru este permisă

vreo ușurare și vreo dorință de înlesnire, el iese imediat și începe să arunce vreun gând sau să ațâțe vreo mișcare trupească. Dacă nu v-a fi respins cu tărie, ci, dimpotrivă, v-a primi un oarecare asentiment, atunci atacurile se vor înteți, grăbindu-se să aprindă patimile și să creeze o întâlnire fățișă, care v-a avea consecințe și mai grave, dacă nu v-a fi îndreptată. de aceea, iată cât este de important să lovim vrăjmașul drept în cap, adică la prima lui inițiativă de gând sau de mișcare ! Uneori, ca să nu ne sperie, vrăjmașul, după ce ne-a smuls una-două învoiri, ne lasă în pace, ca să îl facă nepăsător pe cel ce se luptă, și apoi, dintr-o dată, năvălește din nou, într-un asalt și mai puternic. cel ce se menține în stare de vigilență și este mereu gata să țină piept năvălirilor, acela nu se teme de aceasta.

119. Terminându-ți rugăciunea, să nu crezi că rămâi în voia ta, ci stai mereu ca la liturghie, ca mereu mintea să-ți fie trează și gândul neprihănit.

120. Să nu-L desparți cu gândul pe Domnul în Dumnezeu și om, ci contemplă1. nedespărțit, ca pe Dumnezeul întrupat, închină-te Lui ca lui Dumnezeu și nădăjduiește in El.

121. Odihnirea în altceva decât in Dumnezeu, sentimentul de a avea dreptul la înlesniri, liniștea trupului, relaxarea mădularelor sunt gânduri și fapte periculoase, însă a căror netrebnicie rareori este înțeleasă.

122. Trebuie să credem că Domnul este în noi, căci la botez ne îmbrăcăm în El, iar la împărtășanie îl primim. Dacă nu a-I destulă credință în aceasta, roagă-te: „Doamne, adaugă-mi credință", și-ți v-a adăuga. Și cu privire la celelalte elemente ale confesiunii noastre, față de care știi că nu a-I destulă credință, roagă-te la fel: „Adaugă-mi, Doamne, credință". Și să nu te oprești, până nu-ți v-a adăuga.

123. Contemplarea Preasfântului Dumnezeu - așa cum îl numește Sfântul Efrem Șirul - stă în gândul că El este desăvârșit pentru toate ființele, pentru îngeri și pentru sfinți. Aceasta este cea mai înaltă și cea mai curată contemplare a lui Dumnezeu. Ea ne conduce direct spre cugetarea de Dumnezeu fără nici o închipuire despre EI, spre credința că El este prezent în noi, ca și pretutindeni.

124. Mișcarea spre Dumnezeu începe prin lucrarea minții; din aceasta, dacă este lucrare adevărată, se nasc simțirile duhovnicești; de la ele se ajunge la contemplația duhovnicească. Acestea nu se produc după vreun sistem anume. Dumnezeu îl călăuzește pe cel ce I s-a predat, așa cum binevoiește. Tu fă-ți partea ta: împlinește-ți datoriile familiale, cetățenești, bisericești, fă fapte de binefacere, de nevoință și de rugăciune . - toate, ca și cum ar fi de Ia Dumnezeu și pentru Dumnezeu. Și Dumnezeu, pretudindeni fiind și pe toate împlinindu-le, te v-a călăuzi la El pe calea indicată.

125. Creștinii îi aduc lui Dumnezeu jertfa dumnezeiască, rânduită de Dumnezeu. Nimeni nu s-ar fi gândit la o asemenea jertfă și chiar dacă, printr-o minune, s-ar fi gândit, n-ar fi cutezat să o împlinească. Ci însuși Domnul a stabilit-o și nea dat lege: faceți aceasta, și chiar El lucrează în săvârșirea jertfei, prin persoane consfințite pentru aceasta. Cei de partea noastră ? Duhul sfărâmat, inima înfrântă și smerită, cu hotărârea neclintită de a nu-L supăra pe marele Binefăcător și de a face totul întru slava Sa.

126. Cum să atingem starea de a fi neîncetat în fața lui Dumnezeu ? începe prin a umbla în fața Lui cu simțăminte cuviincioase. De aici v-a veni frica de Dumnezeu, care te v-a conduce la țelul căutat. Aceasta este calea adevărată duhovnicească spre o stare duhovnicească. Iar calea mecanică,

cea a lui Grigorie Sinaitul, este doar un sprijin și, singură, nu te v-a conduce spre țel. Dar mijloacelor minții este obligatoriu să le adăugăm și pe cele ale faptei: să ne păstrăm conștiința curată, carnea să neo subțiem, să stăruim în rugăciune toate, într-un duh de frângere și de smerenie, cu curată evlavie.

127. Priveghează ! Vrăjmașul încearcă în fel și chip să nu te lase să ajungi la acest bine: toate frământările lui spre aceasta sunt îndreptate. Prima lui grijă este să-ți strecoare anumite preocupări și să te lege de ele. Și chiar de nu sunt ele rele în sine, rău este că, ocupându-ți mintea și simțirea cu ele, te îndepărtează de la ce este mai important, obligându-te sau să împingi acest lucru pe planul al doilea, sau să uiți complet de el pentru o vreme. Ambele sunt deosebit de primejdioase, mai ales ultimul. A doua grijă a lui este să te facă să-ți găsești liniștea trupului, să-ți îngădui înlesniri în hrană, în somn, în odihnă, să-ți permiți libertate de mișcare și libertate în impresiile asupra simțurilor. Toate acestea par mărunțișuri, dar sunt deosebit de păgubitoare. Fii cu ochii-n patru !

128. Sârguiește-te, cu toată strădania, să ajungi până la starea în care conlucrarea mântuirii tale să o pui, în mod conștient și nedespărțit, în legătură cu Dumnezeu, cel închinat în Treime, unind într-un singur act binevoirea Dumnezeului-Tată, stropirea cu sângele Dumnezeului-Fiu și sfințirea prin Dumnezeu-Sfântul Duh. Cu binevoirea Tatălui, harul Duhului împreună cu Domnul unesc într-una duhul, sufletul și trupul. Aceasta este mântuirea !

129. Omenirea este unită cu unicul Dumnezeu triipostasiat, prin a doua Persoană a Preasfintci Treimi. Căci Fiul lui Dumnezeu, întrupându-Se, nu a ieșit afară din unitatea triipostasică, ci a rămas în ea. El Sa întrupat, așa cum cântă Sfânta Biserică, *fără a lăsa șanurile Tatălui*. De vreme ce El, în Persoana

Sa, a primit omenirea, o dată cu aceasta omenirea sa unit și cu unitatea triipostasică, în sânul căreia Se află El.
Apoi, fiecare credincios, tâcându-se, prin Tainele creștine, una cu Domnul, la fel se unește și cu unitatea triipostasică.

130. Fie ca Domnul cel milostiv să ne dea să ajungem până la întrezărirea adâncimii temeliei patimilor Domnului Iisus Hristos. Acest lucru este dinainte stabilit din veci. Prin urmare, a intrat în planul de zidire și de proniere a lumii spre țelul ci final. Așa ceva nu poate fi înțeles cu mintea, dar, neîndoielnic, este așa.

131. Patimile Domnului formează o scară pe care Mântuitorul Sa coborât tot mai jos și mai jos, nu doar până la cea mai mare umilință și secătuire, ci chiar până la a striga către Dumnezeu-Tatăl: *De ce Mai părăsit ?!* Atât de adâncă ne este căderea ! O, de ne-ar da Domnul să conștientizăm și să simțim toată oroarea păcatului ! De ce jertfa a fost nevoie pentru aceasta ? ! Și milosârdul Dumnezeu triipostasiat nu S-a dat la o parte din fața ei. O, adâncime a iubirii de oameni!

132. Trebuie să ne rugăm ca Dumnezeu să ne dăruiască să-L contemplăm pe Mântuitorul ca pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, și în această înomcnire a Celui ce rămâne Dumnezeu să-L contemplăm în același timp ca fiind nedespărțit în Treimea cea de o ființă.

133. Taina Trupului și a Sângelui este cina iubirii pentru credincioși, dar, în primul rând, este o jertfa. în toată lumea, oamenii aduc jertfe lui Dumnezeu. Dar singura jertfa adevărată este a noastră, neprețuită: Trupul și Sângele Domnului Hristos. Ea se află neîntrerupt în Biserică, unind cerul cu pământul. Se cuvine ca creștinii să țină minte aceasta. Căci toți, pretutindeni, sunt credincioși: este o sigură Biserică. De aceea, ceea ce se face într-

o Biserică particulară nu este străin de celelalte Biserici particulare, prin urmare, nici de toți creștinii.

134. Jertfa cea fără de sânge se aduce de către Domnul Iisus Hristos, capul Bisericii, împreună cu toți creștinii, și viii, și morții. Acesta este sensul marii Liturghii, oriunde ar fi ea săvârșită. Jertfa cea fără de sânge are putere pentru că, prin Domnul, cel ce o săvârșește, ea se unește cu jertfa Sa de sânge de pe Cruce. Astfel, toate jertfele particulare, unindu-se cu unica jertfă de pe Cruce, o fac să se înalțe, protectoare, prin ele, să se înalțe de la toți și să-i acopere pe toți cu ocrotirea ei.

135. Domnul lisas Hristos, capul Bisericii, strânge rugăciunile tuturor și, prin Persoana Sa, ca ocrotitor, le prezintă pe toate în fața Dumnezeului triipostasiat, Care hotărăște în privința lor; iar ceea ce sa hotărât este săvârșit de unica lucrare triipostasică.

136. Dimineața, când te scoli, adu-ți aminte că reintri în corul făpturilor lui Dumnezeu, care-L slăvesc și se supun voii Lui , din natură, din cer, din cinurile îngerilor și ale sfinților și îngrijește-te să nu rămâi în urma lor nici în slavosloviri, nici în supunerea în fața voii lui Dumnezeu. Păstrează-ți aceasta în conștiință.

137. Tot ce este ceresc se scaldă într-o preamăreață lumină. Dumnezeirea triipostasiată, Cea în trei străluciri, este sfântă prin neapropierea luminii dumnezeiești, care poate fi contemplată numai cu mintea. Dar, cu toate că Dumnezeu-Cuvântul întrupat strălucește cu o lumină atât de strălucitoare, până la care abia de poate să ajungă lumina creară, totuși, această lumină este accesibilă și ochilor creați și se primește sau se cuprinde după măsura desăvârșirii ființei care îl contemplă, în jurul Său sunt cereștile Sale puteri fără de trup. împărăteasa, Născătoarea de

Dumnezeu este mai aproape. Apoi sunt apostolii și proorocii, care au fost luminați de Dumnezeu încă de pe pământ. După ei urmează al doilea rang de primitori a-I revelației divine a voii lui Dumnezeu. Apoi urmează roți sfinții, pe treptele lor: sfințitorii (arhiereii), mucenicii, cuvioșii, drepții din toate semințiile. Toți sunt învăluiți în lumina care izvorăște de la fața Domnului, care este mai presus de orice cuvinte. Sub ei se aflä cei se sau pocăit, dar n-au apucat să se curățească și care sunt pe calc de a se curați prin lucrarea harului primit prin pocăință și prin lucrarea rugăciunilor Bisericii pământești și cerești și a sfinților desăvârșiți, proslăviți în cer. Aici, lumina variază, pe măsură curățirii, începând de la slabe licăriri, până la învecinarea cu lumina deplină a sfinților.

138. Roagă-te așa: „Doamne, Dumnezeule, Tată Atotțiitorule, îmbrățișează-mă și pe mine cu părinteasca și nesfârșita Ta bunătate. Doamne, Dumnezeule, Fiule Răscumpărător, stropește-mă și pe mine cu Sângele Tău dumnezeiesc. Doamne, Dumnezeule, Duhulc Sfinte, de viață dătătorule, înviază cu harul Tău dumnezeiesc și sufletul meu cel omorât de păcate. Preasfântă Treime, Cea deoființă și nedespărțită. Dumnezeule unic, cel ce pretutindenea ești și pe toate le vezi și le contempli, îndreaptă-Ți ochiul Tău cel milosârd spre mine, cel plin de păcate și, cel ce a-I în mână viețile tuturor, întocmește-mi mântuire, pentru numele Tău“.

139. Când inima v-a simți îmbrățișările lui Dumnezeu, atunci dulceața izvorâtă din ele îl face pe om să uite tot ce există. Dacă v-a știi sa o păstreze, atunci, din acel moment, viața lui v-a decurge astfel încât singurul său lucru de trebuință v-a fi să stea cu mintea în inimă în fața lui Dumnezeu, iar toate celelalte vor fi secundare.

140. Credinciosul care râvnește să-și afle mântuirea a pășit pe primul drum spre mântuire, dar nu se află încă în casa izbăviților. Trebuie să meargă, să se trudească, să lupte, temându-se ca nu cumva să nu ajungă.

141. Rugăciunea a fost poruncită de Dumnezeu, pentru ca, în fața dreptății Sale, bunătatea Lui să aibă îndreptățirea de a milui. Căci este nedrept a trece cu vederea rugăciunea celor care cer.

142. Nu trebuie să stăm nici o clipă fără treabă. Dar există treburi văzute, pe care le face trupul, și treburi ale minții, nevăzute. Acestea sunt adevăratele treburi. Prima dintre ele este necontenita aducere aminte de Dumnezeu, cu rugăciune a minții și a inimii. Pe aceasta n-o vede nimerii, dar cei ce o fac se află într-o lucrare permanentă și încordată. Acesta este singurul lucru de trebuință. De vreme ce îl ai, nu te mai îngriji de celelalte.

143. Dumnezeu a creat făpturile pentru fericire și Se mângâie cu ele. De unde, atunci, supărările ? Supărările, suferințele, necazurile sunt calea spre fericire. Dumnezeu Se mângâie și cu necazurile, pentru că ele conduc direct la fericire. Fericirea se obține prin suferințe și necazuri aceasta este legea. Și Dumnezeu binevoiește ca noi să suferim. Și îi ajută pe cei în suferință nu să se izbăvească, ci să reziste. Izbăvirea din suferință este o excepție de la regula generală.

144. Mulțumește-I lui Dumnezeu în primul rând pentru că, în nesfârșita Sa măreție, îți îngăduie ție, care ești nimic, să-ți deschizi gura și să vorbești cu El în rugăciune. Căci această ațintire și chemare rugătoare spre Dumnezeu este condiția primirii îndurărilor Lui, cu toate că Dumnezeu știe și fără aceasta ce îi trebuie fiecăruia. Rugăciunea este deschiderea buzelor pentru primirea bunătăților Domnului, dar a acelor bunătăți pe care El binevoiește să le dăruiască, iar nu a celor pe care le vrei tu. Din

acest motiv, nu tot ce cerem se împlinește. Să nu ceri: „Dă-mi acum“, ci spune: „Fie voia Ta. Dacă mă vei ajuta, slavă Țic, dacă nu slavă Ție“. Dăruiește-I numai răbdare. Rugăciunea să-ți fie ca întinderea mâinilor spre primirea darului, a acelui dar pe care Domnul v-a binevoi atunci când v-a binevoi să ți1 dea.

145. Nu pierde din minte că sfârșitul este aproape, uite1 cum vine și iată Judecata ! Așteaptă în fiecare clipă să auzi strigarea: „Cutare, ieși în față !“, ca la examen. Și, astfel, adu-ți aminte cum te vei înfățișa și cu ce te vei îndreptăți. Cum nu a-I cu ce, cheamă și roagă-te: „Doamne, miluiește 1 Doamne, milostiv fii mie, păcătosul 1 Pentru numele Fiului Tău, cel ce Sa răstignit pentru noi, iartă-mi tot și acoperă-mi toate păcatele

146. Umblă în prezența lui Dumnezeu, dar fără să-ți micșorezi cu nimic sentimentul măreției Sale. Să-i, vezi pe Dumnezeu cu mintea ca nesfârșit de marc, ca cel ce pătrunde în inima ta și vede toate cele ascunse în ca.

147. Biserica este trupul viu, aflat în legătură vie cu capul ci Hristos, Mântuitorul. Fiecare credincios este dator să se înalțe la sentimentul legăturii vii cu toți credincioșii și cu Capul (credincioșilor adevărați li se întâmplă, într-adevăr, așa) și, cu acest sentiment, să se înalțe în rugăciune spre Domnul iar prin El și spre Preasfânta Treime. Lămurirea acestora o vei găsi în fiecare mădular al corpului tău. Dacă i s-ar da conștiință, ar înțelege imediat că este legat de toate celelalte mădulare, începând cu cele mai apropiate de cap, iar prin cap, și cu restul.

148. Cel ce și-a pus nădejdea în Domnul trebuie să se simtă la fel ca cel ce se află într-o cetate de nebiruit: în siguranță față de orice dușmani, sau așa cum se simte cel ce a fost primit sub acoperișul unu-i preaputernic împărat, care îl ocrotește.

149. Nu-ți pierde din minte nădejdile și făgăduințele creștinilor - și cele pentru viața aceasta, și cele lăsate pentru viața viitoare. Ele te vor reînsufleți pe toate căile și îți vor susține energia forțelor morale. Trudește-te în felul stabilit, ostenește-te neobosit în rugăciuni, în posturi, în fapte bune, atât cât te țin puterile. Dacă vei face așa, grabnic v-a veni pacea conștiinței; apoi v-a începe liniștirea inimii, ca semn că patimile au început să se domolească, căci de la ele vin toate frământările inimii. Când inima se v-a liniști de tot, înseamnă că patimile au încetat. Atunci așteaptă să te viziteze Dumnezeu: harul v-a străluci și vei simți lămurit prezența în tine a Dumnezeului Triipostasiat, după făgăduința Mântuitorului Hristos. Acesta este pridvorul raiului. Iată făgăduințele pentru viața aceasta. Ele se împlinesc cu siguranță în toți râvnitorii neprecupețiți ai mântuirii. Ce v-a fi în cealaltă lume, nici nu putem să ne închipuim. Deci, imediat ce-ți v-a veni vreo chemare spre înlesnire sau lenevire, adu-ți aminte mai repede de aceste făgăduințe și vei birui lenevirea. In acest caz v-a trebui să te gândești că, cu cât mai îndârjit și mai grabnic vei face aceasta, cu atât mai repede vei primi ceea ce cauți. Iar dacă te vei lenevi, atunci se poate întâmpla să nu mai primești nimic. Căci răgazul pe care ți lai permis după osteneli ți se v-a considera ca recompensă pentru ele, și nu mai a-I de ce să primești altceva.

150. în urma primirii Sfintelor Taine apare întotdeauna harul care coboară peste noi, dar nu întotdeauna se înrădăcinează. cel ce sa pregătit cum se cuvine, în acela se înrădăcinează, iar cine nu sa pregătit, în acela nu se înrădăcinează, cu toate că pătrunde în el. Se întâmplă la fel ca atunci când se aprinde focul într-un cuptor. Au fost așezate lemnele, sau adăugat și așchiile. Dar până ce focul nu aprinde lemnele, și lemnele, și așchiile stau unele lângă altele; când se aprind, atunci focul din așchii trece la lemne

și începe să le cuprindă lemn după lemn, până ce le cuprinde pe toate. Noi suntem lemne umede. După cum așchiile nu vor aprinde lemnele umede, până când nu vor usca mai întâi locul pentru foc, la fel harul pe care îl primim fiind umezi de patimi și de păcate
usucă mai întâi o oarecare parte din ființa noastră (dacă aceasta nu sa făcut înainte), ca să poată intra, și intră când nea uscat. Intrat înăuntru, continuă să usuce de umezeala patimilor parte după parte a ființei noastre și v-a continua să pătrundă până v-a spăla și cuprinde torul. Prima pătrundere a harului este atestată de un anumit foc în inimă. E începutul curățirii harice și al transformării întregului nostru sine. Atunci harul ne cheamă la trude mai mari și, printre ele, î-și săvârșește lucrarea. Sfârșitul acestei lucrări este arătarea darurilor harului; dar nici acesta nu este sfârșitul urcușului pe treptele desăvârșirii. Căci și Apostolul Pavel spunea: *alerg.* Alții consideră că această primă lucrare a harului este și ultima, și se opresc. De aceea, lucrarea harului se vlăguiește și se stinge în ei, iar ei ajung să trăiască numai cu amintirea lui, crezând însă că el continuă să se afle în ei.

151. Dumnezeu vrea să îl sâcâim cu rugăciunile noastre, nu pentru El căci El știe totul ci pentru noi, ca să fim mereu gata să primim milostivirea Sa, oricând ar binevoi El să neo dea. Rugăciunea este întinderea mâinilor spre Dumnezeu, pentru primirea îndurării Sale. cel ce se roagă neîncetat, acela are mereu mâinile întinse; și oricând ar binevoi Domnul să-l miluiască, el este întotdeauna gata să-i primească miluirea. Închipuiește-ți un binefăcător care împarte milostenii, dar nu la ore stabilite, și obișnuiește să le pună direct în mâinile întinse și să-i treacă cu vederea pe cei care, căscând gura prin alte părți, nu le întind. în acest fel, dintre cei veniți, cei care au mâinile întinse primesc

întotdeauna, iar cei ce nu le întind nu primesc. Mai târziu, degeaba mai ceri. La fel. Dumnezeu, când î-și v-a împărți îndurările, nu v-a sta la povești, ci v-a spune numai: „Să aveți mereu mâinile întinse spre Mine în rugăciune, pentru ca, oricând voi binevoi să împart milostenii, voi să fiți gata să le primiți". Astfel, cel ce se roagă neîncetat nu v-a pierde niciodată miluirea, iar cel ce nu se roagă mereu, acela să nu se mire că o v-a pierde.

152. Indiciul sesizabil al căderii noastre este dificultatea sufletului de a urca spre înălțime — la Dumnezeu și la cele cerești. de câtă atenție și încordare a forțelor este nevoie pentru aceasta ?! $i, cu toate acestea, sufletul plutește pe jos, ca un abur care se plimbă deasupra pământului și nu urcă cu ușurință spre înalt.

153. Crezând în puterea preasfintelor Taine, că ele sunt cu adevărat Trupul și Sângele Domnului, nu se poate să nu credem că și îngerii se află de față de fiecare dată când se săvârșește această Taină.

154. Ca în pilda cu cvasul turnat în faină, care lucrează necontenit, producându-i fermentarea, până când face să fermenteze complet întreaga masă, la fel, puterile restauratoare așezate prin iconomia divină întrupată nu numai în omenire, ci în întreaga creatură lucrează și î-și săvârșesc lucrarea. Ce și cum se lucrează în aspectele generale ale vieții, nu putem vedea, dar ce se face în Biserică și, mai ales, în fiecare credincios, aceasta se vede. Mântuitorul Hristos, harul Sfântului Duh, îngerii păzitori, sfinții lui Dumnezeu și toată alcătuirea Sfintei Biserici restaurează sufletele și Ic pun în bună rânduială și astfel plinesc împărăția lui Dumnezeu. Totul v-a continua să meargă așa până sc vor împlini toate cele stabilite din veac. Slavă nemăsuratei iubiri de oameni, care nea adus și pe noi în această mișcare a chivernisirii salvatoare

a tuturor, făgăduindu-ne să ne aducă și în împărăția Sa desăvârșită, dacă ne vom arăta vrednici de aceasta.

155. Uneori se întâmplă ca sufletul să fie foarte indignat de mișcările vreunei patimi; atunci el î-și pierde pacea pentru multă vreme, devine nestatornic, șovăitor și sterp în rugăciune. Domnul îl lasă și sufletul se clatină. Pocăința și încordarea ne pregătesc să fim atenți, iar sfânta împărtășanie reface în întregime cuviincioasa alcătuire a sufletului.

156. Dumnezeu, zidind lumea, lea dat tuturor un curs potrivit cu țelul lumii, pe care numai El îl cunoaște. Puterile care țin lumea, după legile puse în ele, lucrează singure necontenit, întreținute - numai în ființarea lor - de mâna atotțiitoare a lui Dumnezeu. Dar Dumnezeu, Care este pretutindeni și pe toate le chivernisește, intră deseori în cursul evenimentelor care sc desfășoară astfel, printr-o lucrare deosebită, nu din pricina greșitei direcții de acțiune a forțelor fizice lucrătoare, ci datorită planurilor Sale speciale, a căror îndeplinire nu ar putea fi încredințată forțelor fizice nici parțial, nici în acțiunea lor conjugată. Acest lucru se vede că este cu deosebire necesar, datorită libertății creaturilor raționale, în virtutea căreia acestea se pot îndepărta de la direcția pe care lea imprimat-o voia lui Dumnezeu în planul general al existenței. Deoarece această îndepărtare compromite curgerea generală spre țel, conform planului de ființare a lumii, este obligatoriu ca ele [creaturile raționale) să fie întoarse spre direcția cuvenită, pentru atingerea țelului general. Asta se săvârșește prin excepționalele intervenții nemijlocite ale lui Dumnezeu, pe lângă puterile firești. Intervenția centrală de această natură este iconomia divină întrupară, în jurul căreia se învârt și toate celelalte.

157. Există o viață a minții și o credință a minții, bazată pe principii ale minții; există și o rugăciune a minții, care se mișcă în reprezentări mentale; există și o activitate a minții, bazată pe concepte ale minții. Și aceasta este viață, dar nu este viața adevărată. Inima lipsește de aici, i se dă posibilitatea să se regleze în felul ei, indiferent de ceea ce gândim. Se mișcă și ea, sub impresiile reprezentărilor mentale, dar superficial, la fel cum se învolbură o pânză de apă în urma unei brize ușoare. Având în vedere că o mișcare de această natură nu pătrunde în profunzimea inimii, rezultă că formarea și zidirea ei î-și urmează cursul, care poate că nu răspunde deloc teoriilor minții.

158. Darurile harului lui Dumnezeu sunt diferite, și darurile diferite pot fi de ranguri diferite. La fel este și în ordinea naturală a lucrurilor: unul este mai priceput la pictură, altul ia muzică, altul la sculptură, altul la altceva; dar, în fiecare dintre aceste domenii, aptitudinile se descoperă fiind de niveluri diferite. De pildă, câți vedem talentați la pictură ? Dar unul doar se ține de treabă, altul este foarte bun, al treilea este desăvârșit. Și toți aceștia, neexcluzându-i nici pe ultimii, nu sunt decât imitatori. Deasupra lor se află cei originali. La fel este și în viața duhovnicească. Rugăciunea, de pildă, este un dar, însă cei ce se roagă se află pe trepte diferite ale rugăciunii. La fel se întâmplă și în problema credinței, și în nevoințele faptelor bune, și în cele ascetice, și în toate. Trebuie să presupunem că aceasta depinde de omul însuși. Căci Dumnezeu este generos și este gata să-i dăruiască pe toți, fără deosebire, fiecare cât poate cuprinde sau cât poate să-și facă de marc puterea de cuprindere. Aici sunt însă tainele pronierii lui Dumnezeu pentru toți și pentru fiecare în parte. Căci toate sunt de la Dumnezeu, și cele naturale, nu numai cele harice.

159. *Tatăl Meu până acum lucrează, și Eu lucrez,* a spus Domnul. Desigur, și Duhul Sfânt lucrează, nedespărțit de Ei. Ce lucrează ? Conduc lumea spre menirea ei finală, care este știută numai de Dumnezeul Triipostasiat. Cum ? Pe calea lucrărilor stabilite pentru fiecare creatură. Creaturile sunt chemate la viață, pentru ca fiecare, în locul în care se află și la vremea ci să-și facă lucrarea particulară. Prin împlinirea de către fiecare creatură a lucrării încredințate, lumea se mișcă spre menirea ci. Este ca într-o orchestră de instrumente de suflat. Creaturile raționale trebuie să înțeleagă acest lucru și să lucreze, fiecare ce i se potrivește, în locul în care se află.

160. Putem considera că țelul final al mișcării lumii constă în înduhovnicirea ei în creaturile raționale, prin ordinea morală, iar în celelalte creaturi, printr-o altă ordine.

Temei pentru a judeca așa ne dă Sfântul Apostol Pavel când spune că, în veacul viitor, corpul nostru v-a fi nu doar nestricăcios, ci oarecum sufletesc și chiar duhovnicesc. Cum nici arunci nu v-a fi despărțit de întregul concert al Creațiunii, ci v-a fi în legătură reală cu toate lucrurile, trebuie așadar să conchidem că totul v-a fi asemenea lui, adică nu numai neputrezitor, ci și înduhovnicit. Vedem această înduhovnicire săvârșindu-se în ființele raționale, în puterea iconomiei divine întrupate. Dar trebuie să presupunem că, în virtutea aceleiași iconomii, ea se săvârșește de asemeni în lumea materială, dar în chip nevăzut - trebuie să presupunem aceasta în virtutea nemărginitei măreții a iconomiei divine întrupate. La sfârșitul lumii însă, această lucrare nevăzută v-a deveni vizibilă și totul v-a fi înduhovnicit. Oare nu aceasta înseamnă: v-a *fi cer nou și pământ nou ?* înfățișarea lor de acum v-a îmbătrâni și v-a dispărea.

161. Deoarece prima hotărâre a lui Dumnezeu cu referire la om este ca cl să se afle în unire vie cu El, iar această unire se arată când cineva trăiește cu mintea și cu inima în Dumnezeu, rezultă că, imediat cum cineva năzuiește spre o asemenea

viață ți cu cât sc face mai mult părtaș al ei într-o anumită măsură, unul ca acesta, trebuie să spunem, împlinește scopul vieții, pentru care a fost adus la existență. Să înțeleagă aceasta cei ce sc trudesc într-o viață de acest fel și să nu sc rușineze că n-ar face cine știe ce lucruri exterioare deosebit de importante. Acest singur lucru le cuprinde pe toate celelalte.

162. Dumnezeul Triipostasiat conduce lumea spre menirea finală. Deoarece condiția obligatorie a sfârșitului existenței lumii este mântuirea oamenilor, înseamnă că întreaga grijă a lui Dumnezeu este ațintită acum spre aceasta. Acestea sunt grijile Sale: să-i întoarcă pe păcătoși, iar pe cei întorși să-i curățe și să-i înduhovnicească. Acesta este rostul întregii iconomii divine întrupate, aceasta este menirea îngerilor și a sfinților. Toate puterile sunt îndreptate spre aceasta, toate lucrează necontenit în acest fel, după îndrumarea lui Dumnezeu. Și, totuși, nu toți se mântuiesc. întrucât Dumnezeu nu obligă pe nimeni. Care este procentul celor care voiesc ? Fiecare poate judeca după procente: câți sunt desăvârșiți din fiecare fel.

VIAȚA LĂUNTRICĂ

(din cuvintele către turmele din Tambov și Vladimir, rostite intre anii 18591866)

I

Vrednicia cea bună trebuie să fie menținută nu doar pe dinafară, ci și in inimă. Acesta este lucrul cel mai important.

Anul trecut, din această duminică începusem să vă explic în ce constă calea ce duce la mântuire și, după câteva discuții, dacă vă mai amintiți, am ajuns împreună la următoarea concluzie: aflã și păstrează în inimă tot ce ne învață Sfânta Biserică și, primind puteri dumnezeiești prin Sfintele Taine și în câlzindu-le prin toate celelalte ierurgii și rugăciuni ale Bisericii, mergi neclintit pe calea poruncilor date nouă de Domnul Iisus Hristos, sub îndrumarea păstorilor legiuiți, și negreșit vei ajunge în împărăția cerurilor și te vei mântui. înadins v-am repetat arunci de câteva ori această regulă, după cum o repet și acum, pentru ca să v-o întipăriți în minte mai ușor. Dar, cu toate acestea, numi propusesem să vă spun ceva nou, ci voiam doar să vă bucur, facându-vă să înțelegeți că toate cele prin care căutăm să-I fim pe plac Domnului și să ne izbăvim sufletul reprezintă, într-adevăr, calea cea dată nouă de Dumnezeu, singura cale de mântuire, și, bucurându-vă astfel, să aprind în voi râvna cea vie, ca să mergeți tocmai pe această cale, iar nu pe o alta - fără șovăiri, fără rămâneri în urmă și fără rătăciri.

Ce ne mai rămâne de făcut? Ne rămâne să mergem. Să mergem deci pentru ca nu cumva să ne ajungă și pe noi ocara Mântuitorului, cea față de iudei, când aceștia nu voiau să asculte de îndrumările lui loan Botezătorul: *„Acela era făclia care arde*

și luminează spunea Mântuitorul - *și voi ați voit să vă veseliți o clipă în lumina lui*“ (In. 5, 35). Căci Ioan Botezătorul le arăta calea vieții în Domnul Hristos, iar ei nu iau urmat îndrumarea. Ceea ce sa întâmplat atunci se poate întâmpla și azi, și în orice vreme. Putem sta în fața drumului mântuirii, îndoindu-ne dacă, într-adevăr, acesta este singurul drum și dacă nu cumva există vreun altul mai comod sau mai lesnicios. Putem, de asemeni, să credem în adevărul și în necesitatea acestui drum și totuși, în același timp, să dormim nepăsători în fața lui, sau să amânăm hotărârea de la o zi la alta. Putem să stăm și să ne minunăm de fiecare călător de pe drum, fără să ne urnim, totuși, din loc sau să facem câțiva pași și să ne retragem, și iar să facem câțiva pași și iar să ne retragem. Ce păcat ar fi ca, în ziua hotărâtoare a sorții obștești, cu toate că știusem foarte bine cum putem primi veșnica izbăvire, să ne trezim, totuși, lipsiți de ea !

Nu cred ca cineva dintre noi să aparțină vreuneia dintre / aceste categorii. Să vă ferească Dumnezeu !... Dar iată în ce stare ne mai putem afla: să credem că mergem, dar, de fapt, să stăm pe loc; sau să ne mișcăm fără să înaintăm, asemeni unu-i catâr care învârte o roată de moară. La aceste situații vă rog să luați aminte.

Și aici pot exista mai multe cazuri. Vi-1 voi înfățișa pe cel principal. Se întâmplă când cineva se oprește la suprafață, fără să ia aminte la starea lăuntrică a inimii, pe când intrarea în împărăție nu se face altminteri, decât în inimă și prin inimă. Ea se aseamănă cu înălțarea în văzduh a unu-i aerostat. Balonul este umplut cu un aer foarte ușor, și se ridică singur spre cer. La fel se întâmplă în lucrarea mântuirii. De v-a primi cineva în inimă stihiile dumnezeiești, se v-a înălța spiritual la cer, în desăvârșirile duhovnicești. Și cu cât le primește mai mult, cu atât se înalță mai sus, mergând pe calea cea dreaptă spre împărăția cerească.

Așadar, totul stă în inimă; iar altul, neavând nimic în inimă și făcând numai lucruri de suprafață, pe care le consideră indispensabile pe drumul spre Împărăție - pe care i se pare că merge - de fapt, nu merge deloc.
Așadar, râvnind la mântuire, trebuie să ne îndreptăm toată atenția spre starea inimii sau spre întipărirea în ea a stărilor și a simțămintelor autentic creștine, călăuzindu-ne cu sârg cu ajutorul întregii rânduieli văzute, care intră obligatoriu în alcătuirea căii mântuitoare. Nu trebuie să ne mulțumim, de pildă, cu simpla cunoaștere a Simbolului de credință și chiar a întregului catehism, ci trebuie să primim în inimă și să iubim din tot sufletul fiecare adevăr spus acolo; nu trebuie să ne mulțumim cu simpla participare, de suprafață, la rugăciunile Bisericii, ci trebuie să ne înălțăm la Dumnezeu și cu mintea în inimă; nu trebuie să ne oprim numai la faptele bune ale trupului, ci trebuie să cultivăm sentimentele și stările nobile, și așa mai departe. Căci ceea ce nu există în inimă, aceea nu există deloc.

Dacă nu există credință în inimă, atunci nu există credință deloc, chiar de s-ar declara cineva ortodox. Dacă nu există suspinuri în inimă, atunci nu există deloc, chiar de ar agita cineva acrul ori s-ar bate cu pumnii în piept. Dacă frică de Dumnezeu nu este în inimă, atunci nu este deloc, chiar de ar părea cineva plin de blagocestie. De nu este curățenie și lepădare de sine în inimă, nici acestea nu există deloc, chiar de ar fi cineva curat cu trupul și nu ar avea nimic din bunătățile lumii. Dacă omul nu este cu inima în biserică, atunci nu este deloc în biserică, chiar de ar fi și cu trupul. Totul trebuie făcut, așadar, cu inima. Cu inima să iubim, cu inima să ne smerim, cu inima să ne apropiem de Dumnezeu, cu inima să iertăm, cu inima să ne frângem, cu inima să ne rugăm, cu inima să binecuvântăm și așa mai departe. Căci, așa cum este omul cu

inima, așa îl vede și Dumnezeu de la înălțimea tronului Său și potrivit cu aceasta îl primește la El. Cain și Abel au adus jertfe împreună, însă Dumnezeu a căutat *spre Abel și spre darurile lui, iar spre Cam și spre darurile lut na căutat* (Fac. 4, 45). Vameșul și fariseul se rugau împreună în biserică, însă Vameșul a fost primit, iar fariseul a fost dat la o parte. De unde aceste diferențieri ? Din starea inimii. De aceea, Dumnezeu ne cerc, prin cuvintele înțeleptului*: „Dă-mi, fiule, Mie inima ta"* (Pild. 23, 26). Iar proorocul David ne pune pe buze următoarea rugăciune: *„Inimă curată zidește intru mine. Dumnezeule, și duh drept înnoiește intru cele dinlăuntru ale mele"* (Ps. 50, 11).

Care trebuie să fie starea inimii proprie unu-i creștin care merge nerătăcit pe calea mântuirii ? Acest lucru vi1 voi explica din când în când, câte puțin, măcar în punctele esențiale. Amin.

13 noiembrie 1860,
în a 25a săptămână după Cincizecime

II
Cum este cineva in inima sa, așa il are Dumnezeu și așa Se poartă cu el

În discuția precedentă am ajuns la concluzia că lucrul cel mai important al vieții noastre este starea inimii și că, așa cum este cineva în inima sa, așa îl arc și Dumnezeu, indiferent de orice deosebiri și întâietăți vizibile. Vreau și astăzi să vă opresc atenția asupra aceluiași gând, ca să vă învăț să vă prețuiți cum se cuvine mișcările lăuntrice și să vă pregătesc să vă vegheați inima cu mai multă atenție, să vegheați la tot ce intră și ce iese din ca.

Pentru aceasta, nu voi trece la considerații prea largi. Vă voi prezenta doar câteva cazuri și câteva exemple din cuvântul lui Dumnezeu și din viețile sfinților, pentru întărirea acestui adevăr.

De pildă, în Evanghelia de astăzi este prezentat un bogat, îndestulat ca de obicei, care î-și pusese în gând să-și refacă jitnițele, pentru a cuprinde tot belșugul recoltei. Nu-i nimic rău în aceasta. Nici Dumnezeu nu-l mustră pentru aceasta. Dar, în timp ce se gândise așa, iată ce gând îi ieși din inimă: „De acum n-am decât să mănânc, să beau și să mă veselesc; n-am de ce să-mi mai fac griji și pentru ce să mă tem“. Nu pare vorbă mare. Dar ce înseamnă, de fapt ? înseamnă că se întorsese cu inima de la Dumnezeu și că se alipise în întregime de bogăție, punându-și nădejdea numai în ca și așteptând ca aceasta să-i fie paznic de nădejde și să1 apere întotdeauna făcându-o, astfel, dumnezeul său. Nimeni din afară nu văzu în el acest gând. Dar îl văzu Dumnezeu din Cerul Său cel sfânt și, în aceeași clipă, îi dădu răspunsul cuvenit: *„In această noapte vor cere de la tine sufletul tău“* (Lc. 12, 20). Și se culcă bogatul, fără să prevadă vreo primejdie, iar dimineața a fost găsit mort. Iată judecata lui Dumnezeu, nu după cele din afară, ci după inimă ! Fraților ! Câte cazuri de moarte năprasnică nu se cunosc ! ? Dar cine știe de nu sunt acestea răspunsul dreptății divine față de o stare a inimii neplăcută lui Dumnezeu, care1 face pe om nevrednic de a trăi într-o lume condusă de Dumnezeu - stare pe care poate că cei ce muriseră credeau că Dumnezeu nu o cunoaște, cum n-o cunoștea nimeni dintre oameni!

Vă mai prezint un caz de judecată a lui Dumnezeu.

Știți că poporul israelit fusese alesul lui Dumnezeu. Câtă milostivire nu ia arătat și de câte ori nu la izbăvit Dumnezeu în chip minunat!... Israel, din partea sa, îi slujea lui Dumnezeu după

Legea dată de însuși Domnul și se lăuda față de toate popoarele cu numele Domnului Savaot, Căruia îi slujea. Să intrăm acum, cu mintea, în templul lor și să vedem ce se întâmpla acolo... Se aduc jertfe de berbeci și de viței, se tămâiază, se cântă psalmi; aceasta, de lună nouă, în fiecare sâmbătă și de sărbători. Totul după Legea lui Dumnezeu. Privind la acestea, am spune: „Ce popor evlavios ! Cu câtă plăcere privește Dumnezeu la aceste fapte de credință și de devotament !“. Dar iată că apare proorocul Isaia; ascultați cum vorbește despre ei, în numele lui Dumnezeu: „Sodomiților și gomoriților !... ne-am viclean... limbă păcătoasă !... Ce-Mi sunt Mie jertfele voastre, tămâierile voastre - sunt urâciune pentru Mine... Sufletul Meu urăște sărbătorile voastre... Și nu mai veniți aici să vă arătați în fața ochilor Mei...“ Auzind acestea, vă întrebați cu mirare: „De ce, Doamne, această mânie Iată răspunsul: pentru că inima le era plină de prefăcătorie, viclenie, hoție, cruzime față de văduve și orfani, nedreptate, senzualitate și desfrânare. Iată ce era în inimile lor !... Dar, vâzuți din afară, păreau, cu toții, vrednici.

Și mai izbitor este prezentat același lucru de proorocul Iezechiel. „Ședeam în casa mea - povestește - și m-a luat Duhul și m-a dus, în vedenii dumnezeiești, la Ierusalim, la intrarea porții în templu... Atei am văzut o spărtură in perete. Atunci apăru un bărbat, care îmi spuse: «Sapă 1» și am săpat. Acela îmi spuse iar: «Intră și vezi nelegiuirile pe care le fac cei de aici !». Am intrat și am văzut: pe pereți erau zugrăvite tot felul de chipuri de târâtoare și de vite și deșertăciuni dezgustătoare, tar bărbații israeliteni le tămâiau, fiecare ținând o cădelniță în mână " (lez. 8). Ce să fie ? A fost aievea ? Nu. Vedenia arăta ce gândea fiecare în culcușul său de taină, spunând: „Nu ne vede Dumnezeu". Animalele întruchipau patimile care le umpleau inimile, iar tămâierea,

supunerea față de patimi. Așa era inima israclitcnilor !... Dar cineo vedea ?... Nimeni, din afară... O vedea Dumnezeu care, prin proorocul, și-a rostit judecata asupra lor, după inima lor. Pentru că - spune - sau dedat la necurățenii, zicând: „Nu ne vede Dumnezeu". „Dar iată că Eu sunt... *și ochiul Meu Nu-i v-a cruța și Eu nu Mă voi indura"* (lez. 9, 910). Și așa a fost. Dar, judecați după purtările din afară, puteau părea oameni cinstiți.

Amintiți-vă de viața lui Andrei cel nebun întru Hristos, cum i se arătase starea lăuntrică a unu-i om. Toți îl cinsteau pentru hărnicie, politețe și înfrânate. Dar Sfântul Andrei, apropiindusc de el, văzu șarpele iubirii de arginți care i se încolăcise în jurul gâtului. Una era pe dinafară, iar alta, pe dinăuntru.

Altă dată, venea cineva un bărbat sau o femeie, nu mai țin minte. înfățișarea nu arăta nimic rău, dar ochii duhovnicești a-I Sfântului Andrei se deschiseră și el văzu un înger care se ținea de nas. întrcbându1 ce înseamnă aceasta, îngerul îi răspunse: „E de la mirosul nesuferit al patimii desfrâului, de care este stăpânită această persoană". Iar din afară nu se vedea nimic de felul acesta.

În viața lui Eftimie cel Mare se povestește că era în țara lui un bătrân îmbunătățit, cinstit de toată lumea și de ale cărui sfaturi și povețe mulți se folosiseră. Toți îl considerau sfânt și om al lui Dumnezeu. Dar când ajunse pe patul morții, veni la el alt stareț și văzu cum dracii îi înconjuraseră triumfători patul, așteptând să-și dea sufletul... Vedeți, ce credea lumea și cum era de fapt !

Se mai povestea că în pustia Egiptului era un avva care, atunci când cineva îi trimitea un cadou, vedea imediat cu duhul ce avea pe suflet trimițătorul și le spunea mereu ucenicilor: „Aici sunt sânge sau lacrimi, aceasta miroase a iubire de arginți, astalaltă a necurățenie trupească sau a mândrie și slavă deșartă".

Au mai existat și multe alte cazuri care să arate că toată puterea stă în starea inimii și că așa cum este omul cu inima, așa îl văd Dumnezeu, îngerii și toți sfinții. Dar sunt de ajuns aceste exemple, ca să vă convingeți singuri că așa este. Să trecem acum la noi înșine 1

Dacă i s-ar deschide cuiva ochii minții și s-ar uita cu atenție la noi, cei adunați astăzi aici, ce ar descoperi ? Dă-ne, Doamne, să fim cu toții, după puterile noastre, fără cusur și în fața Ta, așa cum ne cinstim unii pe alții și cum vrem să fim respectați în relațiile noastre cu lumea. Dar, fraților, ce rost au aici vorbele de lingușire ? Nu vă amăgiți cu încrederea în voi înșivă, intrați mai bine înlăuntrul vostru și cercetați-vă gândurile și aspirațiile cele mai fine ale inimii - fiecare, în inima sa - și după aceasta judecați-vă și stabiliți, fără nici o părtinire, cine sunteți, știind că în acest fel, iar nu altminteri, sunteți descoperiți în fața lui Dumnezeu și a întregii lumi duhovnicești. Apoi, pe cele rele îndreptați-le, iar pe cele bune înmulțiți-le. Cineva dintre sfinții părinți închipuia inima omului ca pe un vas plin de șerpi și de fel de fel de târâtoare care, de fiecare dată când pune omul ceva la cale, ies afară din el și, dacă lucrul este rău, sc hrănesc cu el, iar de este bun, încearcă să-L pângărească cu veninul lor. Dacă omul este atent la el însuși, atunci, neîngăduindu-și fapte rele și nedând, astfel, hrană șerpilor, îi slăbește și, zădărnicindu-le încercările de a-I pângări faptele bune, îi lovește în cap. Continuând neobosit această trudă, în același fel și în același duh, în sfârșit omoară șerpii și le aruncă leșurile afară. Șerpii sunt patimile și înclinările rele. Moartea lor este curățarea inimii de patimi. Haideți să râvnim la aceasta ! Să încetăm să mai facem păcate, iar faptele bune să le facem astfel încât să nu se amestece în ele nici un fel de simțăminte și atitudini

păgubitoare. Iar de sc v-a strecura totuși ceva, să ne curățăm prin pocăință. Procedând
așa, ne vom arăta curați nu numai în fața oamenilor, ci și în fața lui Dumnezeu, Atotvâzătorul... Dă-ne, Doamne, așa ! Amin.

20 noiembrie 1869,
în săptămâna a 26 a după Cincizecime

III
Intrarea înăuntru fi cercetarea celor de acolo

Nu o singură dată v-am propus atenției acel simplu adevăr, precum că în creștinism esența lucrurilor stă în starea inimii, în dispozițiile lăuntrice sau în lucrarea noastră lăuntrică și cred că și dumneavoastră ați fost și sunteți de acord cu aceasta. Dar până acum nu am încercat să pătrundem înăuntru împreună, să supunem cercetării tot ce se află acolo, pentru ca, astfel, fiecare să se deprindă să deosebească în el însuși binele de rău și să procedeze cu sine în modul corespunzător. Să facem aceasta acum.

Amorțiți-vă simțurile exterioare, îndreptați-vă ochiul atenției spre interior și priviți ce este acolo.

La început nu veți vedea nimic — nu pentru că n-ar fi nimic, ci pentru că sunt prea multe și toate sunt îngrămădite una într-alta și umblă de colo, colo într-o agitație dezordonată. Veți simți ceea ce simțiți când pătrundeți într-o ceață deasă. Așa cum ceața desparte de noi, ca un perete, toate obiectele înconjurătoare, ascunzându-le în ea, la fel este cel ce se uită în el însuși pentru prima dată și

vede că tot interiorul său este acoperit ca de o pătură întunecoasă. Puteți acum să vă încredințați de acest lucru.

Dar nu încetați efortul adâncirii în sine. Răbdați puțin această trudă și curând veți distinge puțin câte puțin ceea ce se produce înlăuntrul vostru, la fel cum cel ce intră de afară într-o cameră slab luminată, după ce așteaptă o vreme, începe să distingă, unul câte unul, obiectele din ea.

Întețiți-vă acum atenția și priviți: iată un obiect care v-a atras, dar sa îndepărtat; locul său este luat de un altul; acesta este imediat înlocuit de un al treilea care, abia cum sa arătat. este împins la o parte de un al patrulea, care, la rândul lui, este gonit de un al cincilea și așa mai departe. Fiecare gând este repede înlocuit de un altul, atât de repede, încât aproape niciodată nu putem să spunem clar tot ce a trecut prin capul nostru. Această agitație a gândurilor nu ne dă pace nu doar în răstimpurile dintre diferite ocupații, de pildă când mergem dintr-un loc într-altul, ci și în timpul ocupațiilor, oricât de importante ar fi ele: și în timpul rugăciunii, aici, în biserică, sau acasă, și în timpul lecturii sau chiar în timpul adâncirii în meditație, și în altele. De obicei numim această gândire *jefuirea minții sau distragerea și absența atenției încordate** , atât de necesară în lucrarea autoîndrumării. Notați-vă, așadar, că aceasta este *prima trăsătură a omului nostru lăuntric*. Ea se aseamănă cu vârtejul fulgilor de zăpadă pe timp de furtună sau cu norii de insecte din aer, zburând în serile de vară. Starea sfinților, opusă acesteia, este atenția minții, când nimic nu intră și nu iese din cap samavolnic, ci tonii este supus libertății și conștiinței; în această stare se află, de obicei, numai Dumnezeu și persoanele care II contemplă. între aceste situații opuse se găsesc sufletele aflate în stadii diferite, care asudă în lupta cu gândurile, străduindu-se să le domolească.

Priviți cu și mai multă atenție și, sub această agitație de mișcări ale minții și ale voinței, veți distinge înlăuntrul vostru o neîncetată grijă de chivernisite a traiului, care ne roade sufletul necontenit, ca un vierme, și care îl poartă pe nevoitor de la o lucrare la alta, împingându1 mereu înainte, din pricina nemulțumirii cu tot ce are; tot ca, atunci când nevoitorul produce un lucru, îi închipuie mereu sute de alte lucruri, în aparență foarte importante. Din primul moment după trezire, sufletul este asaltat de griji, care nu ne lasă nici să ședem locului, nici să stăm de vorbă cu cineva cum se cuvine, nici măcar să mâncăm în liniște, până când nu ne doboară osteniți la odihnă, în noaptea adâncă odihnă, la rândul ci, tulburată de vise pline de griji. Această boală se numește *grija de multe,* ca mănâncă sufletul, ca rugina fierul. Notați-o ca pe *a doua trăsătură a omului nostru lăuntric*. Trăsătura sfinților, opusă acesteia este neîntristarea, care nu înseamnă nepăsare, ci trudă smerită și dreaptă în predarea de sine și a întregii vieți în grija atoateproniatoare a lui Dumnezeu. între ele se află lupta autopronierii (grijii de multe) cu smerita predare de sine în grija Proniei lui Dumnezeu, însoțită de trudă personală, după propriile puteri.

Priviți și mai în adâncime și veți vedea un prizonier legat de mâini și de picioare, împins de colo colo fără voia lui, pradă autoamăgirii, închipuindu-și însă că se bucură de toată libertatea. Lanțurile prizonierului sunt atracțiile față de diferite persoane și lucruri din jurul său, de care ne este greu să ne desprindem de bunăvoie și ne doare despărțirea, când ni le iau alții. La fel cum un pește prins în undiță mai înoată încă, dar în nici un caz nu mai departe de cât îi permite ața, sau la fel cum o pasăre închisă în colivie zboară și umblă, dar în nici un caz dincolo de pereții coliviei tot așa, pasiunile îi lasă sufletului o anumită libertate de

acțiune după voia lui, câtă vreme nu se atinge de obiectul pasiunii. Dar, când vine vorba de acesta, sufletul î-și iese cu totul din frâu. Cu cât avem mai multe pasiuni, cu atât mai îngust ne este spațiul de libertate. Dar se întâmplă ca unii să fie cu totul legați, încât să nu fie în stare să facă nici o mișcare într-o direcție fără să-și pricinuiască durere dintr-alta. La fel ca acela care, mergând prin pădure, sa încâlcit cu mâinile și cu picioarele și cu hainele într-o iarbă lipicioasă: oricum și-ar mișca vreun umăr, se simte legat, întocmai se simte cel ce se lasă atras de multe lucruri create. Notați aceasta ca pe *a treia trăsătură a stării noastre lăuntrice: împătimirea.* Trăsătura sfinților opusă acesteia este desprinderea de toate, libertatea inimii, independența lăuntrică. Intre acestea două se află strădania de eliberare a inimii de pasiuni.

Jefuirea minții, grija de multe, împătimirea și încă nu este asta întreaga noastră parte. Cu toate că sălășluiesc înăuntru, totuși încă mai plutesc, parcă, la suprafața inimii. Să ne ațintim atenția și mai adânc în inimă și să ascultăm cu atenție ce se aude acolo. Vă voi pregăti pentru a înțelege mai bine, arătându-vă o comparație. Un drumeț, mergând pe munte, vede o peșteră a cărei intrare este acoperită cu buruieni, iar înăuntru este întuneric. Lipindu-și urechea, aude acolo șuier de șerpi, răgete de fiare și sălbăticiuni scrâșnindu-și dinții: acesta este modelul inimii noastre. Vi sa întâmplat vreodată să-i urmăriți mișcările ? încercați să faceți acest lucru măcar pentru un răstimp nu prea lung și vedeți ce puteți desluși. Ați primit o veste neplăcută, va-ți supărat; ați suferit un eșec, va-ți întristat; va-ți întâlnit cu un dușman, vi sa aprins dorința de răzbunare; ați văzut pe un egal în rang ridicându-se pe o poziție superioară: începeți să-L pizmuiți. Vă gândiți apoi la calitățile pe care le aveți - vă îmbolnăviți de mândrie și de dispreț față de alții. Apoi, inima este lovită, una după alta, de

dorința de a plăcea oamenilor, de slavă deșartă, pofte, voluptăți, lenevire, ură și altele. Și toate acestea se petrec, uneori, dea lungul a câteva clipe. Toate acestea ies din inimă și tot în inimă se întorc. Unul dintre asceții atenți la sine însuși vedea cu dreptate inima omului plină de șerpi veninoși: acestea sunt patimile. Când se aprinde vreuna dintre patimi, este ca și cum un șarpe ar ieși din inimă și, aruncându-se asupra ci, ar mușca-o cu colții să-i. Ne doare și când iese șarpele, și când ne mușcă... Mușcându-ne, sc hrănește cu sânge din inima noastră și sc îngrașă; îngrășându-se, sc face și mai veninos, și mai rău și tiranizează și mai crunt inima în care trăiește. Așa se întâmplă nu numai cu o singură patimă, ci cu toate, căci ele nu locuiesc niciodată separat, ci mereu împreună, acoperindu-se una pe alta, dar fără să sc omoare. Așa este inima omului care lucrează păcatului, oricine ar fi acesta. Opusă acesteia este inima sfinților: eliberată de patimi sau înfrumusețată cu nepătimirea. între acestea două se află cei ce sc luptă cu patimile și cu poftele, sub semnul Domnului - începătorul nevoinței și înarmați cu armele Lui.

De ajuns ! Nu mă desfășor mai departe. Ei, sa subțiat ceața, care ne acoperă interiorul ?... Și, dacă sa subțiat, vă este spre bucurii sau spre întristare ? Să se întristeze cei împrăștiați, cu multe griji, cei atașați de voluptăți și sfașiați de patimi ! Dimpotrivă, să se fericească sufletele atente la ele însele, care î-și află odihna in Domnul, desprinse de toate și care și-au curățat inima de patimi! Binecuvântate sunt și trudele acelora care, lăsând paguba primilor, sc străduiesc să ajungă la fericirea celorlalți ! Unde vă v-a așeza, pe fiecare, propria conștiință ? Mi-aș dori să aparțineți cu toții categoriei fericiților, care se mângâie de desăvârșirea întru Domnul. Dar dacă nu aceasta vă este însă partea, fiți măcar în categoria celor ce se trudesc și luptă pentru a primi această cea

mai înaltă cinstire. Dar nimeni să nu rămână în categoria celor indiferenți, a celor loviți de nesimțire și de orbire, care se lasă sfașiați de patimi în mijlocul nepăsării, al risipirii gândurilor, al grijilor și a tot felul de pasiuni. Amin.

11 decembrie 1860,
în a 29 -a săptămână după Cincizecime

IV
Semnul haricei învieri lăuntrice intru Domnul

„Dar Dumnezeu, bogat fiind in milă, pentru multa Sa iubire cu care nea iubit, pe noi cei ce eram morți prin greșalele noastre, nea făcut vii împreună cu Hristos prin har sunteți mântuiți !” (Ef. 2, 45) - așa ne învață astăzi Sfântul Apostol Pavel. Pe noi, cei ce eram morți prin greșelile noastre, Dumnezeu nea înviat prin Hristos. Aici se află toată esența creștinismului ! Pentru aceasta a venit Domnul pe pământ, spre aceasta este ațintită întreaga chivernisite a mântuirii noastre în sfânta Biserică ! Am căzut și am murit. Ne ridicăm prin Hristos și începem să trăim o viață nouă.

Dar, fraților, această moarte și această înviere din morți nu sunt lucruri vizibile, palpabile, ci sunt ceva care se petrece în chip nevăzut, înăuntru, în inima omului. Apostolul Pavel spune despre păgâni: *”erați morți“* (Ef. 2, 1), și apoi adaugă: „și noi adică iudeii - *eram morți*, când eram asemenea vouă" (Ef. 2, 5 și mai departe). Așadar, și păgânii, și iudeii cei asemenea lor după cuvântul Apostolului erau morți până la primirea Mântuitorului Hristos. Totodată, ei mergeau, vorbeau, munceau, făceau negoț,

se judecau și altele; făceau tot ce le este propriu oamenilor vii să facă. Apoi, când aceștia și alții au început să creadă în Domnul, ne spune Apostolul că au înviat în Hristos, cu toate că, din afară, continuau să ducă aceeași viață omenească, la fel ca mai înainte. Așadar, au înviat în inima lor, în conștiința lor in fața lui Dumnezeu și pentru Dumnezeu, așa cum, mai înainte, fuseseră morți pentru Dumnezeu în inimile lor.

Opriți-vă, fraților, atenția la acest caracter invizibil al învierii noastre întru Hristos ! Ea este nevăzută, așadar nu putem stabili nimic vizibil drept indiciu și dovadă a faptului că ea există în noi, că sa înfăptuit și că lucrează. Semnele trebuie să fie lăuntrice, nevăzute, ca și întreaga lucrare. Nu putem să folosim drept dovadă, de pildă, faptul că ne-am născut și trăim printre creștini, că facem parte din Biserica creștin-ortodoxă, că nu ne sunt străine datinile creștine și altele de acest fel, pentru că, cu toate acestea, putem fi morți pe dinăuntru; iar dacă suntem morți, înseamnă că nu suntem părtași cu Domnul Iisus Hristos, cel ce nea înviat; iar dacă Nu-i suntem părtași Lui, înseamnă că nu avem mântuire și suntem printre cei în pierzanie.

Vă pun în vedere aceste lucruri, ca să vă îndemn să pătrundeți înlăuntrul vostru și să cercetați cu mai multă atenție trăsăturile învierii lăuntrice întru Hristos, ca apoi să puteți răspunde cu hotărâre dacă ea lucrează în voi sau suntem vii doar în aparență, iar în realitate suntem morți. Și, aflând cum este, ori să ne bucurăm, ori să ne aprindem de râvnă pentru a înlătura cele netrebnice, ca să instaurăm ceea ce trebuie să se afle întotdeauna în cei renăscuți în Iisus Hristos.

Să-l întrebăm pe Apostol de ce păgânii și iudeii cei asemenea lor fuseseră morți până la primirea Mântuitorului Hristos. Iată ce ne răspunde Apostolul: pentru că făceau *„poftele trupului fi ale*

simțurilor" (Ef. 2, 3). Dar ce sa întâmplat cu ci, după ce au renăscut în Hristos ? Sa întâmplat că, în pofida poftelor trupului și ale simțurilor, sau arătat zidiți în Iisus Hristos, pentru lucrarea faptelor bune. In acest fel, împotrivirea față de poftele trupului și ale simțurilor și năzuința în Iisus Hristos, spre lucrarea binelui, care le este opus acesta este semnul direct al renașterii în Hristos. După cum vedeți, este foarte simplu. Haideți să clarificăm diferitele sale aspecte.
Voia trupului și a simțurilor trebuie să ne fie clară. Într-alt loc, Apostolul o numește simplu: trup, sau trup cu patimi și pofte, sau păcatul cel ce trăiește în noi, iar direcția opusă aceșteia o numește duh; iar legea principală a creștinului o exprimă astfel: *„in Duhul să umblați fi să nu împliniți pofta trupului"* (Gal. 5, 16). Căci umblați în Duhul, dacă trăiți în Duhul (Gal. 5, 25); iar dacă trăiți în Duhul, se poate vedea, dacă nu împliniți poftele trupului. Dintru început, noi nu am avut această poftă, acest păcat sălășluit în noi, aceste patimi: eram duhovnicești. Pecetea omenirii era în duh, iar duhul - o putere trăind în Dumnezeu, adăpându-se cu viață din Dumnezeu și ațintindu-le pe toate spre Dumnezeu și pe cele ale omului, și pe cele din afara lui, atât pe cele lăuntrice, cât și pe cele din afară. Apoi, din zavistia șarpelui, acest duh a fost împiedicat de pe calea năzuințelor sale și, ascultând vicleșugul, a primit sămânța șarpelui în ființa sa și sa închis în sine și și-a propus să trăiască după legea sa; atunci, efluviile vieții divine se curmară, duhul se stinse și se împlini cuvântul: *„În ziua in care vei mânca din el, vei muri negreșit"* (Fapt. 2, 17). între timp, sămânța șarpelui, căzută în huma ființei noastre, nu a rămas singură, ci sa tot înmulțit, și toți plozii ei erau plozii morții sau noile efluvii ale puterilor ucigătoare, care se răspândiră atât de mult, încât întreaga lume după cuvântul Apostolului Ioan deveni

un tărâm al morții. Sămânța șarpelui din noi este individualismul; odraslele ei sunt patimile: mai întâi, mândria, dragostea de agonisire, senzualitatea; apoi, mânia, pofta, ura, invidia, slava deșartă; în sfârșit, mulțimea fără număr de mișcări și năravuri pătimașe, mai subțiri sau mai grosolane, pe care nici nu merită să le pomenim. Aceasta este o atmosferă de moarte și ucigătoare, și toate pe care le îmbrățișează se află în moarte. Căci, o dată patimile instaurându-se în acest fel, Dumnezeu este uitat, năzuințele duhovnicești se sting și omul nu mai este om.

Acum, să intre fiecare înlăuntrul său și să se cerceteze, să vadă care este puterea lucrătoare în el și care îl împinge înainte, undei arcul principal care-i conduce pornirile, simțirile și faptele. $i dacă te vei afla lucrând în favoarea trupului și a simțurilor, în scopuri de înavuțire și egoiste, ori din dorința de a te înălța în rang și a ieși în evidență - În general, numai în favoarea și a dorințelor talc, fără să-ți refuzi nimic și supunându-te fără cârtire oricărei patimi, imediat ce apare , atunci este limpede că ești rob morții și păcatului, sau după cuvântul Apostolului ești mort prin păcate, întrucât împlinești voia cărnii și a simțurilor.

Să împlinești voia cărnii și a simțurilor înseamnă să faci ce-ți trece prin cap sau să alergi după ceea ce poftești. Când te apucă mânia, să te înfurii; când te apucă pofta trupească, s-o împlinești imediat; de se ivește ocazia vreunu-i câștig necinstit, să profiți imediat; de poftești să te înalți în rang, să fii gata să o faci prin orice mijloace cu alte cuvinte, să faci imediat tot ce-ți trece prin cap. cel ce este așa se aseamănă foarte tare cu un animal de povară. La fel cum unu-i asin i se pun desagii în spate și este dus oriunde, fiind pe deasupra și bătut, tot așa vrăjmașul a pus în spatele omului greutatea patimilor, la legat cu ele, îl conduce cu ajutorul lor și îl duce unde vrea el, tira nizându1 și bătându-și joc

de el. Pe bună dreptate, păcătosului care se călește, amintindu-și de starea lui dinainte, proorocul David îi pune în gură următoarele cuvinte: *„spatele miau lovit păcătoșii"* (Ps. 128, 3). Și Apostolul spune că necredincioșii sunt duși ca și cum ar fi mânați *la idolii cei muți* (I Cor. 12, 2), adică sunt ademeniți, ca și legați, pe calea patimilor și a poftelor. Ce fel de viață este aceasta ? Ce este aici omenesc ? Tot ce este omenesc sa stins și lucrează numai individualismul, patima, satanismul, plodul morții, iar nu al vieții.

Cei de făcut acum ? Omul v-a rămâne în continuare pe acest tărâm ucigător, până când nu se v-a întoarce la Domnul și până când harul, pogorât pentru întoarcerea lui, nu-l v-a slobozi din legăturile morții. Omul se sufocă și se chinuiește în această lucrare. Chiar de pare vreunul mulțumit din pricină că-și satisface poftele, înlăuntrul lui nu se află bucurie și veselie. Așa cum rugina mănâncă fierul sau cum viermele roade copacul, la fel înlăuntrul omului, acul veninos al morții îi roade moral ființa vie, și el se chinuiește în această stingere treptată. Dar, dacă v-a da Dumnezeu, omul î-și v-a veni în fire și, uitându-se de jur împrejurul său, v-a simți oprimarea stării în care se află și v-a spune: „De ce lucrez acestor patimi mârșave ? Le fac toate hatârurile, dar liniște nu am, numai îl mânii pe Dumnezeu șimi pregătesc osânda veșnică. Nu mai vreau să le slujesc, de acum înainte, arunc la o parte toate poftele și încep să lucrez lui Dumnezeu, Mântuitorului meu, Celui care a venit în lume pentru noi și care-i cheamă la El pe r toți păcătoșii". Când v-a spune așa păcătosul în inima sa și / când se v-a întoarce cu adevărat la Dumnezeu, mărturisindu-se cu frângerea inimii, atunci, prin Sfintele Taine, v-a primi har și putere de a rezista în hotărârea sa și de a respinge patimile cu ! care se obișnuise, indiferent de puterea cu care ar năvăli asupra lui. Prin acest gest al hotărârii de

a lucra lui Dumnezeu și prin această pogorâre a harului în Sfintele Taine se sădește sămânța vieții în Iisus Hristos, singura viață adevărată care se descoperă și se făurește prin împotrivirea față de patimi și prin respingerea lor. Harul pogorât dă viață nouă duhului care, primindu-și drepturile, începe să le ațintească pe toate spre Dumnezeu și, întâlnind în cale piedicile patimilor, le depășește, le alungă și le dezrădăcinează. Din această clipă începe o luptă pe viață și pe moarte și cu cât cineva se împotrivește mai aprig patimilor și le dezrădăcinează, cu atât scapă) mai repede din tărâmul morții și pășește în acela al vieții, î Când, prin harul lui Dumnezeu, le v-a stinge de tot, astfel încât mișcarea lor v-a înceta în el sau v-a fi ca și străină, atunci, în biruința duhului său, el v-a putea exclama: „Iată că moartea a fost biruită de viață, căci nu mai lucrez păcatului și patimilor și nu mai hrănesc stihiile morții întru paguba mea".

Așa, fraților, dacă vreți ca viața nouă în Iisus Hristos să se / arate lucrătoare în voi, rămâneți în luptă cu patimile și cu { poftele. De fiecare dată când le simțiți năvălirea, împotriviți-vă și alungațile. Dacă, de pildă, cineva a făcut sau a spus ' ceva supărător și vine mânia care vă îndeamnă la răzbunare, Nu-i ascultați îndemnurile, alungați mânia și transformați-o în smerenie. Dacă se ivește vreo ocazie de petrecere, dacă se ridică voluptatea și î-și cere drepturile, oprimați-o, respingeți-o și restabiliți-vă trezvia și curăția. De se ivește o ocazie de câștig necinstit, de primire a unor onoruri deosebite sau de înălțare în rang prin mijloace necinstite, sau dacă se arată părerea de sine ori mândria, îndemnându-vă la fapte lipsite de laudă, biruiți-vă pornirea și împotriviți-vă, așa cum vă cere dreptatea și conștiința. Faceți așa întru toate, cu orice ocazie, indiferent ce patimă var veni: Nu-i ascultați chemările,

lucrați împotriva ci, respingeți-o; astfel, nu veți lucra morții, ci veți trăi în Domnul Iisus Hristos.

Vă voi da câteva exemple pentru această situație, ca să vă stârnesc râvna de a vă împotrivi patimilor. Se povestește despre un tânăr care slujea patimilor, în cârdășie cu alții. Dar se întâmplă ca harul lui Dumnezeu să lucreze în inima lui. El sa căit și a hotărât să nu se mai dedea la netrebniciile de dinainte. Dar când îl întâlniră camarazii să-i, care rămăseseră în continuare robi patimilor, aceștia îi propuseră: „Hai să mergem în cutare loc, să facem cutare și cutare". „Mergeți și faceți ce doriți, cu nu mai sunt aceiași" le răspunse el. Așa să-i spunem fiecărei patimi care mai înainte ne fusese prietenă: „Nu mai sunt același", și să ne întoarcem de la ademenirile ei.

Sfântul Avva Ioan Colov zugrăvește și mai viu starea sufletului care fuge de patimi. într-un oraș povestește el era o ! femeie pierdută care avea mulți prieteni. Este sufletul cu patimile. împăratul acelei țări veni la ca și îi spuse: „Făgăduește-mi că vei trăi în curățenie și te voi lua de nevastă". Este Domnul, care cheamă sufletul. Ea făgădui, și el o luă și o ! aduse în casa lui. Este sufletul care sa căit, a făgăduit să nu mai păcătuiască și a primit harul drept ajutor. însă, prietenii ci se plictiseau fără ea și, știind că se află în casa stăpânului, î-și ziseră: „Haideți, să mergem să-i dăm un semn. Ea v-a auzi și ne v-a ieși în întâmpinare". Sunt patimile care revin și încep din nou să ademenească sufletul. Dar fosta păcătoasă, auzindu-le chemările, î-și înfundă urechile, fugi în cămările dinăuntru și încuie toate ușile. Este sufletul care, după ce sa pocăit, nu mai ascultă de patimi și fuge de ele, ca de amăgirea vrăjmașului. Așa să fugim și noi de ademenirile pătimașe, de fiecare dată când le simțim năvălirea.

Să mai amintim o istorisire a Sfântului Macarie cel Marc. Acesta văzu odată pe vrăjmaș, purtând tot felul de vase și îl întrebă: „Ce faci cu ele Acela îi răspunse: „Sunt armele ademenirilor mele. Le ofer tuturor, și cel ce le primește începe imediat să facă ce vreau cu". „Și încotro te duci cu ele „într-acolo.“ „Dar ce, ești primit acolo ?“ „Nu, sunt răi cu toții; am un singur prieten, care, de câte ori vin la el, nu știe ce să mai facă de bucurie." Aflând numele aceluia, Sfântul Macarie îl întoarse la Dumnezeu și-l învăță să se împotrivească patimilor. Când dracul veni din nou cu ademenirile lui, acela nu le mai primi, ci le respinse și le alungă cu mânie. Văzându1 iarăși pe acest drac, Sfântul Macarie îl întrebă: „Ei, cum îți mai merge peacolo „Acum cu toții sunt răi; chiar și acela care, mai înainte, mă asculta, sa făcut rău, mai rău decât ceilalți." Așa să ne înrăim și noi împotriva patimilor, știind că astfel îl biruim pe vrăjmașul, ucigătorul de oameni.

Și, cu cît vom respinge ademenirile patimilor cu mai multă răutate, încrâncenare și neclintire, cu atât mai repede vor slăbi și, neprimind de mâncare, se vor vlăgui de tot și vor muri, așa cum se vlăguiește și se usucă un copac, dacă nu primește apă și lumină. Atunci sufletul, ajuns într-o dulce tihnă, v-a gusta din belșug pacea și bucuria în Duhul Sfânt, bând prisos de viață din adâncurile Domnului. Atunci sufletul v-a trece într-o stare cu totul opusă celei dinainte. Acolo trăia numai pentru patimi și era mort, acum este mort pentru patimi și plin de viață. Acum, orice patimă ar veni, ea nu se mai face simțită și nu produce tulburări și furtună, ca înainte. Este ca izbitura unu-i praf ușor peste un perete solid sau ca o lovitură de ciocan într-o cameră lipsită de aer, al cărei sunet nu se aude; sau ca un gospodar care se odihnește în odăile dinăuntru, după ce a poruncit să fie încuiate toate ușile, iar când

vin unii de pe stradă și bat în uși și în geamuri, el nu aude; atunci aceia pleacă, spunând: „Parcau murit cu toții, na mai rămas nici un suflet". Așa trebuie să ne pregătim și noi în privința patimilor. ; n-au decât să bată în ferestrele simțurilor și în ușile cărnii: noi ; ne vom ascunde în inimă și ne vom liniști întru Domnul, i încât nici să nu le simțim, oricât de puternice le-ar fi ademenirile și întărâtările. Această stare este a celei mai înalte desăvârșiri, este țelul către care trebuie să năzuim.

Cei ce au atins-o pășesc în fericita nepătimire, stare în care sufletul, în adâncul conștiinței, mărturisește: „Nu eu trăiesc, ci Hristos trăiește in mine" (Gal. 2, 20). Acum veți înțelege ce spun sfinții părinți despre atitudinea noastră față de patimi. După atitudinea lor față de patimi spun părinții oamenii
sunt de trei categorii: unii sunt supuși patimilor, alții se luptă cu ele, alții le-au dezrădăcinat. Primii se află în moarte, a doua categorie renaște de la moarte la viață, iar a treia a pășit pe tărâmul vieții și sa cufundat în belșugul izvoarelor ei.

Știind acestea, fraților, *„socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Deci să nu împărățească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți poftelor lui; nici să nu puneți mădularele voastre ca arme ale nedreptății în slujba păcatului, ci înfățișați-vă pe voi lui Dumnezeu ca vii, sculați slin morți, mădularele voastre ca arme ale dreptății lui Dumnezeu"* (Rom. 6, 1113). Acestea să vi le dăruiască Domnul, cel ce a venit în lume să ne învieze pe noi, cei morți prin păcate. Amin.

27 octombrie 1863,
în săptămâna a 23a după Cincizecime

V

Cum să veghem, si hrănim și să ne sporim viața duhovnicească începută prin pocăință și prin sfânta împărtășanie

Iată, pentru unii a trecut o săptămână, pentru alții, o zi de când va-ți atins de paharul Domnului, de când, pentru făgăduința de a nu mai păcătui, ați fost iarăși primiți în cea mai deplină împărtășire cu Domnul, de când ați luat hotărârea de a duce o viață nouă și, întărindu-vă cu harul Sfintelor Taine, ați pășit pe sfântul ogor al adevăratei lucrări creștine. Ei ? Vă merge totul cu bine ?

Frați și părinți! Nu presupun că ar exista printre voi nevrednici și nepăsători; nu presupun că ar fi printre voi dintre cei care, apropiindu-se de Sfintele Taine cu răceală, din obișnuință, continuă să trăiască și acum ca mai înainte sau să trăiască cum se nimerește, fără să se îngrijească dacă obiceiurile vieții lor sunt sau nu în concordanță cu voia Domnului, cel primit în Sfintele Taine. Presupun că nu există nici dintre cei care, primind Taina cu inima deschisă și hotărând în sufletul lor, cu această ocazie, să nu-L mai mânie pe Domnul, au căzut din nou in vechile fapte și obiceiuri păcătoase. Cred că acum II bucurați cu toții pe Domnul și pe îngerii Lui, înfățișându-vă aici cu aceeași curățenie și plinătate a vieții cu care ați fost sloboziți în urma primirii sfintei împărtășanii - ba chiar, pe deasupra, că aduceți mai multă bucurie, după ce ați apucat să adăugați roadele faptelor bune, ca pe o agoniseală la puterile harice primite. Un singur lucru caut și Îi cer Domnului: să fie așa.

Iar dacă este așa, atunci, râvnind după o viață creștină vrednică, îngrijindu-vă cum să fiți pe plac Domnului, cel ce v-a arătat nu demult o atât de mare milă, desigur că va-ți lovit de întrebarea: „Cum să facem ca să nu cădem iarăși, cum să ne chivernisim o

asemenea rânduială care să nu împiedice, ci să încurajeze viața cea nouă, începută după făgăduință, cerută de conștiință și dorită de inimă

Probabil că fiecare a dat deja răspuns acestor întrebări, pentru el însuși, după priceperea sa și după cum a găsit că este mai bine. Dar, pentru ca nu cumva să se strecoare vreo greșeală într-un lucru atât de important, vă voi spune câteva cuvinte despre aceasta: despre cum trebuie să ne chivernisim, pentru ca viața cea nouă pe care am început-o să se păstreze, să se întărească și să crească.

Viața creștină, înrădăcinându-se în inimă, se dezvoltă și crește pe ogorul vieții noastre, asemeni unu-i copac. De aceea, putem ajunge la cunoașterea mijloacelor de a o cultiva in noi, prin comparație cu mijloacele folosite pentru cultivarea copacilor.

Priviți ce face grădinarul cu rădăcinile sau cu altoiurile tinere și faceți același lucru cu voi înșivă și cu viața voastră creștină. Acela î-și îngrădește pomișorul și, când trebuie, îl acoperă, pentru ca să Nu-i dăuneze acțiunile nefaste ale stihiilor din afară; aceasta este prima măsură. După ce la îngrădit pe dinafară, îl udă, pentru ca să aibă în junii său destulă substanță pe care s-o absoarbă și să-și formeze din ea sevele vitale; aceasta este a doua măsură. Apoi, ca să crească drept, în afară de supraveghere și de tăierea ramurilor de prisos, îl leagă de o prăjină sau de un arac bine înfipt în pământ.

O asemenea îngrijire trebuie acordată și vlăstarilor vieții noastre duhovnicești. în primul rând, ea trebuie îngrădiră de influențele dăunătoare din afară. Ce înseamnă aceasta ? Am luat hotărârea fermă să nu păcătuim... Trebuie acum să îndepărtăm tot ce poate să ne clatine această hotărâre, și anume: să ne schimbăm vechile deprinderi și să lăsăm obiceiurile care ne hrăneau patimile dinainte; să ne alcătuim o nouă pravilă a purtărilor, a ocupațiilor

casnice sau din afara casei și a tuturor relațiilor noastre; și, mai ales, să ne ferim de întâlnirile ispititoare cu lucrurile, persoanele și obiectele care pot trezi în noi istovitoarele patimi păcătoase ... Dacă nu vom face așa, cu ușurință putem cădea, și vlăstarul vieții noastre duhovnicești iarăși se v-a stinge, asemeni pomișorului lovit de influența dăunătoare a arșiței, a frigului sau a manei .'

Dar, chiar dacă am îngrădit vlăstarul în acest fel, nu trebuie să ne oprim aici... Nu trebuie, în al doilea rând, să-L hrănim... Trebuie să-i procurăm, ca să zicem așa, puterile prin care, însușindu-și-le, î-și v-a spori sevele, v-a crește și se v-a întări... Iată ce anume trebuie să facem de fapt :

1) Să citim și să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu și scrierile sfinților părinți, dar să cugetăm și singuri asupra adevărurilor mântuitoare și să purtăm discuții despre aceasta, cu oameni de aceleași convingeri cu noi sau cu persoanele cele mai încercate în viața duhovnicească.

2) Să mergem cât mai des fiecare, cât poate la Biserica Domnului, la sfintele slujbe și să ne aranjăm în casă un colțișor pentru rugăciune, un timp pentru rugăciune și o pravilă a rugăciunii.

3) Să nu pierdem nici o ocazie de a face fapte bune, sau de a face orice altă nevoință, a răbdării sau a renunțării de sine...

Dacă vom face așa, ne vom înconjura omul nostru lăuntric cu lumină, cu căldură și cu vlagă și îl vom adăpa cu tot felul de puteri duhovnicești, prin care, absorbindu-le, se v-a face ca un copac răsădit lângă ape izvorâtoare: v-a fi bogat în frunziș, se v-a dezvolta repede și se v-a maturiza; iar dacă nu vom face așa, atunci acest lăstar, asemeni unu-i copac răsădit în pământ uscat și nisipos, se v-a vlăgui repede, se v-a usca și v-a pieri.

În fine, ce fel de îndreptător vom așeza lângă acest copac, pentru ca să crească drept și să nu dea crengi nefolositoare ? Aceasta este, în primul rând, propria noastră dreaptă socotință. Observați cu atenție totul în jurul vostru și îndreptați-le pe toate către un singur țel. Dacă nu sunteți singuri în stare și vă opriți în drum, plini de nedumerire, mergeți la părinții voștri duhovnicești: întrebații pe stareți și vă vor spune. Dar, în același timp, nu-L uitați pe principalul grădinar și cultivator al tainicului nostru pomișor al vieții: Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia predați-I în întregime sufletele voastre. Pe cei care I sau predat, Domnul Nu-i părăsește niciodată, ci îi călăuzește drept și fără abatere ba prin îndemnurile lăuntrice date de El însuși, ba prin mijlocirea îndrumărilor date de părinții duhovnicești, pe calea cea scurtă, spre desăvârșirea vieții creștine !

Iată ce trebuie să facă cei ce doresc să-și păstreze începuturile vieții celei noi și să sporească în ea ! Nu mă risipesc în prea multe, pentru că cei ce râvnesc la mântuire n-au nevoie de convingere îndelungată. Lor trebuie doar să le aduci aminte și imediat î-și iau drept pravilă tot ce este considerat mântuitor pentru sufletele lor. Așa vă doresc și vouă să fiți; un singur lucru socot că mai trebuie să adaug... Chivernisindu-le pe toate cele pomenite iar ceea ce am pomenit nu este doar o sumă de cuvinte, ci toate sunt esențiale în lucrarea păstrării și formării vieții duhovnicești chivernisindu-le, așadar, pe toate acestea, feriți-vă mai ales de risipirea atenției, de pasiunile inimii față de anumite lucruri și de îngreunarea voinței prin mereu preocupata grijă de multe. Risipirea, pasiunile și grija de multe sunt cei trei mari dușmani a-I vieții lăuntrice. Fiind lăsate să intre înăuntru, în scurt timp ele vor înăbuși viața duhovnicească și vă vor arunca din nou într-un fel de somn letargic, în uitare, în nepăsare și răceală. Iar asta este moartea

duhovnicească. Fie ca Domnul cel milostiv să vă izbăvească de aceasta și să vă înțelepțească întru mântuire ! Amin.

28 februarie 1860,
a 2a Săptămânâ a Marelui Post

VI
Plan general al desfășurării vieții duhovnicești, pornind de la ridicarea împăraților și până la întronare

„Celui ce biruieștc îi voi da sâ șadă cu Mine
pe scaunul Meu, precum și eu am biruit
și am șezut cu Total Meu pe scaunul Luta
(Apoc. 3, 21)

Cugetați pe cele cerești, iar nu pe cele pământești - ne-a poruncit Apostolul Pavel. Sfinții părinți, împlinind această poruncă, cugetau neîntrerupt nu numai la cele ale duhului, ci dădeau lucrurilor și evenimentelor celor mai materiale o semnificație spirituală, pentru ca, astfel, și din cele sensibile să-și alcătuiască în jurul lor un fel de învățătură duhovnicească. Așa făceau și ei, la fel îi sfătuiau și pe alții. Să ne supunem și noi înțeleptei lor povățuiri.

Biserica și patria noastră celebrează astăzi întronarea prea cucernicului suveran, împăratul Aleksandr Nikolaevici* . Dar există, fraților, o altă împărăție, alte tronuri și alte înălțări la ele. Acestea sunt împărăția și prestolurile lui Hristos, și înălțarea la ele este numai creștină. Așadar, nutrind, mai ales acum, sincere simțăminte de smerită mulțumire Domnului, Care a dăruit țar

tronului Rusiei, și - ca niște fii a-I patriei pământești un sentiment de fidelitate filială față de cel întronat de El, iubitul nostru monarh, să ne ridicăm cu mintea și cu inima - ca niște fii a-I patriei cerești - de la prestolul pământesc la prestolurile cerești. Aceste prestoluri se împart în cealaltă viață după dreapta și milostiva judecată a Dumnezeului Judecător, însă trebuie să ne învrednicim de ele încă de aici, încă din această viață trebuie să începem urcușul spre ele, să-L începem și să1 continuăm cu bărbăție până la sfârșitul vieții. Putem vedea întreaga imagine a înălțării la prestolul ceresc în înălțarea pe prestolurile pământești. Haideți să urmăm cu gândul această înălțare.

Persoana țarului, de care depind destinele a întregi milioane de oameni și nu numai pe perioada domniei lui, ci pentru multe veacuri de atunci înainte-, este o persoană menită, printr-o chemare deosebită, spre slujirea omenirii. însuși Domnul îl ridică pe împăratul potrivit pentru a împărăți. însuși Domnul, nemijlocit, ne cheamă și pe noi spre moștenirea tronului ceresc și, la vremea potrivită, îi v-a proslăvi prin el numai pe cei pe care ia chemat, în prealabil, de aici. Prin propriile sale puteri, fără această chemare, omul nici nu s-ar fi gândit la aceste prestoluri nevăzute și îndepărtate, devreme ce în jurul său simt răspândite, cu atâta bogăție, bunătățile cele văzute și apropiate. Păcătosul este asemeni celui care doarme: dacă nu-l trezești, nu se v-a scula, dacă nu-l împingi, nu v-a porni. De aceea, însuși Domnul îi vizitează pe oameni cu milostiviri și cu opreliști, îi îmboldește pe toți și pe fiecare în modul Său deosebit. v-a auzi, oare, careva, și se v-a supune, oare, chemării Lui mântuitoare ? Dar ce ar însemna acest lucru ? Iată, trăim cu toții împreună, după o rânduială stabilită de veacuri, fără să bănuim nici un fel de deosebiri nici în noi înșine, nici la alții. Dar, cu toate acestea, se întâmplă foarte

adesea ca unul, altul sau un al treilea să înceapă a se deosebi vizibil de noi: se lasă de multe dintre cele obișnuite, multe lucruri începe să le facă altfel, ceva din purtarea lui este cu totul altfel; au ajuns ca niște străini printre noi și, cu toate acestea, sunt neîncetat adânciți în ei înșiși, sc află într-o necontenită activitate încordată, ca și cum s-ar pregăti pentru ceva important, ca și cum s-ar pregăti pentru un drum lung și ar vrea să ne părăsească și să sc mute în altă parte. Ce înseamnă o astfel de transformare ? De unde o asemenea înstrăinare ? Este Domnul, Care ia vizitat în chip nevăzut și a grăit, în taină, inimii lor: ”veniți după Mine“ iar ci, lăsând toate, au plecat cu bucurie după El. Domnul vine și ne cheamă, vine pe o calc nevăzută, ca Duh, Care *suflă acolo unde vrea și auzi glasul Său, dar nu știi de unde vine și încotro Se duce.* Să nu vă fie teamă că vreunul dintre voi ar rămâne ocolit de Domnul. Nu El vrea ca toți să sc mântuiască, de toți Se apropie, pe toți îi îmboldește. *Stau lângă ușă și bat* - spune Domnul cine v-a auzi ? Trebuie doar să fim cu mai multă luare aminte față de această chemare și, când o vom auzi, să alergăm să ne ^deschidem mima încuiată: atunci Domnul v-a intra liber în acest luminător și El însuși ne v-a înălța pe tronul Său. Nu trebuie să ne temem decât de învârtoșarea și de cerbicia inimii noastre, iar nu că Domnul ne-ar uita sau ne-ar părăsi.

O față împărătească este de ne-am împărătesc. Iar moștenitori a-I lui Dumnezeu, împreună-moștenitori cu Hristos nu pot fi decât cei născuți de la Dumnezeu. *„De nu se v-a naște cineva din apă și din Duh* - spune Domnul - *nu v-a putea să intre in împărăția lui Dumnezeu*” (Ioan 3, 5). în împărăția lui Hristos toate vor fi noi: și cerul, și pământul; cum putem intra, așadar, în ca, rămânând cei dinainte ? De aceea, cel ce așteaptă moștenirea tronului ceresc trebuie să se nască din nou cu totul și să se înnoiască. Iar cel ce a

ascultat cu inimă curată chemarea lui Dumnezeu ajunge întotdeauna pe calea cea dreaptă până la această înnoire hotărâtoare, atât in întreaga sa viață, cât și în toate purtările sale. Căci, din clipa în care î-și v-a îndrepta atenția spre glasul lui Dumnezeu, imediat în sufletul său v-a începe să se petreacă această minunată transformare. Gândurile curg după gânduri, închipuiri, care mai de care mai surprinzătoare, pătrund, răzbătând cu o deosebită putere, până în străfundurile inimii, și ba o înmoaie cu milostiviri, ba o lovesc cu îngrozire, ba o cutremură cu apropierea morții și a Judecății, ba o însuflețesc cu nădejde. Atunci, omul î-și simte toată netrebnicia purtării sale, î-și recunoaște pe deplin vinovăția, se rușinează chiar de numele de om pe care la înjosit, se lovește cu ură și cu dispreț față de sine, tremură în fața lui Dumnezeu, pe care îl vede cu ochii minții, și simte în suflet chinurile de foc ale iadului. Dar, întraripându-se cu nădejdea mântuirii în Iisus Hristos, cade cu inima înfrântă în rugăciune, varsă lacrimi, făgăduiește cu jurământ să nu se mai întoarcă niciodată pe calea nedreptății, să lase totul și să nu mai știe nimic altceva, decât poruncile lui Hristos; este gata de orice, chiar și de moarte, numai să-L izbăvească Domnul de pietre și să-i mângâie zbuciumata și chinuita sa inimă. Domnul vede voința omului și nu pregetă să-L lumineze cu binecuvântarea Sa și să-L pecetluiască, prin Tainele Bisericii, cu harul Sfântului Duh. Atunci inima, cuprinsă de bucurie, pășește pe calea dreptății cu râvnă înflăcărată intru slava lui Dumnezeu și cu hotărârea însuflețită să nu părăsească niciodată acest drum.

chiar dacă ar trebui să verse transpirație, sânge și să-și piardă chiar viața. Din această clipă, inima începe o viață cu totul nouă: viața in duhul Evanghelici și al îndrumărilor harului. *„Oricine este născut din Dumnezeu nu săvârșește păcat, pentru că sămânța lui*

Dumnezeu rămâne in acesta; și nu poate să păcătuiască, fiindcă este născut din Dumnezeu" (I In. 3, 9).

Viitorul împărat, născut din împărat, primește o educație împărătească, prin care învață înalta știință a domniei. Iar cei născuți din Duh, cei chemați la moștenirea tronului veșnic, sunt educați prin mari necazuri și dureri sufletești. *Prin suferințe a trebuit să ni se pună început mântuirii noastre; prin multe suferințe se cuvine [...] să intrăm in împărăția lui Dumnezeu,* și tot cel ce-L urmează se cuvine să sufere. Fericit acela care v-a răbda ispita, pentru că, depășind încercarea, v-a primi cununa vieții, cea făgăduită de Domnul celor cel iubesc. cel ce se înalță către prestolul ceresc v-a fi întâmpinat negreșit de dureri sufletești, de ispite și de necazuri. Sufletul care a ascultat de chemare se înalță până la hotărârea însuflețită să trăiască și să moară numai pentru Hristos. Însă o astfel de hotărâre, care mărturisește despre renașterea produsă în inimă, este doar începutul vieții creștine, iar nu plinătatea ci, este abia primul pas pe calea spre cer, nu și străbaterea căii. Aici, inima urăște păcatul, dar acesta încă sălășluiește în ea; urăște mânia, zavistia, mândria, îngâmfarea și toate sentimentele vicioase, dar ele se află încă în suflet și, din când în când, ies afară din el, ca niște nori întunecați, străduindu-se să întunece orizontul abia mijit al vieții duhovnicești. Sufletul viteaz intră acum în luptă crâncenă cu el însuși luptă mai dureroasă și mai chinuitoare decât orice luptă văzută, căci aici este sfâșiată în bucăți propria ființă, este atacată propria inimă, propriul sânge este, parcă, vărsat cu propriile mâini. Fericit cel ce v-a rezista acestei atât de dureroase încercări. Dar bătălia aceasta nu se v-a termina de tot și v-a începe alta. Adesea, pe calea virtuților, omul este întâmpinat de împotrivirea tuturor: dispreț, batjocuri, ocări, ură și chiar dușmănie, care îi

pregătesc prigoana și moartea. Acestor încercări, crunte și așa, li se adaugă, în fine, cea mai cruntă: vicleniile și tirania duhurilor rele, care de obicei se grăbesc să se împotrivească pe față căutătorului de adevăr, pe care mi au reușit să-L ispitească prin tovarășii lor. Uneori, toate aceste ispite venite din afară și dinăuntru învăluie cu atâta putere și strășnicie sufletul ce lucrează Domnului, încât sufletul, parcă scufundat cu tonii în apă, strigă cu putere către Domnul, chemându-L: „O, Doamne ! Mântuiește-mă O, Doamne, grăbește-Te !“. Iată inevitabilii însoțitori pe drumul urcușului spre cer. Drumul Crucii este singurul drum spre încununarea cerească, iar suferințele sunt cei mai buni dascăli a-I evlaviei și a-I desăvârșirii pentru cei ce vor ședea pe prestolurile împărăției lui Hristos. Acolo v-a fi o mulțime de prestoluri de diferite ranguri și slave, dar toate sunt tronuri ale muceniciei, care se arată pe pământ în nenumărate chipuri. Cine nu a răbdat durerile luptei lăuntrice, cine nu a suferit pentru Hristos, indiferent în ce fel, acela nădăjduiește zadarnic să fie încununat în împărăția lui Hristos.

În sfârșit, moștenitorul la tron primește, la vremea potrivită, cununa de împărat și urcă pe tron. Și sufletul, după ce a parcurs toate treptele desăvârșirii creștine, trecând la cealaltă viață, este înălțat pe tron de Judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, pentru că sa biruit pe sine și se încununează sau cu cununa smereniei, sau cu cea a faptelor bune, sau a ascultării, sau a neprihănirii, sau cu o alta, după nevoința și strădania în care sa ostenit. în această viață, fiecare om vine pe lume cu un anumit caracter, care, din punct de vedere al păcatului, predispune sufletul cu precădere către o anumită dorință vicioasă, care devine izvorul tuturor celorlalte dorințe și fapte păcătoase. Astfel, de la natură unul este mai sensibil față de onoare, altul către altceva. Sufletul care

râvnește să se îndrepteze î-și ațintește toate puterile cu precădere în direcția din care, ca dintr-un izvor, se scurge tot răul care îl copleșește, către patima lui dominantă, cu aceea se luptă, pe ca se străduiește să o înfrângă. Și de aceea, în ziua răsplății, primește o anumită cunună, proprie numai lui: cununa smereniei pentru biruirea mâniei, cununa înfrânării pentru biruirea cărnii, cununa milostivirii pentru înfrângerea avariției și așa mai departe. în general, numai învingătorii vor primi aceste cununi și vor străluci pe aceste tronuri.

„Celui ce biruiește - spune Domnul ii voi da să șadă cu Mine pe scaunul Meu, precum șt Eu am biruit și am șezut cu Tatăl Meu pe scaunul Lui.“ Există oameni care au primit de Ia natură anumite bune însușiri. Unul este blând și lipsit de răutate de la natură, altul este ascultător, altul este înfrumusețat de la naștere de alte virtuți. Ei nu sunt încununați pentru aceste virtuți, căci nu sau luptat cu ci înșiși, nu sau autodepășit, nu și-au cultivat în inimă aceste calități cu sudoare și cu lacrimi, ci le-au primit de la Dumnezeu. Ci este încununat numai acela care, fiind mânios de la natură, dobândește nerăutatea, cel care, fiind înclinat de la natură spre neînfrânare, devine înfrânat, cel pe care, fiind voluntar de la natură, îl vedem mai apoi blând, liniștit și supus. Unul ca aceștia este cu adevărat mare biruitor al naturii umane și mucenic.

Iată, fraților, singura cale ce duce la împărăția lui Hristos ! Iată treptele urcușului spre tronul ceresc 1 cel ce nu urmează această calc, acela nu merge în împărăția lui Hristos; cel ce nu sc află pe vreuna dintre aceste trepte, acela încă nu a început să urce spre prestolul ceresc. Toți cei care sau urcat la prestolurile din cer ale lui Hristos sunt veniți de pe pământ și au ajuns acolo pe această cale, descoperită nouă de însuși Domnul Hristos. Și fiecare rob al lui Iisus Hristos, care sa supus voii Lui și sa predat cu smerenie

călăuzirii Lui, care râvnește, după puterile sale, la îndreptarea sa, face fapte bune atât cât poate și cât se pricepe, acela se v-a odihni în voia lui Dumnezeu. O astfel de nădăjduire este sfântă și dreaptă. Fie ca Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, cel Care a născut în noi această vie năzuință, să renască și în noi și să întărească această nădăjduite, și mai ales să așeze cât mai adânc în noi temelia acestei nădăjduiri: duhul evlaviei creștine. să-L rugăm pentru acestea, mai ales pentru iubitul nostru monarh, să-i dea Dumnezeu ca, prin urcarea pe tronul pământesc, să ajungă și la prestolul ceresc. Amin.

In ziua întronării prea-cucernicului suveran,
împăratul Aleksandr Nikolaevici

VII

Năzuințele ființei noastre și calea cea sigură de a le împlini

Iată, a trecut aproape o săptămână de când urechile noastre răsună de cântări bisericești despre înserare. Fiecare dintre noi este îndemnat să strige către Domnul: „însetez să-mi potolești inima“... însuși Domnul îi cheamă la El pe toți cei însetați, spunând: *cel ce însetează să vină la Mine și să bea.* Tot despre însetare discută și Mântuitorul cu samarineanca, în Evanghelia de astăzi. Samarineanca îl roagă: „Dă-mi o astfel de apă, ca să nu mai trebuiască să vin după apă aici, la fântână, și chiar să nu mai însetez deloc1'. Domnul îi spune: *„Oricine bea din apa aceasta v-a înseta iarăși; dar cel ce v-a bea din apa pe care l-o voi da Eu nu v-a mai înseta în veac"* (Ioan 4, 1314).

Vă dați scama că aici nu se vorbește despre setea obișnuită, cea pe care o simțim când vrem să bem apă, ci despre o altfel de însetare, mult mai prețioasă și mai generală. Prin cuvântul sete se înțeleg cerințele cele mai înalte ale duhului omenesc, care nu-și pot găsi împlinirea deplină și trainică nicăieri, decât in Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. în această privință, samarineanca înfățișează natura umană care, cu o sete neîmplinită, se adresează Domnului, după ce de multe ori și-o satisfăcuse din fântâna bunătăților create de mâini omenești, fără să și-o liniștească.

Această Evanghelic ne este citită întotdeauna primăvara, pentru ca, deslușindu-i înțelesul, să nu alergăm, asemeni copiilor fără minte, după ademenirile plăcerilor care ni se descoperă mai ales în această perioadă a anului și să nu încetăm a rămâne cu Domnul, Unicul izvor al bunătăților atoatemulțumitoare.

Ca să ajungeți și voi la aceeași concluzie, vă voi înfățișa doar ce este natura omenească și ce caută ea. Veți vedea câte inserări există și cât de nedrepți suntem față de noi înșine, dând satisfacție unei singure părți și lăsând în umbră și în dispreț pe cealaltă.

Omul, după cum vedeți, nu are numai trup, ci și suflet, iar in suflet, sau în întreaga sa viață lăuntrică, nu arc doar suflet. ci și duh, care este infinit superior sufletului... Fiecare din aceste părți ale ființei omenești duhul, sufletul și trupul î-și are necesitățile ei. Simțul necesității este setea. Așadar, avem trei feluri de înserări: setea trupească senzuală, carnală , setea sufletească și setea duhovnicească. Prima, cea carnală, caută plăceri pământești și senzuale; a doua, cea sufletească, caută bunătățile vieții sau ale lumii; a treia, cea a duhului, caută bunătăți duhovnicești cerești, sau pe Dumnezeu și lucruri dumnezeiești.

Vă voi prezenta și mai amănunțit aceste însetări... Așadar, în trupul nostru există o necesitate de autoconservare: a mânca, a bea, a dormi; există o necesitate a mișcării: a merge, a munci, a trudi care se transformă în necesitatea distracțiilor, a dansurilor, a luptelor cu pumnii și altele; există o necesitate a satisfacerii simțurilor: a privitului, a auzului, a pipăitului, a mirosului. Sunt trei categorii de necesități trupești, așadar, trei feluri și trei însetări ale simțurilor, care sunt satisfăcute de lucrurile sensibile din jurul nostru... cel ce se preocupă cu precădere de satisfacerea acestor trebuințe, acela se află pe treapta animalelor. Sa sculat, a umblat, a stat de vorbă, a visat cu ochii deschiși, a citit, a mâncat și apoi iar a adormit; a făcut o plimbare, sa învârtit de colo, colo, a căscat gura, a ascultat vorbe deșarte, a mai flecărit și el, apoi a adormit din nou... Iată întregul program al vieții... Este goală; dar, din păcate, un imens cerc de oameni aparține acestei categorii. Pentru aceștia, setea este potolită pentru câteva ore și învie din nou, rozându1 pe om ca viermele.

În suflet există o necesitate a cunoașterii: omul î-și dorește să le cerceteze și să le cunoască pe toate în mod științific sau din auzite, sau din lecturi. Auziți în fiece clipă: Ce e aceasta ? De ce ? Cum ? Pentru ce ?... Această curiozitate o arc fiecare. Există o necesitate a treburilor sau a inițiativelor gospodărești, a vieții comerciale, militare, științifice, juridice, cetățenești sau sătești... Nu trece o clipă fără ca cineva să nu ia o inițiativă, să nu o ducă la bun sfârșit, și, după aceasta, să nu se apuce de o alta... Acesta este spiritul întreprinzător (de inițiativă) și grija de multe. Există o necesitate a înfrumusețării propriei persoane, a locuinței și a întregii vieți. Avem nevoie de o mobilă bună, de îmbrăcăminte, de tablouri frumoase, de mirosuri plăcute, de cântări, de muzică și de altele de acest fel. Omul vrea să-și sădească raiul în jurul

său, în locul celui pierdut. Sunt așa numitele plăceri nevinovate. Iată deci că și sufletul are trei necesități: trebuința cunoașterii, a inițiativei sau grija de multe și căutarea plăcerilor estetice... Tot atâtea sunt și însetările sufletului. Setea aceasta nu este potolită niciodată, ci mereu îl roade pe om, cu toate că omul nu-și oferă nici o clipă de liniște. Toate acestea le cunoașteți și singuri.

Duhul are o necesitate a contemplării lui Dumnezeu și a \ 4 lucrurilor divine, care este satisfăcută de cunoștințe din lumea ■ I spiritului; există o necesitate a liniștirii în Dumnezeu sau a păcii conștiinței, satisfăcută prin împlinirea voii lui Dumnezeu; există o trebuință a împărtășirii cu Dumnezeu sau a gustării din Dumnezeu, satisfăcută de părtășia, prin rugăciune, cu Dumnezeu. Câte trebuințe are spiritul, tot atâtea și însetări are. Adică: setea desprinderii de toate, prin rugăciune; setea liniștirii în Dumnezeu și în contemplarea de Dumnezeu care, nefiind împlinite, lasă un dor, iar dacă sunt împlinite cum trebuie, împacă și duhul, aduc și pace în suflet și în trup, împlinindu-le lipsurile cu preaplinul lor sau înlocuind scopurile sufletului și trupului cu cele ale lor, ca de pildă: înlocuind plăcerile estetice prin înălțarea rugătoare spre Dumnezeu; grija de multe, prin liniștea conștiinței; sterila căutare a adevărului pe calea științei, prin contemplarea de Dumnezeu și a lucrurilor dumnezeiești.

Iată că avem, așadar, trei categorii de însetări și câte trei feluri de însetări în fiecare categorie: în total, nouă, un fel de nouă guri, din care omul aude neîncetat strigătul: Mi-e sete !“... Toată viața sa, omul se luptă să înăbușe cumva acest /strigăt, dar nu reușește. De ce ? În primul rând, pentru că nu face ordine cum trebuie în aceste însetări. Priviți cum se întâmplă: necesitățile sensibile stau pe primul plan, în jurul lor ! sunt cele mai multe griji; apoi urmează cele sufletești, împlinite, deja, într-o mai mică măsură;

iar cele ale duhului sunt considerate ultimele, de ele ne îngrijim puțin sau deloc, astfel ■ încât omul se găsește, acum, într-o poziție răsturnată: are deasupra ceea ce ar trebui să fie dedesubt. Dar încercarea de a1 sătura pe omul aflat în această poziție este același lucru cu strădania umplerii cu apă a unu-i vas așezat cu fundul în sus. Iată de ce omul nu are mulțumire: nu se satură, însetează tot mai mult și mai mult, în ciuda faptului că se îngrijește necontenit de plăceri și uneori este înconjurat de multe bunătăți. In acest fel, cel ce-și dorește liniștea trebuie să corecteze această greșeală, și se vor întoarce tihna și pacea, cea mai presus de orice rațiune. Adică, mai înainte de toate trebuie să satisfacem duhul, ridicându1 la starea împărtășirii cu Dumnezeu, a gustării din Dumnezeu și a contemplării lui Dumnezeu. Apoi, prin puterea duhului și sub îndrumarea și călăuzirea lui, să satisfacem necesitățile sufletești și pe cele trupești. Dumnezeu, Plinătatea bunătăților, împlinind duhul, v-a turna prin acesta mulțumirile împlinitoare pentru necesitățile sufletului - pentru cunoștințele, inițiativele și plăcerile lui - și pentru trebuințele trupului, dându-le măsură, greutate și rost.

Vedeți acum când omul poate înceta să mai strige: „Mie sete !“. Atunci când v-a da satisfacție duhului, prin împărtășirea cu Dumnezeu. Ne întrebăm: Cum să facem aceasta ? Iată cum. Omul a fost zidit, dintru început, pentru a se afla în împărtășire cu Dumnezeu, pentru a trăi în Dumnezeu și a fi fericit. Așa a și fost. Prin cădere, el sa despărțit de Dumnezeu și a pierdut împărtășirea cu Dumnezeu. Pierzând împărtășirea cu Dumnezeu, a devenit veșnic însetat. Rămânând singur, duhul omului a slăbit; asupra lui a pus stăpânire sufletul, cu trebuințele sale, el însuși dând întâietate cărnii. Pentru restaurarea celui căzut a venit Domnul și, dând satisfacție dreptății lui Dumnezeu prin nemăsuratele Sale

suferințe, a trimis Duhul dumnezeiesc pentru ca, fiind primit de credincioși prin Sfintele Taine, să restaureze duhul omului la rangul Său, iar o dată cu aceasta, și sufletul și trupul, și pentru ca astfel să-i redea celui căzut desăvârșirea cea dintru început: viața cea dulce și plină de toate mulțumirile, trăită în împărtășire cu Dumnezeu. Toate acestea se înfăptuiesc astfel: omul se căiește cu părere de rău de netrebnicia și de vinovăția sa în fața lui Dumnezeu; apoi, prin credință în Dumnezeu, se ridică spre buna nădejde a mântuirii; apoi, făgăduind să-L aparțină lui Dumnezeu, primește Sfintele Taine. Harul Preasfântului
Duh, primit prin Sfânta Taină, î-l unește în legătură vie cu Hristos, ca pe o ramură sălbatică cu un lăstar, iar, prin Domnul, îl înalță către cea mai adâncă împărtășire cu Dumnezeu. Împlinindu-se prin această împărtășire cu Dumnezeu, toată ființa omului este împăcată și intră în sabatul lui Dumnezeu, netulburat de nici o chemare a necesităților inferioare. Iată întregul secret! cel ce însetezi, vino la Domnul și te vei sătura de la El de apa după care cei ce beau nu mai însetează. Iar tară aceasta, cele nouă trebuințe arătate mai sus vor chinui neîncetat bietul suflet, nedându-i pace, îl vor roade ca viermii care rod inima copacului, îl vor vlăgui ca lipitorile care absorb sucurile de viață ale trupului...

Asta nu înseamnă că cei care au pășit pe calea împărtășirii cu Dumnezeu nu mai au necesități sufletești și trupești și că nu le împlinesc, ci că, la aceștia, setea î-și pierde ustuirimea și neînduplecarea și, cu această condiție, se pogoară de la Dumnezeu și asupra lor mângâietoarei atoatemulțumire. cel ce trăiește în Dumnezeu, acela are totul și nu are nicăieri nici un neajuns sau nu este niciodată tulburat de sentimentul sărăciei sau al frustrării. Iată în ce constă toată puterea lui !

Astăzi, Domnul ne cheamă pe toți: cel ce însetează să vină la Mine fi să bea... Să mergem cu toții la Domnul cel dulce și de la El să ne potolim setea; dar în așa fel ca apoi să nu mai tragem pe la alte fântâni, chiar de ar fi săpate de cine știe ce fețe importante. Amin.

1 mai 1860,
în săptămâna samarinencei

VIII
Cum și cu ce să ne hrănim sufletul, ca să crească duhovnicește

Când, trecând printr-un pustiu, întâlnești un copac sau vreo altă plantă pe solul nisipos sau pietros, nu poate să nu ți se facă milă de ea. Arc o înfățișare jalnică. Lipsa de substanțe hrănitoare din pământ și din aer o vlăguiește. Ea se usucă și se ofilește în mod vizibil și, prin înfățișarea ci, parc să-i spună deslușit fiecărui trecător: „Mie rău aici, luați-mă de aici și sădiți-mă în altă parte".

Cu totul alte simțăminte trezește un copac care crește lângă un curs de apă, într-un pământ umed și roditor. Acesta este plin de viață și, bucurându-se de toată Îndestularea, prin toate părțile organismului său pare să cânte o cântare de mulțumire Semănătorului tuturor ființelor, pentru posibilitatea de a se adăpa din plin din sevele hrănitoare răspândite peste tot în jurul său.

Nu sunt oare adesea, fraților, și suflete omenești aflate în aceste situații ? ! Da ! Adesea și ele mor de foame și se chinuiesc, ca într-o temniță fără aer, de lipsa a ceea ce le poate hrăni și oferi mulțumire. Și acest lucru este deseori în totală contradicție cu aspectul vizibil de îndestulare al acelor oameni ! Creștinismul sfânta noastră credință sau Sfânta Biserică sunt menite chiar de

Dumnezeu să fie locul de liniștire și de hrănire împlinitoare a sufletelor omenești... Dar nu toată lumea se află în el, iar dintre cei ce se află, nu toți se folosesc cum se cuvine de tot ce ne propune el. Și aici se află multe suflete care se vlăguiesc și se istovesc din simplul motiv al lipsei de cugetare.

Priviți cum se întâmplă.

Planta, răsărind din pământ, î-și primește hrana din pământ și din ceea ce se află în jurul ei; dimpotrivă, sufletul, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, fiind de proveniență cerească, se poate hrăni numai cu stihiile cerului, provenite din Dumnezeu și îndreptate spre suflet, sau destinate iui. Astfel, planta are nevoie de lumină, fără lumină se ofilește. Și sufletul are nevoie de lumină de lumină cerească. Este un adevăr dumnezeiesc, care este oferit din belșug în Biserică, tuturor celor ce vor să asculte; este oferit și prin citirea cuvântului lui Dumnezeu, și în predici, și în cântările bisericești, și în toate rânduielile și tipicurile Bisericii, și în scrierile Sfinților Părinți, și într-o mulțime de cărți mântuitoare. Doritorii se adapă de aici din belșug cu lumina adevărului dumnezeiesc și se veselesc de strălucirea lui. Dar nu toți fac așa și nu toți cei ce par a fi purtători a-I adevărului lui Dumnezeu îl cuprind cu adevărat în sufletul lor. Există oameni care î-și pierd zilele și nopțile studiind vreo știință - matematică, fizică, astronomic, istorie și altele -, crezând că-și hrănesc sufletul cu adevărul, dar sufletul lor se vlăguiește și se chinuiește. De ce ? Din pricină că nu se află adevăr acolo unde ei îl caută ! Nu spun că științele n-ar putea cuprinde adevărul, ci că adesea ele îl izgonesc, înlocuindu1 cu iluzii sau cu presupuneri potrivnice adevărului. Dar sufletul nu-l poți înșela, cum nu poți înșela pe un om înfometat, dându-i o piatră în loc de pâine. De aceea sufletul se chinuiește !

Dar acestea - științele - încă par preocupări serioase. Dar ce să mai zicem de cititorii împătimiți a-I publicațiilor noastre periodice ? Priviți cu câtă strădanie se zbate un tânăr, sau uneori chiar unul mai puțin tânăr să obțină cât mai repede banalul număr al vreunei reviste lunare, cu câtă nestăpânite se aruncă să devoreze, cum se zice, prada obținută ! Nu-i mai arde nici de mâncare, uită uneori și de somn... Și care-i folosul ? ! Două-trei fraze reușite, câteva fantezii mincinoase, câteva presupuneri înșelătoare, și atât... Restul Nu-i bun de nimic. Iar sufletul rămâne nemulțumit. Luăm o altă carte, apoi alta ... mereu, același lucru... Te doare sufletul !

Începem conversațiile... Mereu, același lucru, pentru că atât subiectele conversațiilor, cât și modul lor de tratare sunt preluate din aceleași cărți... Adăugați la aceasta mediocritatea ocupațiilor și a relațiilor de zi cu zi și veți înțelege că, dacă am descoperi acel auz care aude vocea sufletului, am deslusi un strigăt amar: „Scoateți-mă afară din această închisoare !... Mă înăbuș aici ! Dați-mi să privesc măcar o clipă lumina lui Dumnezeu Așa și este. Dar cine-l ascultă ? ! Vedeți, aici nu este de *bon ton* să hrănești sufletul cu adevărul lui Dumnezeu !... Și sufletul se chinuiește. Și măcar dac-ar trebui să meargă departe după acest adevăr ! Dar nu, el este aici, însă nu vor să-și deschidă ochii ca să-i primească lumina. Intră în biserică, ascultă ce se cântă, ce se citește și se face aici și vei vedea lumina adevărului lui Dumnezeu. Deschide Evanghelia sau măcar ține în mâini această carte dumnezeiească și deja se v-a bucura sufletul tău. Iar scrierile părinților nu avem destule acum, în traduceri accesibile tuturor ? Și alte cărți ziditoare de suflet și tipărituri periodice duhovnicești, câte nu avem ?! Dar noi nu cunoaștem toate aceste comori ale adevărului dumnezeiesc, n-am auzit nici de titlurile lor ! Frați și părinți ! Ce

fel de creștini suntem, când nici nu ne atingem de cărțile în care este explicat creștinismul, în schimb citim cine știe ce aiureli ? Și ne chinuim sufletul într-un întuneric înăbușitor noi, fiii zilei și a-I luminii, cum ne numea Sfântul Apostol!

Mai adaug vreo două gânduri. Planta, ca să trăiască și să crească, arc nevoie de aer. Fără aer, moare. Și sufletele au nevoie de aer ceresc... Acesta este, cum v-am spus nu o singură dată, întregul spirit eclezial sau toate dumnezeieștile ierurgii ale Bisericii... Numai aici sufletul î-și găsește propria atmosferă, în afara ci se înăbușă. Așa cum se vlăguiește un tuberculos, la fel se vlăguiește sufletul în afara Bisericii, în aparent vastele și flexibilele obiceiuri ale lumii... Iată de ce. Acela care nu știe decât de baluri și de teatre, de plimbări la serate, tablouri vivante", scamatorii și altele asemenea, când rămâne singur cu el însuși, sufletul aceluia tânjește și suferă de dor !... Și sufletul îi spune arunci: „Mă sufoc... lamă de aici și dumă acolo unde aerul este întotdeauna curat și cerul este senin".

Planta are nevoie de umezeală: de sevă, pe care o absoarbe prin rădăcini și o conduce în tulpină, formându-se prin transformarea precipitatelor ei. Și pentru suflet este nevoie de o anume transformare a precipitatelor sevelor duhovnicești. Aceasta arc loc prin faptele bune făcute în fiecare zi sau prin împlinirea poruncilor, a acelora pe care ni le pun în față întâmplările din cursul obișnuit al vieții noastre. Așa cum seva din plantă sau hrana din trupul nostru, rămasă neprelucrată, doar ne îngreunează, fără să ne aducă nici un folos, la fel, toate puterile duhovnicești, primite de suflet adevărul lui Dumnezeu, Sfintele Taine, dumnezeieștile ierurgii și altele doar vor îngreuna sufletul atât aici, cât și la veșnica judecată a conștiinței și a lui Dumnezeu, dacă sufletul nu le v-a prelucra, transformându-le, prin fapte bune,

în propriul lui sânge duhovnicesc. Iată de ce sunt bolnave, suferinde și tânjesc sufletele celor cufundați numai în griji lumești sau numai în treburile de la serviciu sau, și mai râu, în lucruri pătimașe, iar a face vreo faptă bună nici nu le trece prin minte. Cu toate că nu pierd nici o părticică hrănitoare pentru suflet, ea se ofilește tot mai mult. Nu vreau să spun că treburile de la serviciu și cele ale traiului zilnic - grijile de familie, negustoria, feluritele tranzacții și întreprinderi - ar fi păgubitoare de suflet... Nu. Nu ele însele sunt păgubitoare, ci păgubitor este a ne ocupa numai de ele, neglijând faptele bune, cât și preocuparea cu ele nu întru slava lui Dumnezeu, ci pentru anumite scopuri individualiste. Așa cum sevele trupului nostru se transformă în sânge viu prin unirea cu oxigenul din aer, la fel toate treburile, și cele de la serviciu, și cele ale traiului zilnic se pot transforma într-o stihie hrănitoare de suflet, dacă le vom închina lui Dumnezeu ! Iar când nu facem așa și nici fapte bune nu avem, atunci cu ce să se hrănească sufletul ? ! Iată că atunci sufletul
tânjește și se vaită, spunându-i omului în chip deslușit: „Mută-mă din acest pământ uscat și argilos și răsădește-mă în ogorul lui Dumnezeu, pe ogorul faptelor bune, cerute de poruncile lui Hristos".

Astai tot ! Dar, fraților, pe toate acestea le cunoașteți ! Știți că sufletul, luminat din belșug de lumina adevărului lui Dumnezeu, păstrat în acrul curat și ceresc al rugăciunilor și al ierurgiilor Bisericii și întărit cu hrana bogată a faptelor bune, este asemeni unu-i copac *răsădit lângă ape izvorâtoare, care-și v-a da rodul la timpul cuvenit, și frunza Nu-i v-a cădea.* Iar un alt suflet, lipsit de toate acestea, se aseamănă cu o plantă nobilă ținută, cu cruzime, într-un loc fără lumină, fără aer curat și ' fără umezeală, și care se vlăguiește ! Le știți pe toate acestea.

Fericiți sunteți, dacă le faceți. De ce, omule, îți tiranizezi sufletul, robindu-te, orb și fără socotință, zbuciumului vieții lumești ?!

Aceste gânduri, pe care vi le-am expus acum, mi lea sugerat ziua de astăzi, închinată Sfântului Ioan Scărarul, care a trăit în pustie și a fost un îndrumător al vieții pustnicești.

Mulți cred că pustia sau lăcașurile de însingurare sunt Jocuri uscate, care nu oferă nimic hrănitor pentru suflet. Dar priviți faptele Sfanțului Ioan, deschideți Scara lui și citiți orice din ea și veți vedea câtă viață și putere era în cl! Pustia epuizează numai trupul, dar sufletul îl hrănește din belșug cu felurite bunuri cerești. Lumea vi se pare bogată, dar ea îngrașă numai trupul, dar sufletul îl epuizează prin înfometare, neoferindu-i o cât de mică părticică hrănitoare. Chivernisiți-vă viața după această deosebire, toți cei ce vreți să vă creșteți sufletul ca să devină un pom viu, vrednic de a fi răsădit în raiul ceresc. Amin.

13 martie 1860,
în a 4a săptămână a Marelui Post

IX

in numele înălțării Domnului, trebuie să ne recunoaștem măsura cerească și să-i căutăm pe cei ce au această măsură

S-a înălțat Domnul în slavă la ceruri. Cum Sa înălțat Acela care, Dumnezeu fiind, este pretutindeni și pe toate le plinește ?! și-a înălțat natura omenească. Este omul din El, cel pe care la înălțat la ceruri.

Domnul S-a înălțat și S-a așezat de-a dreapta Tatălui și a lui Dumnezeu. Cum S-a așezat dea dreapta lui Dumnezeu, cel care petrece de-a pururi nedespărțit împreună cu El, într-o singură

cârmuire și șade pe același prestol ? Este firea omenească cea pe care a așezat-o dea dreapta lui Dumnezeu, este omul din El, cel pe care la adus la împreună-împărățirea cu Dumnezeu, la stăpânirea proniatoare peste toate cele văzute și nevăzute.

Așa s-a împlinit binevoirea lui Dumnezeu întru noi. Fiul lui Dumnezeu, coborât pe pământ, la urcat pe om pe umerii Să-i, ca pe o oaie pierdută, și la adus Tatălui Său. Să slăvim bunătatea și înțelepciunea iubitorului de oameni Dumnezeu. Nu ne-a părăsit și nu nea lăsat pradă nenorocirii noastre, ci a rușinat viclenia vrăjmașului și, îndumnezeind în El ființa noastră, nea dăruit în chip mântuitor lucrul prin care fuseserăm la început amăgiți, spre nenorocirea noastră.

Așadar, să ne scuturăm acum, fraților, de șubrezenia gândurilor noastre și, suindu-ne cu mintea la cer, să stăm în fața prestolului lui Dumnezeu, la picioarele firii omenești slăvite în Domnul, și să o contemplăm spre învățătura noastră.

Vedeți cum este mărită firea omenească în Domnul: este îndumnezeită, este făcută împreună domnitoare cu Dumnezeu, este mai presus de orice început, de orice stăpânire și de orice putere. Să ne străduim și noi să nu înjosim în noi această fire prin fapte păcătoase, prin gânduri și atitudini necuvioase, prin patimi rușinoase trupești și sufletești. Cum este cel ceresc, așa se cuvine să fim și noi, având chemare să fim cerești. Cum este Capul Domnul , la fel se cuvine să fie și mădularele toți credincioșii; cum este Întâiul-Născut, la fel trebuie să fie și toți cei pe care Acesta nu Sa rușinat să-i numească frați. Domnul este întemeietorul seminției celei noi. Genealogia Sa se zidește în duh, din toate semințiile pământului. Printre ei ne numărăm și noi și împreună cu ei trebuie să alcătuim seminția aleasă, preoția împărătească, neamul sfânt, oamenii înnoirii, ca să vestim

bunătățile Lui, ale Celui ce ne-a chemat dintru întuneric, la minunata Sa lumină C(I Petr. 2, 9). Așadar, să se străduim și noi să fim desăvârșiți, așa cum Tatăl nostru Ceresc desăvârșit este. Domnul Sa rugat pentru noi ca, așa cum El este una cu Tatăl, la fel și noi să fim una cu El. Prin credință și prin har suntem aduși la 1 această unire. Ce fel de râvnitori a-I vieții întru credință trebuie У să fim, ca să ne arătăm stând la rangul ce ni se cuvine ?! însă, pentru aceasta fiind aleși, o, iubiților!, să ne curățim și să petrecem mereu în curățenie, neatinși de nici o murdărie a trupului sau a duhului.

Să ne întipărim în inimă acest gând, ca să nu păcătuim. *” Dar și dată v-a păcătui cineva, avem Mijlocitor către Tatăl pe Iisus Hristos cel drept* (I In. 2, 1). La început, am păcătuit și am ,căzut de la Dumnezeu. Unindu-ne cu Iisus Hristos, ne unim iarăși cu Dumnezeu. Dar dacă și acum greșim, iarăși cădem de la Dumnezeu și de la Mântuitorul Iisus și, o dată cu aceasta, pierdem toate darurile pe care le-am primit prin El. Ce să facă acum deci cei ce cad iarăși în păcate ? A-i căzut ? Ridică-te ! A-i păcătuit ? Pocăiește-te ! Dar, în nici un chip nu deznădăjdui sau, deznădăjduind, nu te lăsa cu totul pradă căderii. *„Avem Mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos cel drept.“* Vezi că El stă dea dreapta Tatălui și mijlocește pentru noi. Ca Primul Preot, El intră cu sângele Său în Sfânta Sfintelor, în cerul cerurilor, ca să Se arate pentru noi feței lui Dumnezeu, fiind pururi viu, ca să mai mijlocească pentru noi. Mijlocirea Domnului v-a fi auzită și împlinită. Trebuie doar să o atragem spre noi, prin sinceră pocăință și prin hotărârea neclintită și nešovăielnică de a lăsa păcatele, cu care vrăjmașul reușește să păcălească sufletele, prin promisiunile lui mincinoase despre nevinovăția și nepedepsirea

păcatelor. Veniți dar să cădem și să plângem în fața Domnului, cel ce ne-a zidit, cel ce nea izbăvit și ne izbăvește.

„Dar Dumnezeu, bogat fiind in milă scrie Apostolul Pavel pentru multa Sa iubire cu care nea iubit, pe noi cei ce eram morți prin greșelile noastre, nea făcut vii împreună cu Hristos [...] și împreună cu El nea sculat și împreună nea așezat întru ceruri, în Hristos Iisus“ (Ef. 2, 46). Iată deci unde ne este locul! Prin urmare, nu trebuie să viețuim pe pământ, ca și cum aici ar fi locul nostru pentru totdeauna, ci să trăim cum se trăiește într-o țară străină. Străinii trăiesc cu trupul în țară străină, dar cu mintea și cu inima în patria lor. La fel ne poruncește și nouă Apostolul: „Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde Se află Hristos, șezând dea dreapta lui Dumnezeu. Cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ; căci voi ați murit și viața voastră este ascunsă în Dumnczeu“ (Col. 3, 13). În Iisus Hristos, suntem deja în cer, ne rămâne să ne mutăm acolo cu mintea și cu inima, ca să ne fie și inima acolo unde ne este comoara. Într-acolo trebuie să le îndreptăm pe toate: și gândurile și cuvintele și faptele. Într-acolo trebuie să ne ațintim toate grijile și toată petrecerea noastră pământească trebuie astfel să o chivernisim, încât să ne fie o pregătire pentru veșnica, fericita petrecere în cer, cu Iisus Hristos, Domnul nostru. Trăind pe pământ, nu se poate să nu le facem pe cele pământești și ale traiului zilnic. Dar toate acestea por fi astfel conduse încât să devină o cale care să ne aducă acolo unde Se află Hristos, dea dreapta lui Dumnezeu. a-I o bogăție trimite-o acolo, prin săraci. a-I stăpânire dobândește domnia de acolo, prin înmulțirea faptelor bune. a-I un dar nu îngropa talanții în pământ, ci dă-le voie să crească, pentru ca, fiind vrednic în cele mici, peste multe să fii așezat. a-I energic muncește, ca să guști acolo din roadele talc. Chiar de a-I sărăcie, supărări și dureri, și pe acestea,

cu răbdare ne-cârtitoare, cu ne-răutate și cu mulțumire, transformăle în mijloace de agonisire a bucuriei nepieritoare. .„Umblați cu înțelepciune față de cei ce sunt din afară (de Biserică)“ ne poruncește Apostolul (Col. 4, 5). „*Deci luați scama cu grijă cum umblați, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt. Drept aceea, nu fiți fără de minte, ci înțelegeți care este voia Domnului"* (Ef. 5, /1517).

Adunând laolaltă aceste puține gânduri, vom primi această învățătură de la înălțarea Domnului. Cunoscând că cetatea noastră este în ceruri, de unde și așteptăm Mântuitor, pe Domnul nostru Iisus Hristos (Fii. 3, 20) la fel cum și îngerul lea spus Apostolilor, pe când aceștia priveau in urma Domnului Care Se înălța să purcedem și noi cu osârdie la cinstirea înaltei noastre chemări întru Iisus Hristos: *câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea* să ne fie gândul (Fii. 4, 8), împiedicându-ne și sculându-ne, dar fără să slăbim niciodată râvna, pe cele vechi uitându-le și spre cele dinainte, năzuind.

Așa să petreceți. Și dacă veți petrece așa, veți atinge neîndoielnic ceea ce dorim cu toții, prin harul Domnului cel înălțat la ceruri și șezând dea dreapta lui Dumnezeu și a Tatălui. Amin.

28 mai 1864,
de ziua înălțării Domnului

X
Fii asemenea Sfintei Maria Egipteanca
în pocăință și in autoîndreptare

Duminica de astăzi este închinată memoriei Cuvioasei, maicii noastre Maria Egipteanca. i-am adus deja laude, împreună cu Biserica, la miezonoptică, în cântece și în cântări duhovnicești și ne-am rugat ei pentru ajutor în greaua lucrare de îndreptare a vieții și a moravurilor noastre. Astăzi vom învăța de la ea acest lucru. Sfânta Biserică, dându-ne exemplul Măriei Egipteanca, vrea să ne îndemne: „Dacă vreți să vă pocăiți și să vă îndreptați viața așa cum se cuvine, iată cum trebuie să vă pocăiți și să vă îndreptați !“. Așa ați procedat, oare, pe durata acestui post ? Dacă da, ferice de voi... Iar de nu, mai aveți două săptămâni: veți avea timp să îndreptați ceea ce na-ți îndreptat sau să adăugați ceea ce v-a scăpat. Numai să nu stați nepăsători.

Dar v-a spune cineva: „Maria Egipteanca model de urmat ?! Oare chiar trebuie ca toată lumea să fugă în pustie, în locuri nelocuite, în munți ?“ Nu, nu toată lumea. Dar toți trebuie să o aibă drept model în truda ei de autoindreptare, în hotărârea ei neclintită de a-și schimba viața și în felul cum a ajuns la această hotărâre. Iată părțile care trebuie urmate ! Cum a ajuns Cuvioasa Maria la hotărârea de a-și schimba viața ? Domnul a adus-o. Pentru ce ? Deoarece, în pofida patimii năprasnice care o stăpânea, ea nu se gândise niciodată să rămână pentru totdeauna în această amară robie. Ea a suferit silnicia cărnii și a vrăjmașului care lucra prin această carne și sa lăsat pradă pasiunii, dar nu până la sfârșit. Domnul Sa milostivit de suferințele făpturii și a venit s-o elibereze din legăturile care o chinuiau. Aceasta este învățătura la care să luăm aminte din viața Sfintei Maria Egipteanca.

Așadar, de are cineva nefericirea să se afle în robia vreunei patimi trupești sau sufletești, să aibă măcar atâta tărie ca să nu se robească ei fără putință de întoarcere, să nu se asemene acelora care, căzuți pradă deznădejdii, se dedau preacurviei. Patima îl leagă pe om și îl duce legat spre fapte pe placul ci; dar tu, fiind chiar în lanțurile robiei, manifestări măcar dorința de a nu face asemenea lucruri, rămâi măcar nemulțumit de ele. Să nu spui: „Ei, Nu-i nimic, probabil, fie... Să rămână cum a fost sau să meargă lucrurile ca până acum". Ci, la fel ca cel ce este dus legat și nu are putere să se împotrivească, dar măcar se proptește cu picioarele așa și tu, indiferent de tăria patimii care te stăpânește, arătați măcar prin ceva revolta față de ea, și spune: ”E pentru ultima oară, nu mă mai las“; și, de cazi iarăși, spune la fel, și tot așa; dar spune nu doar cu limba, ci și cu inima și strigă după Domnul spre ajutor. Așa cum cel ce a fost legat și dus prizonier de vrăjmaș, având, totuși, posibilitatea de a striga, strigă doar, doar l-o auzi cineva și l-o elibera la fel strigă și tu către Domnul: „Doamne ! Mai înainte de a muri, izbăvește-mă ! Doamne, înainte de obștescul sfârșit, dăruiește-mi pocăință !“ și vei fi auzit. După cum pruncul înfășat, culcat în leagăn, care nu poate să-și miște nici mâinile, nici picioarele, î-și apucă, totuși, mama de inimă prin țipătul său și o atrage, ca vrăjită, spre el — dacă la fel vei striga și tu, îl vei atrage pe Domnul, cel ce a spus că mai degrabă mama î-și v-a uita pruncul, decât îi v-a uita El pe cei care îl cheamă.

Când, în sfârșit, Domnul v-a veni la tine, ia aminte, atunci, frate, să nu-ți îngădui să nu te folosești cum se cuvine de această mare milostivire a lui Dumnezeu față de tine. Te vei asemăna atunci Sfintei Maria, pe când era în fața intrării în mormântul Domnului și fusese prinsă de judecata lui Dumnezeu. După cum ea, lovită de o putere nevăzută, nu stătu mult pe gânduri, ci înțelese imediat

motivul, care era păcatul ei, și luă imediat hotărârea să părăsească acest păcat păgubitor și să nu se mai întoarcă la el niciodată, așa trebuie să faci și tu. Ia aminte, deci 1 Atunci când o puternică remușcare a conștiinței, sau frica de judecată și de moarte, sau apropierea unu-i pericol atârnând ca o sabie deasupra capului tău, sau sentimentul măreției lui Dumnezeu și al marii Lui bunătăți, sau orice altceva îți v-a cutremura profund inima și îți v-a scutura toate încheieturile, astfel încât vei simți că ți-au căzut toate lanțurile care te strâmtorau până atunci să știi că sa atins de tine harul lui Dumnezeu și că te slobozește să calci pe calea binelui slobozenie care până atunci îți lipsea. Ia aminte Acest moment este foarte prețios ! Ceea ce simți atunci este lucrarea harului... Adaugă aici și lucrarea ta, adică spune așa: „Murdar am trăit, făcând pe plac patimilor... De acum nu voi mai face așa". Apoi, mărturisindu-te și primind dezlegare, ține-te de făgăduința făcută...

Așa a făcut Sfânta Maria. Nu și-a amânat pe mâine hotărârea de a-și schimba viața, ci sa hotărât imediat, și așa făcu. La fel trebuie să facă fiecare. Harul, când vine, dezleagă imediat legăturile patimii, dar dacă cineva nu se hotărăște imediat să părăsească faptele păcătoase, atunci se leagă din nou în aceleași lanțuri. Când îngerul se arătă Apostolului Petru în închisoare, acestuia îi căzură lanțurile, dar dacă apoi nu l-ar fi urmat pe înger afară din temniță, ci ar fi rămas înăuntru, ar fi venit paznicul temniței, l-ar fi pus iarăși în fiare și ar fi încuiat temnița... Și ar fi rămas Sfântul Petru prizonier mai departe. Așa îl leagă la loc lanțurile patimii pe acela care, simțind lucrarea harului lui Dumnezeu slobozindul din patimi, nu se hotărăște imediat să-și schimbe viața, ci amână pentru altă dată. Nu amâna, frate ! Căci nu știi de v-a mai veni vreodată un moment atât de prielnic.

Luând hotărârea neclintită de a te îndrepta, trebuie cu adevărat să începi imediat îndreptarea, așa cum a făcut Sfânta Maria. Lăsându-le pe toate, întărită cu Sfintele Taine, călăuzită de sfaturile părintelui duhovnicesc, ea se îndreptă spre pustia de dincolo de Iordan, în însingurare, post și rugăciune, pentru a dezrădăcina deprinderile păcătoase însămânțate în ea și cultivate de viața vicioasă. Apucă-te și tu imediat de trudă și de nevoințe. Desigur, nu toți au aceeași cale de întoarcere. Unul se îndepărtează în pustie și trăiește în însingurare; altul sc duce la mănăstire și se mântuiește printre frați; altul rămâne în rânduiala vieții civile și de familie, comune tuturor. Mulți au parcurs deja toate aceste căi; pe fiecare dintre ele au mers cei care sau mântuit și mulți oameni mari. Ce calc să aleagă fiecare ? Să hotărască fiecare, după înclinația sa, după inspirația harului lui Dumnezeu și după sfatul părintelui său duhovnicesc. Trebuie numai să știi că fără muncă nu poți face nimic. Pe toți cei ce vor să biruie carnea ce se luptă cu ci îi așteaptă un mare război. Cârc nu a răbdat Cuvioasa Maria !... pe fiecare îl așteaptă strădania Trebuie, cum am spus mai înainte, să îndepărtăm tot ceea ce poate să ne hrănească patimile; iar aceasta cerc destul efort. Trebuie să lucrăm tot ceea ce poate hrăni și întări noua noastră viață; dar nici aceasta nu se face fără efort. Trebuie să ne povățuim în adevărul lui Dumnezeu, să ne aflăm cât se poate de des sub lucrarea Sfintelor Taine, participând la sfintele slujbe ale Bisericii, să ne luptăm cu patimile și să facem fapte bune, opuse deprinderilor păcătoase; dar toate acestea sunt muncă. Iar, ceea ce este cel mai important: să nu rămânem niciodată singuri... Lipește-te de părintele tău duhovnicesc, găsește-ți pe cineva de aceleași convingeri cu tine, adâncește-te în povățuirile sfinților părinți și nu întreprinde nimic fără să te interesezi pe la toate aceste surse.

Nu încerca s-o copiezi în toate pe Cuvioasa Maria. Ea a trăit singură, dar calea ci a fost special aleasă astfel de Dumnezeu. Nouă ne este mai bine să ne ținem de rânduiala generală a vieții. Vulturul plutește singuratic în înalturi, atât de sus, că se întâmplă să nu-l vedem. Dar el este vultur... Așadar, imită trudele de îndreptare ale Cuvioasei Maria, statornicia ei în această luptă și devotamentul ci neclintit față de făgăduința făcută... Iar în celelalte, mergi pe calea obștească a celor ce se mântuiesc. însă fii rare, nu-ți permite să te moleșești și, după ce te-ai trudit puțin, să nu-ți închipui că a-I făcut totul, căci sfârșitul încununează opera.

Întipărește-ți în minte de pe acum acest sfârșit fericit și mergi spre el după cuvântul Apostolului uitându-le pe cele vechi și năzuind spre cele dinainte, până când vei ajunge la lăcașul de odihnă, pregătit de Domnul tuturor truditorilor Să-i. Amin.

20 martie 1860,
în săptămâna a 5a a Marelui Post

XI
Trebuie să ne luăm in spate crucea autoîndreptării: in ce constă ea ?

Propunându-ne în această zi Sfânta Cruce spre închinare și cinstire, Sfânta Biserică vrea să ne pregătească pentru purtarea crucii, dacă nu ne-am apucat încă de această sfântă lucrare, și să ne întărească în purtarea ei, dacă ne-am apucat. Biserica parcă ne spune: ‚Vedeți Crucea pe care Domnul și-a răstignit de bunăvoie mâinile pentru noi ? Veniți dar și răstigniți-vă împreună cu El". Astăzi, Domnul de pe Cruce vă invită pe fiecare să vă luați crucea și să-i urmați Lui. Luați-o, așadar, luați-o și nu vă temeți, căci, la fel cum Domnul de pe Cruce și-a predat duhul Său lui Dumnezeu și Tatălui, la fel și voi, de pe cruce, aveți un singur drum: spre lăcașurile raiului, pe urmele Domnului, care îi v-a spune fiecărui purtător al crucii ca tâlharului înțelept: „Astăzi vei fi cu Mine în rai!".

Nu cred că ar exista cineva să refuze această însărcinare, dar se poate ca nu fiecare să știe în ce constă purtarea crucii, care ne este dată tuturor, și unul ca acesta se poate crede purtător de cruce, fără să fie. Că nu se află pe lume nimeni fără cruce, o știe fiecare; dar printre aceste cruici există și crucea tâlharului, căci și pe aceasta se răstignesc oameni. Ca să nu se producă vreo neînțelegere, foarte periculoasă în această privință, vă voi expune pe scurt din ce este alcătuită crucea pe care fiecare dintre noi trebuie să o ia și s-o poarte...

Ea este alcătuită, în primul rând, din strâmtorarea cărnii și a întregii noastre vieți exterioare și din împlinirea răbdătoare a pravilelor care reglementează această strâmtorare.

Am primit poruncă de la Domnul și de la Sfinții Apostoli să ne răstignim carnea cu patimile și cu poftele, să rupem toate legăturile pământului și toate mădularele trupului să ni le facem arme ale dreptății, așa cum mai înainte erau arme ale păcatului. Alții consideră aceasta o siluire, dar de fapt este cu totul inevitabil să fie așa. Priviți ce face în noi păcatul ! înrădăcinându-se în inimă, el pătrunde în toate stihiile sufletului, umple toate funcțiile și mădularele corpului nostru, ne întocmește traiul zilnic după placul său și ne alege în spiritul său relațiile și legăturile publice... Astfel, lângă păcătos tronează un fel de atmosferă păcătoasă, pe care o produce păcatul ce trăiește în noi și din care, apoi, tot el se hrănește. Hotărându-ne definitiv să lucrăm Domnului, trebuie, în primul rând, să risipim această atmosferă, să distrugem această întocmire păcătoasă a vieții și să instaurăm peste tot reguli noi, în spiritul noii vieți. Trebuie să nu mai mergem acolo unde cădeam în păcat sau unde se aprindeau în noi poftele păcătoase... Dacă este vorba de teatru, să lăsăm teatrul; dacă este vorba de plimbări, să renunțăm la ele; dacă este vorba de cercul de prieteni, să-L abandonăm. Să ne păstrăm, din relațiile exterioare, numai pe cele ale datoriei sau ale profesiei, dar și pe acestea să le rânduim astfel încât împlinirea lor să fie pe placul lui Dumnezeu, iar nu în favoarea patimilor; și apoi, renunțând la vechile prietenii, relații și moduri de petrecere plăcută a timpului, să ne stabilim noi relații și noi preocupări, în orele rămase libere după împlinirea datoriilor: în locul discuțiilor sterile, discuții pe teme duhovnicești; în loc de baluri și serate, întâlnirea cu oameni având frică de Dumnezeu; în locul lecturii revistelor, citirea cuvântului lui Dumnezeu și a scrierilor patristice, și altele asemenea. Schimbându-ne comportamentul din afară, din societate, trebuie să ne schimbăm și obișnuințele vieții zilnice. Să ne stabilim alte

ore pentru sculare și pentru mersul la culcare, să ne fixăm pravila de rugăciune dimineața și scara, să ne fixăm ce bucate mâncăm și ora mesei și modul în care ne așezăm și ne sculăm de la masă, cum ieșim din casă și cum intrăm, cum să ne folosim fiecare clipă de timp liber, pe cine și cum să primim și cum să ne purtăm în timpul vizitei. Cea mai frumoasă podoabă a vieții noastre trebuie să fie alta: să ne curățăm de cele pătimașe și să facem loc celor ziditoare, ale duhului. Pe toate acestea le fac toți începătorii vieții celei noi, dintr-un fel de instinct al acestei vieți. Este, desigur, strâmtorant... Dar cel ce este strâmtorat în acest fel este păcatul care trăiește în noi, iar nu noi; noi, în schimb, prin această strâmtorare ne eliberăm din lanțurile păcatului. Aceasta este una dintre aripile crucii mântuitoare, pe care trebuie să o purtăm.

Reconstruind astfel totul in jurul nostru, trecem la noi înșine. Căci și aici fiecare mădular al trupului Nu-i altceva decât un cuib a-I păcatului. Trebuie și aici să-L strâmtorăm. Trebuie să ne strâmtorăm simțurile: ochiul să nu privească spre lucruri ispititoare, urechea să nu asculte vorbe pătimașe, și nici mirosul și pipăitul să nu stârnească păcatul abia domolit. Mai înainte, pântecele slujise lăcomiei. Trebuie să-L istovim și să-L deprindem cu o săturare cumpătată; trupului îi plăceau dezmierdările somnului și ale statului degeaba trebuie să-L deprindem cu truda și cu încordarea, spre muncă și spre trezvie. Iar pofta, câte ieșiri nu avea ? ! Pe toate acestea trebuie să le îngrădim. Ce nu vorbea limba, acest foc, această gângăvitoare de minciuni ? Trebuie să o legăm... Și chiar pielea să o asuprim cu asprime pentru atracția ci numai către dezmierdări. Stabilind o astfel de pravilă, vom omorî legăturile pământești sau vom face ca toate mădularele trupului să devină arme ale dreptății. Este greu, dar mântuitor. Procedând așa față de trup, vom face la fel ca

cei ce spală rufele: adică ne vom clăti, ne vom stoarce și bate trupul cu maiul, ca să stoarcem din el tot ce este păcătos și pătimaș și să-L readucem la neprihănirea veghetoare dintru început... Iată încă o aripă a crucii mântuitoare, pe care trebuie să o luăm asupra noastră ! Toate acestea, laolaltă, constituie ceea ce am numit la început strâmtorare a trupului și a întregii noastre vieți din afară și împlinire răbdătoare a pravilelor, care reglementează această strâmtorare. Adică, așezând pravile noi peste vechile noastre relații și ocupații exterioare și peste trupul nostru, trebuie să le respectăm neabătut, ca ele să-și împlinească lucrarea mântuitoare... Fiecare dintre aceste pravile de strâmtorare este ca un plasture pus pe o rană. Plasturele nu este scos de pe rană până când nu-și termină lucrarea; așa trebuie și noi să rămânem în pravila cea nouă, tară a o schimba, până când ne vom stabiliza și ne vom întări în ea, până când ne v-a deveni atât de familiară, pe cât ne fusese mai înainte pravila păcătoasă.

Dar toate acestea nu constituie decât crucea din afară... Mai există și o alta, lăuntrică. Vă voi pomeni pe scurt despre ea. Ea constă din auto-constrângeri și împotriviri față de propria noastră voie. Câtă vreme omul se află în păcat, el nu iubește binele, nu are partășie cu el și nu cugetă la el. Luând hotărârea fermă ca de acum încolo să nu mai păcătuiască, el se recunoaște dator să dorească noul bine, să cugete numai la el și numai în acesta să-și afle bucuria. Dar întorcându-se în sine, înlăuntrul său, el nu găsește acolo asemenea înclinații. Mintea dorește să se ocupe de altele, visează și plăsmuiește fantezii, inima nu vibrează la bine, înclinațiile voinței sunt îndreptate spre altele. Ce-i de făcut ? Trebuie să le desprindem de unele și să le legăm de altele: să le rupem de patimă și de păcat și să le îndreptăm spre bine, spre despătimire, spre duh. Adică trebuie să ne împotrivim nouă înșine în

cele rele și să ne obligăm să facem binele... Și aceasta, aproape cu orice ocazie. De pildă, apare prilejul de a ajuta pe cineva aflat în nevoi. Conștiința îți spune să-L ajuți și ești gata s-o faci; dar într-o parte stă dragostea de agoniseală, care repetă: „Nu-i da, a-I și tu nevoie Trebuie să ne biruim sau să ne înăbușim acest egoism și să ne educăm sufletul spre a da de bunăvoie. te-a supărat cineva. Conștiința creștină îți spune să ierți, dar mândria te obligă să te răzbuni. Trebuie să ne rupem inima de la această patimă rea și să o îndreptăm spre smerenie și spre îngăduință. Așa să facem cu fiecare ocazie. Peste tot trebuie să ne rupem de cele pătimașe și să ne îndreptăm spre cele sfinte și plăcute lui Dumnezeu ... In aceasta constă războiul lăuntric, produs, ca de două mâini, de auto-constrângere și de împotrivirea față de noi înșine. Este dureros .' Ce mult ne doare scoaterea unei așchii sau desprinderea unu-i deget lipit, iama, de o bucată de fier înghețat la fel ne doare inima, când este ruptă de unele, pentru a fi îndreptată spre altele. Doare, dar este mântuitor. De aceea se și numește cruce mântuitoare, prin care dobândim belșug de tămăduiri pentru pătimașa noastră inimă.

În aceasta constă crucea lăuntrică sau partea lăuntrică a crucii, care, împreună cu partea din afară descrisă mai sus, alcătuiește o singură cruce, pe care orice creștin este dator să o poarte și pe care, într-adevăr, o poartă fiece om care, lăsând păcatul, se face lucrător al adevărului. Fie ca Domnul să vă binecuvânteze strădania, truditori a-I lui Dumnezeu 1 Răbdați în această nouă pravilă... Rănile de pe cruce ustură numai la început, apoi cuiele răstignirii încep să izvorască mir tămăduitor pentru rănile pricinuite tot de ele. Sunt strâmtorante aceste pravile, dar ele sunt calea spre slobozirea fiilor lui Dumnezeu. Aveți răbdare 1 Patimile se vor domoli, și duhul vostru se v-a înălța în zbor lin

spre prestolul lui Dumnezeu și, sălășluindu-se acolo, v-a începe să guste din fericirea vederii cu mintea a feței lui Dumnezeu, încă mai înainte de a ieși din trup și mai înainte de începerea zilei în care nu v-a mai fi nici întristare, nici durere, nici suspin. Amin.

6 martie 1860,
în a 3a săptămână a Marelui Post

XII
Testamentul Domnului de pe Cruce: înșiruirea simțămintelor fi a atitudinilor creștine

În această zi se termină citirea Evanghelici. Vreau să vă atrag atenția asupra însemnătății acestei citiri și la ce ne obligă ea. Ce înseamnă citirea tuturor Evangheliilor, în toate zilele ? Este repetarea testamentului dat nouă de Domnul Iisus Hristos. Domnul, murind pentru noi, a lăsat testament tuturor celor ce vor crede în El testament scris și semnat cu sângele Său. Oricine vine cu credință la Domnul face legământ cu El și se obligă să împlinească testamentul lăsat de El, închipuit de Evanghelie. Mâine se vor săvârși Sfintele Patimi. Peste o zi ni se v-a oferi spre cinstire imaginea Domnului de pe sfântul epitaf, după coborârea de pe Cruce, chinuit și plin de răni. Primul gând al fiecăruia care se apropie să sărute sfântul epitaf v-a fi gândul la testamentul întărit prin moartea Domnului. Prin imaginea Sa vlăguită și prin rănile Sale, îi v-a aminti fiecăruia: „Țineți minte, oare, și împliniți testamentul Meu, pe care va-ți obligat să-L împliniți, intrând în legământ cu Mine !“. Pentru ca fiecare creștin să poată răspunde cu conștiința curată, în fața sfântului epitaf: „Da, Doamne, țin

minte legământul Tău și cunosc testamentul". Sfânta Biserică a rânduit ca înaintea Patimilor Mântuitorului să se citească
toate Evangheliile, ca să se împrospăteze în mintea fiecăruia întregul tablou al datoriilor poruncite de Domnul.

Iată de ce se citesc toate Evangheliile în aceste zile ! Ei, se atinge scopul ? Păi, într-o mai mare sau mai mică măsură, fiecare știe ce așteaptă Domnul de la el, ca de la orice creștin. Dar este posibil ca nu fiecare să-și fi reprezentat limpede întreaga esență a lucrării care ne-a fost poruncită; poate că nu a reușit să cuprindă dintr-o unică privire toate îndatoririle stabilite de Legiuitor; poate că nu și-a făcut o imagine unitară despre toate cele referitoare la aceasta. Vă voi veni în ajutor și vă voi zugrăvi, schițând pe scurt întregul conținut al testamentului Domnului. Aceasta ne va ajuta în fața Domnului în suferință, ori să ne întărim mai bine în viața pe care o ducem - dacă e vrednică -, ori să ne însuflețim spre schimbarea și îndreptarea ei, dacă este nevrednică.

Știți că esența creștinismului stă în restaurarea omului căzut. Omul, prin creație, arc menirea să fie în comuniune cu Dumnezeu, să trăiască în El și să fie fericit. Prin călcarea poruncii, el a căzut de la Dumnezeu, a pierdut viața adevărată și a fost nevoit să sufere atât vremelnic, cât și veșnic. Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, primind firea omenească, a înviat-o în El, a împăcat prin moartea Sa dreptatea lui Dumnezeu și a reîntors omului bunăstarea în Dumnezeu. Pentru ca oamenii să poată să-și însușească în toate timpurile aceste bunătăți, El a rânduit pe pământ Sfânta Biserică casă a mântuirii și ogradă a celor se mântuiesc. Astfel, oricine dorește acum să-și atingă menirea să guste din fericirea comuniunii cu Dumnezeu poate să o obțină numai prin împărtășirea cu Domnul Iisus Hristos, în Sfânta Biserică. „Nimeni nu poate ajunge la Tatăl, decât prin Mine“ —

spune Domnul (Ioan 14, 6). In aceasta constă esența testamentului Său către noi. De aici reiese de la sine că elementele cele mai concrete ale acestui testament se referă la:

1) Căile pe care să ne înălțăm la comuniunea cu Iisus Hristos.

2) Petrecerea în Dumnezeu, în urma comuniunii cu Iisus Hristos și

3) Petrecerea în Biserică, unde se află toate puterile și mijloacele pentru împlinirea celor de mai sus.

1) Cum să ne înălțăm la comuniunea cu Domnul și ce îndatoriri decurg de aici ?

Calea de înălțare la împărtășirea cu Domnul constă în următoarele. Ajungând să se căiască de păcatele sale, omul ar fi cât pe-aci să cadă în deznădejde, dacă în fața lui nu ar sta Domnul cu ajutoarele Sale. Însușindu-și-le prin credința în Domnul Iisus Hristos, el se ridică la nădejdea mântuirii și, primind puteri dumnezeiești, se hotărăște să lucreze Domnului în toate zilele vieții lui. Pentru aceasta, se unește prin Sfintele Taine cu Domnul. Ca urmare, iată ce se cere fiecărui creștin:

a) *Să-ți cunoști și să-ți cercetezi sărăcia și nimicnicia*: că ești cerșetor, orb, gol și a-I fi pierit atât vremelnic, cât și pe vecie, de n-ar fi fost Domnul...

b) *Cunoaște-L și sporește in cunoașterea Domnului Iisus Hristos*, care a venit în lume să mântuiască pe cei păcătoși. El a satisfăcut în locul tău dreptatea lui Dumnezeu, te-a readus la viață întru El și te-a așezat în ceruri, de-a dreapta Tatălui.

c) *Să crezi* cu toată credința că Domnul, cel ce a izbăvit întreaga lume, *te mântuiește și pe tine* și strigă spre El, împreună cu Toma: *Domnul meu și Dumnezeul meu !*

d) Ca atare, nădăjduiește că vei fi mântuit. Ține în inimă că pericolul a trecut deja, dar nu cădea în nepăsare și în moleșeală,

ci umblă în faptele lepădării de sine, a cărei uitare te-a împins de atâtea ori spre necazuri.

e) *Nutrește sentimentul păcii cu Dumnezeu*. Contemplă în duh fața luminoasă și binevoitoare față de tine a lui Dumnezeu, dar nu slăbi frâul patimilor și nici măcar pe acela al gândurilor pătimașe, ci, de fiecare dată când, în pofida voii tale, se vor rupe din frâu, grăbește să te curăți cu lacrimile pocăinței sau păstrează-ți mereu aceste lacrimi, spălând cu ele orice necurăție.

f) Păstrează-ți în inimă convingerea că ești fiu al lui Dumnezeu, căruia i sa dat puterea să-L strige: *Avva Părinte* ! și, pomenind acest gând, lucrează ca din partea lui Dumnezeu, dumnezeiește, pentru Dumnezeu, mereu întru slava preasfântului Său nume. Iată prima serie de simțăminte și atitudini, poruncite de Domnul!

2) înălțându-se la împărtășirea cu Iisus Hristos și, prin El, Unindu-se din nou cu Dumnezeu, omul stă în fața lui Dumnezeu, de la care căzuse, și II contemplă în nesfârșitele Sale desăvârșiri și în lucrările Sale de zidire, de proniere și de săvârșire a tuturor. Iată cu ce fel de simțăminte și de atitudini trebuie să se umple fiecare în acest caz! Ca urmare, iată ce cere de la noi Domnul:

a) Contemplându-L pe Dumnezeu în adâncimile Sale nepătrunse, ca pe cel de neatins, minunează-te de El. Să înceteze în tine orice mișcare a gândului, așa cum tace în fața Lui orice creatură, cerească sau pământească.

b) Contemplându-L în nesfârșita Sa măreție, cazi cu umilire în fața Lui, umplându-te de frică evlavioasă și de cutremur.

c) Contemplându-L în atoate-desăvârșirea Sa, laudă-L și slavoslovește-L, cântându-I împreună cu corul de îngeri: *Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin e tot pământul de mărirea Ta !*

d) Contemplându-L ca peste-tot-fiitor, atoatevăzător și atoateîmplinitor, umblă în fața Lui la fel cum a-I umbla în fața unu-i împărat.

e) Dumnezeu te-a zidit și te păzește, ești cu totul al Lui. Supune-te deci Lui ca Stăpânului vieții, într-un sentiment de totală dependență față de El.

f) Dumnezeu, cel ce te-a zidit, Se îngrijește de tine; așadar, toate ale tale sunt ale Lui. Mulțumește-I pentru toate... De te ajunge vreo neplăcere, fii blând și răbdător și nu lăsa niciodată să slăbească în tine sentimentul de mulțumire față
de rânduielile Pronierii în privința ta.

g) Dumnezeu, cel ce pe toate le cârmuiește, te conduce și pe tine spre menirea ta. Prin urmare, tot ce se v-a întâmpla cu tine v-a fi de la Dumnezeu. Așadar, predă-te voii preabunului Dumnezeu, Care știe mai bine ca tine ce a-I nevoie, liniștește-te în El, neîngăduindu-ți să te sfâșii cu îndoieli deșarte și cvi prăbușiri ale duhului și, nutrind deplina nădejde că El te v-a aduce la bun liman, înalță -te la El cvi mintea și cu inima, în rugăciune.

h) Dumnezeu, cel ce pe toate lea zidit și pe toate le cârmuiește, v-a duce la bun sfârșit rânduiala veacului de acum, v-a transfigura cerul și pământul și v-a instaura împărăția cea ' veșnică a fericirii pentru om. Așadar, așteaptă această a doua venire a Domnului, având nu numai credință în ea, ci și dorind-o și pregătindu-te să-L întâmpini în orice ceas. Pregătește-te pentru moarte; ține minte judecata, raiul și iadul și fii ca un călător pe pământ. Iată al doilea rând de atitudini și simțăminte poruncite de Domnul!

3) Cei ce intră în împărtășire cu Iisus Hristos, iar prin El, cu Dumnezeu, ajung la aceasta numai în Sfânta Biserică, cu îndrumările și sub conducerea ei și se întăresc și petrec în această împărtășire numai prin comuniune cu Biserica. în Biserică se află

toate mijloacele harice trebuitoare pentru aceasta, și toți cei ce se folosesc în Biserică de aceste mijloace și se roagă lui Dumnezeu devin un singur trup, având un singur duh. Biserica este casa mântuirii sau vasul mijloacelor harice și ograda celor ce se mântuiesc.

A) Biserica este casa mântuirii sau vasul mijloacelor harice. Așadar, adresează-te ei și caută în ca împlinirea nevoilor talc duhovnicești. Vei găsi în ea tot ce îți trebuie:

a) Ai nevoie de luminarea minții: Biserica este luminătoarea. Crede și ține în inimă că numai ca singură este stâlpul și temelia adevărului și caută în ca acest adevăr, în cuvântul lui Dumnezeu, în scrierile patristice, în învățământul bisericesc care-ți stă la dispoziție. Sub îndrumarea acestuia caută-ți și orice altă învățătură, dar confrunt-o cu prima.

b) Ești slab, a-I nevoie de întărire: Biserica este dătătoarea harului și educatoarea duhului haric. Șapte sâni ne oferă maica noastră: șapte Taine. Apropie-te de ele cu credință și adapă-te cu puteri dătătoare de viață, după nevoile tale, apoi încălzește-le, participând la toate rânduielile și canoanele Bisericii: posturi, rugăciuni și la toate celelalte.

c) Ești înconjurat de dușmani, a-I nevoie de mijlocire și de ocrotire: Biserica este mijlocitoarea și apărătoarea ta. Mergi în templele lui Dumnezeu. Adunându-și fiii, Biserica î-și pogoară asupra lor puterea ei ocrotitoare. Aici este Jertfă cea fără de sânge, aici sunt corurile îngerilor și ale sfinților, aici sunt rugăciunile pentru toată trebuința sufletească și trupească. Adăpostește-te aici și îngrădește-te cu rugăciunea Bisericii.

B) Biserica este ograda celor ce se mântuiesc. Toți credincioșii sunt un singur trup și un singur duh. Așadar:

a) Petrece cu toți în unitatea duhului; petrece într-un singur. cuget, nu căuta puncte de vedere de sine stătătoare în problemele credinței, căci din ele vin ereziile; petrece *în părtășie cu toți, fiind gata să lucrezi spre binele tuturor.* Sunt cele trei puteri ale iubirii adevărate, care te v-a învăța, mai apoi, să primești cu bunăvoință, cu bună dispoziție și cu solicitudine pe orice frate; te v-a învăța să cinstești pe alții mai mult decât pe tine însuți și să păstrezi curată fața aproapelui; să jertfești totul pentru binele sufletesc și trupesc al aproapelui și, în neîntreruptele legături dintre frați, să fie bucurie sinceră, modestie, blândețe, îngăduință, dragoste neprefăcută și altele; ne v-a învăța să ne purtăm așa nu numai față de binefăcători și de prieteni, ci și față de dușmani și de cei ce nu ne sunt binevoitori.

b) Biserica este ograda celor ce se mântuiesc; toți credincioșii sunt un singur trup, având un singur duh. Străduiește-te dar cu toată râvna să petreci în uniune cu ea, și să te aduci și pe tine în același duh. Iar pentru aceasta ține minte făgăduințele date la intrarea în ea, la botez, și înnoiește-ți-le în minte cât mai des; leapădă-te de tine și adu-te necontenit ca jertfă Domnului; jertfește-I mintea ta și primește mintea lui Hristos; jertfește-I voia ta și umblă numai în voia lui Dumnezeu; jertfește-I inima ta și nu iubi nimic, în afară de El; jertfește-I trupul tău trudit și plin de suferințe trupești, pentru mântuirea ta. Fii treaz și priveghează și păstrează-ți simțirile nerisipite. Iată al treilea rând de simțăminte și atitudini poruncite nouă de Domnul !

Mai există porunci deosebite pentru părinți și copii, soți și soții, slujitori și stăpâni, șefi și supuși, păstori și enoriași, vânzători și cumpărători, judecători și judecați: pentru orice profesie și stare socială; dar acestea se clarifică de la sine, în urma primelor porunci. Peste tot să domnească duhul iubirii și al lepădării de

sine, în râvna de a împlini întru totul unica voie a lui Dumnezeu, căreia trebuie să-i închinăm toată viața.

Iată o scurtă schiță a testamentului pe care ni la lăsat Domnul și iată ce vrea Biserica să ne readucă în minte, citindu-ne în aceste zile toate Evangheliile, ca să ne arate nerușinați și cel puțin cunoscători, dacă nu în întregime împlinitori, stând la picioarele Crucii pe care este răstignit cel ce ne-a legiuit acest testament. Dar, fraților, ce să facem doar cu. cunoașterea ? Aceasta numai ne va condamna ! Să ne silim puțin sufletul, poate că v-a râvni să adaugi la cunoaștere și fapta ! Este scurt timpul ? ! Nu, nu e scurt. Chiar și într-o singură clipă putem îndrepta totul... Iată ce să facem: să ne verificăm viața după schița propusă și tot ce vom găsi nemulțumitor să spălăm cu lacrimile pocăinței și să ne hotărâm cu tărie ca, de acum încolo, să fim vrednici în privințele în care, până acum, am fost nevrednici. Domnul, cel ce suferă pe Cruce pentru noi, ne v-a socoti intenția drept faptă, numai să fie sinceră și însoțită de hotărârea de a rămâne în ea cu prețul vieții. Măcar prin aceasta să-L bucurăm pe Domnul, în aceste zile de pomenire. În perioada Vechiului Testament fusese o vreme când în fața întregului popor se citeau cu glas tare Cărțile Legii, cu blesteme pentru cei nesupuși și binecuvântări pentru cei ascultători, și întregul popor răspundea: *tot ce spune Domnul, vom face fi vom asculta*... Iată, Domnul de pe Cruce ne repetă El însuși testamentul Său; să ne descoperim auzul inimii, să ne adunăm, potrivit celor scrise, simțămintele și atitudinile și să spunem: ”V-om păzi, Doamne, toate cele poruncite de Tine, chiar dacă, pentru aceasta, v-a trebui să mergem la închisoare sau la moarte". Amin.

30 martie I860,
în miercurea Săptămânii Patimilor

XIII

Cel mat important este să ne cunoaștem șt să simțim sărăcia noastră și bogăția lui Hristos șt să petrecem in unire cu Hristos

În Miercurea Mare, dacă vă aduceți aminte, v-am prezentat testamentul lăsat nouă de Domnul Iisus Hristos, scris cu sângele Său și pecetluit cu moartea Sa pe Cruce. Punctele testamentului, în ordinea lor, au putut fi atunci doar indicate pe scurt sau doar enunțate. Dar, având în vedere că toate acestea trebuie să alcătuiască obiectul principal al științei noastre, dar și grija principală a vieții și a activității noastre, mă consider dator să vi le tâlcuiesc mai pe larg, dar pe dumneavoastră o să vă rog să mă ascultați cu toată atenția și răbdarea. Cred că este momentul potrivit să vă tâlcuiesc acestea acum, pentru că Domnul, după învierea Sa, arătându-Se timp de patruzeci de zile ucenicilor Săi, le-a vorbit despre împărăția lui Dumnezeu; iar împărăția lui Dumnezeu, care se află în noi, din ce constă oare dacă nu din simțămintele și atitudinile pe care ni lea poruncit cel ce a murit pentru noi și a înviat ? Discutând astfel despre acestea, vom deveni părtași la convorbirile Domnului și vom continua, oarecum, lucrarea Sa, pe care a săvârșit-o în zilele următoare. De asemeni, poate chiar săptămânile care vor urma, prin conținutul și semnificația lor, ne vor conduce spre diferite puncte ale testamentului pe care suntem datori să-L împlinim. cel puțin, despre săptămâna curentă putem spune cu siguranță acest lucru și fără prea mari eforturi intelectuale.

Amintiți-vă care este esența noului legământ al lui Dumnezeu cu noi. Iat-o, pe scurt: ca constă în comuniunea vie cu Dumnezeu prin Domnul Iisus Hristos, în Sfânta Sa Biserică. Punctul principal al noului legământ este comuniunea vie cu Dumnezeu.

însă noi, fiind căzuți, nu putem intra în comuniune cu Dumnezeu, altfel decât prin Domnul Iisus Hristos. Prin urmare, trebuie mai întâi să ne unim cu Domnul Iisus. Care a intrat în comuniunea cea mai adâncă cu ființa noastră; apoi, după ce am atinse-o, trebuie să trăim în această împărtășire cu Mântuitorul și în comuniune cu Dumnezeu, pe care

El a dobândit-o pentru noi, rămânând în unire cu toți cei aflați in comuniune cu Dumnezeu și care alcătuiesc Biserica Lui, cea căreia îi sunt încredințate atât toate mijloacele de mântuire, cât și cârmuirea tuturor celor ce se mântuiesc. Țineți minte așa: esența legământului nostru constă în împărtășirea în Dumnezeu prin Domnul Iisus Hristos, cu Sfânta Sa Biserică. Ridică-te, cel ce a-I căzut, privește-L pe Domnul și unește-te cu El, și de la El, printr-un șir de alte rânduieli, îndreaptă-te spre Dumnezeu și cufundă-te în contemplarea de Dumnezeu, îndulcindu-te cu Dumnezeu, dar fă-o așa cum se face în Sfânta Biserică: rămânând unit cu toți cei ce cheamă numele Domnului. Creștinul adevărat, păstrând cu sfințenie această rânduială stabilită de Domnul, se călăuzește după ea în întreaga sa viață, cu mintea și cu inima, și adună în el trăiri și stări sfinte, care îl fericesc aici și îl pregătesc temeinic pentru fericirea veșnică.

Pe acestea consider că e de datoria mea să vi le lămuresc cât se poate mai des și sub cât mai multe aspecte. în aceasta constă toată lucrarea noastră. Dacă ne aflăm în acest cin, ferice de noi, iar dacă nu, suntem pierduți.

Așadar, prima noastră datorie este să ne unim cu Domnul Iisus Hristos. Deja ne-am unit cu El. Ne rămâne doar să păstrăm această unire, încălzind trăirile și stările care o întrețin. Celui care nu este cu Domnul trebuie să-i spunem: „Ridică-te, cel căzut, privește-L pe Domnul și unește-te cu El". Iar pe cel ce este cu Domnul,

trebuie să-L îndemnăm: „Nu uita căderea din care te-ai ridicat și nu-ți dezlipi ochii de la Domnul, cel ce te-a izbăvit, și cu credință puternică întărește-ți în tine puterea Lui mântuitoare". Sau, cu alte cuvinte: '„Cunoaște-ți sărăcia și păstreaz-o în simțământul inimii, cunoaște bogăția lui Hristos și poart-o în simțământul inimii, iar apoi, prin puterea credinței și a dragostei, pogoară această bogăție a lui Hristos peste sărăcia ta". cel ce este unit cu Hristos nutrește în permanență aceste sentimente și, trecând de la unul la altul, întreține în el sau piure în mișcare unirea sa vie cu Domnul. Așadar, se cuvine:

a) Să ne cunoaștem sărăcia, nimicnicia și lipsa de răspuns in fața lui Dumnezeu și să Ic păstrăm in simțământul inimii. Este primul adevăr referitor la noi. Fusesem așezați la înălțime, dar, din zavistia diavolului, călcând porunca, am căzut sub osândă și sub blestem, ne-am vătămat și sufletul, și trupul, am fost osândiți la nenorociri din afară, am căzut sub tirania satanei și suntem în pericol de moarte să fim aruncați în focul cel veșnic, pregătit pentru diavol și îngerii lui. Pentru cei ce cred, toate acestea au fost deja depășite. Nu au voie nicicum să le uite, ca nu cumva să cadă în uitare de sine și să se prăbușească din nou tot acolo. Calea noastră stă deasupra unei prăpăstii de foc, în care putem cădea în orice clipă, dacă ne părăsește harul; iar harul ne v-a lăsa, dacă vom uita că suntem, în sinea noastră, și orbi, și săraci, și goi... Acest sentiment ne v-a ațintì în permanență spre Domnul sau ne v-a împinge să fugim spre El, la fel cum fug oamenii dintr-o încăpere fără aer sau dintr-o clădire incendiată, spre libertate. La fel cum uleiul întreține arderea în candelă, tot așa acest simțământ v-a întreține în duhul nostru arderea credinței în Domnul. Când slăbește prima, slăbește și cealaltă. Iar cel ce o pierde iese din rândul celor ce se mântuiesc. Vedeți cât este de importantă ! Să

ne îngrijim, așadar, să încălzim în noi sentimentul sărăciei noastre, al nimicniciei și al nevredniciei în fața lui Dumnezeu, ca să petrecem necontenit în simțământul umilinței și al smereniei. Și să strigăm, din adâncul sufletului: „Doamne, mântuiește-mă, că pier !“.

b) Să cunoaștem și să purtăm în simțământul inimii V bogăția lui Hristos. Căci simțământul sărăciei, al nimicniciei
4 și al nevredniciei noastre în fața lui Dumnezeu, singur, este H lipsit de bucurie și cred că ne poate duce la deznădejde păcatul cel mai păgubitor. De aceea, fără să renunțăm la acest sentiment, trebuie să-L amestecăm cu cunoașterea și cu sentimentul bogăției lui Hristos. Căci, cu adevărat, omul nu este doar sărac și pieritor, ci poate fi și mântuit și îmbogățit în Domnul Iisus Hristos de fapt, există o asemenea rânduială prin care deasupra omului în pierzanie este așternut acoperământul divin al harului mântuitor. De aceea, nu trebuie să ne uităm doar la noi, cât suntem de nemernici, ci și la Domnul, cât este de bogat și de bun, adică la milostivirea lui Dumnezeu. Care nea făgăduit să ne trimită spre izbăvire pe Fiul Său care, la plinirea vremii, a venit într-adevăr la noi, Sa întrupat, a suferit și, prin moartea Sa pe Cruce, a adus jertfa pentru păcatele întregii lumi, a înviat și îi înviază pe toți împreună cu El, Sa înălțat și, șezând de -a dreapta lui Dumnezeu și a Tatălui, mijlocește pentru noi și stăpânește deasupra tuturor, ca un împărat, chivernisindu-le pe toate spre mântuirea noastră. Ținând în minte această chivernisite a mântuirii, să o primim și în inimă, pentru ca, împreună cu Apostolul, să ne înălțăm până la starea în care toți se minunează de preaînalta înțelepciune a Domnului Hristos. Urmarea acestor două simțăminte v-a fi:

c) Unirea propriu-zisă a inimii cu Domnul. Când se vor uni într-un același duh simțământul nimicniciei noastre cu cel al bogăției

lui Hristos, ce le mai poate împiedica să se unească unul cu celălalt, cum se unește apa cu pământul uscat sau două stihii înrudite între ele ? Simțământul lipsei de răspuns în fața lui Dumnezeu ne înalță către Domnul, cel ce Sa jertfit; prin simțământul descompunerii noastre, îl primim pe Domnul, ca pe însăși viața noastră; frica de moarte și de iad se vindecă prin contemplarea Domnului împăratul și Biruitorul tuturor. Fiecare simțământ î-și găsește împlinirea corespunzătoare în contemplarea Domnului. Din această uniune se naște, ca fiică cerească a lor, credința adevărată în Domnul Iisus Hristos, care nu înseamnă doar cunoașterea Domnului și cunoașterea propriei sărăcii, ci și una și alta împreună, dizolvate laolaltă. Unirea inimii cu Domnul prin credință este o lucrare harică lăuntrică, prin care este transferată asupra nimicniciei și a sărăciei noastre toată plinătatea lui Hristos, pe care neo însușim. Este o lucrare dumnezeiască, prin care se plămădește înlăuntrul nostru omul cel nou, omul cel tainic al inimii. Iată puterile care îl alcătuiesc: „Eu, pieritorul, aș fi murit pentru vecie, dar Domnul Iisus Hristos, luând tot răul care stătea peste neamul omenesc, m-a primit și pe mine în îndurările Sale, și prin El mă mântuiesc". Credința îl vede pe Domnul ca pe singurul izvor al fericirii sale celeste, se topește în El cu inima, îl îmbrățișează cu dragostea, trăiește numai prin El și numai pentru El. Când arc loc această unire a Domnului cu inima, atunci cu fiecare dintre noi se întâmpla ceea ce

El nea tăgăduit: voi intra la el și voi cina cu el și acesta se satură de toate nesfârșitele Sale bunătăți. Ca urmare, și în adâncul duhului omului se rostește ceea ce a rostit Toma, după ce La pipăit pe Domnul: Domnul meu și Dumnezeul meu ! Este glasul cel mai neîndoielnic al credinței și simbolul ei cel mai sigur.

Iată, pe scurt, cum se unește inima cu Domnul. Mai întâi / î-și v-a simți sărăcia și lipsa de răspuns în fața lui Dumnezeu; apoi v-a simți bogăția lui Hristos; în sfârșit, prin puterea credinței, v-a atrage acest din urmă simțământ asupra ei, spunându-și în sine: „Tot ce a făcut Domnul pentru toți oamenii îmi dăruiește, prin harul Său, și mie, și mă mântuiește și pe mine..." Și, spunând așa, se lipește tare de Domnul, ca pruncul iubitor care-și îmbrățișează mama. Îmbrățișându-se astfel cu Domnul, sufletul credincios rămâne în această petrecere, privind cu dragoste în ochii Domnului, care îl ține deasupra prăpastiei și îl mântuiește prin El. Să vă ajute Domnul cel ce vrea ca toți să se mântuiască ca așa să vă chivernisiți pe dinăuntru, pentru ca, în ceasul venirii Sale din urmă, să putem cu toții striga cu îndrăzneală, împreună cu Toma: Domnul nostru și Dumnezeul nostru ! Amin.

10 aprilie 1860,
în săptămână Tomei

XIV

Lumina cunoștinței, libertatea de acțiune și pacea inimii se află toate in Domnul Iisus Hristos: la El să veniți!

Ce bun model de învățătură ne prezintă astăzi samarineanca ! Ea se dusese să ia apă obișnuită, dar, la izvorul de apă obișnuită, dobândi izvorul mântuirii. Se vede că sufletul ei nu era cu totul absorbit de grijile zilnice. De aceea. Domnul reuși, din câteva vorbe, să-i mute atenția de la cele pământești, la cele cerești și, sub pretextul scoaterii apei, o învăță să caute acea apă după care cel ce o bea nu mai însetează în veci. *„Oricine bea din apa aceasta v-a înseta iarăși: dar cel ce v-a bea din apa pe care I-o*

voi da Eu nu v-a mai înseta in veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se v-a face in el izvor de apă curgătoare spre viață veșnică" (Ioan 4, 1314). Auzind acest lucru, femeia Ii spuse, rugătoare: *„Doamne, dă-mi această apă"*

Sfânta Biserică, în cântările ei din această zi, ne atrage cu deosebire atenția asupra acestui moment și ni-L înfățișează pe Domnul, care ne cheamă:

cel ce însetează, să vină la Mine și să bea așteptând ca și noi, asemeni samarinencei, să ne adresăm Lui, implorându-L: „Dă-ne, Doamne, această apă a Ta !“.

Să pătrundem, fraților, în învățătura Evangheliei și să ascultăm glasurile Bisericii!

Cel ce însetează să vină la Mine și să bea - ne invită Domnul. Dar nu cu orice însetate putem veni la Domnul, ci numai cu aceea pe care se cuvine să-I cerem să ne-o potolească. Ce se cuvine să-I cerem mai mult Domnului decât mântuirea ? , Așadar, însetând după mântuire, să ne înfățișăm Domnului cu dorința de a potoli această sete, folosindu-ne, cu inimă curată, de mijloacele pe care El a binevoit să ni le prescrie pentru (aceasta.

Dar în cine-și află locul setea de mântuire ? în acela care se simte strâmtorat din toate părțile, înconjurat de primejdii, îngreunat de lipsuri și de necazuri. Putem să-i spunem fiecăruia: conștientizează că te afli în această situație și vei alerga spre Domnul să cauți mântuire. O ! De vreme ce este așa, nu ar trebui să ne lipsească motivele care să ne îndrepte spre Domnul; și trebuie să ne mirăm de ce încă nu sa îndreptat toată lumea spre El, ca să ia, cu veselie, apă din acest izvor al mântuirii.

Vedeți ce se întâmplă în jurul nostru și în noi ? în jur vedem necredință, îndoială, indiferență față de tot ce este sfanț lucruri care, intrând în noi, pot clătina și sufletul nostru cu îndoieli și ne

pot acoperi mintea cu pâcla cugetelor potrivnice, care seamănă discordie în sânul pașnicei și mângâietoarei credințe. Mintea caută lumina cunoștinței și este fericită când o găsește. Și dimpotrivă, obișnuiește să tânjească când această lumină se acoperă, la fel cum se chinuiește ochiul trupesc dacă este lipsit multă vreme de lumina materială. De aceea, cel ce î-și dă seama că îi lipsește lumina cunoștinței și însetează după ea nu poate să nu exclame: „Doamne, trimite lumina Ta și adevărul Tău, ca să mă îndrume și să mă așeze în muntele cel sfânt al Tău, de pe care aș putea să cuprind liber cu privirea ogorul larg al mântuitoarelor Tale Taine. Oare nu în această situație se află acum mulți dintre noi ? ! Dacă este așa, atunci mergeți la Domnul și nu vă despărțiți de El, căci El este lumină și cel ce umblă în urma Lui nu v-a fi în întuneric.

Luați mai bine aminte la ce se află înăuntrul vostru și veți i vedea acolo un suflet legat, fără putință de a face vreo mișcare, ca un prizonier legat de mâini și de picioare. Vreți să începeți o anumită nevoință cât de cât anevoioasă, dar cruțarea de sine nu vă dă voie și vă ia toate puterile necesare. Vreți să faceți fapte bune, dar dragostea de agoniseală vă scurtează ic, mâna. Vreți să iertați, însă orgoliul rănit vă ațâță spre răzbunare. Vreți să vă bucurați de fericirea altuia, dar zavistia vă 1 1 stinge bucuria. Astfel, peste fiecare mișcare bună sunt aruncate un fel de lanțuri, care împiedică sufletul să se miște slobod. Dar sufletului îi este proprie libertatea. De ce, aflându-se astfel legat, nu poate striga împreună cu Apostolul: Cine mă v-a izbăvi ? (Rom. 7, 24) sau împreună cu proorocul: Scoate din această temniță sufletul meu, ca să laude numele Tău (Ps. 141, 7) ? Așadar, fraților, simțindu-ne legați și dorind slobozire, să ne adresăm Domnului, Care spune: „Dacă Fiul vă v-a face liberi, liberi veți fi într-adevăr" (Ioan 8, 36).

Ce se află în inima noastră ? După natura ci, dorința de liniște, de pace, de mângâiere, de fericire; de fapt, o supărare se schimbă cu alta, o neliniște o alungă pe o alta: ba este ciuda că nu ni sau împlinit așteptările, ba e necazul că ne-am pierdut agoniseala; aici este frica pentru noi înșine și pentru alții; dincolo, chinul din pricina unor iluzii nemăsurate sau înșelate; ieri nea săgetat insuccesul; azi, ca viermele, ne roade grija; mâine, un concurs de împrejurări nefavorabile ne amenință cu paralizarea oricărei activități. Multă vreme vom mai rămâne în această sure, fraților ? Sau numai nouă ni sa stins setea de liniște, de pace, de fericire ? Ori nu avem cui să ne adresăm ? Să ne revenim în fire și să ne grăbim să alergăm, cu bună nădăjduire, la Domnul, care îi cheamă pe toți: „Veniți la Mne toți cei osteniți si împovărați și Eu vă voi odihni pe voi" (Mt. 11,28).

Așadar, fraților, sufletul nostru însetează de lumina cunoștinței, de libertate de mișcare și de pacea inimii. Cunoscând că < suntem lipsiți sau că am putea fi lipsiți de aceste bunătăți, esențiale pentru noi, și dorind să le dobândim, să venim la Domnul, care îi cheamă pe roți cei ce însetează, ca să-și potolească setea.

Cel ce însetezi de lumină, vino la El! El este lumina, și în afara Lui este întunericul. El îți v-a lumina mintea cu cunoștința, nu numai prin descoperiri vizibile, ci și lăuntric, prin ungerea Celui Sfanț, [ungere] care ne învață toate cum i sa întâmplat văzătorului de taine și ne transmite o confirmare a adevărului atât de palpabilă, încât nu-l poți refuza, la fel cum nu-ți poți refuza propria viață.

Cel ce însetezi de libertate, vino la Domnul ! El îți v-a dezlega legăturile patimilor, care îți leagă sufletul; v-a turna peste tine puterea binelui, căreia Nu-i poate rezista nici o patimă; apoi, prin nevoința faptelor bune, așa de trainic v-a înfrăți binele cu sufletul

tău, încât sufletul nu v-a mai simți nici legăturile exterioare, dar nici pe cele lăuntrice legăturile Legii, care nu este pentru cei drepți. „ Unde este Duhul Domnului, acolo este libertate" (II Cor. 3, 17). El îi așază pe picioarele lor pe cei ce lucrează (Ps. 30, 8), și aceștia î-și înfăptuiesc intențiile lor în toată libertatea, sub mâna binecuvântătoare și împreună-lucrătoare a lui Dumnezeu.

Cel ce însetezi după liniște, pace și fericire, vino la Domnul ! El și numai El este viața, pacea și liniștea. El îți v-a risipi din inimă toate neliniștile, renăscând în ea alte griji și alte căutări, nepământești; El îți v-a stinge arsura necazurilor pământești și v-a topi orice chemare a mângâierilor lumii. El ți Se v-a oferi să-L guști pe El, cel bun și Mângâietor și astfel te v-a face să uiți gustul pentru orice altceva. Căci El este plinătatea oricărei mângâieri. Dar iată ce este minunat: prin șirul de întâmplări de până la mormânt dintre care, unele ne C pot sminti El îi arată inimii nesfârșita fericire de dincolo de I mormânt, îi dă să o preguste de pe acum și să și-o însușească,
nădăjduind la viitor, pentru ca mima să se împlinească de sentimentul fericirii, netulburate și necontenite.

Așadar, mergeți la Domnul, Care ne cheamă și ne făgăduiește că ne v-a potoli orice însetare.

Astăzi auziți multe voci care îi cheamă la ele pe cei însetați; să nu le dați ascultare ! Falșii înțelepți spun: lăsați Revelația și veniți la noi, noi vă vom arăta lumina adevărului în rațiune. Nu vă duceți la ei, că vă înșală ! Nu este adevăr în ci, ci minciună. Umaniștii spun: veniți la noi, noi vom dezlega toate legăturile și vom elibera natura umană. Nu vă duceți la ci, că vă înșală ! Nu este libertate acolo, ci o simplă înlocuire a legăturilor, cu altele mai grele. Senzualiștii spun: veniți la noi, vă vom descoperi tot felul de plăceri și să vom îndulci viața. Nu mergeți la ei, că vă înșală ! Ei

nu au plăceri, ci doar o uitare de o clipă, care apoi se întoarce în cea mai neagră tristețe.

Nu vă duceți dar nicăieri, ci petreceți de-a pururi cu Domnul. Numai El vă v-a sătura întotdeauna cu apa după care cel ce o bea nu v-a mai înseta în veci. Amin.

6 mai 1862,
în săptămâna samarinencei

XV
Diferitele stări și manifestări ale harului lui Dumnezeu în noi, credincioșii

Domnul, îndreptându-Și cuvântul mântuitor spre femeia samarineancă, la fântâna lui lacov, pornind de la apă și de la comparația cu ca, ia arătat fericitei femei marile daruri aduse de credința în El și de comuniunea cu El, spunând: *„Oricine bea din apa aceasta v-a înseta iarăși; dar cel ce v-a bea din apa pe care l-o voi da Eu nu v-a mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se v-a face în el izvor de apă curgătoare spre viață veșnică"* (Ioan 4, 1314). Această apă dorită este harul Sfântului Duh, care este dat în Sfânta Biserică a Domnului, celor ce cred în El. Căci, întraltă situație, Domnul a spus: *„Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. cel ce crede in Mine, precum a scris Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui. Iar aceasta a zis-o* - ne încredințează sfântul evanghelist - *despre Duhul pe Care aveau să-L primească cei ce cred în El*“ (Ioan 7, 3739). Transformând această parabolă în vorbire obișnuită, vom auzi din gura Domnului următoarea îndrumare: „Cel ce însetezi după mântuire, crede în Domnul!“. cel ce crede, acela primește harul

Sfântului Duh. Iar harul Sfântului Duh, pogorându-Se și sălășluindu-Se în inimă, devine izvor de viață duhovnicească, care ne conduce spre viața veșnică.

Ce mângâietoare este această bună vestire ! cel ce crede primește harul, iar harul produce în noi și din noi un izvor al mântuirii 1 Acest lucru este propriu tuturor credincioșilor, tuturor creștinilor. Un necredincios un necreștin nu are har, iar cel fără har nu are mântuire. *„Cel ce crede în Mine* - zice Domnul - *râuri de apă vie vor curge din pântecele lui.* “ Credința, harul, mântuirea toate sunt nedespărțite, astfel încât acolo unde este una dintre ele, acolo sunt toate, iar unde lipsește vreuna, acolo nu este nimic.

Ascultând aceste cuvinte, cineva s-ar putea întreba cu mirare: „Iată, și eu sunt creștin, și cu sunt credincios, există, oare, și în mine harul Sfântului Duh ?! Iar dacă harul se află în mine, atunci el este izvorul acelei ape care se varsă în viața veșnică. Există oare și în mine izvorul apei care se varsă în Viață ? ! Fraților, este oare adevărat că deasupra noastră și în noi sa săvârșit și se săvârșește o asemenea negrăită milostivire a lui Dumnezeu

Da, așa este. Și nimeni nu v-a da la o parte harul lui Dumnezeu. Sau *nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește in voi ?* (I Cor. 3, 16) - ne întreabă Apostolul. Noi ne mirăm de prezența reală a harului în noi. Dar Apostolul se miră de necunoașterea noastră în această privință. Iar într-alt loc iată ce sentință severă rostește: *„Dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui"* (Rom. 8, 9).

Iată cât sunt de nedespărțite de noi darurile și făgăduințele lui Dumnezeu ! Harul Duhului este cu adevărat turnat peste noi în Sfintele Taine și rămânem noi din momentul în care ne-am botezat și ne-am miruns, dar se manifestă în moduri diferite, în

funcție de diferitele noastre atitudini față de el. În unii rămâne ascuns, fără să se arate; în alții se descoperă prin lucrările sale proprii asupra noastră, dar nu se descoperă în mod continuu, ci cu întreruperi; în fine, pe alții îi adumbrește pe de.antregul și î-și arată lucrarea necontenit, vizibilă atât lor, cât și altora. Vă voi lămuri toate aceste situații, iar voi, confruntândule cu situația în care vă aflați, culegețivă de aici învățămintele de care aveți nevoie.

Cel ce a primit Sfintele Taine, în acela harul se află deja, cu toate că nu-și arată încă prezența prin faptele omului. Este la fel ca o sămânță aruncată în țărână, dar care încă na încolțit și nu a răzbătut afară din pământ, cu toate că se află acolo, dar fără să se vadă. într-un loc se află o vână de apă curată și tămăduitoare, dar este ascunsă sub pământ. Oamenii calcă peste acel loc și adesea beau apă proastă, însă tot aici se află apa curată, dar ascunsă. într-un ogor se află îngropată o anumită comoară; gospodarul muncește, lucrează pământul și adesea abia de agonisește ceva din munca lui dar comoara este aici, însă nu se vede. în același fel se află și harul, ascuns în inima noastră: ca o comoară, ca un izvor, ca o sămânță, dar în unii nu se vede, nu da noade, nu izvorăște apă, nu îmbogățește. El există, dar nu-și descoperă lucrările. în pilda Mântuitorului, omul care a primit un talant și la ascuns în pământ avea talantul, dar nici nu sa folosit de el, și nici alții nu i lau văzut. La fel este și aici. cel ce sa botezat și sa miruns a primit deja harul nașterii din nou, și darul Sfanțului Duh îl are, dar, îndreptându-și grijile către altele, poate îngropa comoara în pământul inimii sale, astfel încât nici el, nici alții să nu o mai vadă. El se poate chinui de sete duhovnicească sau să bea apa clocită a plăcerilor pământești, iar izvorul harului, cel cci poate potoli setea imediat, se află în el, dar este înfundat. El poate să flămânzească

și să fie sărac duhovnicește, dar comoara duhovnicească atoateplinitoare și sămânța copacului aducător de roade se află tot aici, în el, dar sunt astupate de fleacurile treburilor lumești și de griji.

Sapă în pământ și poate că vei dezgropa o comoară sau un izvor de apă curată. Vlaga și căldura vor pătrunde spre sămânță, și aceasta v-a încolți și v-a aduce rod. Așa este și aici: dă libertate lucrării harului, și el v-a lucra și î-și v-a arăta puterea
in tine și asupra ta asemenea unei ape vii împrospătătoare, sau ca o comoară îndestulătoare sau ca un fruct care te hrănește și te satură.

Ceea ce este săpatul în pământ pentru cele materiale, aceea este eroismul mortificării pentru cele duhovnicești. Ceea ce sunt vlaga și căldura în cele materiale, acelea sunt nevoințelc faptelor bune și ale evlaviei în cele ale duhului. Dumnezeu lea spus contemporanilor lui Noe*: „Nu v-a rămâne Duhul Meu pururea in oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup"* /(Fapt. 6, 3). Așadar, El v-a rămâne acolo unde trupul se răstignește cu patimile și cu poftele sau unde este dusă lupta lepădării de sine. Apostolul scrie: *„Duhul să nu-L stingeți"* sau *„să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, intru Care ați fost pecetluiri pentru ziua răscumpărării"* (Ef. 4, 30), după care enumeră patimile de care să ne ferim și virtuțile în care să ne desăvârșim. Tot el ne învață, într-altă parte: *„...ci vă umpleți de Duhul, vorbiți între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești, lăudând și cântând Domnului, în inimile voastre"* (Ef. 5, 1819). Așadar, unde sunt cântări duhovnicești, unde se înalță rugăciuni în biserică și acasă, unde sunt fapte de evlavie, acolo v-a fi și plinirea Duhului sau arătarea lucrării harului Sfântului Duh. Nevoințele lepădării de sine, trudele faptelor bune și ale evlaviei dau libertate harului Sfântului

Duh să lucreze în noi și acesta, aflat până atunci ascuns, se arată la vedere și î-și vădește lucrarea atât față de purtătorul harului, cât și față de ceilalți.

Dar chiar și după ce sa arătat la vedere sau după ce a lucrat asupra inimii, harul nu-și descoperă dintr-o dată întreaga putere sau toată plinătatea lucrărilor sale, ci treptat, cu porția, cu întreruperi. Ba lucrează asupra unei părți a ființei noastre, ba asupra alteia, ba asupra unei stihii, ba asupra alteia, ba ne luminează un gând, ba ne îndulcește inima, ba ne întărește puterile. Și nu se află vreunul dintre cci dedați vreunei patimi păcătoase care să nu simtă uneori în el lucrarea harului. Dacă /se întâmplă să ni se imagineze în minte vreun adevăr sacru, ca de pildă: creația, pronierea, răscumpărarea și altele, sau vreun eveniment al Evangheliei: Răstignirea. Învierea, Înălțarea și altele care să se plăsmuiască cu atâta pregnanță, încât să ne mobilizeze toată atenția minții, atât de limpede, încât să contemplăm toate amănuntele, convingându-ne și hrănindu-ne cu ele -, așa ceva este rodul harului lui Dumnezeu. Când inima se cutremură de frica judecății sau se umple de nădejdea bunătăților veșnice, sau simte dulceață, smerenie, frângere, desprindere de toate - cu atâta putere și claritate, încât parcă este purtată cu totul în altă dimensiune, dincolo de cele înconjurătoare - , aceasta este lucrarea harului. Când sufletul exultă și se scaldă în fericire, fiind gata de orice faptă bună, de orice trudă, de orice privațiune și chiar de moarte, când rabdă totul, când nu se teme de nici un fel de piedici întru a-I plăcea Domnului - , toate aceste stări și altele asemenea sunt manifestări ale Duhului lui Dumnezeu, care lucrează în noi.

Și nu degeaba când se află cineva în vreuna din aceste stări o numește stare de grație în această stare i se dă omului să guste ceea ce nimic pământesc nu îi poate oferi. Fiecare trece prin ele,

dar nu oricine petrece în ele. necontenita ci ele vin și pleacă sunt date la fel cum în lumea văzută este când senin, când înnorat; ba este liniște, ba vânt; ba este cald, ba e frig. Așa a socotit harul cel izbăvitor că este pentru binele nostru, să nu ne lege libertatea, ca să ne deprindă treptat cu petrecerea întru har și să ne învețe să prețuim binele, care nu ni se dă deodată, ci după mai multe experiențe cu porții mici, să zicem, prescurtate. Harul - spune Sfântul Diadoh - uneori, printr-o senzație inexplicabilă, îi descoperă inimii prezența șa, după care se ascunde, așteaptă ca sufletul să ÎI caute cu și mai multă râvnă pe Domnul, gustând din roadele năzuinței spre El. Dintre cei ce au gustat din aceste stări, cine nu v-a dori, oare, ca ele să se repete mai des, și, odată venite, să nu plece repede, ci să se prelungească, lăsându-se simțite cât mai multă vreme ? Sârguiește și caută ! Dar să știi că adâncirea sau micșorarea, prelungirea sau scurtarea lor depinde de Domnul, cel ce ne chivernisește mântuirea, astfel încât totul să lucreze în favoarea noastră. Spunem aceasta nu pentru ca cineva să se lase pe tânjeală, ci dimpotrivă, ca să-și ințețească truda, cea care cum bine se știe prin mila lui Dumnezeu, pe toate le învinge. Sârguiește și caută ! Iar nevoințelor lepădării de sine, ale trudei faptelor bune și ale evlaviei, adaugă-le mai ales privegherea, petrecerea înlăuntru și necontenita ațintire a minții spre Dumnezeu. Ia aminte la tine însuți, observă ce anume te aduce în stare harică și de acel lucru lipește-te mai ales; iar de ceea ce o risipește, de aceea fugi ca de foc. Când vei dobândi obișnuință și te vei întări în buna petrecere, atunci și harul te v-a adumbri mai din belșug, iar dacă v-a socoti de cuviință, îți v-a da să te bucuri necontenit de ceea ce acum îți dă numai cu porția. Dar cauza principală pentru care harul nu ne cuprinde dintr-o dată și pe de-a-ntregul este că Dumnezeu nu Se încrede în credincioșia noastră.

Să Îl încredințăm de devotamentul nostru nešovăielnic, petrecând necontenit în cele bune. Atunci și El ne v-a încredința toată puterea harului Său.

Cum anume sunt oamenii ajunși la această ultimă treaptă vă voi descrie nu cu cuvintele melc, ci cu cuvintele Sfanțului Macarie Egipteanul (extras din Convorbirile 32, 37).

„Când harul Duhului v-a adumbri sufletul cu toată plinătatea și puterea sa spune el și se v-a sălășlui în adâncimile sufletului, atunci sufletul acela devine de un acelașj duh cu Domnul și, cu fața descoperită, privește spre slava lui Dumnezeu. Harul, venit prin curățarea omului lăuntric și a minții, cum ți sufletul de orice murdărie și de orice gând necurat, dorind ca acesta, reîntors în starea firească a ființei lui, să contemple cu ochit deschiși și netulburați slava luminii adevărate - cel în al cărui suflet sa înrădăcinat harul și sa contopit cu sufletul său, acela a cunoscut din experiență o altă bogăție, o altă cinste și o altă slavă și î-și hrănește sufletul cu bucurie nestricăcioasă, din belșugul căreia se îndulcește, prin împreună-părtășirea cu Duhul. Câtă deosebire există între păstorul cu judecată și turma condusă, tot atât se deosebește un astfel de om de alți oameni - prin rost, prin cunoștințe și prin judecată - căci el are un alt duh și o altă minte, o altă menire și o altă înțelepciune. Cu adevărat fericiți și norocoși prin viață și prin mângâierea suprafirească sunt cei care, cu ajutorul vieții lor virtuoase, au dobândit cunoașterea din experiență, palpabilă, a tainelor cerești ale Duhului și care î-și au sălașul în ceruri. Aceștia, căzând cu fruntea la pământ în fața Domnului, se înalță la cer sub oblăduirea Duhului și, în credința puternică a sufletului lor, se îndulcesc acolo de minuni, acolo lucrează.

acolo î-și au locuința cum spune dumnezeiescul Apostol: *sălașul nostru este în ceruri*, și încă*: ”Ceea ce ochiul na văzut și urechea na auzit și la inima omului nu sa suit, pe acestea lea pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El”»* (I Cor. 2, 910)“.

Iată cele trei stări în care se poate afla în noi harul Sfanțului Duh. Acum să se străduiască fiecare să intre în inima lui și să stabilească în ce stare se află harul în el și să-și ia învățătura corespunzătoare din cele expuse aici. Este ascuns harul în tine ? Dă-i slobozire, ca să-și arate puterea asupra ta. Lucrează din când în când ? Străduiește-te să-l faci să lucreze necontenit, să te umple cu totul și să nu te părăsească niciodată. Iar când vei atinge și această stare, înalță slavă lui Dumnezeu, Binefăcătorului nostru. Amin.

17 mai 1865,
în săptămâna samarinencei

XVI

Chipul și asemănarea lui Dumnezeu in noi in creație și in restaurare

Sărbătorind astăzi icoana cea nefăcută de mână omenească a Domnului, Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, să nu uităm, fraților, că această sărbătoare a fost rânduită nu numai pentru minunea arătată de Domnul când nea dăruit acest chip, ci și pentru ceea ce unește în ea această mahramă, și care ne este imperios necesar și de înalt-povățuitoare amintire: că suntem zidiți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, iar dacă le-am pierdut, trebuie să ne rezidim întru aceleași chip și asemănare, în Mântuitorul nostru Hristos. Aici este întreaga esență a mântuirii. Ne rezidim. Dar, așa cum am pierdut chipul cel dintru început, la

fel îl putem pierde și pe cel zidit din nou. Și cine știe dacă, de fapt, îl păstrăm neștirbit ? Trebuie să pătrundem în noi înșine, să ne cercetăm și să confruntăm ceea ce se află acolo, cu modelul după care trebuie să se edifice totul în noi și să stabilim de avem sau nu neștirbite chipul și asemănarea după care am fost zidiți întru Domnul. Poate că prin propriile puteri nu ne-ar fi trecut prin minte să ne ocupăm cu așa ceva. Dar iată că Sfânta Biserică, rânduind sărbătoarea icoanei nefăcute de mână omenească, îi spune parcă fiecăruia dintre noi: privind spre această icoană nefăcută de mână omenească, adu-ți aminte că și în tine există o icoană nefăcută de mână omenească. Intră dar în tine însuți și cercetează de se află ea, oare, neștirbită în tine și dacă este chivernisită așa cum se cuvine. Nu refuzați, fraților, să ascultați îndemnul Bisericii și să vă apucați acum de acest lucru ! Iar eu vă voi ajuta, lămurindu-vă ce sunt chipul și asemănarea lui Dumnezeu, cum sunt restaurate și după ce trăsături putem stabili dacă le avem sau nu neștirbite.

Chipul și asemănarea lui Dumnezeu nu se referă la trup, ci la suflet. Chipul lui Dumnezeu constă în esența sufletului, iar asemănarea cu Dumnezeu, în însușirile asemănătoare celor dumnezeiești, pe care sufletul și le dobândește prin voința sa. Faptul că sufletul nostru este nematerialnic, simplu, spiritual, nemuritor și intelectiv-liber - aceasta se referă la chipul lui Dumnezeu. Iar când, prin folosirea cuviincioasă a judecății și a libertății, sufletul v-a cunoaște adevărul și v-a ajunge să îl cuprindă cu adevărat, împodobind inima cu tot felul de virtuți ca smerenia, milostivirea, înfrânarea, dragostea de pace, răbdarea și altele -, atunci aceste calități vor alcătui în el asemănarea cu Dumnezeu. Așa, de pildă, când Mântuitorul spunea: *fiți milostivi, așa cum Tatăl vostru ceresc milostiv este*, El ne-a indicat o

trăsătură a asemănării cu Dumnezeu și cine și-o v-a însuși, acela v-a fi, în privința respectivă, asemeni cu Dumnezeu.

Când omul a ieșit din mâinile Creatorului său, atunci chipul lui Dumnezeu. Era în el curat și desăvârșit, iar asemănarea cu Dumnezeu era întreagă, atât cât o putea cuprinde ființa omenească. Mai apoi, când omul căzu, atunci chipul și asemănarea lui Dumnezeu sau stricat, sau deformat, sau întunecat. în locul virtuților. au sosit patimile și viciile, care au început să le strâmtoreze; în locul adevărului, în minte intră minciuna, judecata slăbi în cunoașterea și în discernerea adevărului și a binelui, libertatea fu legată de înclinații. Și obiceiuri păgubitoare; chiar în propria sa natură, sufletul deveni mai grosolan și parcă, mai carnal,, robindu-se senzualității și plăcerile trupului.

Dar milostivul Dumnezeu nu voi să-L lase pe om în această stare păgubitoare, ci binevoi să-I chivernisească mântuire și să-și restaureze în el chipul și asemănarea Sa. Pentru aceasta, Unicul-Născut Fiu al lui Dumnezeu, strălucirea slavei și chipul ipostasului Tatălui, fiind după chipul lui Dumnezeu, Se micșoră pe Sine, primi înfățișare de rob și luă chip de om. Venind pe pământ, El rândui aici Sfânta Biserică și îi încredință dumnezeiescul Său cuvânt și Sfintele Taine. Primind, prin credință, cuvântul adevărului cuprins de Sfânta Biserică și luând har prin Sfintele ei Taine, omul se îmbracă în chipul Mântuitorului Hristos, iar, prin aceasta, în chipul lui Dumnezeu, prin a cărui putere ajunge apoi și asemănarea cu El. Aceasta se întâmplă astfel:

Prin sfântul botez, omul moare pentru viața trupească și * păcătoasă și renaște de la Duhul Sfânt pentru viața sfântă și în duh, adică primește puterea de a duce o viață sfântă și

duhovnicească. Prin restaurarea acestei puteri, se recreează în el chipul lui Dumnezeu. Dar asemănarea cu Dumnezeu se săvârșește mai târziu, nu dintr-o dată, ci treptat, când omul începe să-și exerseze în mod cuvenit puterea primită la botez - de a duce o viață sfânta și duhovnicească și începe cu adevărat să trăiască astfel, ferindu-se de minciună și de păcat, stârpind din el răul și patima și răsădind înclinațiile cele bune. cel ce pierde, prin păcat, harul de la botez, acela î-și reprimește puterea botezului prin pocăință și, recreând din nou chipul lui Dumnezeu, începe iarăși, prin cunoașterea adevărului și prin sârguințele faptelor bune, să-și rezugrăvcască în el și asemănarea cu Dumnezeu. Când, în acest mod, î-și v-a umple mintea de cunoașterea feluritelor adevăruri dumnezeiești, iar sufletul și-l v-a împodobi cu toate virtuțile, atunci v-a deveni și asemeni cu Dumnezeu sau se v-a îmbrăca - cum ne învață Apostolul - în dreptatea și în asemănarea adevărului, *după chipul Creatorului său* (Ef. 4, 24; Col. 3, 10').

Iată cum vorbește despre acestea Sfântul Diadoh (în Dobrotoliubie**, 89; cu cuvintele noastre, pentru claritate). Ceea ce este în noi *după chip* ne este dat la sfanțul botez, *numai* prin harul lui Dumnezeu, care spală toate întinăciunile noastre și ne zidește ființa întru curăție; iar ceea ce este *după asemănare* se săvârșește în normai târziu, dar nu prin harul singur, ci în conlucrare cu libertatea noastră. Când omul, primind putere de la botez, începe, cu ajutorul ei, să-și însușească fiecare adevăr și să se deprindă cu fiecare virtute, atunci peste ceea ce este după chip v-a începe să se zugrăvească în el și ceea ce trebuie să fie după asemănare. Se întâmplă același lucru pe care îl fac pictorii. Pictorul schițează mai întâi chipul omului numai din contururi, apoi zugrăvește cu vopselele fiecare parte, așa cum este ea la cel al cărui chip îl pictează. La fel și harul Sfântului Duh, la început,

la sfanțul botez, îl face pe om așa cum fusese înainte de păcat restaurează în el ceea ce este după chip, apoi, când vede că omul râvnește cu înfocare și la frumusețea asemănării și se arată pregătit de orice faptă eroică pentru aceasta, atunci harul, zugrăvind virtute peste virtute și înălțând chipul sufletesc din frumusețe în frumusețe, zugrăvește în el și *desăvârșirea asemănării* - și omul devine desăvârșit, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Vă voi lămuri puțin acestea și de la mine. Asemănarea, - întipărită de har peste chip, îmbrățișează toate cele dinlăuntru - și gândurile, și dispozițiile, și sentimentele - și ne preface și mintea, și voința, și inima asemeni lui Dumnezeu.

Mintea este asemenea lui Dumnezeu când cunoaște limpede Simbolul credinței și păstrează în ea, neprefăcute, toate cele cuprinse acolo. Apostolul Pavel spune despre sine și despre toți apostolii: *„Noi însă avem gândul lui Hristos“* (I Cor. 2, 16). Acest gând al lui Hristos nu lau păstrat numai în ei, ci lau transmis și Bisericii, și credincioșilor, atât prin viu grai, cât și prin scriere. Sfânta Biserică la adunat Laolaltă și la expus pe scurt în Simbolul credinței. Așadar, cel ce cunoaște și păstrează cu inimă curată tot ce ne învață Simbolul credinței, acela are mintea lui Hristos, sau mintea aceluia este asemenea minții lui Hristos, este asemenea lui Dumnezeu.

Puterea lucrătoare a omului poate fi asemenea lui Dumnezeu când este împodobită de toate virtuțile poruncite de Domnul în învățătura despre Fericiri, și anume: smerenie, frângere, blândețe, dragoste de adevăr și de dreptate, milos

tivire, curățenie a inimii, dragoste de pace, iertarea supărărilor, răbdare și altele. Că este așa, ne învață Apostolul Pavel (Col. 3, 917), întrucât, spunându-ne că trebuie să ne îmbrăcăm în omul cel

nou, care se înnoiește după chipul Celui ce la zidit, ne explică apoi care este chipul în care trebuie să ne îmbrăcăm, spunându-ne: *Îmbrăcați-vă [...] cu milostivirile indurării, cu bunătate, cu smerenie cu blândețe, cu îndelungă-răbdare*, ca să iertați, dacă are cineva ceva împotriva altuia, pentru ca să sălășluiți pacea în inimile voastre și pe toate să Ic faceți cu însuflețire curată, în numele Domnului nostru Iisus Hristos și întru slava lui Dumnezeu. Aceasta este tot una cu conținutul învățăturii despre Fericiri.

Inima devine asemenea lui Dumnezeu când renunță la toate legăturile pământești și se lipește de lucrurile duhovnicești și cerești. Iată ce poruncește Apostolul în legătură cu renunțarea trebuie să trăim - spune el - astfel încât cei ce au femei să fie ca și cum nu le-ar avea, cei ce plâng ca și cum n-ar plânge, și cei ce se bucură ca și cum nu s-ar bucura, și cei ce cumpără ca și cum n-ar avea, și cei ce se folosesc de lume ca și cum nu s-ar folosi de ea (I Cor. 7, 2931). Adică, trebuie să ne purtăm astfel încât tot ce se află în lume să ne fie străin, să treacă pe lângă noi, fără să ne stârnească și fără să ne tulbure sufletul. Iar despre alipirea de lucrurile duhovnicești și dumnezeiești, iată cum vorbește Apostolul: *„Căutați cele de sus [...], cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ; căci voi ați murit și viața voastră este ascunsă in Dumnezeu"* (Col. 3, 13).

Vedeți, așadar, ce este chipul lui Dumnezeu și ce este asemănarea, cum se rezidește chipul și cum se rezidește asemănarea și în ce constau acestea după restaurare. Acum, fiecare să se cerceteze pe sine, sufletul său, lucrările și însușirile sufletului și să le confrunte cu acel chip și asemănare care trebuie să se întipărească în ele. Pentru ceea ce aveți, mulțumiți Domnului; iar ceea ce vă lipsește, străduiți-vă să dobândiți,

cerând Domnului ajutor pentru aceasta. Dacă chipul lui Dumnezeu, restaurat la sfântul botez, este iarăși întunecat și năruit prin păcate de moarte, trebuie să-l înnoim prin pocăință. Dacă chipul este întreg, cercetează de este întreagă și asemănarea. Citește Simbolul credinței și cugetă de cunoști sau nu tot ce se află în el și dacă le cunoști pe toate în felul în care se cuvine. Dacă nu cunoști tonii, află până la capăt; dacă despre unele crezi în alt fel, izgonește aceste gânduri potrivnice lui Dumnezeu și primește gândurile lui Dumnezeu. Ia învățătura Fericirilor și vezi dacă a-I toate virtuțile poruncite acolo. Pe care le a-I păstrează-le și întărește-le; pe care nu le a-I îngrijește-te să le dobândești. lați la cercetare inima și vezi unde îi este comoara, unde trăiește și în ce-și pune fericirea. Dacă vei constata că pentru ca, viață este Hristos, și moartea, un câștig (Fii. 1,21), mulțumește-I Domnului. Iar dacă vei constata că pentru ea totul este încurcat în pasiuni pământești, începe s-o desprinzi de ele încetul cu încetul, grăbindu-te însă ca să nu te apuce moartea cumva, căci greu îi este să moară celui lipit de cele pământești.

Dacă ne vom propune ca, de astăzi înainte, să facem așa, atunci cu adevărat vom transpune în faptă învățătura sărbătorii icoanei nefăcute de mână omenească a Domnului. Iar dacă vom îndepărta apoi, într-adevăr, toate vătămările chipului și asemănării lui Dumnezeu in noi și le vom restaura în toată deplinătatea și curățenia lor, atunci vom împlini întreaga voie a lui Dumnezeu în privința noastră, care este sfințirea noastră. Fie ca Domnul, întipărindu-Și fără mână omenească - chipul Său pe mahramă, să ia și ființa noastră tot ca pe o mahramă și, atingând-o de fața Sa divino-umană, să întipărească în noi nu doar chipul, ci și asemănarea Sa, pentru ca astfel, devenind asemenea Lui, să ne învrednicim după moarte ca să intrăm în lăcașul sfânt nefăcut de

mână omenească, în care El a intrat pentru noi ca înaintemergător și împreună cu El, ca fii și moștenitori, să ne îndulcim în veci de bunătățile făgăduite nouă. Amin.

16 august 1864,
de sărbătoarea Sfintei Mahrame a Domnului

XVII
Este nevoie de răstignire de sine pentru restaurarea noastră la starea cea dintru început

Ieri am cântat: *Bucură-te, cea plină de har !;* astăzi cântăm: *Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne !*. Ieri o proslăveam pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, pentru că prin ca Sa pogorât la noi cel înalt; astăzi o lăudăm pentru că ea este raiul cel de taină, prin care pe pământ a fost sădit copacul crucii, cel purtător de viață. Ieri Sfânta Biserică voia să ne înalțe până la bucuria izbăvirii; astăzi vrea să ne însuflețească să luăm în spate suferințele purtării crucii. Ce poate să însemne această asociere [de sărbători] ? Ce ni se sugerează și ce învățătură ni se dă în acest fel ? Ni se sugerează astfel că, fără purtarea crucii, nu există bucurii adevărate. Dacă vrei să te bucuri, poartă mai întâi crucea Bucuria este scopul; crucea este mijlocul. Dacă o vrei pe prima, dorește-o și pe a doua. Cu toate că succedarea arătată a sărbătorilor creștine nu este obligatorie, ci sa nimerit așa numai în anul acesta, cu atât mai mult însă este potrivit să vă ocup acum atenția, explicându-vă cum și de ce drumul spre bucurie trece prin cruce.

Bucuria și veselia trebuie să ne aparțină, prin natura noastră. Dumnezeu la creat pe om după chipul și asemănarea Sa. Și, de

vreme ce Dumnezeu este atoatefericit, și omul sa cuvenit să iasă din mâinile Ziditorului său deținând fericirea. Așa a fost la început. Omul se fericea și pe dinafară, și pe dinăuntru. Apoi însă, fiind amăgit din pizma diavolului, a călcat porunca lui Dumnezeu și, prin păcat, sa vătămat pe sine și, în loc de bucurie și veselie, a moștenit tulburare și frică. Atunci, corespunzător celor dinăuntru, dar și drept pedeapsă, Dumnezeu îi luă și fericita locuință din afară. Și omul deveni îngreunat din toate părțile de suferințe și întristări. Acum este limpede că cel ce vrea să dobândească din nou bucuria și veselia trebuie să stârpească vătămarea cea venită asupra lui prin cădere și să se ridice din nou la rangul și la alcătuirea sa dintru început. Imediat ce acestea se vor împlini, bucuria și veselia se vor instaura iarăși în noi, ne vor intra în fire, așa cum, de pildă, nea intrat în fire respirația. Ce trebuie să facem pentru aceasta ? Trebuie să ne răstignim ! Iată de ce.

Priviți ce sa întâmplat cu noi după cădere ! Apostolul Pavel numește răul care ni sa pricinuit prin cădere „omul cel vechi" sau „omul păcătos". Tâlcuind acest cuvânt, Macarie cel Mare spune că prin cădere a apărut în noi un alt om un om întreg, cu toate mădularele — care sa altoit peste omul ieșit din mâinile Creatorului și la acoperit sau la asuprit; și acesta a apărut astfel încât capul său sa așezat peste capul primului, mâinile peste mâini, picioarele peste picioare, fiecare parte sa suprapus peste partea ei corespunzătoare; și îl acoperi atât de tare, încât omul cel dintru început ori nu se mai văzu deloc, ori abia-abia, și rămase la vedere numai străinul. Omul î-și pierdu bucuria vieții, pentru că nu mai trăia omul adevărat, ci celălalt, omul păcătos, căruia Nu-i este în fire să se bucure. Omul cel dintru început spune înțeleptul - era drept, adică credincios, cu frică de Dumnezeu, răbdător, rugător, milostiv, blând, smerit, curat, binevoitor, înfrânat,

muncitor, într-un cuvânt, era împodobit cu toate desăvârșirile asemănării cu Dumnezeu. Iar veneticul, cel păcătos. îi era întru toate potrivnic: necredincios, fără frică de Dumnezeu, fără rugăciune, având încredere numai în el însuși, mânios, furios mândru și orgolios, pofticios, invidios, nebinevoitor, leneș, rob plăcerilor trupului, într-un cuvânt, îngreunat cu toate sentimentele și patimile vicioase. Când acesta din urmă se ridică deasupra primului, acela începu să sufere, căzând sub asuprirea sclaviei. Ca urmare, neavând libertatea faptei, el se chinuie și tânjește. De pildă, de suferă cineva vreo supărare, omul cel drept vrea să ierte, iar omul păcătos cere răzbunare. Având în vedere că ambii se suprapun în aceeași persoană, reiese că înăuntrul nostru are loc o bătălie și un zbucium, neliniștite și dureroase. Vedem că unuia îi surâde norocul și se înalță în rang; omul cel drept este gata să se bucure, iar păcătosul afișează ura. De ne cere cineva milostenie, omul cel drept este gata, cu bunăvoință, să-și împartă ultimul lucrușor, iar păcătosul, din dorința de agoniseală și iubire de sine, ne obligă să păstrăm pentru noi tot ce avem... De se ivește ocazia să ne dedăm plăcerilor voluptății, omul cel drept ne poruncește să le respingem, ca să ne păstrăm curăția, iar păcătosul ne împinge nestăvilit î-acolo, căci î-și află plăcere în necurățenii. Așa e în toate: străinul, omul păcătos Nu-i dă libertate omului drept din noi, cel creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, îl chinuiește, îl ține în robie și în amară silnicie. De aceea nu avem bucurie, cât timp suntem robi păcatului.

Acum se vede de la sine că, pentru a ne reîntoarce bucuria vieții, trebuie să omoram în noi acest om păcătos și venetic. Iar aceasta înseamnă după Apostolul să-L smulgem afară pe omul cel vechi împreună cu plozii lui, să ne răstignim trupul cu patimile și cu poftele, sau ceea ce este același lucru - să ne suim pe cruce.

Când v-a fi omorât acest om păcătos, atunci omul drept v-a fi slobozit și, începând să lucreze fără piedici cum îi este firesc de la natură - se v-a veseli și se v-a bucura. De fapt, se v-a omorî și se v-a răstigni în noi omul păcătos dar, de vreme ce acesta se altoise de noi și se amestecase cu ființa noastră, omorându1 pe cruce, nu se poate să nu suferim și să nu ne doară și pe noi. Se întâmplă același lucru ca atunci când medicii fac o operație, tăind și scoțând afară o parte nefolositoare, pricinuitoare doar de durere. Se taie ceea ce este de prisos, străin alcătuirii organismului, dăunător, dar întregul organism - și cel prezent - suferă. La fel este și în răstignirea omului celui vechi: predăm caznelor ceea ce ne este dăunător și străin, ceea ce ne desfigurează, ceea ce este păcătos, dar nu se poate să nu suferim și noi, de vreme ce se altoise de noi și se făcuse, parcă, una cu ființa noastră. Iată de ce această dezrădăcinare a omului celui vechi este numită și chiar este de fapt autorăstignire. Este ca și cum ne-am smulge pielea de pe' noi. Și, cu adevărat, ce tare ne doare atunci ! Dar însăși această durere este dătătoare de bucurie și cu atât mai dătătoare de bucurie sunt roadele ci !

Așadar, fraților, avem nevoie de cruceai trebuie neapărat să ne urcăm pe ca. Dar luați aminte că se răstignește .omul cel străin, iar noi suferim atunci numai din motiv că acesta nu poate fi desprins de noi tară durere; de fapt, noi nu ne răstignim, ci ne slobozim din silnicie, ne tămăduim, ne dezlegăm din lanțuri. Dacă începe cineva să dea jos lanțurile unu-i întemnițat, prins peste tot corpul în obezi care, de atâta amar de vreme, iau crescut în carne, el, în pofida durerii, îndură de bunăvoie și bucuros această suferință, știind că prin ea v-a primi bucuria libertății și, răbdând un pic, î-și v-a dobândi bucuria și veselia nepieritoare. La fel se întâmplă și cu noi, în răstignirea omului păcătos: ne doare și nu

avem pace, dar răbdăm cu dragă inimă; mai avem puțin și vom intra în libertatea copiilor lui Dumnezeu. Altfel nu se poate. Una din două: ori ne chinuim pentru totdeauna în robia păcatului, ori, suferind un pic, vom pășim în bucuria eliberării de păcat.

Iată ce trebuie să mai țineți minte ! Însăși durerea auto-răstignirii î-și are bucuria ei și aceasta nu numai datorită a ceea ce nădăjduim să obținem după ea, ci și datorită a ceea ce simțim în acele clipe, atât ca urmare a lucrării harului, cât și ca urmare a sentimentului însănătoșirii, care începe să se reverse în toată alcătuirea duhului nostru. însă, trebuie să luăm hotărârea răstignirii de sine dintr-o dată și să o răsfrângem asupra a tot ce este păcătos în noi, în orice formă s-ar manifesta. Când se v-a produce o asemenea ruptură sau o asemenea înfrângere a omului păcătos în chiar rădăcina vieții lui, atunci biruirea lui bucată cu bucată nu v-a fi însoțită de nici un fel de greutate, de nici o durere și de nici o suferință. Ci, cu cât cineva se v-a deprinde mai mult în faptele răstignirii de sine, cu atât mai mult se v-a elibera din lanțurile păcatului și cu atât mai mult v-a ieși la iveală omul cel tainic al inimii, având unul, două, trei membre eliberate, până când, în sfârșit, v-a apărea în toată desăvârșirea sa, fără nici o întinare, fără nici un viciu sau ceva de felul acesta, ca un nou-creat întru Dumnezeu, în dreptatea și în asemănarea adevărului.

Cunoscând acestea, fraților, să ne însuflețim spre purtarea crucii sau spre răstignirea de sine, având în minte nu atât durerea de o clipă, cât bucuria mântuirii. Acesta este singurul drum spre slobozirea fiilor lui Dumnezeu, acestea sunt singurele porți prin care se intră în bucuria Domnului. Vrea cineva bucurie ? Să se răstignească ! Astfel, dezbrăcându-te de cele vechi, te vei îmbrăca pe de-a-ntregul în haine noi și vei deveni desăvârșit cu duhul, cu sufletul și cu trupul, fiu vrednic pentru toate prefacerile viitoare.

Acest bine vi1 doresc tuturor, amintindu-vă totodată să nu respingeți crucile interioare și exterioare pe care le întâlniți în viață și, ațintindu-vă privirea către fericitul lor sfârșit, să vă însuflețiți spre purtarea lor cu răbdare și cu bunăvoire. Amin.

26 martie 1861,
în a 3a săptămână a Marelui Post

XVIII
Lupta cu patimile și experiența duhovnicească

Suntem în săptămâna de pomenire a vindecării minunate a slăbănogului de treizeci și opt de ani, făcută de Domnul. în Evanghelie este amintită miraculoasa scăldătoare a Vechiului Testament, pe care o tulbura îngerul Domnului în fiecare an, și cel ce intra primul în ea după tulburarea apei se însănătoșea, de orice neputință ar fi suferit. Lângă scăldătoare se aflau cinci pridvoare în care zăceau mulți bolnavi - orbi, ologi, uscați, așteptând mișcarea apei.

În această zi este rânduită și pomenirea Sfântului Mucenic Avraamie. Se înțelege de ce. Moaștele neputrezite care se odihnesc aici sunt miraculoasa noastră scăldătoare. Veniți toți cei ce doriți, și nu o dată pe an, ci în fiecare zi și la orice oră, și nu așteptați îngerul, ci tulburați voi înșivă puterea lor miraculoasă prin mișcările și suspinele rugăciunii, și veți pleca cu siguranță însănătoșiți de neputința de care suferеați cu sufletul și chiar cu trupul, dacă harul lui Dumnezeu vă v-a găsi vrednici de aceasta.

Așadar, aceasta se înțelege. Dar nu se înțelege prea bine, surorilor, de ce a fost stabilită sărbătoarea în lăcașul vostru tocmai în această zi ? Se vede că în acest fel au vrut să vă întipărească

mai bine în minte respectivul eveniment evanghelic. Dar ce rost are tocmai această întipărite și de ce a fost făcută pentru voi, cele ce vă însingurați ? (x fel de idee despre voi însevă vă este oferită în acest fel - atât vouă, cât și nouă, celor din afară ? Oare aceea că reprezentați scăldătoarea oilor pentru bolnavii care vin la voi cu tot felul de neputințe sufletești, on că, în chiliile voastre, vă asemănați celor cinci pridvoare în care zac bolnavii care î-și caută ci înșiși și așteaptă mișcările vindecătoare din afară, venite din altă parte ? Iată ce nu este clar: ce sunteți voi ? Scăldătoarea vindecătoare, sau pridvorul cu bolnavii ? Vreau să vă lămuresc acest lucru, pentru că de aici rezultă o învățătură foarte ziditoare pentru voi.

După socotința mea, trebuie să fiți și una, și alta. Prin voi însevă, prin ceea ce simțiți și prin părerea pe care se cuvine să o aveți despre voi, trebuie să fiți bolnavii. Iar pentru ceilalți, tămăduitoarele neputințelor sufletești. Voi însevă trebuie să vă simțiți și să vă socotiți pline de beteșuguri sufletești, oarbe duhovnicește, șchioape, uscate; iar celor ce vin la voi cu bolile lor sufletești, trebuie să le dați toate vindecările, să-i luminați pe cei a căror minte orbecăiește și pe cei aflați în amăgire, să-i îndreptați pe cei ce șchioapătă de ambele picioare, pe cei ne hotărâți și să înviați simțămintele sfinte în sufletele uscate de deșertăciunea și de grijile traiului. Să nu credeți că se află aici contradicții. Poate că vă întrebați: „Cum adică să ne socotim pe noi neputincioase sufletește, iar altora să le dăm vindecare sufletească ? Cum v-a găsi cel neputincios putere tămăduitoare pentru alții “. Vă voi răspunde că în viața văzută chiar așa se întâmplă: săracul nu aduce îndestulare, nici neputinciosul, sprijin solid; dar în viața duhovnicească lucrurile stau pe dos: cu cât cineva se vede pe sine mai neputincios, cu atât este mai puternic, căci tocmai în

neputințe se desăvârșește puterea lui Dumnezeu; și cu cât cineva se socotește mai de nimic, cu atât faptele sale sunt mai slăvite și mai mântuitoare, căci cel ce se smerește în ceea ce simte despre sine, acela este înălțat prin faptele pe care Dumnezeu le face prin el.

Desigur, cunoașteți mersul vieții duhovnicești. Când omul este supus patimilor, el nu le poate observa înlăuntrul său și nu se poate separa de ele, pentru că trăiește în ele și prin ele. Dar când harul lui Dumnezeu începe să lucreze asupra lui, atunci el începe să distingă ce este în el pătimaș și păcătos, î-și recunoaște greșelile, se călește și se hotărăște să se abțină de la acestea. începe lupta. întâi, această luptă este purtată cu faptele, iar când omul ajunge să se dezobișnuiască de faptele păgubitoare, începe războiul cu gândurile și cu simțămintele păgubitoare. Și aici războiul parcurge multe etape, dar iată ce este cel mai important: gândurile și simțămintele nu se eliberează dintr-o dată de patimi și de păcat, ci mai rămân în robia lor pentru o vreme, chiar și după ce .faptele rele aii fost abandonate. Atunci, chiar dacă nu mai există fapte păcătoase, sufletul mai cugetă la cele păcătoase și se îndulcește de obiectele patimilor. Cine-și conduce cu râvnă lucrarea mântuirii v-a observa imediat acest lucru. Atenția cu care se cercetează pe sine îi descoperă neîncetat toată împletirea de gânduri pătimașe care roiesc înlăuntrul său. Observând această neregulă, el începe să alunge gândurile păgubitoare și să strângă în frâu mișcările patimilor, se deprinde să recunoască fiecare gând pătimaș după cum începe și cum se continuă, cum ademenește sufletul și îl amăgește, dar totodată se deprinde și cum să-l biruiască, cum sa-l alunge și să-L stârpească. Bătălia continuă, și patimile sunt izgonite tot mai mult din inimă.

Uneori se întâmplă și ca patimile să fie izgonite din inimă de tot. Sunt izgonite ! Fiți atente la asta: ce înseamnă această izgonire a patimilor din inimă ? Patimile sunt izgonite, dar ; lupta nu încetează; sunt izgonite din inimă, dar nu ies afară ' din ființa noastră, ci rămân în ea. Semnul că patima este alungată din inimă este când inima începe sa simtă dezgust și ură față de acea patimă. Însă când omul atinge și această treaptă, nu înseamnă ca gândurile pătimașe nu ar mai apărea și că n-ar mai atenta să amăgească sufletul; nu, ci și în această etapă ele vor continua să năvălească și să ispitească, însă fără succes, căci acum inima le biruiește din prima, prin ură și prin repulsie. Patima este alungată afară din inimă, dar a rămas încă în preajma ei, în afara ei, ca un ispititor.

Să presupunem că am procedat așa cu o patimă, cu o a doua, cu o a treia, cu toate pe care le avem. Ele sunt toate izgonite din inimă, respinse și urâte de ca, dar rămân în afara ci și o ispitesc. Cum credeți că se v-a socoti și se v-a simți omul cu care se întâmplă acest lucru ? Desigur că prihănit, căci patimile sunt necurate și chiar dacă le urăște deja, el încă le vede în sine. Uite cum vine slava deșartă, iată acuzarea, iată lenea, iată pizma, iată pofta trupească. Cu toate că le respinge și le alungă pe toate, ele rămân, totuși, în el, și el nu poate să nu vadă acest lucru și, ca urmare, nu poate să nu recunoască faptul că suferă din cauza lor.

Amintiți-vă o povestire despre un mare nevoitor, cum acesta, stând în chilie, se acuza cu voce tare de diferite păcate. Ucenicii săi auzeau de afară ce spunea, de pildă: „gata, te-ai ciondănit destul"; apoi: „ți-ai umplut burta dis-de-dimineață", iar mai târziu: „te-ai făcut judecător și pe toți i-ai judecat" și altele de acest fel; așa î-și lua la rând păcatele pe care, chipurile, le-ar fi comis. Dar, de fapt nu erau păcate, ci gândurile care-i veneau în minte și se socotea necurat din pricina lor, părtaș ai lor și păcătos.

Totodată, după felul vieții, el și cei asemenea lui se află pe o treaptă înaltă. Și rezultă că, cu cât cineva este mai desăvârșit de fapt, cu atât se simte mai neputincios în inimă, se simte pătimaș și se acuză de aceasta, după ce patimile au fost respinse și urâte. Trebuie chiar să spunem că tocmai de aceea se socotește pătimaș, pentru că patimile au fost alungate, căci, câtă vreme nu sunt alungate de inimă, omul anevoie se recunoaște vinovat de ele, ci se tot dezvinovățește în fel și chip.

Dar să presupunem că omul se simte de nimic, ca și cum ar fi în întregime plin de păcate și de răni așa și trebuie ! Noi însă privim spre ce este de fapt. Căci el a biruit deja toate păcatele și lea izgonit afară din inimă, ceea ce înseamnă că a I cunoscut din experiență cum lucrează în noi fiecare patimă și ! fiecare gând pătimaș și cum pot fi acestea respinse; a aflat din experiență toate vicleșugurile păcatului și ale patimilor, ca și : toate meșteșugurile de luptă împotriva lor, prescrise de înțelepciunea duhovnicească, și le cunoaște pe toate acestea din 1 propria sa experiență. Dar o asemenea persoană este o comoară a vindecărilor duhovnicești: vin-o la ea cu orice neputință sufletească și îți v-a spune tot ce să faci în fiecare situație, cum să te întărești și cum să biruiești. Căci pe toate lea aflat, lovindu-se de încercările vieții și îi cunoaște din experiență puterea vindecătoare a meșteșugurilor și utilitatea lor în diferite trebuințe; cel ce sa ispitit ii poate ajuta pe cei ce se ispitesc - spune Apostolul; dar, mai mult, numai unul ca acesta poate fi un adevărat tămăduitor al sufletelor. Când cineva care nu sa vindecat pe sine vrea să vindece pe alții, atunci și tămăduitorul, și cei pe care-i tămăduiește cad în amăgire păgubitoare și î-și sporesc boala unul altuia, iar nu se vindecă, la fel cum, dacă un orb conduce pe altul, cad amândoi în groapă.

Vedeți acum, surorilor, în ce fel cel ce se simte neputincios și pătimaș poate fi cel mai destoinic vindecător al neputințelor și al patimilor sufletești ? De aici trageți concluzia: cum să faceți și voi să vă socotiți bolnave față de voi, dar în același timp, pentru alții, să fiți scăldătoarea oilor cea tămăduitoare. Purcedeți la lupta necruțătoare cu patimile și cu gândurile și pe această cale veți ajunge la amândouă. Fapte păcătoase vă este greu să aveți, dar, cu toate acestea puteți avea gânduri păcătoase, rămânând, astfel, păcătoase. în fața lui Dumnezeu. Așadar, mai ales asupra gândurilor ațintiți-va toată atenția și toată râvna nevoinței. Când, prin această luptă lăuntrică, veți izgoni patimile din inimă, atunci vă veți învrednici să tămăduiți și pe alții și astfel să veți împlini menirea pe care o aveți în Sfânta Biserică. De ce au fost rânduite lăcașuri mănăstirești ? Pentru ca să se pregătească vindecători și vindecătoare de suflete. Și voi trebuie negreșit să ajungeți pe această treaptă: asta așteaptă Biserica de la voi, asta așteaptă de la voi toți creștinii. Dacă această stare nu poate fi atinsă fără lupta cu patimile, luptați-vă, așadar, războiți-vă fără lenevite. Altfel, ce v-a fi cu noi ? în lume, patimile stăpânesc și-i mănâncă pe toți. De v-a veni careva la mănăstire să-și odihnească sufletul, dă și aici de patimi. Unde să se ducă atunci mirenii ca să scape de patimi ? Ațintiți-vă atenția deci asupra a ceea ce trebuie să fiți și sârguiți-vă nu doar să păreți, ci să și fiți așa cum toți doresc să vă vadă. Amin.

10 mai 1864,
în săptămâna slăbănogului și
de pomenirea Sfântului Mucenic Avraamie

XIX
Monahismul - viață omorâtoare a patimilor, calea spre curăția inimii

În Apostolul de astăzi ați ascultat porunca: *„să ne curățăm pe noi de toată întinarea trupului și a duhului"* (II Cor. 7, 1). Sfântul Apostol Pavel consideră că datoria acestei curățări ne este impusă de înalta noastră menire: aceea de a fi în comuniune vie cu Dumnezeu, motiv pentru care ne numește templuri ale Dumnezeului Celui viu,' în care Se sălășluiește și umblă Dumnezeu. Dar, Dumnezeu fiind curat, și cei meniți a intra în comuniune cu El trebuie să fie curați, căci, altminteri, *ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea ? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul ? Și ce învoire este între Hristos și Veliar?* (II Cor. 6, 1415).

Ce înseamnă, așadar, *să ne curățăm de toată întinarea trupului și a duhului ?* înseamnă să ne curățăm de patimile sufletești și trupești, căci acestea sunt întinăciunea noastră. Curați am ieșit din mâinile Ziditorului, iar când am păcătuit, am primit în noi adaosul străin al patimilor, care ne-au întinat. De aceea, cel ce vrea să se ridice din nou la curățenia cea dintru început, trebuie să-și biruiască și să-și dezrădăcineze patimile din el.

Biruirea și dezrădăcinarea patimilor este o datorie a fiecărui creștin. *„Cei ce sunt a-I lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele"* (Gal. 5, 24), spune Apostolul. însă mulți, văzând cât sunt de grele lupta și biruirea patimilor, aflându-se în vârtejul grijilor și al legăturilor lumești și cetățenești, rup aceste legături, părăsesc familia și societatea și intră în mănăstire, unde îi așteaptă o astfel de viață și asemenea rânduieli, alcătuite special pentru dezrădăcinarea patimilor. în

acest fel, monahismul este viața care se împotrivește patimilor, omorâtoare a patimilor, curățitoare a inimii. Despre aceasta vreau să vă amintesc acum, fraților, și nu atât prin cuvintele mele, cât prin cuvintele Cuviosului și purtătorului de Dumnezeu, părintelui nostru Pimen, a cărui pomenire se săvârșește astăzi și care este lăudat în cântări, ca omorâtor al patimilor și îndrumător întru aceasta pentru călugări.

Când se intră în mănăstire, nu înseamnă că, o dată cu aceasta, au fost stârpite și patimile. Nu, patimile rămân, doar omul este introdus într-o astfel de rânduială, prin care patimile sunt lipsite de hrană și de susținere - ceea ce constituie puterea monahismului de a lupta cu patimile și de a le birui.

Monahismul este mai propice biruirii patimilor. Căci patimile tac când nu există obiecte care să le ațâțe. îndepărtându-se de lume, monahul se îndepărtează de aceste obiecte, și patimile, negăsindu-și hrană, slăbesc din ce în ce mai mult, până când mor de tot. Ține-te, călugăre, ca ochiul să nu vadă, urechea să nu audă și nici celelalte simțuri să nu primească nimic rău și necurat și vei fi ca într-un liman neprimejdios, departe de tumultul patimilor care, negăsindu-și susținere, vor amuți. Avva Pimen a fost întrebat despre gândurile necurate care sc nasc în inima omului și despre dorințele departe. El răspunse: *„Oare se v-a proslăvi toporul fără cel ce îl folosește"* (Ps. 10, 1516) ? Nu le întinde mâna și nu vor putea face nimic (din *Povestiri vrednice de ținut minte...*, Capitolul 15). În mânăstire nu se află hrană pentru patimi, nici obiecte ale lor: au rămas doar gândurile despre acele obiecte. Dar și numai gândurile pot înfierbânta patimile, înlocuind obiectele lor prin ele însele. Ca să nu sc întâmple așa, Avva Pimen sfătuiește: nu le întinde gândurilor mâna ta, nu le întâmpina cum întâmpini prietenii, dând mâna cu ei, ci respinge-

le, lovește-le, gonește-le. Stai în mănăstire și luptă cu gândurile și te vei izbăvi de patimi. Stând în mănăstire, te îndepărtezi de obiectele patimilor, iar luptându-te cu patimile, nu vei mai avea nici gânduri despre ele; ca urmare, patimi le, negăsindu-și hrană nici în obiectele care le dau satisfacție^ și nici în gândurile, despre ele, mor; numai înarmează-te cu răbdare și păstrează întotdeauna această rânduială. Dacă o ladă cu o haină este lăsată multă vreme fără îngrijire - spune Avva Pimen (Capitolul 20) - haina v-a putrezi; la fel și gândurile, dacă nu le vei pune în practică, treptat vor dispărea, sau, cum s-ar zice, vor putrezi de tot. Altă dată, fiind întrebat despre același lucru, Avva răspunse: dacă v-a pune cineva într-o cană un șarpe și un scorpion și v-a acoperi cana, desigur că, cu timpul, ci vor muri; la fel și gândurile păgubitoare vor dispărea, dacă nu le dăm posibilitatea de a ieși și le înăbușim cu răbdare (Capitolul 21).

Iată de ce monahismul este calea cea dreaptă spre curățenia inimii. Călugărul drept atinge repede nepătimirea. Iar dacă alții nu o ating, este pentru că aceia nu-și urmăresc gândurile și ori numai se întinează de ele, fără fapte dacă rămân în chilie , ori chiar pleacă din chilie, trecând de la gânduri la fapte pătimașe. în mâinile lor se află așa o comoară - curățenia inimii , iar ei se lipsesc de ea. Sunt vrednici de plâns și de lacrimi ! Și totul este din cauza lenevirii noastre și din slăbirea râvnei spre mântuire. Când slăbește această râvnă, nu mai facem nimic. Iar atunci se apropie vrăjmașul, la început cu gânduri, iar apoi, prin ele ne provoacă și la fapte.

Așadar, fraților! Luați aminte la voi înșivă, ca râvna să nu slăbească și sufletul să vă fie în permanență preocupat de un singur lucru: de curățirea sa de toate întinăciunile. I se cuvine t i călugărului să poarte neîncetat în minte convingerea că este mort

sau că poartă în sine un mort. Oare cel ce este mort arc cum să se apuce de vreun lucru ? Iar celui ce are un mort, îi arde, oare, de cele din afară ? Așa, nici călugărul nu v-a fi nici atras, nici distrat de nimic, dacă se v-a întări în aceste cugete mântuitoare. Avva Pimen, pe când era doar ucenic, primi această lecție: „Du-te și stai în chilia ta și puneți în inimă că, iată, a trecut un an de când ești în mormânt11. Și el împlini cu strictețe această poruncă, astfel încât gândul morții se împleti cu sufletul său. de aceea, când venea cineva și începea să discute despre lucruri străine de viața duhovnicească, el nu răspundea nimic, iar când era întrebat de ce, el răspundea: „Ce pot să fac ? Sunt mort, iar mortul nu vorbește". Călugărului iar fi chiar lesne să cugete așa, întrucât toate hainele sale semnifică mormântul și îmbrăcămintea unu-i mort.

Pe de altă parte, conștiința .cădești mort îți dezvoltă duhul umilinței și al smereniei rădăcina și rodul pocăinței și al lacrimilor. Ca să ne ațâțăm și mai mult acest duh al umilinței și lacrimilor, părinții sfătuiesc să ne închipuim că suntem o casă în care se află un mort. Cum într-o asemenea casă este numai jale și nimănui Nu-i arde de nimic din cele ce se fac în afară și în jur, la fel și omul care-și închipuie că poartă în sine un mort nu se v-a îngriji de nimic din afară. Voi recurge iar la cuvintele Avvei Pimen. Văzând o femeie care ședea pe un mormânt și plângea amarnic, acesta observă: „Dacă s-ar ivi aici toate plăcerile lumii, tot nu iar atrage atenția". Așa trebuie să plângă călugărul. Altă dată, văzând, tot așa, o femeie înlăcrimată care ședea pe un mormânt și aflând că plângea pentru că îi muriseră și bărbatul și fiul și fratele, ci îi grăi însoțitorului său: „Te asigur că dacă omul nu v-a omorî toate dorințele cărnii și nu v-a plânge așa, nu poate să fie călugăr". Tot sufletul și întreaga viață a acelei femei se cufundaseră în amărăciune (Capitolul 72). Așa trebuie să facă și

călugărul. Atunci Nu-i v-a arde de nimic, nu numai de cele pătimașe și ale lumii, dar nici de trebuințele cele mai urgente. Unde să-și afle atunci locul patimile și gândurile pătimașe ? Ce anume gonește gândurile și patimile, când ne aflăm în această stare ? Fierbințeala și arderea duhului. cel ce plânge, aceluia îi arde inima, mai mult sau mai puțin. Arzând cu focul curat al umilinței și al smereniei, inima respinge tot ce este necurat. Iată cum vorbește Avva Pimen despre aceasta: când o oală este încălzită, pe dedesubt, de foc, atunci nici musca, nici vreo târâtoare nu se pot atinge de ca. La fel se întâmplă și cu călugărul. Când acesta petrece într-o stare de ardere a duhului, vrăjmașul nu se poate atinge și nici măcar apropia de el (Capitolul 111).

Vedeți, așadar, fraților, ce simplă este calea spre curățarea de patimi care vi se propune ! Arderea duhului, plânsul și frângerea inimii, lupta cu gândurile și îndepărtarea de obiectele patimilor ! Monahilor le este mai ușor să reușească în aceasta. Dar nici mirenii nu trebuie să creadă că lor le este îngăduit să facă hatârul patimilor și al gândurilor pătimașe. Nu, patimile sunt Sămânța satanică din noi. Să le încurajezi înseamnă să te înfrățești cu satana. *Dar ce învoire este intre Hristos și Veliar* încă nimeni pe lume nu a născocit cum să lucreze, împreună, și lui Dumnezeu, și lui mamona. Și să nu vă gândiți la un asemenea șiretlic, ci, în simplitatea credinței, recunoscând necurăția patimilor, purcedeți la luptă cu ele și biruidu-le, pentru ca astfel sa ajungeți la curățenie, iar apoi să vă învredniciți de răsplata făgăduită celor curați și biruitori a-I patimilor: *„Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu"* (Mt. 5, 8). *„Celui ce biruiește — spune Domnul în Apocalipsă — ii voi da să șadă cu Mine pe scaunul Meu, precum și eu am biruit și am șezut cu Tatăl Meu pe scaunul Lui"* (Apoc. 3, 21). Amin.

27 august 1864,
în vinerea celei de-a 11a săptămâni după Cincizecime,
în Mănăstirea de călugări Muromsk, cu hramul Buneei-Vestiri

XX
Mănăstirea aflată la oraș - lupta directă cu patimile și cu poftele lumii, purtată in fața lumii

Mă străduiesc să vă spun și vouă, părinților și fraților, un cuvânt după puterile melc, ca să am cât de cât rod și la voi, ca și la alții. Și ce vă voi spune ? Văzând așezarea mănăstirii voastre aflată în fața lumii —, nu știu ce trebuie să văd în ctitorii acestui lăcaș: o deosebită înțelepciune sau o miopie fără seamăn ? Și în voi, cei ce intrați în această mănăstire: o deosebită vitejie sau o slăbiciune fără pereche ? ! Amintiți-vă de cuvântul despre ispite al unu-i stareț înțelept. cel de care ispita este aproape se aseamănă unuia care stă pe marginea prăpastie! și o singură suflare de vânt ușor poate să-L prăbușească în hău. Iar cel ce se află departe de ispită se aseamănă aceluia aflat departe de prăpastie. Vrăjmașul trebuie mai întâi să-L ademenească spre prăpastie, ca apoi să-L împingă în ca. Dar, în timp ce1 ademenește, fratele î-și poate veni în fire, se v-a dezmetici și-l v-a alunga pe ispititor.

Întemeind lăcașul atât de aproape de lume, ctitorii lui iau pus pe călugări în situația celor de care ispita este aproape, a celor care stau pe marginea prăpastiei. Vrăjmașul poate în orice clipă să1 împingă pe oricare dintre voi în prăpastie. Dar, dacă este așa, înseamnă că au întemeiat lăcașul călugăresc pentru pierzania călugărilor, căci monahul căzut pradă ispitei și care rămâne in ca nu mai este monah. Și desigur că, dacă nu s-ar fi găsit nici un motiv cuvios pentru întemeierea lăcașului in mijlocul lumii,

atunci ctitorii lui nu ar fi avut nici o îndreptățire. Dar iată ce gând îmi vine în minte. Cine întemeiază, de pildă, o școală dorește, desigur, ca cei ce învață acolo să-și termine învățătura cât mai repede. Nu este oare o dorință similară cea care ia făcut pe ctitori să construiască acest lăcaș într-un asemenea loc ? ! Căci, de fapt, așa se și întâmplă: învățăm, de pildă, să mergem mergând; învățăm să înotăm înotând; învățăm să citim citind. La fel, și călugăria sau viața de nevoință nu se poate învăța altfel decât prin nevoință, purcezând la fapte eroice, luptând cu patimile și cu poftele. Patimile și poftele, în cea mai mare parte a timpului, tac atunci când nu este cine să le ațâțe; iar când apare o provocare, ele se ridică și astfel le dau motiv de război celor ce și-au pus drept lege să se lupte cu ele; pornind la acest război și bătându-se cu ele, aceștia învață să lupte, să se războiască duhovnicește, să se nevoiască sau să-și ducă viața călugărească așa cum se cuvine. Cu siguranță că acest gând bun a stat la temelia zidirii lăcașului vostru. Ctitorii au dorit ca lumea, aflată în fața ochilor voștri, să vă mețină neîncetat în starea celor ispitiți și astfel să vă dea motiv de război; împingând-vă în bătălia cu patimile și cu poftele, să vă învețe legile acestui război, ca să deveniți mai repede ostași încercați și, astfel, să vă îndepărteze de primejdia învecinării cu ispitele.

De a fost așa ori ba, acum vă este tot una; dar, cei ce vă însingurați aici, acesta este gândul pe care trebuie să1 aveți în vedere. Fiind supuși unei astfel de ispitiri ușoare din partea lumii, nu cedați lumii, ci biruiți-o și rușinații atacurile pe care le pornește asupra voastră, prin indiferență sau chiar prin dezgust față de amăgirile ci. Apropierea ispitei ne cheamă și ne obligă la vitejie în luptă și în nici un caz Nu-i poate servi drept îndreptățire celui care, slăbindu-și chingile, sa predat ademenirii ispitelor. Oricât de

puternică ar fi ispita, sunteți datori să o învingeți și s-o rușinați. Iar de cădeți, tăria ispitei nu vă v-a sluji drept dezvinovățire. Caracterul vieții monahale rămâne neschimbat, indiferent de așezarea mănăstirii; el constă în păstrarea curățici și, ca urmare, in luptă și în asceză; și, intrând în mănăstire, aceasta trebuie s-o aveți în gând, iar nu vreo înlesnire. cel ce intra aici nădăjduind să se întâlnească mai des cu ispitele lumești, acela de la bun început nu este călugăr, iar mai târziu, ce să mai vorbim ? ! Dacă vrei să trăiești lumeștc, nu ieși din lume; dar, din momentul în care a-I lăsat lumea, nu te mai întoarce în ea nici cu fapta, nici cu dorința, nici cu gândurile. Mănăstirea care stă în fața lumii nu obligă lumea la o viață monahală; nici lumea, stând în fața mănăstirii, nu îi obligă pe cei ce trăiesc în ea să se supună pravilelor ei. Și aici, și acolo, este o problemă de libertate.

Înțelegeți aceste lucruri, fraților și părinților, și așa duceți-vă viața. *Mănăstirea din pustie este o comoară ascunsă undeva in inima câmpiei. Mănăstirea aflată in apropierea lumii este lumina lumii. Voi sunteți cetatea construită pe vârful muntelui, care nu poate fi ascunsă. Voi sunteți luminătorul care se cuvine să stea ridicat in sfeșnic, ca să lumineze tuturor celor aflați in templul lumii.*

Înțelegeți cum se cuvine cuvântul acesta: cetatea de pe vârful muntelui. Muntele este suma tuturor virtuților creștine, iar cetatea de pe el este suma tuturor nevoințelor călugărești. Dar voi, virtuțile creștine trebuie să le fi parcurs deja, trebuie să fiți deja desăvârșiți în ele, această trudă cu voi înșivă trebuie să o fi dus deja la bun sfârșit. Ceea ce vă caracterizează sunt asceza, nevoințele. Virtuțile creștine ale călugărului sunt aceleași cu ale tuturor mirenilor. Diferența dintre ei este că mireanul se străduiește doar să sporească în virtuți, iar călugărul trebuie să fie

deja desăvârșit în ele, încă de la intrarea în mănăstire. Truda călugărului este ațintită spre altceva: spre asceză, spre eroism, prin care trebuie să-și biruiască firea, ca să se arate desăvârșit în viața duhovnicească. Aceste nevoințe sunt viața lui lăuntrică cea mai ascunsă, iar virtuțile creștine firești călugărului trebuie să fie vizibile tuturor. Căci prin acestea, de fapt, călugărul luminează lumea; iar mirenii care se uită la el se povățuiesc nu din nevoințe care le rămân necunoscute -, ci din virtuțile creștine. Privind călugăria din acest punct de vedere, spuneți-mi ce fel de călugăr este acela care în multe virtuți rămâne în urma mirenilor ? Și, mai mult: ce fel de călugăr este acela supus slăbiciunilor, pe care nici mirenii adesea nu le au ?

Punându-vă această întrebare, vreau să vă amintesc ca, o dată ce ați priceput toată nesocotința acestor situații ale vieții monahale, să vă fiți singuri paznici. Vă asemănați unu-i om înconjurat din toate părțile de dușmani sau unu-i copac mlădios, supus din toate direcțiile unor vânturi puternice. Luați-vă, deci, toate armele Domnului, prin care să puteți sta drepți și să rezistați, și anume: postul, privegherea slujbele bisericești, cititul, lucrul de mână, ascultarea, întrebarea celor încercați și altele. Acestor fapte trupești adăugați-le faptele minții: atenția minții și rugăciunea, discernerea gândurilor și neîncetata umblare în fața Domnului, pentru ca, îngrădindu-vă și pe dinăuntru, și pe dinafară, să petreceți neclintiți în lucrarea începută și să mergeți cu izbândă spre ceea ce va-ți propus, ținând minte că însuși începătorul nevoințelor vă vede strădaniile, și să vă însuflețiți cu acest gând. Lucrând în acest duh, veți rezista și ispitelor, iar în virtuți vă veți arăta desăvârșiți. Ceea ce vă doresc să vă dăruiască Domnul și Mântuitorul nostru, întru slava preasfântului Său nume. Amin.

19 iunie 1864,
în Mănăstirea de călugări Muromsk,
cu hramul Mântuitorului

XXI
Arsenalul de arme pentru lupta duhovnicească

„Îmbrâcați-vă cu coate armele lui Dumnezeu,
ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului.
Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui,
ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor,
împotriva stăpănilorilor întunericului acestui veac,
împotriva duhurilor răutății, care sunt in văzduhuri "
(Ef. 6, 1112)

„Vai vouă, celor ce trăiți pe pământ - a auzit voce din ceruri sfântul văzător al celor ascunse - *vai [...], fiindcă diavolul a coborât la voi având mânie marc, balaurul cel mare, șarpele cel de demult /... / satana, cel ce înșală toată lumea și care aruncat a fost pe pământ, șt îngerii lut au fost aruncați cu el"* (Apoc.12, 12, 9).

Seminția cea rea și-a întărit aici stăpânia prin înșelăciune și vicleșug, și prin uneltiri infernale o menține și o răspândește. Nu este ființă care să fi venit pe lume pe care ei să nu o fi împresurat și încurcat în lațurile lor, pe care să nu o fi ademenit în prăpastia lor. Voievodul întunericului îi urmărește îndeaproape pe toți cei care intră în împărăția lui și oricine în care nu se află duhul său și care nu trăiește după legile lui și Nu-i recunoaște stăpânirea asupra sa devine ținta directă a dușmăniei lui ascunse, a șireteniei și a silniciei lui. Așadar, voi, creștini căutători a-I mântuirii,

lăsând lucrurile întunericului și pășind în lumina vieții în Hristos, să nu vă închipuiți că vă veți desfăta de pace, ori că veți putea sta fericiți. Vă mai așteaptă o mare nevoință ! O hoardă întreagă de duhuri vrăjmașe vă v-a înconjura în fiece clipă, vă v-a urmări pas cu pas, seva amesteca în toate treburile voastre, ca în orice să-și infiltreze răutatea, măcar cu ceva să vă înșele. Dar, pășind din vâltoarea vieții păcătoase pe ogorul trainic al sfintei dreptăți, împlântați-vă mai tare picioarele în acest ogor ! Satana nu v-a obosi asmuțind asupra voastră valurile ispitelor; întărindu-vă în Domnul, Nu-i cedați locul în care stați ! Reușita într-o lucrare atât de anevoioasă ca aceasta depinde în totalitate de ajutorul de sus, dar nici voi nu trebuie să rămâneți nelucrători acolo unde vi se hotărăște soarta veșnică; iar, pe de altă parte, puterea dumnezeiască poate lucra și ca asupra voastră, dar numai prin voi înșivă. Apostolul Pavel, pe care toată viața la sâcâit un înger al satanei, a aflat din proprie experiență cum se poate rezista împotriva diavolului și cum poate fi chiar biruit. La vremea respectivă, le propuse efesenilor regulile sale, iar prin aceia, și tuturor viitorilor nevoitori. *„Stați deci tari spune el având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății, și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii. In toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului. Luați și coiful mântuirii șt sabia Duhului, care este cuvântul lut Dumnezeu. Faceți în toată vremea, in Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri"* (Ef. 6, 1418). Cui ia fost de trebuință, acela desigur că a recitit de mai multe ori acest pasaj, de mai multe ori sa adâncit în deslușirea înțelesului și în modul de aplicare a regulilor conținute aici. Dar nu v-a fi de prisos dacă la propriile voastre moduri de înțelegere și observații vom adăuga

observațiile și tâlcuirile sfinților, care încă înaintea voastră sau luptat cu diavolul, folosind acest arsenal de arme, și lau biruit.

Așadar, bunilor ostași a-I lui Hristos, stați, în primul rând, *încingându-vă mijlocul cu adevărul*. Ce fel de cingătoare sufletească este aceasta și ce să încingem cu ea ? Ca să ne fie mai ușor a înțelege, să ne închipuim starea în care se găsește sufletul trăind în păcat. Sufletul păcătos este o pulbere spulberată de vânt, este un nor fără apă, purtat prin văzduh, este o stea rătăcitoare (Ps. 1, 4; Iuda 1, 12, 13). In cugetarea lăuntrică, el niciodată nu stă într-un loc; este în întregime risipit. Imaginația lui este calea seducției, pe care, ca niște umbre, trec amăgirile lumii, îl ademenesc după ele, și sufletul neputincios se alipește de ele, merge în urma lor și se întinează de păcat. Cei ce vor să nu păcătuiască se întrarmează, mai întâi de toate, împotriva acestei risipiri și la acest lucru iau aminte cu deosebire, ca să-și stăvilească închipuirea, să-și întărească sufletul, să-i oprească această mișcare și vânturate, să-și revină în fire, ca apoi, dinspre firea lor, să meargă spre Dumnezeu, să intre în templul lor lăuntric, pentru ca aici, în liniștea cea mai adâncă, fără nici o tulburare, să săvârșească liturghia în duh lui Dumnezeu. Este prima preocupare a sufletului, primul pas spre îndreptarea de sine. Dar, tocmai ia acest prim pas se străduiește satana cu deosebire să prindă sufletul încă neiscusit, aici, mai ales, se luptă să-L readucă la viața cea de mai înainte, adică să-i distragă atenția, să-i distrugă trezvia în fața propriilor dorințe și gânduri.

Cu câtă șiretenie și cât de neobservat lucrează el în această situație ! In timpul rugăciunii sau al cugetării de Dumnezeu, la citirea cuvântului lui Dumnezeu sau cu ocazia altei preocupări evlavioase, apar deodată în suflet, nici nu se știe de unde, imaginile unor obiecte amăgitoare. Ce să însemne ele ? De unde

au apărut ? dintr-un singur loc: din înșelăciunea diavolească. Prin nu se știe ce cale ascunsă, satana se atinge de sufletul nostru și printr-o lucrătură ascunsă pune în mișcare memoria, și din adâncul ei apar în fața sufletului diferite obiecte, mai ales acelea cu care îi plăcuse mai înainte să se desfete, de care odată îi fusese legată inima. Dacă sufletul v-a lua aminte la aceste obiecte, dacă nu le va goni din clipa apariției lor, atunci nu încape îndoială că a fost înfrânt. Un obiect îi v-a aminti de un altul, acela de un al treilea, și trecând astfel de la un obiect la altul, sufletul v-a pătrunde în sfârșit în întregul cerc al vieții păcătoase, î-și v-a muta în inimă lumea cu toate ademenirile ei și, părând. Că se ocupă cu o lucrare plăcută lui Dumnezeu, v-a plămădi în el răul. Nouă ni se parc că a visa cu ochii deschiși, a dau frâu liber imaginației este o treabă nu doar nedăunătoare, ci chiar destul de plăcută. Dar, fraților, de vreme ce această mișcare a gândurilor devine, în mâinile satanei, o sursă de amăgire, atunci în ea trebuie să căutăm lucrarea cea mai ruinătoare asupra sufletului. Satana nu trimite săgeți degeaba.

Cel ce a stat multă vreme în vânt, când intră într-un loc adăpostit, î-și simte toate părțile corpului ca și cum nu ar mai fi la locul lor. La fel se întâmplă și cu sufletul. Când, după ce ' sa vânturat multă vreme în vârtejul gândurilor, sufletul intră în sfârșit înlăuntrul său, el v-a descoperi aici o mare neorânduială: simțământul lăuntric se tocește, dorința de a se preocupa cu lucruri duhovnicești dispare, hotărârea de a-și dezrădăcina din inimă duhul lumii și de a trăi în duhul Evangheliei slăbește și ea, dacă nu cumva chiar dispare adică în suflet se petrece exact ceea ce spune Mântuitorul despre sămânța sădiră în drum. Pe calea imaginației, diavolul pătrunde în suflet și fură cuvântul din inimă, pentru ca sufletul, crezând, să nu se mântuiască. Vedeți cum după

o reverie, după ce a dat frâu liber iluziilor, sufletul parcă rămâne jefuit ? Dar nu numai atât: satana nu doar jefuiește sufletul cu această ocazie, ci îl umple de toată necurăția. Sa observat că, după multă împrăștiere, sufletul descoperă în sine sau slavă deșartă, sau antipatie față de vreo persoană, sau pizmă, sau vreo altă înclinație păcătoasă, și sufletul este nedumerit de unde au apărut în el toate aceste lucruri, cine a semănat toată această pleavă a păcatului, în timp ce el se străduise cu osârdie să semene numai grâul faptelor bune ? Aceasta a făcut vrăjmașul omenirii, când prin amorțire a adormit privegherea sufletului; *„dușmanul care a semănat-o este diavolul"* (Mt. 13, 39). împreună cu alte lucruri, în suflet intră satana, îl ademenește spre diferite imagini iluzorii și, astfel, seamănă în inimă păcatul.

O, suflete, care râvnești la mântuire ! Chiar prin această râvnă hotărăște-te să-ți încingi mijlocul amorțirii talc, să nu dai frâu liber imaginației, să-ți curmi mișcările gândurilor. De dimineața până seară după sfatul lui Filotei Sinaitul - pomenește-L stăruitor în minte pe Dumnezeu și, aducând necontenită rugăciune a sufletului lui Iisus Hristos, stai cu bărbăție, neabătut, în fața porților inimii și prin această pază a duhului ucide toți păcătoșii pământului (Ps. 100, 10) și, întărindu-te cu însuflețire în pomenirea lui Dumnezeu, retează, cu ajutorul Domnului, capetele puterilor și începuturile gândurilor dușmănoase („Despre trezvie", Capitolul 2, „Lectură creștină", XXVII, 1827).

În al doilea rând: stați, ostași a-i lui Hristos, *îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății!* Ostașii obișnuiți î-și acoperă pieptul cu o platoșă sau cu zale. Ce este platoșa ostașului lui Hristos și ce este zalea cu care trebuie să-și acopere pieptul ? Așa cum observă cercetătorii naturii omenești, pieptului trupesc îi corespunde, în suflet, voința, acea însușire care, potrivit menirii sale, trebuie să

aleagă, să voiască și să săvârșească ceea ce este adecvat naturii noastre, legilor conștiinței și voii lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, pieptului îi corespunde voința care caută dreptatea. Ca să înțelegem cum trebuie să fie platoșa pentru un asemenea piept, să ne amintim cum se îmbracă voința noastră în dreptate. Ne naștem moștenind păcatul și, toată viața noastră, nu facem decât să ne înmulțim păcatele; prin credința noastră în virtuțile lui Iisus Hristos, este ridicat de pe blestemul păcatului. Dar cel răscumpărat are nevoie de puteri, ca să umble *întru înnoirea vieții* (Rom. 6, 4); harul Sfântului Duh ne adumbrește și ne umple sufletele cu dragoste de bine și cu bărbăția trebuitoare pentru a o împlini. în acest mod, voia noastră devine dreaptă nu prin ea însăși, toată dreptatea nu este a ei, ci tot ce are ea bun este de la Dumnezeu. Amintirea acestui lucru, sentimentul nimicniciei noastre în privința dreptății, convingerea că nu noi, ci harul - care este cu noi se trudește pentru tot binele din noi, sau - ceea ce este același lucru - convingerea că *smerenia* este acea platoșă a dreptății cu care Apostolul ii poruncește să se încingă ostașului lui Hristos toate acestea constituie îngrădirea voinței căutătoare a dreptății și păzirea ei de toate piedicile din cale. Este greu de biruit acela care este îmbrăcat în smerenie. Căci cel ce, prin smerenie s-a predat pe sine cu totul lui Dumnezeu, pentru acela lucrează, în toate, însuși Dumnezeu.

Dar satana nu deznădăjduiește din pricina hotărârii noastre și atentează necontenit asupra sufletului, cu ispita împotriva smereniei. El știe că, pentru viața duhului, smerenia este ceea ce este inima pentru viața trupului și de aceea spre ea î-și ațintește cu precădere săgețile. Să zicem că ați făcut vreo faptă bună: va-ți grăbit să ajungeți la biserică, va-ți rugat cuviincios acolo, ați făcut milostenie, ați dat un sfat bun, ați refuzat vreo plăcere pentru

binele sufletului. Imediat se naște în inimă sentimentul automulțuimirii și un gând despre propriile merite. Este un gând semănat de satana, prin care vrea să vă arare cât sunteți de bun și de desăvârșit. Dar, mai mult, uneori îl împinge și pe un altul ca să-L laude pe cel virtuos; uneori îi dezvăluie cuiva virtuțile ascunse ale unei persoane și îl inspiră să i le descopere în față, pentru ca astfel să facă lauda mai lingușitoare, adăugându-i și o anumită nuanță de miraculos; uneori se arată el însuși și ne laudă că am biruit asupra noastră toate acestea, pentru a trezi în suflet gânduri de slavă deșartă despre propria superioritate. Gândul slavei deșarte — spune Sfântul Nil este mai complicat decât toate: el cuprinde aproape întregul univers și, ca un meschin trădător al unei cetăți preaslăvite, deschide porțile tuturor demonilor („Despre gândurile păgubitoare", Capitolul 15, „Lectură creștină", XXVII, 1821). Este de ajuns să priviți cu încântare spre virtuțile voastre, să le socotiți ca pe roadele propriilor puteri și strădanii, este suficient să lăsați inima să se lipească de acest gând și veți vedea practic cu câtă repeziciune năvălește răul în sufletul vostru.

Mulțumirea de sine este primul rod al încântării de sine; din mulțumirea de sine se naște învinuirea aproapelui, din învinuire slava deșartă, din slavă deșartă, dorința de a fi considerat cel mai bun, de aici perfidia, apoi pretenția de a ți se acorda atenție și de a ti respectat, apoi mândria, iar mai departe - cum spune Scărarul - mânia, clevetirea, turbarea, hula, ura, pizma, cârtirea, samavolnicia, nesupunerea (*Scara*, Cuvântul al 23lea). Adică, se v-a întâmpla cu voi exact ceea ce spune Mântuitorul despre duhul care se întoarce la lăcașul unde fusese înainte primit, dar care acum este măturat, adică se întoarce însoțit de o mulțime de duhuri și mai rele. Așadar, fraților, fugiți de acest mincinos, de

acest diavol, conducător al altor diavoli. Alungați prin smerenie, prin umilire și ocărâre de sine; după fiecare faptă bună, spuneți-vă: „Sunt un vierme, și nu merit să mă numesc om"; inimii care se înalță vorbiții cu cuvintele Scărarului: „Înalță-te cu faptele bune pe care le-ai făcut înainte de a te naște; iar cele pe care le-ai dobândit acum, după naștere, nu sunt ale tale, ci ți-au fost. date de Dumnezeu, ca și întreaga ta viață. Numai virtuțile pe care le-ai putut face fără folosirea judecății sunt ale tale, întrucât și judecata ți-a fost dată de Dumnezeu. Numai nevoințele pe care le-ai putut face fără folosirea trupului, numai acelea au fost purtate prin strădania ta, căci nici trupul Nu-i al tău, ci este zidirea lui Dumnezeu". Așa să spuneți și mergeți cu mai multă râvnă și cu și mai fierbinte înflăcărare *spre cea mai înaltă cinstire, ațintindu-vă spre cele dinainte, uitându-le pe cele din urmă.*

În al treilea rând, stați, ostași a-I lui Hristos, *încălțând picioarele voastre in tăria Evangheliei păcii** !* Drumul și mersul pe drum înseamnă, în limba sfântă, viața în general, dreaptă sau nedreaptă. de aceea, ați încălța picioarele înseamnă a re pregăti pentru drumul vieții, adică ați alege modul de viață, ați stabili reguli pentru faptele tale. De aceea, în cuvintele: *stați, încălțând picioarele voastre in tăria Evanghelici păcii,* Apostolul le poruncește celor ce sau hotărât să trăiască evlavios să-și aleagă modul de viață duhovnicească așa cum este închipuită ca în Evanghelie, să adopte ca reguli pentru faptele lor poruncile Evanghelici și nu doar să-și aleagă Evanghelia drept călăuză a vieții, ci să și umble după duhul și cerințele ci, fără să se încline nici la dreapta, nici la stânga; să-și pună inima în cuvântul Evangheliei, să se hotărască a nu se depărta de ea cu nici un singur pas, chiar dacă aceasta iar costa cele mai mari sacrificii, cele mai adânci suferințe și privațiuni, chiar și viața. Pășind pe calea vieții

în Hristos, numai având o asemenea hotărâre nu ne vom poticni pe drum; altminteri, dușmanul ne v-a ispiti cu ușurință, și căderea noastră v-a fi inevitabilă.

Se știe că perioada de autoîndrepatare este perioada dezrădăcinării relelor obiceiuri, de omorâre a patimilor păgubitoare, de stârpire a înclinațiilor păcătoase: trebuie sa ne priveghem sufletul necontenit, să ne luptăm neîncetat cu păcatul care trăiește în noi, să stingem dorințele păcătoase care, aprinzându-se uneori pe neașteptate, ne cuprind și trupul și sufletul; să ne sfâșiem inima pătrunsă de pasiuni. Dar o asemenea preocupare, o asemenea stare încordată - cât timp în suflet na renăscut încă dragostea de bine, cât timp sufletul na gustat încă dulceața faptelor bune - este ocupația cea mai anevoioasă, este starea cea mai apăsătoare. Tocmai de acest sentiment de apăsare î-și leagă satana, adesea, ispita, care este cu atât mai puternică, cu cât este acoperită de aparența iubirii și a înțelegerii față de noi. Nicăieri altundeva, decât aici î-și vădește el cel mai bine viclenia de ispititor. ‚V-ați trudit destul ; - ne șoptește vă puteți oferi acum o mică ușurare, vă puteți permite unele satisfacții". Vedeți, el stă în spatele nostru, în spatele corpului nostru, în spatele vieții noastre și, ispitindu-ne, parc că nu ne ispitește. Dar priviți prăpastia îngrozitoare pe care a acoperit-o cu aceste flori ! Este de ajuns să îi primiți propunerea, este suficient să îngăduiți sporirea senzației de apăsare și satana nu v-a pregeta să vă împingă în această prăpastie.

Gândul la o ușurare, la început, nesemnificativ, v-a crește până la nivelul dorinței, se v-a întări și v-a distruge tot binele din voi. Uite că ați început deja să căutați distracții, iată că simțurile vă ademenesc spre plăcerile care le sunt înrudite: ochiul caută lucruri frumoase, urechea, sunete atrăgătoare, gustul, bucate și băuturi

plăcute, limba-se aruncă să scoată afară din suflet comoara duhovnicească adunată cu trudă îndelungată. Apoi, revenindu-vă în fire, nu mai simțiți bucurie
nici de la cugetarea de Dumnezeu, tuci de la rugăciune, nici de la citirea cuvântului lui Dumnezeu. Și iarăși vă dedați la distracții, din nou căutați plăceri nevinovate, iar vă alipiți inima de amăgirile lumii, ca să vă înlocuiți prin ele comoara sufletească pe care ați pierdut-o. Și iată că sufletul vostru și-a ieșit deja din fire, iată că faptele obișnuite ale evlaviei le împliniți în grabă, nu din suflet, nu mai aveți chef să stați în biserică și nu vă mai vine să ascultați cântările și învățămintele de acolo. Trece o zi, a doua, o săptămână, și sufletul vă este plin de vârtejul deșertăciunilor și al grijilor dinainte, de ’• patimile și de înclinațiile cele vechi, de crimele și păcatele dinainte. Vedeți cum, pe nesimțite, valurile ispitelor satanice vă înconjură barca vieții, răpind-o de la limanul liniștit al lui Hristos și purtând-o spre frământările agitate ale păcătoasei vieți lumești. Și toate acestea sunt numai din pricina intenției de înlesnire, îngăduite din neatenție, și din cauza gândului despre greutatea trudei îndreptării de sine, lăsat să intre în inimă. Protejați-vă, deci, împotriva acestor valuri, alungați acest duh al amăgirii imediat cum se ivește, retezați acest gând ucigător chiar de la intrarea în suflet, nclăsându1 să pătrundă până la inimă. Gândul unei înlesniri bucură leneșa inimă trupească dar voi loviți cu cuțitul hotărârii celei mai dârze; în acest timp, sufletul vi se zbate să se elibereze, dar voi, cu o nouă înflăcărare a râvnei, reașezați1 pe făgașul preocupărilor duhovnicești, pe care lați ales cândva. Țineți-vă mai tare în frâie și pentru nimic nu cedați locul diavolului. Răbdare dați întru Domnul ! Fie ca Duhul Sfânt să vă curățe lăcașul sufletului. Atunci Se vor pogon la voi

Tatăl și Fiul, și v-a începe dulcea tihnă și negrăita fericire a sufletului în Dumnezeu.

În al patrulea rând: iată, fraților, ați parcurs cu bine câteva încercări, iată că va-ți deprins, deja, să-L respingeți pe satana, va-ți ațintit sufletul către singurul lucru de trebuință și, cu smerenie, mergeți neabătuți pe calea virtuților, iată că începeți deja să simțiți bucuria vieții în duhul Evangheliei. Binecuvântată vă este calea. Dar întăriți-vă întru Domnul și întru stăpânia tăriei Lui. Vă așteaptă noi încercări, cele mai cutremurătoare. Vicleanul mai are și alte săgeți arzătoare și așteaptă numai momentul prielnic ca să vă lovească cu ele. Iată că în sufletul nostru apare din când în când ca un fel de stare inevitabilă pe calea desăvârșirii morale, un fel de uscăciune ciudată, uneori destul de îndelungată. Este din cauză că harul Sfanțului Duh se depărtează pentru o vreme de suflet sau î-și ascunde prezența și, o dată cu aceasta, sufletul este părăsit de orice bucurie și veselie, și toate mângîierile harului se ascund de el. Dar, desigur că și în această situație, harul prea-înțelept arc scopuri mântuitoare pentru suflet. Așa cum mama î-și lasă uneori pruncul nesupravegheat, ca să-i dea apoi să simtă din plin dulceața prezenței sale și să-L îmbrățișeze cu mai multă ardoare, la fel și harul se îndepărtează pentru o vreme de suflet, ca să trezească în el o dorință și mai aprinsă de a1 primi, iar apoi, în sufletul astfel pregătit, să se reverse cu și mai multă îmbelșugate.

Dar, în timp ce calea mântuirii este chivernisită cu o atât de adâncă înțelepciune, satana nu pregetă să se folosească de momentul prielnic. Ca o Fiară cumplită asupra prăzii pândite îndelung, el se repede asupra sufletului lăsat singur, și îl înconjură de duhurile rele ale hulei și îndoielilor. Și oriunde se v-a îndrepta sărmanul suflet, peste tot este întâmpinat de atacurile lor. Dacă începe să citească Evanghelia, totul i se pare lipsit de crezare și

îndoielnic; dacă intră în biserică, totul i se parc iluzoriu, nălucire, fără substanță și realitate. însăși existența Domnului Iisus Hristos, existența lui Dumnezeu, nemurirea sufletului, toată iconomia mântuirii, chiar și întreaga rânduială obișnuită a lucrurilor i se par minciună și înșelare. Iar duhul hulei, ce stricăciuni Nu-i pricinuiește sufletului ! Vai, acest duh netrebnic exclamă cu ardoare Sfântul Scărar , adesea chiar în timpul sfintei Liturghii, și în însuși momentul înfricoșătoarelor Taine, ÎI hulește în gând pe Dumnezeu și Tainele care se săvârșesc și nu hulește doar pe Dumnezeu și tot ce este dumnezeiesc, ci ne strecoară în inimă cuvinte nerușinate și preaspurcate, ca fie să lăsăm rugăciunea, fie să cădem în deznădejde (Scara, Cuvântul al 24*-lea). Iată adevăratele săgeți arzătoare ! Căzând ca urmare a altor ispite, sufletul se poate totuși scula, dar dacă este înfrânt de duhul hulei și al îndoielilor piere definitiv, fără putință de întoarcere, pentru că urmarea căderii este, în acest caz, disperarea cea mai neagră. Unii ca aceștia spune Sfanțul Scărar nu numai că nu au nici o nădejde de mântuire, ci sunt mai săraci decât orice necredincios și păgân (*Scara*, Cuvântul al 2lea).

Bravi ostași a-I lui Hristos ! Stați și întăriți-vă întru Domnul ! *Luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului.* Numai flacăra credinței poate alunga întunericul hulei și al îndoielilor flacăra credinței și nu doar acceptarea în gând a întregului cuprins al Bisericii. O credință ca aceasta din urmă este biruită imediat de apariția primelor îndoieli. Gândurile noastre nu se pot afla în același timp în două stări potrivnice, și dacă în ele există o îndoială, înseamnă că nu mai este credință. Sfanțul Apostol Pavel nu ne indică o credință a minții, rece, mentală, ci credința vie și arzătoare a inimii, care să iubească adevărurile Evangheliei, care sa făcut una

cu ele, pe care le prețuiește ca pe o comoară unică, la fel de mult ca fericirea. într-o asemenea stare a sufletului, chiar dacă mintea se v-a umple de hule și de îndoieli, inima v-a rămâne în continuare credincioasă Evangheliei și rânduielilor Bisericii și nu numai că v-a rămâne întreagă și nevătămată, ci v-a izgoni și duhurile rele din minte și v-a curăța mintea de urmele năvălirii lor. Astfel, din credința inimii se alcătuiește în mod firesc pavăza pentru respingerea săgeților arzătoare ale hulei și ale îndoielilor. Primiți, așadar, această pavăză a credinței, protejați-vă cu ea împotriva răutății vicleanului, puneți-o scut între voi și puterea întunericului, feriți-vă în spatele ei și veți fi în siguranță de căderea în disperare.

În al cincilea rând: după biruirea duhurilor hulei și ale îndoielii, satana î-și pierde ultima posibilitate de a mai lucra direct asupra sufletului. Acum, sufletul se umple de desăvârșiri dumnezeiești, puterea și duhul lui Hristos se sălășluiesc în el și toată puterea vrăjmașului fuge departe de el. Satana alege acum altă cale de ispitire. El îl înconjură pe drept cu împrejurări care Nu-i aduc de nici o mângâiere, de nici o bucurie, în care, la fiece pas, este întâmpinat de neplăceri, de tristețe și de suferință. Lumea începe să îl urască fără să știe de ce, încep ocările, prigoana, clevetirile, acuzațiile fără motiv. Toată împărăția satanei, toată lumea se înarmează împotriva lui: este bătut, alungat, privat de avere, de copii și de toate mângâierile anevoioasei sale vieți. Pe deasupra, satana îl înconjură cu cele mai rele duhuri torționare, care ba îl înfricoșează cu năluciri, ba îi chinuiesc și îi torturează chiar trupul. Și toate acestea se adună uneori pe capul dreptului în timpul cel mai scurt ! Creștinilor nevoitori 1 Umblați printre toate aceste suferințe precum leii, nădăjduind; acoperiți-vă capetele de aceste lovituri cu coiful nădejdii: *coiful nădejdii de mântuire* (I

Tcs. 5, 8), și toate vicleniile satanei vor trece pe lângă voi și toată răutatea lui nu se v-a atinge de inimile voastre.

Ați văzut vreodată o stâncă la malul mării ? Valurile o bat cu putere, dar ca stă neclintită, și valurile fug rușinate înapoi. Este modelul celui care nădăjduiește ! Toate nenorocirile, toate necazurile, toate suferințele par să nu îl atingă, parcă iar fi străine. De ce se întâmplă așa ? Din pricina că ccl ce nădăjduiește nu arc inima pe pământ! și-a mutat-o în cer, a legato de bunătățile cerești cu lanțurile puternice ale iubirii și toate loviturile pe care satana vrea să i le aducă acestei inimi nu o ating. Așadar, creștinilor, răbdători a-I Domnului ! Nu veți putea evita nenorocirile cele mai cutremurătoare, cele mai tulburătoare pentru inima voastră ! Dar întăriți-vă întru Domnul, Care Nu-i lasă rușinați pe cei ce nădăjduiesc în El. Puneți-vă inima în Dumnezeul vostru. Disprețuiți tot ce este pământesc și, prin nădăjduire, mutați-vă sufletele dincolo de realitatea aceasta, iubiți bunătățile veșnice, nesfârșite ale împărăției lui Hristos și veți simți în sufletul vostru acea îndrăzneală pe care a avut-o Apostolul Pavel. *„Cine ne v-a despărți pe noi de iubirea lui Hristos ? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia ? [...] Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela Care ne-a iubit“* (Rom. 8, 35, 37); veți simți acea stare negrăită pe care au încercat-o apostolii, fiind *ca niște întristați, dar pururea bucurându-vă ca niște săraci, dar pe mulți îmbogățind; ca unii care n-au nimic, dar toate le stăpânesc* (II Cor. 6, 10).

Înzestrându-l pe ostașul lui Hristos cu arme pentru respingerea duhurilor rele, Apostolul Pavel îl dă și o altă armă, pentru înfrângerea lor. Este cuvântul lui Dumnezeu și rugăciunea. în al șaselea rând*: luați și [...] sabia Duhului* - spune el *care este*

cuvântul lui Dumnezeu. Cine nu știe prin ce a biruit pe ispititor însuși începătorul Nevoințelor, Domnul nostru Iisus Hristos ? Prin cuvântul lui Dumnezeu. Și cum lau biruit apostolii, sfinții părinți și, în general, toți drepții ? Prin cuvântul lui Dumnezeu. Prin cuvântul lui Dumnezeu putem să-L biruim și noi. Pentru aceasta, ni se cere să îndeplinim o condiție: trebuie să ținem acest cuvânt nu doar în minte sau în gând, ci în inimă, trebuie să ne contopim sufletește cu el și să iubim adevărul lui. în această situație, din orice parte ar năvăli satana asupra noastră și orice intenție ar semăna. în noi acest duh al răutății, în inima chivernisită după cuvântul lui Dumnezeu se v-a naște întotdeauna o stare', chiar o dorință arzătoare a ei, cu totul potrivnică intenției însămânțate. De v-a pătrunde în suflet gândul slavei deșarte, inima v-a spune: „Sunt un vierme și nu un merit să mă numesc om“. De v-a veni vreo îndoială, o v-a para cu convingerea sa: Chiar dacă un apostol sau un înger din cer miar vesti altfel să fie anatema !“ (Gal. 1, 8). Chiar dacă dreptul se v-a lipsi de toate plăcerile lumii, inima lui îl v-a mângâia cu următoarele cuvinte: *„Prin multe suferințe trebuie să intrăm in împărăția lui Dumnezeu. Pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se v-a descoperi"* (Fapt. 14, 22; Rom. 8, 18). în genere, orice intenție vicioasă, orice ispitire spre păcat v-a fi secerată prin cuvântul lui Dumnezeu, bine întărit în inimă. Pe deasupra, în cuvântul lui Dumnezeu Se mișcă Duhul lui Dumnezeu, atoate-lucrător și prea-puternic. cel ce primește cu inima acest cuvânt face, într-o anumită măsură, ca și cuvântul său să devină părtaș tăriei și atotputerniciei dumnezeiești. De aceea, când spune ceva dreptul, se face, când poruncește, și dracii i se supun. Iată izvorul de nădejde al tăriei și al puterii pentru înfrângerea hoardelor diavolești. Primiți deci, ostași a-I lui

Hristos, această sabie a duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu !

Dar arma cea mai puternică de biruire a satanei este rugăciunea. Rugăciunea este ațintirea minții și a inimii noastre spre Dumnezeu; El caută spre noi cu milostivirea și cu bunăvoința Sa, și între suflet și Dumnezeu se stabilește o anumită legătură de taină, ca un sfânt șuvoi de lumină, prin care rugămințile și nădejdile sufletului urcă spre Dumnezeu, iar harurile și milostivirile lui Dumnezeu se pogoară în suflet. Iar voievodul întunericului, cel ce urăște lumina, este nevoit să fugă de la cel cufundat în rugăciune. Dacă tu - spune Sfântul Scărar - vei chema necontenit pe împăratul Cerurilor să te apere de vrăjmașii sufletului tău, atunci, când aceștia te vor împresura, îndrăznește cu curaj și nu vei avea nici, piedică. Dușmanii tăi se vor îndepărta de la tine degrabă, pentru că nu vor voi să te vadă cum, luptându-te cu ei prin rugăciune, vei căpăta cunună; de aceea, fiind păliți ca de foc de rugăciunea ta, vor fugi de la tine (Scara, Cuvântul al 28lea). Cei ce doriți să-L învingeți pe satana, rugați-vă cu duhul, în orice vreme, cu felurite rugăciuni.

Așadar, fraților, jale celor ce trăiesc în evlavie pe pământ! Din uneltirile diavolilor, vor fi întâmpinați negreșit de ispite, de încercări, de supărări, de prigoane și de tot felul de nenorociri. Dar, creștini luptători, răbdați întru Domnul ! Aurul nu poate să nu treacă prin foc, ca să se curățe; dar nu este lăsat în foc pentru totdeauna, ci este nevoie de un anumit timp pentru curățirea lui. v-a trece și timpul curățirii voastre; în suflet vi se v-a sălășlui, în sfârșit, dulcea pace. Atunci Se v-a pogorî la voi însuși Mântuitorul, v-a cina cu voi, și fericirea cinei acesteia vă v-a face să uitați toate necazurile și întristările dinainte. Ce să facem, dacă tot noi am făcut ca această iconomie a mântuirii să fie de

neînlocuit pentru noi ? N -avem încotro, trebuie să trecem prin acest cuptor încins al ispitelor, pentru a ne îndulci de dorita liniște în Dumnezeu. Nu vă este veșnică lupta. v-a veni vremea când dracii vor fugi singuri de la voi. Dar până v-a sosi acest soroc fericit, îmbărbătați-vă întru Domnul și întru stăpânia tăriei Lui: *îmbrăcați-vă in toate armele Domnului, ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului.* Iar Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos *să vă dăruiască după bogăția slavei Sale, ca să fiți puternic întăriți, prin Duhul Său, în omul dinăuntru, și Hristos să Se sălășluiască in inimile voastre* (Ef. 3, 16, 17). Amin.

În a 27a săptămână după Cincizecime

XXII

Cum să împlinim porunca Apostolului: cum ați lucrat păcatului așa să lucrați dreptății ?

Cât de milostiv și înțelegător este Domnul față de noi ! Câte a făcut și face încă pentru noi și cât de puțin ne pretinde ! Nea înfrumusețat cu chipul Său; a pus totul la picioarele noastre; când am căzut, a binevoit să vină El însuși la noi, să sufere pentru noi și nea înconjurat în Sfânta Sa Biserică cu toate mijloacele mântuitoare; ne călăuzește în toate felurile pe căile dreptății și, izbăvindu-ne aici, celor supuși le făgăduiește împărăția Veșnică. Oare este puțin lucru ? ! Și cât pretinde de la noi ? Nu mai mult decât îi oferim noi singuri, de bunăvoie, păcatului ucigător, atunci când ne înrobim lui. *„Omenește vorbesc, pentru slăbiciunea trupului vostru* - ne învață Sfântul Apostol Pavel. *Căci precum ați făcut mădularele voastre roabe necurăției și fărădelegii, spre fărădelege, tot așa faceți acum mădularele voastre roabe*

dreptății, spre sfințire" (Rom. 6, 19) — așa cum ați auzit și în „Apostolul de astăzi. Adică, lucrați Domnului măcar cu aceeași râvnă cu care ați lucrat păcatului.

Nu cred că ar exista cineva să refuze o cerere atât de mică. Dar poate că nu fiecăruia îi este clar în ce anume constă această cerință. Vă voi lămuri pe scurt cuprinsul ci.

Apostolul Pavel îl precizează în cuvintele : *precum ați făcut mădularele voastre roabe necurăției, tot așa faceți-le acum roabe dreptății*. Mădularele sunt părțile componente ale alcătuirii noastre sufletești-trupești, sau organele trupului împreună cu însușirile sufletului. înseamnă că dacă vom enumera aceste organe și însușiri și dacă vom arăta cum poate fiecare dintre ele lucra Domnului în loc să lucreze păcatului, atunci se v-a lămuri de la sine ce anume ne cere Domnul.

Trupul nostru are următoarele funcții: funcțiile organelor senzoriale - văzul, auzul, mirosul, pipăitul, gustul; funcțiile mișcării ale mâinilor, picioarelor și ale întregului corp, ale muncii și ale odihnei, ale somnului și ale trezviei; funcțiile hrănirii, ale folosirii mâncării și băuturii - organele cuvântului. Sufletul are următoarele însușiri: ale imaginației și memoriei, ale înțelegerii și judecății, ale dorinței și inițiativei, ale perceperii estetice și ale plăcerilor estetice; iar deasupra tuturor se află puterile duhului, ațintite spre Dumnezeu: ale vederii lui Dumnezeu, ale conștiinței, ale bineplacerii lui Dumnezeu.

Când omul lucrează păcatului, el lucrează cu toate aceste funcții și însușiri, tot așa cum, îndreptându-se spre Dumnezeu, poate și trebuie ca prin toate acestea să lucreze dreptății. Este firesc să fie așa. Unde se află omul cu conștiința și cu inima sa, acolo se află cu toată ființa sa. în multipla lui alcătuire, el se aseamănă unu-i burete, absorbind acea umezeală în care se cufundă și pe sine: ori

veninul distrugător al păcatului, ori puterile de viață dătătoare ale dreptății lui Dumnezeu. Iată cum se întâmplă.

Avem organele de simț: ochii, urechile, mirosul și celelalte. Când omul lucrează păcatului, arunci î-și ațintește toate aceste organe numai spre ceea ce poartă amprenta păcatului și îl hrănește: ochii privesc cu voluptate, urechilor le place să audă glasuri și cântări îmbietoare, mirosului, să inspire arome ațâțătoare spre pofte. De aici, plăcerea ochilor, setea după desfătări, dezmierdările pielii și altele. Când însă omul se întoarce de la păcat și se supune dreptății, atunci ochiul se înfrânează de la priviri concupiscente, urechea de la ascultarea de vorbe ațâțătoare, și se îndreaptă spre singurul lucru sfânt și mântuitor: contemplarea imaginilor sacre și ascultarea cântărilor bisericești; și toate celelalte simțuri sunt legate, pentru a primi cât mai puține impresii și cât mai puține distracții și pentru ca sufletul să aibă mai multă libertate pentru a fi singur cu el însuși, cu Domnul cel preaiubit. Astfel, organele simțurilor se fac roabe dreptății.

Avem funcțiile mișcării, ale mâinilor și picioarelor, necesitățile muncii și ale odihnei, ale somnului și ale trezviei. Observați cum sunt mișcările omului care lucrează păcatului ? îi plac distracțiile, dansurile și jocurile sau, mai rău, este dedat furtului și răpirii sau lenevirii și somnolenței; altul î-și transformă ziua în noapte și noaptea în zi. însă, făcându-se rob dreptății, el tăgăduiește să meargă numai pe căile dreptății: să pună măsură somnului și trezviei, muncii și odihnei; să-și stabilească locurile unde se duce și în ce scop; în locul dansurilor, să îndrăgească metaniile, în locul distracțiilor dezmățate, umblatul pe la biserici și pe la azilurile de săraci și suferinzi; să-și deprindă mâinile să muncească și să dea milostenie, să-și rupă o parte din somn pentru rugăciune și altele.

Avem o trebuință a hrănirii, sau a folosirii hranei și băuturii. cel ce lucrează păcatului se robește îndopării, îndulcirii cu delicatese, festinurilor, beției și altora de acest fel. Făcându-ne robi dreptății, trebuie să îndrăgim înfrânarea, ca să gustăm mâncare și băutură cu măsură și după rânduiala Bisericii.

Avem un organ al cuvântului. Cuvintele păcătoșilor sunt și ele păcătoase. De aici, vorbirea în deșert, flecăreala, bârfa, râsul, glumele, ironiile și chiar vorbele profanatoare. Dar cel ce și-a pus în inimă să-i fie pe plac Domnului, acela împlinește cu credință porunca: *„Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău“* (Ef. 4, 29), ținând minte câte răutăți poate face limba.

Astfel, organ după organ, întregul trup se face rob dreptății și devine armă destoinică de mântuire pentru cei ce caută pe Domnul. Cu dreptate spun sfinții părinți: să lucreze trupul duhului și vei vedea ce prieten și ajutor o să-ți fie.

Dar, precum funcțiile trupului, la fel și toate calitățile sufletului trebuie să le supunem dreptății, pentru a-I fi întru totul pe plac Domnului. Fantezia, căreia îi place să viseze și să plăsmuiască imagini păcătoase, trebuie legată prin trezvie și prin concentrarea atenției, încingându-ne mijlocul reveriilor cum poruncește Apostolul. Memoria, încărcată de obiecte ale patimii, trebuie s-o curățăm și s-o umplem de pomenirea celor sfinte. Mintea, samavolnică și înclinată spre false presupuneri, s-o cucerim învățăturii revelate și s-o înfrumusețăm prin cunoașterea adevărului, ca despre toate să cugete și pe toate să le înțeleagă cum nea poruncit Domnul. Voința, individualistă și înrobită patimilor, s-o supunem jugului poruncilor, pentru ca să dorească și să facă numai ceea ce este adecvat preasfântei voi dumnezeiești. Inima, sensibilă la frumuseți senzuale, s-o distragem de la acestea

și să cultivăm în ea numai gustul pentru cele sfinte și cerești, pentru ca astfel s-o pregătim de gustarea bunătăților Cerului.

Astfel, însușire după însușire, întregul suflet se v-a cuceri dreptății. cel ce se v-a chivernisi astfel v-a lucra Domnului și cu sufletul, și cu trupul și se v-a face fidel împlinitor al poruncii Apostolului: să lucrăm dreptății cu toate mădularele noastre, contrar înrobirii lor fărădelegii.

Ați înțeles acum ce ne cerc Apostolul, cu cuvintele: *‚precum ați făcut mădularele voastre roabe necurăției [...], tot așa faceți acum mădularele voastre roabe dreptății"* (Rom. 6, 19).

Nu cred că mai este nevoie să adaug vreun alt cuvânt de încredințare. Este atât de limpede, încât orice conștiință care dorește cu sinceritate să lucreze Domnului se convinge de la sine. Un singur lucru voi adăuga. Priviți sfârșitul la care ne aduce păcatul și sfârșitul la care ne aduce dreptatea. Sau ce roadă are flecare. Apostolul ne spune astăzi că sfârșitul faptelor păcătoase este moartea, iar rodul dreptății este viața.

Adică, păcatul ucide, iar dreptatea dă viață. Ați văzut, oare, când se toarnă acizi corozivi peste un metal, acizii încep să roadă încet-încet și să descompună părțile componente ale metalului și, în sfârșit, mănâncă complet materia care păruse solidă, încât nici nu poți ghici cum fusese înainte. Exact aceeași influență o exercită păcatul asupra ființei noastre. Pătrunde înăuntru ca o otravă, descompunând sufletul și trupul, apoi și fiecare parte a sufletului și a trupului și așa îl omoară pe om. După cum, dacă dăm drumul la aer rece sau viciat într-o seră plină de felurite plante și flori, acesta omoară floare după floare, imediat ce se atinge de ele, la fel păcatul ucide în suflet însușire după însușire, iar în trup, putere după putere. Cred că v-am însuflețit îndeajuns ca să fugiți de păcat.

Dimpotrivă, după cum căldura și umezeala primăverii fac să renască tot ce amorțise în timpul iernii, la tel, tot ce fusese omorât de păcat renaște în alcătuirea ființei noastre, atunci când duhul nostru se roagă lui Dumnezeu și se consacră bine-placerii Domnului. Atunci Soarele dreptății începe să strălucească în minte, adierea iubirii divine ne încălzește sufletul, puterile de viață dătătoare ale harului dumnezeiesc pătrund și ne împrospătează toate stihiile sufletului și ale trupului. Dumnezeu este izvorul vieții. cel ce se predă Domnului este întru același duh cu Domnul și bea din belșug din
acest izvor nesecat, apa vieții. Numai unuia ca acestuia îi este proprie viața adevărată. Sau numai unul ca acesta trăiește. Celorlalți numai li se pare că trăiesc, cu toate că ci descoperă o viață fremătătoare și, aparent, multilaterală.

Doamne ! Trimite lumina Ta și adevărul Tău, ca să putem distinge clar căile vieții și ale morții, binele și înșelăciunea, focul și apa și, înțelepțindu-ne întru mântuire, robindu-ne cu hotărâre dreptății, să ne eliberăm de păcat: ca să nu stăpânească păcatul în muritorul nostru trup și să nu dăm ascultare poftelor lui. Amin.

9 iulie 1860,
în a 4a săptămână după Cincizecimc

CUPRINS

Caută-l pe Domnul ! Ori Dumnezeu, ori lumea cale de mijloc nu exista. Sau dormi atât de lipsit de grijă, încât nu vezi nimic?! Acolo este totul, aici nimic; acolo este adevărul, aici mirajul; acolo este liniștea, aici grijile chinuitoare; acolo, mulțumirea, aici necontenite suferințe; acolo, bucuria si veselia, aici numai necazuri si durerea inimii. Le știi pe toate acestea, le-ai încercat pe toate, dar rămâi, totuși, în aceeași stare de deșertăciune a minții si a inimii... Vrei să aduci raiul pe pământ?!
Sf. Teofan Zăvorâtul

- „Filocalia" în traducere rusă
- * * Legătura cu trimiterile biblice este neclară.